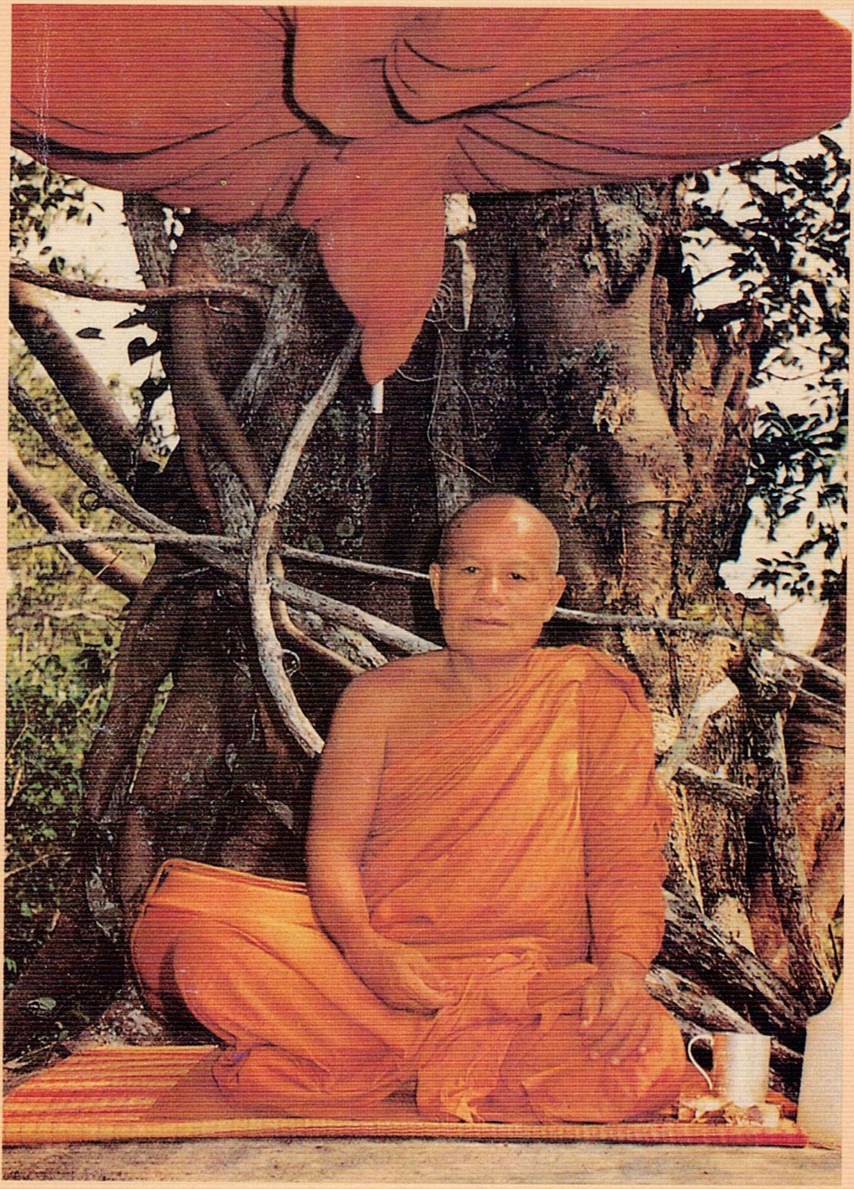

พระศรีมหาวีโร

๒ พค. ๔๐

หลวงพ่อพระอาจารย์ศรี มหาวีโร

วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุงเก่า)

งานฉลองครบรอบอายุ ๘๐ ปี

พระราชสังวรอุดม (หลวงปู่ศรี มหาวีโร)

และพิธีบรรจุบรมสารีริกธาตุจากศรีลังกา

ณ พระมหาเจดีย์ชัยมงคล

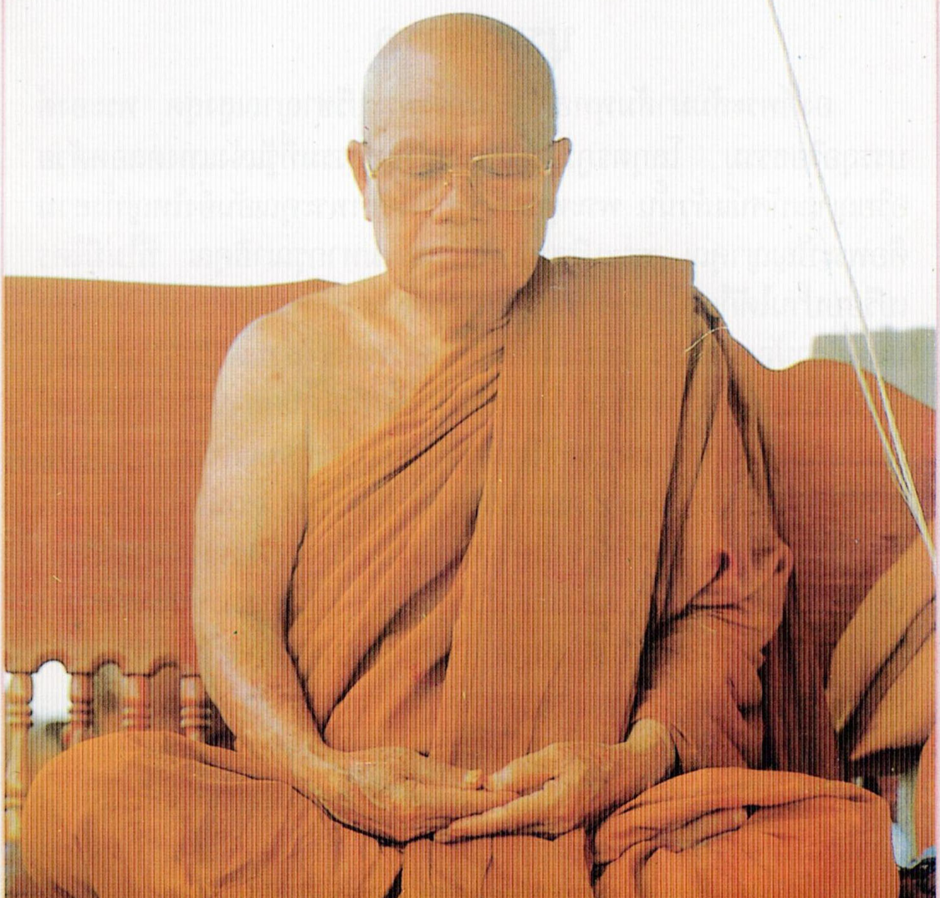
วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม (ผาน้ำย้อย)

ต.ผาน้ำย้อย อ.หนองพอก จ.ร้อยเอ็ด

๑-๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐

The 80th Grand Birthday Celebration of
Lord Abbot Luang-poo Sri Mahavero
and
The Grand Invitation to Enshrine the Lord Buddha's Relic
From Sri Lanka to Phra Mahachedi Chayamongkol,
Wat Thamphanamyoi, Nong-pork, Roi-Et.

May 1-3, 1997

พระราชสังวรอุดม

(หลวงปู่ศรี มหาวีโร)

กำลังแผ่เมตตาจิตในวันที่ยกยอดฉัตรทองคำขึ้นสู่ยอดมหาเจดีย์ชัยมงคล

บุรพปรารภ

องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงพระปรีชาญาณสูงสุด พระองค์บรรลุอริยธรรม โลกุตรภูมิ แดนอสังขตธรรมที่รู้แจ้งแทงตลอดด้วยอริยญาณทัศน์แล้วนั้น พระพุทธองค์ทรงไว้ซึ่งพระคุณอันยิ่งใหญ่ทั้งสาม คือพระปัญญาคุณ พระปริสุทธิคุณ และมหากรุณาธิคุณ ที่ไม่มีใครเปรียบปานได้ก็แล เพราะความเมตตาสงสารที่พระพุทธองค์มีต่อมวลมนุษย์สามัญชนนี้เอง พระองค์จึงเสียสละเวลา ส่วนตัวในการเสวยอยู่กับวิมุตติสุข ความสุขละเอียดอ่อน ล้นพ้นเหนือสามสุขแดนมนุษย์ (โลกียสุข) กลับทรงสละชีวิตเฝ้าฝึกอบรมสั่งสอนเวไนยชนทุกระดับ ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่เหล่า ตลอดเวลา ๕๐ พรรษา ตลอดอายุขัย ๘๐ ปี ก็เพื่อชี้นำธรรมชาติที่รู้แจ้งด้วยตัวเอง เห็นจะจริงชัดเจนด้วยตัวเอง ให้เข้าถึงวิสัยทัศน์ "ภายในกลางใจตนเอง เป็นธรรมะขั้นปัจจัตตัง : ดื่มด่ำรสชาติ คือความสุขสูงสุด บริสุทธิหมดจดภายในเฉพาะตนซึ่งจะเปรียบเทียบกับความสุขธรรมดาทั่วไปเหมือนเราท่านนี้มิได้ ธรรมะที่พระพุทธองค์ประกาศและสอนชาวโลก เป็นทั้งระเบียบแบบแผนเปี่ยมด้วยหลักการข้อวัตรปฏิบัติ ที่พร้อมบูรณ์ด้วยเหตุและผลหรือปัจจัยที่เป็นความจริงที่ค้านไม่ได้ เรียกว่า ทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง และ เบื้องปลายทุกข้อธรรมวินัยนั้น ๆ และที่สำคัญที่สุดธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ แม้จะร้อยวันพันปี ก็ไม่มีใครเปลี่ยนแปลงหรือนำมาปฏิรูปได้เลย เพราะเป็นสัจจธรรม ที่เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นอกาลิโก ไม่เลือกกาลเวลาใช้ได้ทุกเมื่อ เหมาะแก่การประพฤติปฏิบัติ ทุกที่ ทุกสถาน ทุกกาล ทุกสมัยกับทั้งเหมาะกับนิสัย หรืออุปนิสัยของทุกคนทุกฐานะ ไม่เฉพาะเจาะจงแก่พระภิกษุสามเณรเท่านั้น และแล้วเมื่อชาวพุทธทั้งหลายผู้น้อมนำธรรมวินัย มาปฏิบัติตาม ทั้งผู้อยู่ครองเรือนตามฆราวาสธรรม ทั้งพระสงฆ์องค์เจ้าตามหลักสุปฏิ-

ปันโน ผลการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบย่อมเอื้ออำนวยช่วยให้เป็นผู้พรั่งพร้อมด้วยลาภยศ สรรเสริญ สุข ถึงความเจริญรุ่งเรือง มีความเป็นศิริมงคลสมบูรณ์พูนผลนานาประการ ตลอดชีวิตนี้ได้แน่นอน เพราะพระพุทธเจ้าตรัสรู้ สุโข ปุญญสฺส อจฺจโย การบำเพ็ญ บุญกุศล (ให้ทาน รักษาศีล ทำสมาธิภาวนา) อยู่เสมอย่อมมีความสุขกาย สบายใจ ตลอดไป.

เพราะฉะนั้น การที่พระพุทธเจ้าแสดงออก ทั้งปัญญาคุณอุดมก็ดี พระปริสุทธิคุณ ความหมดจดบริสุทธิผ่องแผ้ว ทางอริยญาณธรรมก็ดี กับทั้งความกรุณา สงสาร ที่เป็นพระคุณล้นพ้นก็ดี เป็นพระคุณชั้นยอดชั้นเอก ที่ไม่เคยมีใครทำได้จนถึงกับกลายเป็นหิดประโยชน์กาละปรหิตประโยชน์แก่ชาวโลกกว้างถึงขนาดนี้จึงขอให้ เหล่าศิษย์ ลูกหลานทั้งพระภิกษุ – สามเณร – แม่ชี และชาวบ้าน ชาวเมืองอันเป็นพุทธบริษัททั้งมวล จงหมั่นยึด – นึกถึง อ้างเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก เหนือที่พึ่งอื่นใดหมั่นบำเพ็ญศีล บำเพ็ญธรรม ปฏิบัติสมาธิภาวนา เพื่อเข้าถึงอริยมรรค (ทางอันประเสริฐ) อริยผล (ผลอันเลอเลิศประเสริฐสุด) ในชาตินี้ ด้วยกันเพื่อเป็นการถวายการบูชาพระพุทธองค์ที่สูงสุด ดังธรรมะที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้วนั้น ในวาระโอกาสอายุครบ ๘๐ ปี มวลศิษย์ทั้งหลายตลอดลูกหลานทุกสาขาอาชีพมาพร้อมกันจัดงานฉลองให้ ก็ขออนุโมทนา – ขอบใจโดยทั่วกัน

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย คือคุณานุภาพอันสูงยิ่งของ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พร้อมทั้งอานุบุญกุศล ผลบารมีทั้งมวลจงบันดลบันดาลให้ทุกท่าน ทุกคนได้ดำรงตนอยู่ในคุณความดีที่สมบูรณ์พูนผล ด้วย ลาภยศ สรรเสริญสุข พร้อมกับมี อายุ วรรณะ สุข พละ ธนสารสมบัติ ทั่วกันเทอญ

พระราชสังวรอุดม

(หลวงปู่ศรี มหาวีโร)

๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐

คำปรารภ

หนังสือธรรมะคำสั่งคำสอนขององค์หลวงปู่เล่มนี้ ได้จัดพิมพ์เพื่อเป็นธรรมทานเป็นอนุสรณ์ เนื่องในวันคล้ายวันเกิดขององค์หลวงปู่ ปีนี้ลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลาย ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฆราวาสญาติโยมได้เห็นพร้อมกัน ให้จัดเป็นกรณีพิเศษกว่าทุกปีเพราะปีนี้เป็นปีครบรอบ ๘๐ ปีขององค์หลวงปู่ เพื่อเป็นการบูชาคุณขององค์ท่าน ตลอดถึงคุณพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ ที่ได้เมตตาสั่งสอนฝึกหัดอบรมลูกหลานให้เข้าใจในศีลธรรมนำปฏิบัติให้เกิดผลในคุณความดีขององค์ท่านนั้น ผู้เขียนไม่สามารถจะพรรณาให้ครบถ้วนหรือหาสำนวนมาเขียนให้เหมาะสมเท่าที่ควรได้หรอก เพราะว่าสติปัญญาของผู้เขียนยังน้อยอยู่ และกราบคารวะขออภัยท่านผู้รู้ทั้งหลายไว้ในโอกาสนี้ดวย

และอีกอย่างหนึ่งสำหรับปีนี้นั้น ยังได้โปรดจัดสถานที่ ๆ เป็นส่วนรวมในภาคอีสาน คือไปจัดงานบำเพ็จกุศลคล้ายวันเกิดที่องค์พระมาหาเจดีย์ชัยมงคล ซึ่งสร้างในนามภาคอีสานได้สร้างเสร็จไปแล้วประมาณ ๗๐% และในระยะขั้นตอนนี้ยังมีการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้บนยอดพระมหาเจดีย์ชัยมงคลด้วย ซึ่งถือว่าเป็นมงคลอันยิ่ง ประธานฝ่ายฆราวาสนั้นได้รับเกียรติ จาก ฯณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเชาวลิต ยงใจยุทธ เป็นประธานฝ่ายฆราวาส ส่วนทางคณะสงฆ์นั้นได้พร้อมใจกันทั้งคณะสงฆ์และฆราวาสได้กราบนมัสการให้องค์หลวงปู่ใหญ่

(หลวงปู่ศรีมหาวีโร) ซึ่งเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ลูกหลาน และเป็นที่เคารพยิ่งของพวกเรา ให้องค์ท่านเป็นองค์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เพื่อเป็นศิริมงคล ในวันครบรอบ ๘๐ ปีขององค์ท่านด้วย ในการจัดงานทำบุญคล้ายวันเกิดขององค์ท่านปีนี้นั้น ยังความปิติยินดี ให้แก่ลูกศิษย์ทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง ที่พ่อแม่องค์หลวงปู่ใหญ่ได้นำพาลูกศิษย์ทั้งหลาย สร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคลมาถึงระยะนี้ ซึ่งเป็นสิ่งทำได้ยากยิ่งเพื่อบูชา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ตลอดครูบาอาจารย์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นตัวอย่างให้พวกเราได้ทำตามและเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของคนยุคนี้ที่ได้ปฏิบัติศีลธรรมให้เข้าใจบ้าง และได้รวมพลังเต็มความสามารถ ทั้งทางด้านสติปัญญากำลังทรัพย์และเสียสละเพื่อสร้างพระมหาเจดีย์ฯ และในการสร้างพระมหาเจดีย์ในครั้งนั้นจะลืมเสียไม่ได้นั้นคือ คุณชัช ธาราวาณิช คุณวาสนา ธาราวาณิช ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการก่อสร้าง สิ่งไหนขาดตกบกพร่องนั้นท่านจะเป็นผู้สนับสนุนอย่างเต็มความสามารถ อันนี้ก็ถือว่าเป็นผู้มีศรัทธาอันแรงกล้าและเสียสละอย่างเต็มที่ และในนามของวัดขออนุโมทนา ในกุศลเจตนาของท่านที่ได้ทำการเสียสละสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล เพื่อเป็นสถานที่เคารพกราบไหว้บูชาและปฏิบัติศีลธรรม เป็นสถานที่อันสำคัญยิ่งของเราเหล่าพุทธศาสนิกชนทั้งหลายผู้นับถือพระพุทธศาสนาและเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหลักธรรมคำสั่งคำสอน ให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์แก่ตนและส่วนรวมต่อไป

****

คำนำ

หนังสือธรรมะคำสอนขององค์หลวงปู่เล่มนี้**คุณสมบูรณ์ บริสุทธิกุล** และครอบครัว **เจ้าของ บริษัท สมบูรณ์การพิมพ์ จำกัด** จังหวัดนครราชสีมา ได้มีศรัทธาอยากให้คำสั่ง คำสอนขององค์หลวงปู่ได้เป็นประโยชน์แก่บรรดาเหล่าศิษยานุศิษย์ ทายก ทายิกา ตลอดถึงศรัทธาญาติโยมและผู้สนใจใคร่ในการศึกษานำเอาไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดผลและรู้เห็นในธรรมจริง ๆ

อีกอันหนึ่ง ศรัทธาญาติโยมทั้งใกล้และไกล มากราบนมัสการองค์หลวงปู่ มีความเลื่อมใสศรัทธา อยากฟัง คำสั่ง คำสอนขององค์ท่าน บางครั้ง บางเวลา และบางโอกาส องค์ท่านก็ไม่ได้เทศน์อบรม ประกอบกับองค์ท่านก็แก่ชราภาพมาก สังขารร่างกายก็ร่วงโรยไปตามกาลเวลา ซึ่งแต่ก่อนองค์ท่านได้เทศน์อบรมทุกครั้งไปเท่าที่โอกาสเวลา และสถานที่จะอำนวยให้ โดยเฉพาะพระเจ้า พระสงฆ์ องค์ท่านจะเทศน์อบรมอยู่เป็นประจำในตอนเช้าหลังทำวัตรเสร็จ ซึ่งจะเห็นได้จากในฤดูเทศกาลเข้าพรรษา องค์ท่านจะลงเทศน์อบรมเกือบทุกวัน จะเห็นได้ว่าองค์หลวงปู่ท่านมีความเมตตานุเคราะห์ อบรมลูกศิษย์ลูกหา โดยความเอาใจใส่จริง ๆ สั่งสอนหลายแง่ หลายมุม อย่างที่เราจะได้ศึกษาในหนังสือเล่มนี้ เราจะได้เข้าใจและเห็นว่า องค์ท่าน

มีความเมตตาหาประมาณมิได้ เพื่ออยากให้พวกเราเหล่าบริษัททั้งหลายเป็นคนดี เป็นผู้มีศีล มีธรรมประจำใจ ถึงพ้นทุกข์ไม่ได้ในชาตินี้ ก็เป็นวาสนาบารมีส่งเสริมในภพ ในชาติต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด

ฉะนั้นในการพิมพ์หนังสือธรรมะคำสอนขององค์ท่าน จึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะศรัทธาญาติโยมทั้งใกล้และไกล ได้มากราบนมัสการองค์หลวงปู่ท่านในแต่ละวันมิได้ขาดสายพร้อมทั้งได้ขอหนังสือธรรมะคำสอนขององค์ท่านอยู่เป็นประจำ หนังสือธรรมะคำสอน ที่เคยได้จัดพิมพ์ในครั้งก่อนก็ไม่พอกับความต้องการของบรรดาศรัทธาญาติโยมที่ว่านั้น ประกอบกับในโอกาสอันใกล้นี้จะมีงานสำคัญคือวันครบรอบคล้ายวันเกิดขององค์ท่าน พวกเราเหล่าศิษยานุศิษย์ได้จัดงานบำเพ็ญกุศลเพื่อเป็นการแสดงมุทิตาสักการะถวายแด่องค์หลวงปู่เป็นประจำทุกปีเสมอมา สำหรับในปีนี้นั้นยิ่งจัดใหญ่เป็นพิเศษกว่าทุกปี เพราะในการจัดงานครั้งนี้ได้มีการอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาบรรจุไว้ ณ ยอดพระมหาเจดีย์ชัยมงคลด้วย ฉะนั้นจึงได้จัดพิมพ์หนังสือธรรมะคำสอนขององค์ท่าน เพื่อแจกเป็นธรรมทานในโอกาสนี้ด้วย บรรดาผู้สนใจใคร่ศึกษาไม่ว่าจะเป็นศรัทธาญาติโยมทั้งหลายทั้งใกล้และไกล ก็จะได้นำหนังสือธรรมะไปศึกษาแล้วนำไปปฏิบัติให้เกิดผลและให้รู้เห็นจริงในธรรม ตามที่องค์หลวงปู่ท่านได้สั่งสอนไว้

ในการพิมพ์หนังสือธรรมะคำสอนครั้งนี้ องค์หลวงปู่ท่านได้อนุญาตให้จัดพิมพ์เพื่อแจกเป็นธรรมทาน ในโอกาสวันครบรอบคล้ายวันเกิด ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ถือว่าเป็นความกรุณาอันสูงส่งจากองค์ท่านที่ได้อนุญาตให้จัดพิมพ์ในครั้งนี้ ผู้จัดพิมพ์ได้ถอดจากเทปธรรมะ

ขององค์ท่าน ซึ่งเทศน์ในโอกาสต่าง ๆ ในวันสำคัญ ๆ ในสถานที่ต่าง ๆ และในหนังสือธรรมะที่เคยจัดพิมพ์ในงานฌาปนกิจศพคุณยายหล่า แสนยะมูล ซึ่งได้รวบรวมเนื้อหาสาระเกี่ยวกับธรรมะหลายอย่าง มีทำวัตรเช้า-เย็น บทแผ่เมตตา คำอาราธนาต่าง ๆ วิธีนั่งสมาธิ วิธีสำรวมจิตใจในสมาธิ วิธีนึกคำบริกรรม วิธีสังเกตุจิตเข้าสู่ภวังค์ วิธีออกจากสมาธิ วิธีเดินจงกรม วิธีเจริญวิปัสสนา คำกลอนสังคายนาธรรม เรื่องภิกษุอสัชชี โดยพระญาณวิศิษฐ์ (พระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม) วัดป่าสาลวัน จังหวัดนครราชสีมา และคติธรรมคำกลอนปฏิบัติทางจิต ทั้งสมถะและวิปัสสนา คำกลอนกล่าวถึงลักษณะและอุปนิสัยของคนที่มาวัด มีความมุ่งหมายต่างกันโดยหลวงปู่ศรี มหาวีโร และที่สำคัญหนังสือธรรมะเล่มนี้ มีประวัติขององค์หลวงปู่ท่านด้วยครั้งก่อน ซึ่งในบางหัวข้ออาจจะไม่ได้ระบุ วัน เวลาสถานที่เทศน์เอาไว้ เพราะผู้บันทึกเทป ไม่ได้ระบุไว้ แต่ถึงอย่างไรธรรมที่นำมาเขียนในหนังสือเล่มนี้ เป็นคำสั่ง คำสอนขององค์ท่านที่ได้ถอดจากเทป

ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ ทำกันในระยะเวลาอันสั้น กระชั้นชิดเพราะต้องเร่งให้ทันกับงานวันเกิดขององค์ท่านซึ่งจะมีขึ้นในระยะเวลาอันใกล้นี้ ฉะนั้นหนังสืออาจจะมีข้อผิดพลาดหรือตกหล่นอยู่บ้าง คณะผู้จัดทำต้องขออภัยท่านผู้อ่านมา ณ ที่นี้ด้วย ในโอกาสต่อไปจะพยายามจัดทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกเท่าที่จะทำได้ และขออนุโมทนาสาธุการในกุศลเจตนาของทุก ๆ ท่านที่ได้เป็นเจ้าภาพในการจัดพิมพ์ในครั้งนี้

คณะศิษยานุศิษย์

สารบัญ

	หน้า
ประวัติพระอาจารย์ศรี มหาวีโร	๑๓
ประวัติพระมหาเจดีย์ชัยมงคล	๒๓
ข้อมูลจำเพาะ	๔๐
The History of Phra Mahachedi Chayamongkol	๔๑
ประวัติ (ย่อ) วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม (ผาน้ำย้อย)	๕๗
ธรรมะหลวงปู่ศรี มหาวีโร	๖๓-๒๖๔
ทำวัตรเช้า	๒๖๕
ทำวัตรค่ำ	๒๗๐
สังคายนาธรรม	๒๙๕
เรื่องพระภิกษุอลัชชี	๓๐๑
คติธรรมคำกลอนปฏิบัติทางจิต	๓๐๗
คำสั่งการสร้างพระมหาเจดีย์	๓๒๑-๓๓๕
กำหนดการต้อนรับพระบรมสารีริกธาตุจากประเทศศรีลังกา	๓๓๖
กำหนดการทำบุญวันคล้ายวันเกิดครบรอบ ๘๐ ปี	๓๓๘

พระราชสังวรอุดม (หลวงปู่ศรี มหาวีโร)

ประวัติ
พระอาจารย์ศรี มหาวีโร
โดยสังเขป

ชาติภูมิ

พระอาจารย์ศรี	ฉายา	มหาวีโร
นามเดิมชื่อศรี	นามสกุล	ปักกะสีนัง
เกิดวันที่ ๓	พฤษภาคม	พ.ศ. ๒๔๖๑
ตรงกับวันศุกร์	เดือนหก	ปีมะเมีย
ที่บ้านขามป้อม	ตำบลขามป้อม	อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

โยมบิดาชื่อ นายอ่อนสี โยมมารดาชื่อ นางทุม ปักกะสีนัง

การศึกษา

เริ่มเรียนหนังสือที่โรงเรียนประชาบาลวัดบ้านขามป้อม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สำเร็จการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๖ ที่โรงเรียนประจำอำเภอวาปีปทุม จบชั้นมัธยมปีที่ ๓ ที่โรงเรียนประจำจังหวัดมหาสารคาม (สารคามพิทยาคม) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐

รับราชการ

ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ เริ่มรับราชการครู ที่โรงเรียนวัดบ้านชาด ตำบลหัวเรือ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ สอนที่โรงเรียนบ้านสวนจิก ตำบลปอภาร อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

การบรรพชาอุปสมบท

ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ จึงได้ขอลาบรรพชาอุปสมบท อุปสมบทที่วัดราษฎร์รังสรรค์ บ้านป่ายาง ตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีพระโพธิญาณมุณี (ดำ โพธิญาโณ) เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูศิริธรรมธาดา เจ้าคณะอำเภอเมืองร้อยเอ็ด เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูสมุห์พันธ์ เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ปีนี้ท่านได้จำพรรษาอยู่ที่วัดพูนไพบูลย์ ในอำเภอเมืองมหาสารคาม ปัจจุบันคือวัดประชาบำรุง ท่านได้ปฏิบัติธรรมอยู่กับ พระอาจารย์คูณ อุตฺตโม

ปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ท่านได้จาริกไปจำพรรษาที่วัดป่าแสนสำราญ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ท่านได้ปฏิบัติธรรมวิปัสสนาธุระอยู่กับท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม (พระญาณวิศิษฐ์) ครั้นออกพรรษาแล้วท่านก็ได้ออกจาริกไปตามนิคมชนบทต่าง ๆ เช่น ภูเก้า ภูผักกูด บ้านห้วยทราย อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม

ปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้จาริกไปปฏิบัติธรรมอยู่ที่ถ้ำพระเวสแล้ว ออกไปจำพรรษาอยู่ที่วัดบ้านนาแก อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม สถานที่แห่งนี้เต็มไปด้วยภัยอันตรายมากมาย แต่ท่านก็ได้จำพรรษาโดย ปราศจากภัยอันตรายต่าง ๆ จนกระทั่งออกพรรษาจึงได้จาริกไปในเขต จังหวัดต่าง ๆ เช่น สกลนคร นครพนม และอุดรธานี

ปี พ.ศ. ๒๔๙๑ จำพรรษาอยู่ที่วัดโนนนิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ปี พ.ศ. ๒๔๙๒ จำพรรษาอยู่ที่วัดหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ท่านได้รับการอบรมอยู่กับท่าน พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ ได้อยู่อุปัฏฐากพระอาจารย์มั่นจนท่าน มรณะภาพ และได้ร่วมจัดฌาปนกิจจนเสร็จเรียบร้อย

ปี พ.ศ. ๒๔๙๓ จาริกไปจำพรรษาที่วัดป่าบ้านหนองผักตบ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ จาริกไปจำพรรษาที่วัดบ้านห้วยทราย อำเภอ คำชะอี จังหวัดนครพนม ณ วัดนี้ได้ปฏิบัติศาสนกิจร่วมกับพระอาจารย์ ที่สำคัญอยู่หลายรูป ซึ่งมีพระอาจารย์มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน เป็น หัวหน้า ที่วัดนี้ท่านอาจารย์ได้อาพาธอย่างหนักและแทบจะเอาชีวิต ไม่รอด ถึงกับผมร่วง แต่เนื่องจากอำนาจแห่งการปฏิบัติธรรมอย่าง เข้มแข็งอาการของท่านจึงหายเพราะธรรมโอสถ โดยไม่ต้องใช้โอสถ ภายนอกเลย นับว่าเป็นสิ่งที่อัศจรรย์ยิ่ง

ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ท่านอาจารย์ก็ได้ร่วมสร้างวัดป่าหนองแซง โดยบัญชาของท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี

ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ท่านจึงได้จาริกมายังวัดป่ากุงเก่า ได้มาก่อตั้งวัดนี้ขึ้นเป็นวัดประชาคมวนาราม (ป่ากุงเก่า) ซึ่งเดิมเป็นวัดร้างเก่าแก่ประมาณ ๒๐๐ ปี สถานที่แห่งนี้มีพื้นที่เพียง ๒๙ ไร่ ระยะต่อมาจึงมีผู้บริจาคทรัพย์ซื้อที่ดินเพิ่มเป็น ๒๐๐ ไร่ ท่านจึงได้แบ่งเขตภายในวัดดังนี้ เขตสระน้ำ ๓๐ ไร่ เขตพุทธาวาส ๔๐ ไร่ เขตสังฆาวาส ๕๐ ไร่ เขตฌาปนสถาน ๑๐ ไร่ นอกนั้นเป็นเขตพฤกษชาติ ภายในวัดท่านได้สร้างสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ อำนวยการสร้างกุฏิชั่วคราวแบบกัมมัฏฐานประมาณ ๑๐ หลัง

ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ สร้างศาลาหอฉันแบบชั่วคราว ๑ หลัง

ปี พ.ศ. ๒๔๙๙ จาริกไปจำพรรษาที่วัดป่าหนองใต้ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ปีนี้ได้อำนวยการสร้างศาลาการเปรียญขึ้น ๑ หลัง และกุฏิ ๑ หลัง

ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๐๔ จำพรรษาที่วัดป่าสามัคคีธรรม บ้านขามเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ปีนี้ท่านได้อำนวยการสร้างศาลาการเปรียญ ๑ หลังและกุฏิ ขยายที่วัดจาก ๒๐ ไร่เป็น ๕๐ ไร่

ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๖ จำพรรษาที่วัดป่าบ้านหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ กลับมาจำพรรษาที่วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุงเก่า) จนถึงปัจจุบัน

การปกครอง

๑. เป็นเจ้าอาวาสวัดประชาคมวนาราม (ป่ากุงเก่า)

๒. เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด

๓. เป็นประธานสงฆ์ฝ่ายอรัญญวาสีจังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษา

๑. ให้การศึกษาฝ่ายวิปัสสนาธุระ

๒. ได้ขยายสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐาน ออกไปทั่วทุกภาค จนมีวัดสาขาอยู่ขณะนี้ ๖๒ สาขา

งานเผยแผ่

๑. เป็นพระธรรมฑูตสายที่ ๕ แห่งประเทศไทย (พิเศษ)

๒. เป็นหัวหน้าพระธรรมฑูตสายพิเศษฝ่ายอรัญญวาสี จาริกเผยแผ่อบรมธรรมตามศูนย์ต่าง ๆ ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดใกล้เคียง

๓. เป็นประธานการอบรมคณะกรรมการส่งเสริมพระศาสนาประจำหมู่บ้าน(ก.ส.ศ.)และหน่วยสงเคราะห์พุทธมามะกะผู้เยาว์(น.พ.ก.)

๔. ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๒๘ ท่านได้เป็นประธานอำนวยการจัดสถานที่รับรองการประชุมพระสังฆาธิการภาค ๘-๙-๑๐ (ธรรมยุต) และท่านได้เริ่มโครงการเทอดพระเกียรติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ โดยร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยจะปลูกต้นไม้ที่เกี่ยวกับพุทธประวัติ ไม้เกี่ยวกับวรรณคดีไทย และไม้สมุนไพร

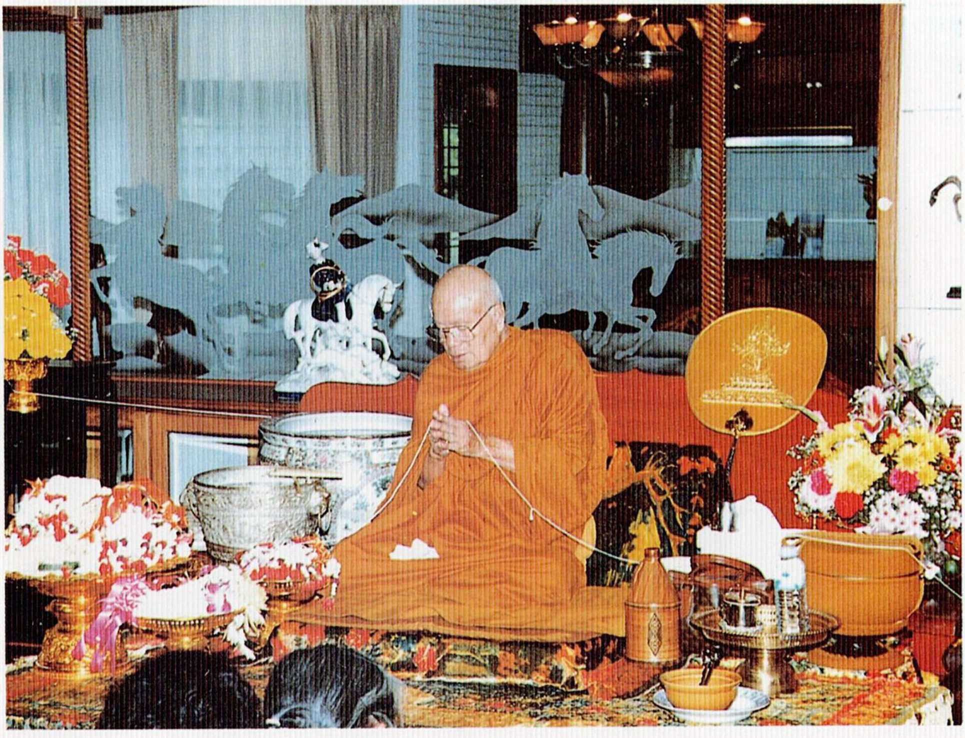
ปลูกบนหลังเขาเขียว (ผาน้ำย้อย) รวมเป็น ๙๐๐ ไร่ และในปีเดียวกันนี้ท่านก็ได้เป็นประธานกรรมการ ขุดลอกอ่างเก็บน้ำหนองใต้ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยมีเนื้อที่ ๓๐๐ ไร่

พิเศษ

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พร้อมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา และเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ได้เสด็จมาทอดพระกฐินส่วนพระองค์ที่วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุงเก่า) ซึ่งนับว่าเป็นเกียรติประวัติแก่ชาวจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างยิ่ง

จะเห็นได้ว่าพระอาจารย์ศรี มหาวีโร ท่านเป็นผู้เสียสละทั้งในด้านส่วนตัว และส่วนรวมเพื่อประเทศชาติบ้านเมือง ให้อยู่เย็นเป็นสุข และเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบยิ่ง สมกับว่า**เป็นเนื้อนาบุญของโลกโดยแท้จริง....**

❀❀❀

ในงานกิจนิมนต์ เจริญพระพุทธมนต์

กุฏิองค์หลวงปู่ที่วัดป่ากุง

การตักบาตรที่หน้าวัดป่ากุง

ประวัติพระมหาเจดีย์ชัยมงคล
(ศูนย์รวมจิตใจชาวพุทธ)

ชะรอยการปฏิบัติสมถะ และวิปัสสนาธรรม เจริญรอยตามองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นพระอรหันต์ บรรจุพระอริยธรรมอันสูงสุด ทรงมีสติสมบูรณ์จิตใจสดใสผ่องแผ้วไกลจากมวลกิเลส จะถือว่าเป็นการสร้างบารมีที่ยังไม่เต็มอิ่มหรือไม่เพียงพอแก่พลบารมีที่ยังเป็นส่วนเกินหรืออะไรอื่นอีก ของท่านเหล่าพระคณาจารย์สายสุปฏิปันโนที่มีหลวงปู่มั่น ภูริทัตตเถระ เป็นผู้นำก็ยากสุดยากแก่จินตนาการหยั่งถึงได้ จากเหล่าศิษย์ผู้น้อยซ้ำด้อยปัญญาภูมิอย่างเกล้าฯ

พระคุณเจ้าเหล่าสุปฏิปันโนผู้ที่ต่างก็ผ่านการฝึกฝนอบรมบ่มและเผาสรรพกิเลสมาด้วยการสู้สละชีวิตฝึกจิตสู้กิเลสฝ่ายต่ำ ด้วยสมถะและวิปัสสนากรรมฐานอย่างสม่ำเสมอและแรงกล้า จนสามารถเผาไหม้ความมืดคือฆ่าตระกูลกิเลสทั้งสาม ทั้งโลภตระกูล โมหตระกูล และโทสตระกูลให้ตายลงโดยสิ้นซาก เหลือแต่ปัญญาญาณบารมีที่มีจิตแจ่มใสเปี่ยมด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เท่านั้น ไม่ว่า ยามใดที่ได้เข้าใกล้กราบขอพร หรือเพียงกราบและคารวะในคุณธรรมอันสูงส่งของท่านนั้น ๆ ดูช่างมีความสุขพอใจ เพิ่มมากเป็นทวีคูณจริง ๆ

ก็แลคงจะเป็นเพราะบารมีต่าง ๆ ที่เกินและก็ที่เหลือนั้นละกระมังท่านจึงมีบุญญา–วาสนาสูงสุดถึงกับได้สร้างปูชนียสถานอย่างเช่นพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ของหลวงปู่ศรีมหาวีโรขึ้นฉะนี้ ข้าน้อยขอกราบนมัสการ

ศิษยานุศิษย์

พระมหาเจดีย์ชัยมงคล

เมื่อสมัยก่อนกึ่งพุทธศตวรรษ หรือก่อนพุทธศักราช ๒๕๐๐ ปีนั้น มวลมนุษย์โลกทั้งหมดทั้งประเทศใหญ่ประเทศน้อย ต่างพากันได้รับความเดือดร้อนทุกข์ยากแสนเข็ญกัน ผลกรรมที่เกิดจากภัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในช่วง พ.ศ.๒๔๘๐ กว่า ๆ ลุกลาม คุกรุ่นแผ่ความทุกข์ระทมแสนสาหัสให้แก่ชาวโลกทั่ว ๆ ทุกหย่อมหญ้าสภาพบ้านแตกสาแหรกขาดชีวิตอดอยากทั้งไร้เสื้อผ้าอาภรณ์ มีให้เห็นทุกภาคพื้นพสุธา ไม่ว่าจะเป็นประเทศอิสระอย่างเช่นแผ่นดินใหญ่ หรือประเทศที่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตกมานมนานอย่างประเทศอินเดีย ซึ่งเราถือว่าเป็นดินแดนอารยธรรมวัฒนธรรมอันเก่าแก่ ต่างเผชิญชะตากรรมพอ ๆ กันกว่าสงครามจะสงบลง โดยมีฝ่ายแพ้ฝ่ายชนะกันอย่างราบคาบ ในช่วง พ.ศ.๒๔๘๕ เป็นต้นมา ประเทศอินเดียก็ยังต้องสู้กับชาติมหาอำนาจ เพื่อให้ได้อิสระภาพปลดแอกจากคอตนสู้ด้วยมือเปล่าสู้ด้วยแรงสติปัญญาของชาวตะวันออกทุกเหลี่ยมมุมจนถึง พ.ศ.๒๔๙๐ จึงได้รับสิทธิเป็นประเทศเอกราชชาติอินเดียเต็มยศศักดิ์ดังปัจจุบัน ส่วนประเทศจีนนั้น ภัยสงครามในช่วงนั้นยังไม่มีทางสงบลงสู่ความเป็นสันติประเทศได้ รัฐบาลจีนทั้งประชาชนหลายล้านคนถูกต่างประเทศข่มเหงย่ำยีบีฑาแทบกระอักเลือดตายกันทั้งชาติ ทั้งภัยสงครามจากนอกทั้งภัยสงครามกลางเมืองระหว่างฝ่ายคอมมูนิสต์ กับฝ่ายก๊กมินตั๋ง,เล่นเอางอมพระรามตายเกลื่อนทั่วแผ่นดิน จน พ.ศ.๒๔๙๒

จึงสงบและยุติกันได้ จีนแบ่งชาติออกเป็นจีนแผ่นดินใหญ่และจีนใต้หวัน ดังที่เห็นกันทุกวันนี้แต่ใช่ว่าชนชาติจีนจะมีความสงบสุขดังหวังก็หามิได้

ส่วนชาติเล็ก ๆ อย่างประเทศไทยของเรา ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงผลกระทบจากภัยสงคราม ลุกลามมาเป็นภัยทางการเมือง การเศรษฐกิจ เป็นผลกระทบถึงสภาพความเป็นผู้ที่ทำให้ชาวไทยเราตกอยู่ในความอดอยาก ยากแค้นแสนเข็ญจริง ๆ อยู่หลายปีลองหลับตานึกดูสักนิดก็จะคิดได้ชาวบ้านชาวเมือง ไม่มีน้ำมันก๊าดจะจุดตะเกียง ไม่มีเครื่องใช้เครื่องนุ่งห่ม สารพัด แม้เพียงสบู่ก็ไม่มีจะใช้ซักผ้า เผชิญความทุกข์ยากปากหมองถึงขนาดนั้น ส่วนใหญ่ชีวิตตกอยู่ในสภาพดังกล่าวชาวพุทธเราถึงแม้จะมีศรัทธา มีจิตใจเป็นบุญเป็นกุศลอยู่ก็ยากที่จะหาโอกาสทำบุญทำทานได้ พระสงฆ์องค์เจ้าจึงต้องดำรงค์สมณเพศอยู่อย่างทุกข์ทนและทนอยู่ตามบุญตามกรรมสภาพทางการบ้านการเมืองเริ่มก่อตัวและขยายอิทธิพลกว้างแทรกซึมลึกในสังคมคนไทยหลายระดับ เพราะเป็นสิทธิการปกครองที่ขยายตัวมาจากประเทศยากจนคือจีนแผ่นดินใหญ่ที่เชื่อว่า จะช่วยกอบกู้ฐานะคนยากคนจนให้มีสิทธิเท่าเทียมกันได้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากพลังความคิดที่แตกต่างกันนี่เอง ได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศของเรา ซึ่งบางครั้งกลายเป็นแรงปฏิวัติ ลุกฮือเข่นฆ่ากันเอง ตายเกลื่อนอย่างน่าสมเพชเวทนายิ่ง ทั้งนี้คงเพราะความคิดผิดตัดสินใจผิด ยึดลัทธิการปกครองผิด ๆ นั้นกระมัง

แต่นับว่าโชคดีมหาศาลของคนไทย กลุ่มชาวพุทธถือเป็นแรงบุญหนุนนำอย่างมีพลานุภาพสูงส่งยิ่งที่พระบวรพุทธศาสนาขององค์พระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแบ่งพระภิกษุสงฆ์ไว้สองสาย เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของชาติ ความทุกข์ยากอันเกิดเพราะปัญหาต่าง ๆ ของสังคมไทยให้ลดลงได้หลายยุคหลายสมัย ตลอดมา สายคันธุระหรือสายคามวาสี ที่ต้องศึกษาให้รู้ชัดแตกฉานในพระธรรมวินัย รู้แจ้งพระปิฎกทั้ง ๓ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย ดำรงค์ตนอยู่ตามวัดวาอารามใกล้บ้าน ใกล้เมือง ใกล้ชุมชน เพื่ออาศัยทางภิกษาจารย์ อาหารบิณฑบาตรจากประชาชนเพื่อมีพลังธำรงค์ไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันก็ได้ช่วยบทบาทต่าง ๆ แก้ไขสภาพจิตใจสภาพสังคมชาวบ้าน ชาวเมืองให้มีศีลมีธรรม ทำหน้าที่ประกาศตนเป็นครูเป็นผู้พร่ำสอน จริยธรรมศีลธรรมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีรากมาจากพระบรมธรรมของพระพุทธองค์ ผู้ที่ประกาศพระพุทธองค์เองว่าเป็นบรมครูเหนือครูทั้งโลกมนุษย์ ทั้งโลกเทวดา อินพรหมทั้งมวล

อีกสายหนึ่งเป็นสายวิปัสสนาธุระ หรือสายอรัญญาวาสี พระภิกษุสงฆ์สายนี้สมัยปัจจุบันชาวพุทธทั่วไปเรียกท่านว่าสายสุปฏิปันโน (ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบยิ่ง) แต่น่าน้อยใจที่จะกล่าวว่า สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่กล่าวมาแล้วนั้นพระป่า วัดป่าแถบจะไม่มีชาวบ้านชาวเมืองรู้จักมักคุ้นเลย แม้แต่สำนัก (สงฆ์) เดียว หากแต่เพราะเราได้พระอาจารย์ผู้เก่งกล้ายิ่งออกสู่ป่า สู่สมรภูมิที่ยอมตาย แลกเดิมพันด้วยชีวิต โดยมิเห็นมิเห็นอามิสสินจ้างมิเห็นแก่ลาภสักการะใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่เคยหวาดหวั่นพรั่นพรึงต่ออิทธิฤทธิของกิเลสมารใด ๆ ที่พระอาจารย์เจ้ารูปนั้นกลับใช้วิปัสสนากรรมฐานเป็นอาวุธ เป็นฐานทัพสู้กับศัตรูสู้กับมารร้าย คือกิเลสภายในทุกค่ำคืน จากน้ำตก หุบผา

สันเขา ดินแดนสิงห์สาราสัตว์ที่มีพิษร้ายแค่ไหนท่านก็ไม่กลัวจนในที่สุด ผลจากพลังคืออภิมหาวิริยภาพสูงสุดในการประคับประคองจิตใจลงสู่เส้นทางแห่งความสงบสุดยอด ท่านก็บรรลุบรมภูมิธรรม อันเป็นปฐมมรรค สายเอกสายเดียวที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้และสอนไว้ ท่านพระอาจารย์เดินตามทางสายเอกนี้ไปดื่มด่ำ ลุ่มลึกในปัญญาญาณ โดยมิพักหลงจนที่สุดท่านก็เข้าถึงบรมธรรมขั้นอริยมรรค อริยผลดินแดนโลกุลตรภูมิที่ฆ่า ห้ำหั่น กองทัพกิเลส ที่มีโคตรตระกูลมาจากความโลภ ความโกรธ และความหลวง ตายเกลี้ยงจากใจท่าน ท่านพระอาจารย์ที่เก่งกล้าที่เลอเลิศยุคหลังสงครามที่กล่าวมานั้น ก็คือพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตมหาเถระนั่นเอง ท่านเป็นผู้นำกองทัพธรรมบุกป่าฝ่าดงมาอย่างมีผลสำเร็จสูงยิ่งทั้งตัวท่านเอง และเหล่าสานศิษย์ผู้ติดตามและปฏิบัติวิปัสสนาธรรม ตามท่านนั้น ๆ น่าภูมิใจยิ่งที่พี่น้องชาวพุทธทั้งหลายยังมีเนื้อหาบุญสูงสุด ที่เปิดโอกาสกว้างให้เราผู้บุญน้อยด้อยปัญญาภูมิได้ผลพลอยได้อันพึงมีพึงได้ พึงถึงตามกำลังสติปัญญาอยู่เช่นนี้ด้วยการได้ร่วมทำบุญกับพระคุณเจ้าสายสุปฏิปันโนได้ฝังความดีไว้เป็นอริยทรัพย์ทั้งเพื่อประโยชน์ตนในชาตินี้และชาติหน้าไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์เลย ภูมิใจไหม ?

ท่านเจ้าคุณพระราชสังวรอุดมหรือหลวงปู่ศรี มหาวีโร เจ้าอาวาสวัดปะชาคมวนาราม อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด (วัดป่ากุงะภาษาชาวบ้าน) ซึ่งปีนี้ ๒๕๔๐ ท่าจะครบอายุ ๘๐ ปี ท่านเป็นศิษย์ร่วมสมัยรูปหนึ่งที่อยู่แนวหน้า ในกองทัพธรรมสายวิปัสสนาธุระนั้น จะเรียกว่าหลวงปู่เป็น "ศิษย์เอก" หรือภาษานักรบว่า "เป็นหนึ่งในตองอู"

ก็ว่าได้ ในการติดตามหลวงปู่มั่น ภูริทัตตะ มาโดยตลอด จนกระทั่งสิ้นอายุขัยของท่านหลวงปู่มั่น ภูริทัตฺโต

ในช่วง พ.ศ.๒๔๙๐ จนล่วงเลย พ.ศ.๒๕๐๐ มาอีกหลายทศวรรษนั้น ประเทศไทยทั่วทุกภาค ยังมีความอุดมสมบูรณ์ ทางธรรมชาติอย่างมากมายเหลือเฟือป่าดงดิบยังเต็มไปด้วยแมกไม้เบญจพันธุ์ทั้งไม้ดอกไม้ผลที่เป็นของป่านานาชนิด สิงห์สาราสัตว์ทั้งบนบกบนป่าเขาลำเนาไพร นกหนู ปูปีก มีให้เห็นให้ได้ยินเสียงร้อง กู่ก้องไพรเต็มไปหมด เหล่าสัตว์ร้าย เสือ สิงห์ กระทิง แรด หมี หมูป่า อีเก้ง กวาง ระมั่ง เป็นต้น มีดาษดื่นอยู่ทุกป่าหนาจากหุบเหวเบื้องล่างจนถึงยอดเทือกเขาสูงทั่วไปโดยเฉพาะที่ป่ายอดเขาเขียวในเนื้อที่อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ดนั้น เมื่อราวปี พ.ศ.๒๔๙๓-๒๔๙๔ หลวงปู่ศรีมหาวีโรเคยมาพบและยึดเป็นถิ่นวิเวกสถานตามธรรมชาติได้พักอยู่บำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐาน โดยท่านเห็นว่าเป็นที่เหมาะแก่การเจริญธรรมขั้นสูงอย่างยิ่ง ท่านทราบซึ้งมาก่อนแล้ว เพราะที่ชโงกหินสูงหน้าผาอันชันลึกลงไปเบื้องล่างสุดสายตาไกลลงไปสามัญชนอย่างเราจะหวาดเสียว ตกใจกลัวไม่กล้าแม้จะเข้าไปยืนใกล้ชโงกหินก้อนต่าง ๆ เหล่านั้นแต่ถ้าทอดสายตาชมทิวทัศน์ดูสิ่งแวดล้อมเบื้องล่างอันไกลลิบที่เวิ้งว้างต่ำจากสันเขาเบื้องล่างเบื้องบนต่าง ๆ แล้วจะเพลิดเพลินเจือด้วยความสุขระคนด้วยความตื่นเต้นแปลกใจในความงามของธรรมชาติแน่แท้หลวงปู่ศรีของเรา ท่านปราศจากความกลัวแล้ว ภารกิจของท่านพ้นภัยผองแล้ว ท่านกลับเห็นว่า บนชโงกหินที่ยื่นออกไปเช่นนั้นคงเปรียบเสมือนอาสนะทองที่เทพเจ้าปู่ลาดไว้ให้ท่าน จึงแผ่เมตตานั่ง

บำเพ็ญธรรม ดื่มด่ำในวิมุตติสุขอยู่ได้นานเท่านาน หากเป็นคนธรรมดาสามัญอย่างเราท่าน สงสัยนั่งง่วง ละเมอตกเหวหน้าผาตายแน่ ๆ ความหวาดระแวงและหวาดกลัวภัย จิตใจย่อมไม่สงบสุขเด็ดขาด

ครั้งนั้นหลวงปู่ศรี มหาวีโร ได้พบแหล่งน้ำตกต้นน้ำ ผาน้ำทิพย์ ผาน้ำย้อยบนเขาเขียวประมาณ ๕-๖ แห่ง ที่สมควรจะพิทักษ์รักษาไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้เห็นได้ลิ้มรสด้วยตนเองบ้าง

แต่คงเป็นเพราะภัยอันเกิดจากการเมือง ที่เรียกว่า ราชภัย (ภัยจากผู้ปกครองในสมัยนั้น และภัยจากลัทธิคอมมูนิสต์ หรือภัยจากความโลภ ขี้ดักมักได้อะไรก็สุดจะกล่าวในปี พ.ศ.๒๔๙๓ นั่นเอง ทางราชการได้อนุญาตให้สัมปทาน ตัดไม้ (อุตสาหกรรมป่าไม้) ทำลายป่าตัดต้นไม้สูงใหญ่ที่เขาเขียวไปเป็นจำนวนมากหลายพัน หลายหมื่นต้น ทำให้ป่าทึบกลายเป็นป่าโปร่งแถบไร้สภาพความเป็นป่าดงดิบไป น่าเสียดายแท้ ขณะเดียวกัน ก็เกิดมีกลุ่ม "บ้าการเมือง" เชื่อถือระบบการปกครองแบบท่านประธานเมาเซตุงของประเทศจีน ตั้งกลุ่มคอมมูนิสต์ไทยแยกย้ายกันเข้าไป ซ่องสุมกองกำลังตามป่าดงดิบต่าง ๆ อันเป็นเหตุหนึ่งที่รัฐบาลชอบอ้างหรือชอบเอามาเป็นข้ออ้าง เพื่อขอสัมปทาน (ทำลายป่า) แบบชาวบ้านชาวเมืองพูดไม่ออกเพราะรู้ไม่ทันกุศโลบาย (กลโกง) ของแต่ละท่านนั้น ๆ กว่าจะรู้ตัวสิ่งแวดล้อมอันสวยงามอุดมสมบูรณ์ของชาติก็หมดไปแล้ว

ครั้นปี พ.ศ.๒๔๙๙-๒๕๐๐ หลวงปู่ศรี มหาวีโร ได้พาพระภิกษุ-สามเณรศิษยานุศิษย์ ๗ รูปเดินทางไปฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่แถวหน้าชะโงกหินผาบ้างตามแนวป่าใกล้ผาที่มีน้ำตก น้ำย้อย ไหลรินบ้าง

พำนักปฏิบัติธรรมอยู่ ครั้งละ ๗-๑๕ วัน โดยสม่ำ-เสมอ โดยอาศัยหมู่บ้านน้อย ๆ ชื่อบ้านโคกกลางที่มีบ้านเรือนอยู่กันเพียง ๑๖ หลังคา เป็นที่ให้อาหารบิณฑบาตร แก่พระป่าของท่านยุคแรก และตรงจุดที่พระสุปฏิปันโน ของหลวงปู่พำนักนั้นมีน้ำ-ลำธารเพียงพอที่จะอาศัยได้ ทุกฤดูกาลแต่โดยที่บางแห่งน้ำในหน้าแล้งจะหยดไหลช้าลง ท่านจึงให้ชื่อว่า "ผาน้ำย้อย" และก็คงจะเป็นบุญบันดาลหรือเพราะบังเอิญก็ไม่ทราบได้ ชาวพุทธ ชาวบ้านบางคนได้ตักน้ำนั้นใส่ภาชนะไปดื่มในยามเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วเกิดหายไข้ หายป่วยไปมิได้ทานยาหลวงจึงเป็นเหตุให้เรียกกันว่าผาน้ำทิพย์ คือน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่เทวดาบันดาลประทานมา นั้นก็ว่ากันไปจริงมิจริงเพียงไร ไปกราบเรียนถามหลวงปู่ศรีเอาเองก็แล้วกัน เพราะเรื่องเช่นนั้นอาจจะเป็นเรื่อง อจินไตย์ก็ได้

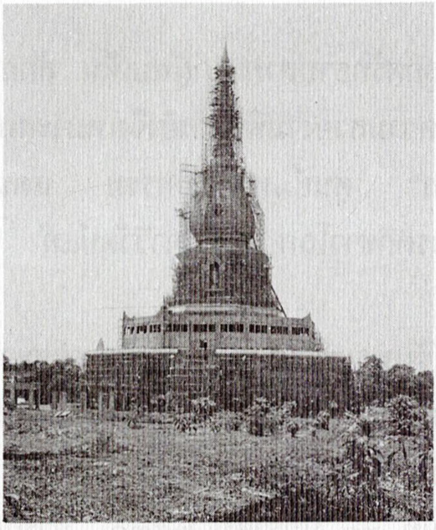
โดยที่หลวงปู่ศรี มหาวีโร มีฐานะเป็นพระเถรจารย์ ทางสมถวิปัสสนากรรมฐานทรงความเป็นผู้มีบุญบารมีสูง ที่ชาวพุทธถวายความเคารพนับถือกันไม่เพียงแต่ชาวอิสาน หากแต่เป็นที่เคารพคารวะทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ ท่านได้พระภิกษุสงฆ์ มวลศิษย์สายสุปฏิปันโนจารึกสู่เขาเขียวนั้นเป็นการช่วยรัฐ คลี่คลายปัญหาร้าย ๆ จากกลุ่มผู้ก่อการร้ายอันถือเป็นภัยชาติ ภัยแผ่นดิน และภัยป่าที่ร้ายมากในยุคหนึ่ง พร้อมกันนั้นก็เป็นการช่วยปกป้องการโค่นไม้ทำลายป่าโดยพลการของนักเศรษฐกิจผู้หิวโหยทั้งหลายด้วยจึงใน พ.ศ.๒๕๑๕ ท่าน พ.อ.ประสิทธิ ทองใบใหญ่ รอง ผอ.ปค.ฝ่ายทหารจังหวัดร้อยเอ็ดได้ถวายอุปถัมภ์ โดยนำทหารไปสร้างกุฏิถวายเป็นที่บำเพ็ญสมณธรรมกรรมฐานที่มีที่มุงที่บังอันพอจะคุ้มความปลอดภัยได้บ้างเป็นครั้ง

แรกไว้บนภูเขานั้น ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นวัดถ้ำผาน้ำย้อย โดยมีชาวพุทธบริษัท–ห้าง–ร้าน ผู้เลื่อมใสในหลวงปู่ศรี ร่วมกันสร้างถวายบนเนื้อที่กว้างใหญ่ไพศาลถึง ๒๘,๐๐๐ ไร่ จากยอดเขาเขียวจนถึงบริเวณที่ตั้งวัดถ้ำผาย้อยเบื้องล่าง คือเชิงเขาที่ติด ถนนหลวงสายหนองพอก–เลิงนกทานั้นเอง ในเนื้อที่แห่งนี้ประกอบด้วยอ่างเก็บน้ำน้ำตกแอ่งซับน้ำ ป่าดงดิบตามธรรมชาติ สวนพฤกษศาสตร์ วรรณคดี สวนป่าสวนสมุนไพร ศาลาเกษตร ศาลาพันห้องอันสะอาดสะอ้าน โอ่อ่า หอฉัน,ธรรมศาลาฝึกสมาธิธรรม อบรมกรรมฐานหรือจัดสัมมนาวิชาการทุกสาขาวิชาที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นที่สง่างามเหนือธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใด ๆ พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ที่พรั่งพร้อมไปด้วย เชิงศิลปวิจิตรตระการตาทุกแง่มุม ตั้งตระหง่าน ชูยอดเศวตรฉัตรทองคำล้ำค่าเชิดเกียรติประวัติ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า จรรโลงพระพุทธศาสนาไว้นานชั่วนาตาปี ซ้ำยังเป็นการเทอดทูนเพิ่มพูนเกียรติ ศักดิ์ศรี บุญบารมีของหลวงปู่ศรี มหาวีโร สถิตย์ประดิษฐ์มั่นใต้ฟ้าเมืองไทยไปตลอดกาลนานจนมิมีวันจะเสื่อมสลาย นั้นคือพระมหาเจดีย์ที่จะเป็นมรดกพุทธธรรม มรดกพี่น้องชาวพุทธไทย แลแล้วก็กลายเป็นมรดกล้ำค่าของโลกกว้างในยุคโลกาวิวัตน์ต่อไป

ชะรอยจะเป็นด้วยอำนาจบุญบันดาล หรือจะเป็นด้วยปัญญาบารมีที่เกิดจากเมตตาธรรมอันสูงส่งที่ทำให้หลวงปู่ศรี มหาวีโร ได้ปรารภกับศิษยานุศิษย์ ในค่ำคืนวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีฉลู ซึ่งเป็นวันรวมงานทอดกฐินสามัคคี ที่วัดป่ากุงซึ่งตรงกับวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๒๘ ประเด็นที่ท่านปรารภมีว่าท่านหลวงปู่ศรีเองได้รับพระบรม–

สารีริกธาตุมาเป็นกรณีพิเศษยังไม่มีที่ประดิษฐ์อันเหมาะสมอีกประเด็นหนึ่ง คงเป็นเพราะแรงกตัญญูกตเวทีธรรมบันดาล ท่านพิจารณาเห็นว่า ครูบาอาจารย์สุปฏิปันโนสายอีสาน หลายท่านในอดีตต่างก็ทรงความรู้แตกฉานเป็นปราชญ์ที่ทรงคุณธรรมสูง ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจัดอยู่ในขั้นสัมมนาปฏิบัติทางวิปัสสนาธุระนั้นมีอยู่ไม่น้อยทั้งยังได้เสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยการบำเพ็ญหิตะประโยชน์และปรหิตะประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมือง และโดยเฉพาะทำคุณสนองคุณต่อพระพุทธศาสนามาโดยตลอด สมควรจัดก่อสร้างถาวรวัตถุอันเป็นปูชนียสถานขึ้นสักแห่งหนึ่ง เพื่อไว้เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และรูปเหมือนของพระอาจารย์อดีตนักปราชญ์ชาวอีสานที่บำเพ็ญประโยชน์ไว้มากดังกล่าว พร้อมกันนั้นยังจะได้ติดตั้งรูปประวัติพระพุทธเจ้า ๑๐ ชาติ ที่เป็นพระชาติ (โพธิสัตว์) ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในการบำเพ็ญบารมีมาหลายแสนกัปล์ก่อนที่จะมาถึงชาติสุดท้ายคือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้สัมณโคดมแล้วเสด็จเข้าสู่พระนิพพาน

จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการสร้างพระมหาเจดีย์นี้ ก็เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านบำเพ็ญปฏิบัติสมถวิปัสสนากรรมฐานแก่พระภิกษุสงฆ์สายวัดป่าต่าง ๆ ทั้งจัดเป็นดินแดนเพื่อการศึกษา และสักการะบูชาต่อพระบุพาจารย์ ปูชนียาจารย์ แก่อนุชนทุกถ้วนหน้าด้วยถือว่าเป็นแดนบำเพ็ญบุญ บำเพ็ญกุศล ที่สำคัญยิ่งในภาคอีสาน

ขณะนี้ก่อสร้างได้ ๘๐%

เมื่อมติดังกล่าวผ่านที่ประชุมและสังฆาธิการภาค ๘-๙-๑๐ และ ๑๑ (ฝ่ายธรรมยุต) แล้วนำเข้ากราบนมัสการหารือ และได้รับความเห็นชอบ จากพระเดชพระคุณเจ้าประคุณ สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ แล้วจึงได้จัดหา – วางแผน – รายละเอียดต่าง ๆ ในการก่อสร้างมหาเจดีย์ชัยมงคลขึ้น โดยกำหนดความกว้าง ความยาว ขององค์พระเจดีย์ให้ตรงเลข ๑๐๑ เมตร ตามนามจังหวัดร้อยเอ็ด นั้น แต่เฉพาะด้านความสูงถึงยอดมหาเจดีย์ให้สูงได้ ๑๐๙ เมตร ทั้งนี้เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองพระเกียรติองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ นั่นเอง แบบแปลนในการสร้างให้อาศัยกรมศิลปากรกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นความวิจิตรศิลปทรงอีสาน ยึดพระมหาปฐมเจดีย์ และผสานกับพระธาตุพนม เป็นแนวศิลปกลมกลืน ยืนบนลวดลายสีสรรค์ต่าง ๆ ให้วิจิตรเลิศเลอ ตามแบบสมัยใหม่อย่างครบถ้วน ความโอ่อ่า ตระหง่าน

ตระการตา จะปลูกศรัทธาปสาทะแก่ผู้พบเห็น สักการ ทั้งจะเกิดซาบซึ้ง ทึ่งในความสวยงามพิศดารยิ่งจึงเหมาะสมกับนามว่า "พระมหาเจดีย์ชัยมงคล" ศูนย์มหาศิลปกรรม แดนวัฒนธรรมอีสาน มรดกชาวพุทธ มรดกชาวโลก ยุคโลกาวิวัฒน์แท้

หลังจากได้รับพระบัญชาจากสมเด็จพระญาณสังวร-สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ เมื่อปีพุทธศาสนา ๒๕๓๑ แล้วก็ได้มีพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๑ การก่อสร้างจึงได้ดำเนินเรื่อยมา ดังปรากฏ แก่สายตาของชาวประชา ที่ผ่านไปมาแล้วนั้น

โครงการสร้าง พระมหาเจดีย์ชัยมงคล จะเป็นพระเจดีย์องค์ใหญ่ตั้งตระหง่านภูมิฐานอยู่ท่ามกลาง รายล้อมทั้ง ๘ ทิศ เป็นพระเจดีย์เล็กรองลงมา สร้างแบบทรงลักษณะคล้ายคลึงกันหมดอีกจำนวน ๘ องค์เรียงรายด้วยวิหารคตรอบองค์พระมหาเจดีย์ตัวรูปทรงองค์พระมหาเจดีย์เป็นรูป ๘ เหลี่ยมใหญ่โตมาก โดยแบ่งเป็น ๗ ชั้นตามลำดับ เพื่อจุดหมายต่าง ๆ ดังนี้

ชั้นที่ ๑. เป็นห้องโถงกว้างใหญ่ โอ่อ่า ฝาผนังจัดเป็นที่จารึกนามทานาธิบดีต่าง ๆ ศิลปชั้นคลาสสิค แบบอีสาน เสา,กรอบ,มุม,ประตูหน้าต่าง,เพดาน สารพัด วิจิตรจรัสด้วยลวดลายหลากสี ใช้เป็นห้องประชุมบำเพ็ญบุญสุนทรีสารพัด

ชั้นที่ ๒. จัดเป็นห้องประชุมพระสังฆาธิการ และพระภิกษุสงฆ์สุปฏิบัติ หรือการสัมมนาทั่วไป ฝาผนังทุกด้านติดตั้งรูปพุทธประวัติทศชาติ ศิลปวิจิตรกรรม ออกแบบลวดลายไทย ทรงอีสาน กรอบ,ขอบริม,เสา,คาน,เพดาน,ดาดฟ้า ทุกกระเบียดนิ้ว เต็มไปด้วยความงามวิจิตรพิศดาร หลากหลายละลานตา ประดับตกแต่งด้วยสีทองทั้งทองแท้ ทองบรอนซ์สลับด้วยสีธรรมชาติ เคลือบทุกสี มีสีฟ้า, เขียว, ชมพู, เหลือง กาบบัวหงาย บัวคว่ำ – ลายไทย รองรับโยงใยเต็มทุกซอก ทุกมุม ตกแต่งอย่างวิจิตรตระการตาทั้งนั้น มีรูปเทพเจ้าเทวา ชูตาลปัตทรงดอกไม้ เรียงรายตามแนวต่ำจากเพดานตลอดแนวมองสายตาโดยรอบแล้วเหมือนไปตกอยู่วิมานแมนแดนสวรรค์โน้น

ชั้นที่ ๓. เป็นที่ประดิษฐานพระคณาจารย์ ปราชญ์อีสานในอดีตเป็นรูปเหมือนสลักจากหินอ่อน และหุ่นรูปเหมือนพระสุปฏิบัญโณทั้งหมดให้ครบ ๑๐๑ องค์ วิจิตรกรรม ทุกแห่งทุกมุม ทุกระบบจากดาดฟ้าถึงพื้น ก็ล้วนแต่สวยงาม แทบหาที่ติได้ยากแม้จะกล่าวว่าชั้นโน้นสวยกว่าชั้นนี้ ก็ดูจะไม่ยุติธรรม ต่อศิลปวิจิตรที่มีอยู่แล้วนั้น

ชั้นที่ ๔. จัดไว้เพื่อเป็นพิพิธภัณฑสถาน แสดงวัดวาอารามตลอดสถานปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานที่ หลวงปู่ศรี มหาวีโร เคยบำเพ็ญมา ตลอดหลายพรรษาพร้อมผลงานต่าง ๆ ของท่านโดยเฉพาะเพื่อประกาศให้โลกรู้ซึ่งถึงบุญญาบารมี ของหลวงปู่ศรีมหาวีโร นั่นเอง บนกรอบระดับหน้าต่างใหญ่ ทั้ง ๔ ด้าน จัดเป็นที่สถิตย์ยืน

พระพุทธเจ้าสี่ปรางค์ พระพุทธรูปทั้ง ๔ องค์ สูง ๕ เมตรครึ่ง ยืนหันพระพักตร์ออกตรงทิศต่าง ๆ นั้นมี ปรางค์ห้ามญาติ, ปรางค์ลีลา, ปรางค์ประทานพร และปรางค์ห้ามสมุทร ตรงพื้นกลางจะมีบันไดงอคดเคี้ยว ชิดภายในมหาเจดีย์ด้านซ้าย นำขึ้นสู่ชั้นที่ ๕ จัดเป็นบันได ๑๑๙ ขั้นเพื่อเป็นการแสวงบุญแก่ชาวพุทธที่ขึ้นไปกราบสักการะ พระบรมสารีริกธาติบนชั้นที่ ๕ พระบรมสารีริกธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้อันเชิญมาจากประเทศศรีลังกา มาประดิษฐานบนชั้นที่ ๕ เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐

โดย ฯพณฯพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี สำหรับวิจิตรกรรมฝาผนังในชั้นนี้ แสกมุม สี่ทิศ ทุกระดับ ประดับด้วยลวดลายลีลา สีสรร วิจิตรพิศดาร ตระการตา,ดั่งพรรณาไว้ในชั้นก่อน ๆ

ชั้นที่ ๕. อยู่เหนือสุดบันได ๑๑๙ ขั้น เป็นห้องโถง รูประฆังทองคำ ๘ เหลี่ยม ๘ ทิศ แต่ละมุมเหลี่ยมวางรูปลายไทย แนวตั้งหรือแนวดิ่ง มองคล้ายด้ามกฤษต หรือทรงโคมไฟ – ดอกบัวตูมตรงกลางเพดาน เป็นศูนย์กลีบบัวคว่ำ ประดับด้วยทองคำแท้ ลวดลายระยิบระยับ เพื่อรองรับโคมไฟทองคำ อันแสนสวยงาม ตรงกลางห้องเป็นเจดีย์เล็ก ที่ล้วนแล้วด้วยลวดลายวิจิตรพิศดาร เพื่อเป็นที่ประดิษฐานองค์พระบรมสารีริกธาตุองค์มิ่งมหามงคล ของพระมหาเจดีย์องค์รูปเจดีย์เป็นรูประฆังทอง หรือบัลลังก์ทอง บนฐาน (ชุกชี) ช่องลมแต่ละด้านของห้องโถงนี้ มีรูปคล้ายดอกบัวตูมใหญ่ดารดาษ ด้วยลวดลายไทย ครอบทุกรอบทองช่วงนั้น ความสวยงามตระการตาล้ำ

เลิศของห้องนี้ สวยวิจิตรสุดศิลปจนเกินกว่าจะหาคำมาบรรยายเป็นอักษรศิลป์ได้โดยเฉพาะช่วงลานผนัง ๘ ทิศ ภายในกรอบลายไทยทองคำนั้นระบายด้วยสีอ่อน ๆ ทั้งสีฟ้า สีขาว เจือสีเทาจาง หากต้องด้วยแสงไฟสลัว หรือแสงแดดอ่อน ๆ ตอนรุ่งอรุณ ดูคล้าย มองสู่ทองฟ้าโปรงในราตรีอันมืดมิด จะเห็นแต่ความวิจิตรสวยงามตระการตาของเหล่าดาราจรัสแสงต่างฟุ้งประกายเพชรสดใส เรืองรองแหวกม่านฟ้าสู่โลกเบื้องล่างผ่านลมเย็น เจือน้ำค้างอันชุ่มฉ่ำนำใจให้แสนเพลิน ฉะนั้นคิดไปประหนึ่งเนาว์อยู่ใน สรวงสวรรค์วิมานแมนอันแสนเพลินก็ปานกัน

เบื้องบนของโคมชั้น ๕ ดังกล่าวแบ่งเป็นชั้นที่ ๖-๗ แต่ไม่มีทางขึ้น เพราะเพื่อป้องกัน คนผิดคิดประทุษร้าย ต่อทรัพย์สินอันค่าล้ำจึงสร้างเป็นเพียงองค์เจดีย์ อันแข็งแรงปริมณฑลเพื่อเป็นฐานรองรับยอดเศวตรฉัตรทองคำแท้ ทุกอย่างสำเร็จด้วยทองคำหนัก ๔,๗๕๐ บาท เท่ากับประมาณ ๖๐ กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า ๒๓,๗๕๐,๐๐๐ บาท และโดยเมตตานุเคราะห์ จากเจ้าพระคุณสมเด็จมหามุนีวงศ์ กรรมการมหาเถรสมาคมเจ้าคณะภาค ๘ (ธ) ประธานฝ่ายสงฆ์ พร้อม พณฯ พลศรีศรชัย มนตรีวัติ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานฝ่ายฆราวาส ได้ทำพิธียกยอดเศวตฉัตรทอง นำขึ้นไปติดตั้งไว้บนยอดพระมหาเจดีย์ชัยมงคล อย่างสง่างาม เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๓๙ ด้วยบุญญาบารมีสูงสุดขององค์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นโลกเชษฐ และโลกนาถแห่งภพทั้ง ๓ คือ ทรงเป็นที่พึ่งของมวลมนุษย์ในกามภพ ๑ ทรงเป็นที่พึ่งของปวงเทพเทวา จนถึงพรหมโลกเท่ากับรูปภาพ ๑ และทรงเป็นที่พึ่งของโลกกุตตรภูมิ-อสังค

ที่ไม่มีปัจจัยปรุงแต่ง แบบโลกีย เลย(เหนือโลก) ได้แก่ดินแดนอรูปภพโน้น ๑ และด้วยบุญบารมีอันเหลือล้นของหลวงปู่ศรี มหาวีโร ผู้เป็นประธานในการก่อสร้างองค์พระมหาเจดีย์นี้พร้อมกับบารมีธรรมเมตตาธรรม อีกหลายประการ ของหลวงปู่ศรี มหาวีโร ได้ช่วยให้การก่อสร้างองค์มหาเจดีย์ และเจดีย์บริวารทั้ง ๘ ทิศ ดำเนินไปด้วยความถูกต้อง เร่งด่วนเรียบร้อย ซึ่งเกือบจะเสร็จสมบูรณ์ ตามแบบอยู่แล้ว โดยมีโยมอุปถัมภ์ คือ คุณยายจินตนา ไชยกูล, คุณวาสนา ธารวานิช, คุณชัช ธารวานิช เป็นกำลังศรัทธาใหญ่ พร้อมทั้งศรัทธาจากชาวพุทธ ที่มีความศรัทธาเลื่อมใส เคารพ นับถือ หลวงปู่ศรี มหาวีโร ต่างช่วยกันบริจาคทุนทรัพย์ร่วมทำบุญกันตลอดมาทุนการก่อสร้างทั้งหมด จะให้เสร็จสมบูรณ์จริง คงจะต้องใช้งบเงินร่วมถึง ๒,๐๐๐ ล้านบาท ท่านพุทธศาสนิกชน คหบดีทั้งหลายที่ยังมิได้ปลูกฝังบุญบารมีของตนไว้ เชิญร่วมทำบุญได้ เพราะพระพุทธองค์ ตรัสไว้ว่า

กิจฺโฉ มนุสฺสปฏิลาโภ กิจฺฉํ มัจจานชี วิตัง กิจฉํ สทฺธมฺมสฺสวนํ กิจโฉ พุทธานมุปปาโท การได้เกิดเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ยาก การดำรงค์ชีวิตอยู่ก็มิใช่ง่าย การฟังธรรมก็เป็นโอกาสที่ยากยิ่งการอุบัติขึ้นแห่งพระพุทธเจ้ายิ่งยากนัก

Hard is it to be born as a man , hard is the like of mortals,

hard is it to hear the truth hard is the aff earance of Buddhad

นั่นก็คือโอกาสที่จะได้ทำบุญนั้นไม่ใช่มีได้ง่าย แต่ผู้บัณฑิตชนผู้ทำบุญบ่อย ๆ ย่อมสุขใจเสมอ เพราะผลบุญส่งให้ ดั่งพุทธภาษิต

ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า "อิธะโมทติ เปจจะโมทติ กตปุญโญ อุภยตฺถโมทติ โส โมทติ โส ปโมทติ ทิสฺวรา กมฺมวิสุ ทธิมตฺตโน ผู้ที่ได้ทำบุญไว้แล้วย่อมเพลิดเพลินในโลกนี้ยังเพลิดเพลินยิ่ง แม้ในโลกหน้า เขาเชื่อว่ามีความสุข เพลิดเพลิน รื่นเริงใจในโลกทั้งสอง เพราะเห็นความดีที่ตนทำไว้

The well – doer rejoiecs here and hereafter in both states he rejoices. seeing the purity of his own deeds the rejoices he exceedingly rejoiees.

และถ้าจะให้บุญกุศลเต็มเปี่ยมหากมีโอกาสก็เชิ ญไปสักการะพุทธปูชนียสถานแห่งใหม่ พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ที่วัดถ้ำผาน้ำย้อยด้วยตัวเอง เทอญ

โดยสรุปแล้ว พระมหาเจดีย์ชัยมงคลแห่งนี้ จะเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาของประชาชนทุกหมู่เหล่า เป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมสมถวิปัสสนากัมฐาน ศูนย์รวมเป็นหนึ่งใจเดียวกันในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งภาครัฐ และเอกชน ในระดับชาติ เป็นการสืบต่อพระพุทธศาสนาธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม รวมทั้งเป็นแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ และป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมของชาติ เพื่อให้สาธุชนรุ่นหลังได้ภาคภูมิใจในมรดกอันล้ำค่ายิ่งนี้ตราบชั่วนิรันดร์

ข้าน้อยธีรัทธ์ วงษาไฮ และหลาน เรืองยศ พั่วพันศรี

(ผู้เรียบเรียง)

ข้อมูลเฉพาะ

งบประมาณก่อสร้าง (เดิม ๑๐๑ ล้าน) ปัจจุบัน	๒,๐๐๐	ล้านบาท
พระเจดีย์ชัยมงคลสร้างเนื้อที่	๑๐๑	ไร่
ความกว้าง	๑๐๑	เมตร
ความยาว	๑๐๑	เมตร
ความสูง (เดิม สูง ๑๐๑ เมตร) เพิ่มยอดทองคำเป็น	๑๐๙	เมตร
บรรจุรูปเหมือน เกจิอาจารย์แกะสลักด้วยหินอ่อน	๑๐๑	องค์
วัดป่ากุง – ถึงมหาเจดีย์	๑๐๑	กิโลเมตร
แบ่งเนื้อที่ใช้ประโยชน์	๗	ชั้น
สูงจากระดับน้ำทะเล	๕๐๐	เมตร
พื้นที่ควบคุมทั้งหมด	๒๘,๐๐๐	ไร่
ระยะทาง กรุงเทพฯ – ร้อยเอ็ด	๕๐๘	กิโลเมตร

ทิศตะวันออก	ติดกับ	อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร
ทิศตะวันตก	ติดกับ	อ.หนองพอก–อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด
ทิศเหนือ	ติดกับ	อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์
		อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร
ทิศใต้	ติดกับ	อ.หนองพอก จ.ร้อยเอ็ด

* * * * * *

The History of Phra Mahachedi Chayamongkol, the New International Buddhist Center

It is internationally well-known that the most marvelous of Thailand's temples (Wats), churches, statute and other certain structures were built or created with deep religious reverence and gratitude towards the founders and teachers of Buddhism. Phra Mahachedi Chayamongkol is no exception.

Nearly 3,000 years ago, the Lord Buddha sent two groups of his disciples into the world to proclaim the Truth to the people from all walks of life. *"Oh Bhikhus* (monks) travel far and wide to instruct others on how the Truth would benefit and develop their lives, etc." The Lord Buddha had adroitly instructed the monks to set up residences, or temples, along the way when the need for prolonged stay was called for.

Some monks built temples near villages, towns or cities where food and other necessities of

sustenance were easily accessible. This was termed *Kamavasi,* or village temple living.

Other monks chose to set up temples in secluded forests, far away from the disturbances and annoyances of civilisation. There, in the peaceful and tranquil settings, they could practise meditation, or *Samatha Gamma Than and Vipassana Gamma Than.* Although set deep with in the forests and dangerous mountain passes, Enlightenment through introspective meditation could be achieved. Residing at these temples was known as *Aranyavasi,* or forest temple living.

It is difficult to determine which of the two types of temples, the *Kamavasi* or the *Aranyavasi,* provided the most advantageous environment for the two groups of monks to provide the world with the message of Truth.

Surprisingly enough, in Thailand, it is in those forest temples *(Watpas)* where the largest majority of meeting and ceremony halls *(Dhamma Salas)* lie.

Luang-poo Man Bhuritatt a Mahathera, the founder of the *Vipassana Dhura* line, spent decades

in secluded forest temples before 2500 B.E. There, Luang-poo Man devoted himself to practising meditation. At Eto Mountain in Nakhon Nayok province, Luang-poo Man gained Enlightenment, or purified mind.

Luang-poo Man has many *Samatha-Vipassana* practising followers. Venerable *(Than Chao-khun)* Phra Rajasangvorn-udom, or "Luang-poo Sri Mahavero" is one. The Thai people tenderly refer to him as *"Sitaya Kon Kuti"*, or roughly translated, "The disciple who serves at the back door of the residence".

From among the many followers of Luang-poo Man Bhuritatt a Mahathera, it has been Luang-poo Sri Mahavero who has continuously strove with highest *Barami* (much preserved fulfilled merit) to follow the ways of the Lord Buddha. Therefore, Luang-poo Man set or proclaimed especially the *Vipassana Kamma Than* (meditation in the forests). Accordingly, Luang-poo Sri Mahavero the Lord Abbot of Wat Pa-kung (Wat Phrachacomvanaram) of Sri Somdej district, Roi-et province in Northeastern

Thailand, consulted with his followers after the United Krathin, or Yellow-Robe offering ceremony held on December 25, 2528 B.E., with his idea to have Phra Mahachedi built atop the mountainous area of Wat Pa Phanam Yoi in Amper Nong-pork of the same province.

The main idea behind the structure would be to house *Phrabaramasaririgathatu* (the Lord Buddha's Relics), and to shelter all the relics and personal effects from the past high and holy Enlightened Northeastern Buddhist monks there.

In theory, the monumental Chedi Centre would be a place where Buddhists from all walks of life could visit and pay their respects to the Lord Buddha's relics and the relics of other Learned and Enlightened Buddhist monks from the Northeast. This would be a positive way to produce or plant faith in people from all over the world, throughout the years to come. At the same time, it was an appropriate measure of gratitude on Luang-poo Sri Mahavero's part as he was setting an example for all learned men and followers of Buddhism, both

young and old alike.

After a high-ranking meeting of the Sangkhathigarn Buddhist monks from sections 8-9-10 and 11 of the Dhammayutta Nigaya Sect of Thailand, it was agreed upon to: Build the Phra Mahachedi Chayamongkol atop the green ranges of Khao-Khiew of Nong-pork district.

Site and Details of Phra Mahachedi Chayamongkol Construction

By the order of the present Supreme Patriarch Somdej Phra Yanasangvorn at Wat Borvornnives Bangkok, a committee group was set up to take responsibility and to carry out the construction of Phra Mahachedi Chayamongkol. The stone foundation laying ceremony was held on January 30, 2531 B.E.

Since then, Phra Mahachedi Chayamongkol has been under constant construction. Through each construction phase, it has appeared proudly

in eyes of the faithful as the highest form of artistic splendour. This uniquely decorative chedi should reach completion in 2541 B.E.

When complete, the Phra Mahachedi Chayamongkol will measure 101 metres in length, 101 metres in width and will rise to 109 metres. The Phra Mahachedi Chayamongkol is situated 8 kilometres form Wat Phanamyoi. A communications road has been installed for easy access. Additionally, a spacious parking area has been provided that can accommodate thousands of buses and other private vehicles.

The Phra Mahachedi Chayamongkol floor plan has been
divided up into seven separate levels as follows:

First floor: The ground floor has been established as a general meeting hall. It has been decorated with indigenous Northeastern art works. On all the walls are the names of those who faithfully helped with money.

Second floor: This floor has been set aside for a meeting hall for Buddhist monks. The walls have been adorned with the 10 *Mahachati:* The 10 Great Rebirths of Lord Buddha. Classical Thai art works also grace the walls and pillars.

Third floor: This floor has been divided into the site of *Phra U-bosot:* A Buddhist church for holding monk's rites. The floor has also been appointed to hold and display the life-sized statues of past Learned and Enlightened Gurus and *Arjariyas* from the Northeast.

Fouth floor: This floor will house the Lord Luangpoo Sri Mahavero's museum. The museum will consist of his written works and other personal effects from his past meditation locales. Various interesting art works also grace the walls of this floor.

Fifth floor: From the fourth floor to the fifth there are 119 steps that graciously curve up to the fifth. Before the fifth floor, however, there are four

openings which allow splendid views of the five-and-a-half-metre standing Buddha images of four *prangs,* representing four periods of the Lord Buddha's act. Inside, the eight-sided bell-shaped hall houses the Lord Buddha's Relics. The artistic decorations of classical style which adorn the walls are luxurious making it difficult to find the appropriate words to explain them properly. Each side of the dome appears to be a clear sky at night filled with millions of twinkling stars while the Lord Buddha's Relic Throne is situated high in the centre of the hall. The bell-shaped dome also has a marvelous trellis of golden leaves spreading outward from the ceiling.

Above the fifth floor is the sixth, where a base has been built to support the Golden Umbrella, which is made from true gold. The umbrella weighs 4,750 Baht or 60 kilogrammes, and cost approximately 23,750,000 Baht.

The *Mahachavetachat,* the Great Golden Umbrella is the seventh and most top part. The

umbrella was installed in a grand ceremony held July 20, 1996, and presided over by Somdej Phramahmunivong of the 8th section of the Dhammayutta Nigaya Mahasangka Sapha Committee.

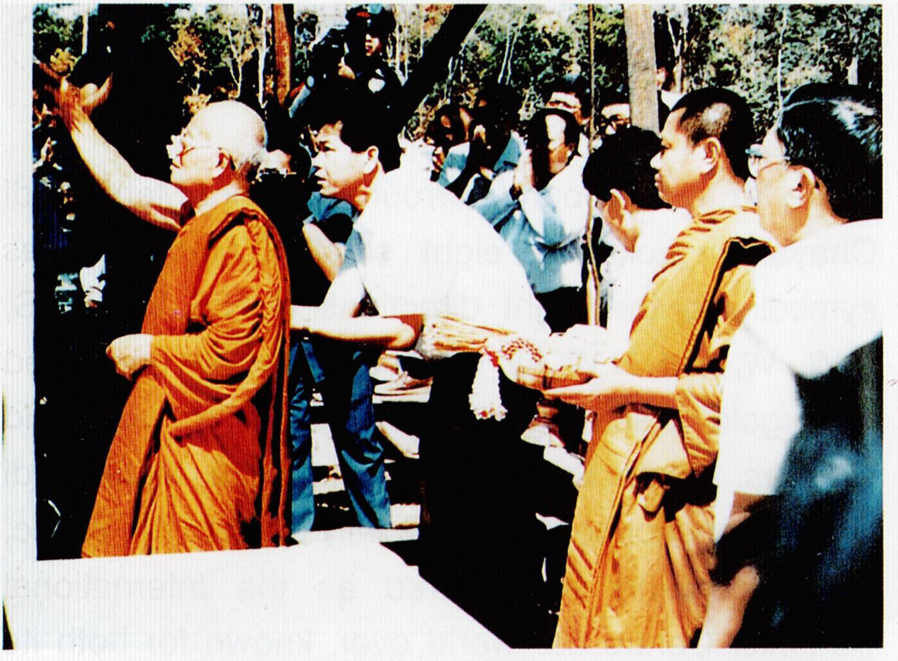
In the large compound surrounding Phra Mahachedi Chayamongkol, are eight smaller *Maha Stupas* symbolising the eight directions: N, N.E.,E,S.E., S, S.W., W, and N.W. All will eventually be decorated with gold colouring and topped with real gold *Chatras.* When this area of the Phra Mahachedi Chayamongkol becomes officially open to the public, it will certainly be revered as the International Buddhist Centre the world over, known for both its ancestral and religious significance.

Lord Luangpoo Srimahavero's Nephirus

Dhirad Vongsahai

Ruangyos Puapansri

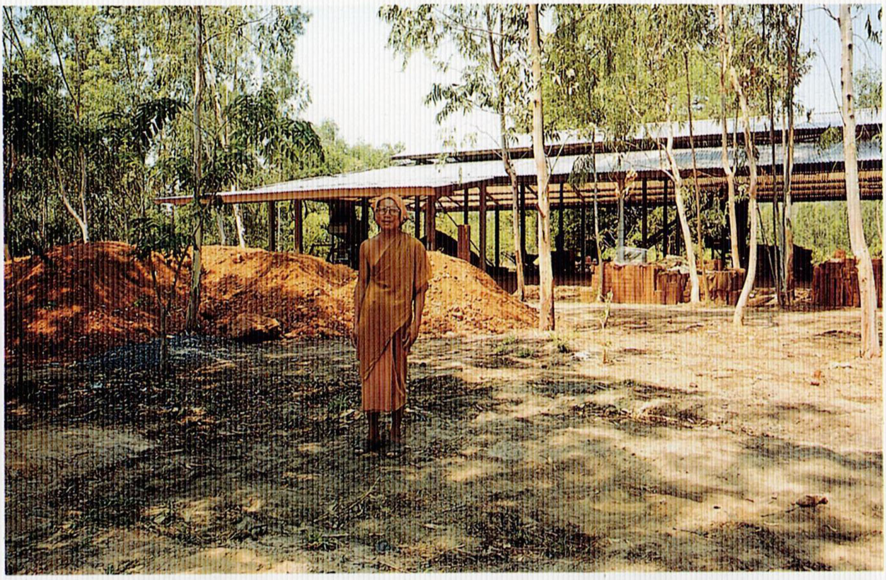
Mr. Bruce Allen Karr แก้ไขสำนวนภาษาอังกฤษ

๓๐ มกราคม ๒๕๓๑ วันวางรากฐานพระมหาเจดีย์ชัยมงคล โดยพลเอกเชาวลิต ยงใจยุทธ (อดีต ผ.บ.ท.บ.) พร้อมด้วย พระอุดม สังวรวิสุทธิเถร (หลวงปู่ศรี มหาวีโร)

พระอุดม สังวรวิสุทธิเถร (หลวงปู่ศรี มหาวีโร) และพลเอกเชาวลิต ยงใจยุทธ (อดีต ผ.บ.ท.บ. ในขณะนั้น) ได้ปลูกต้นศรีมหาโพธิ์ ได้มาจากประเทศศรีลังกา

พระอาจารย์อินทร์ กตปุญโญ เจ้าอาวาสวัดฯ กับโรงปั้นอิฐ ทำกำแพงพระมหาเจดีย์

ช่างกำลังแกะสลักลวดลายขององค์พระมหาเจดีย์

หลวงปู่ศรี มหาวีโร ออกบิณฑบาตในพิธีพุทธาภิเษกพระประจำทิศพระมหาเจดีย์ชัยมงคล

พิธีพุทธาภิเษกพระประจำทิศพระมหาเจดีย์ฯ

พระประจำทิศพระมหาเจดีย์

ศิษยานุศิษย์ ในพิธียกฉัตรทองคำพระมหาเจดีย์

ภายในบริเวณศาลาใหญ่วัดฯ

พระมหาเจดีย์ชัยมงคล

ประตูทางเข้าวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม

ภาพถ่ายสระน้ำหน้าวัดฯ ด้านหลังคือองค์พระมหาเจดีย์ฯ

ประวัติ
(ย่อ)
วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม
(ผาน้ำย้อย) จ.ร้อยเอ็ด

สถานที่ตั้ง

วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม (ผาน้ำย้อย) ตั้งอยู่บ้านโคกกลาง ต.โคกสว่าง อ.หนองพอก จ.ร้อยเอ็ด (ห่างจากอำเภอหนองพอก ๑๓ กม. ถนนสายหนองพอก – เลิงนกทา)

มูลเหตุการตั้งวัด

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ – ๒๔๙๔ ท่านพระอาจารย์ศรี มหาวีโร ได้ธุดงค์มาเจริญสมถะกัมมัฏฐานเพื่อแสวงหาความสงบ ครั้นต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓–๒๕๐๐ ท่านพระอาจารย์ได้พาภิกษุซึ่งเป็นศิษยานุศิษย์มาปฏิบัติธรรม ซึ่งสถานที่แห่งนี้แต่ก่อนเป็นป่าดงดิบ สภาพป่าสวยงามตามธรรมชาติ มีสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่ สาเหตุที่ได้ชื่อว่าผาน้ำย้อย เพราะภูเขาลูกนี้มีสภาพเป็นหน้าผาชัน มีน้ำตกหยดย้อยตลอดปีคล้ายน้ำตกลงจากชายคา เมื่อชาวบ้านเจ็บป่วยก็จะให้น้ำ ณ จุดนี้

ไปรักษา จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ได้ชื่อโดยสมบูรณ์ว่า วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิวนาราม ครั้นต่อมาสภาพป่าถูกทำลายลง เนื่องจากประชาชนขึ้นไปลักลอบตัดต้นไม้ บางกลุ่มก็เข้าไปทำไม้แปรรูปขาย และบางกลุ่มก็เข้าไปทำลายป่า เพื่อใช้พื้นที่ปลูกพืชไร่ เดิมพื้นที่แห่งนี้มีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้าอาศัยอยู่ปฏิบัติเพื่ออุดมการณ์ เป็นเหตุให้ทางราชการได้พยายามหาวิธีการปราบปรามด้วยวิธีต่าง ๆ ต่อมาได้พิจารณาเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาว่าพระพุทธศาสนาเป็นที่รวมจิต–รวมใจของประชาชนได้ เพราะพระพุทธศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีมีคุณธรรมรักหมู่ รักคณะ เสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม อันจะนำความสงบมั่นคงให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองได้

ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ น.อ.ประสิทธิ์ ทองใบใหญ่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดสมัยนั้น จึงได้ไปกราบนิมนต์ท่านพระอาจารย์ศรี มหาวีโร วัดประชาคมวนาราม ต.ศรีสมเด็จ อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด เพื่อขอให้ท่านได้พิจารณาตั้งวัดเป็นการถาวรขึ้น เพื่อจะได้ใช้สถานที่ปฏิบัติธรรม และอบรมสั่งสอนศีลธรรมให้กับประชาชน ตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งตามแนวปฏิปทาของท่านพระอาจารย์ศรี มหาวีโรนั้นท่านได้ปฏิบัติเคร่งในธุดงควัตร และปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ อันเป็นผลทำให้ความตึงเครียดทางด้านการเมืองการก่อการร้ายลดน้อยลงและได้หมดไปในที่สุด ดังที่ได้เห็นในขณะนี้ ในปีนี้เองท่านได้ส่งพระมาจำพรรษา ๕ รูป ซึ่งได้มีหลวงปู่บุญศรี ญาณธมฺโม รวมอยู่ด้วย เนื้อที่ของวัดขณะนี้มีประมาณ ๕ หมื่นไร่ ได้ปลูกต้นไม้ขึ้นเสริมอีกบนยอดเขา ๓ แสนต้น

เสนาสนะและสิ่งสำคัญ

เริ่มพัฒนาปี พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๒๗

๑. สร้างเหมืองฝายเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ ๒ แห่ง
๒. สร้างศาลาการเปรียญขนาดใหญ่ กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร
๓. สร้างศาลาหอฉัน ๒ ชั้น กว้าง ๒๕ เมตร ยาว ๔๐ เมตร จุพระเณรได้ ๑,๐๐๐ รูป
๔. สร้างสำนักงานเลขา ๒ ชั้น คอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๒๐ เมตร
๕. สร้างตำหนักสมเด็จพระสังฆราช กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร
๖. สร้างตึกรับรองพระเถระคอนกรีต ๒ ชั้น กว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๕ เมตร ๒ หลัง
๗. สร้างโรงครัว กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๒๕ เมตร ๑ หลัง
๘. สร้างศาลาสำนักชี ๑ หลัง
๙. สร้างกุฏิกัมมัฏฐานทั้งข้างล่างและข้างบน จำนวน ๗๐๐ หลัง
๑๐. สร้างห้องน้ำ-ห้องส้วมไว้ ๙ แห่ง มีหัวส้วมรวม ๒๐๐ หัว
๑๑. สร้างถังเก็บน้ำฝนขนาดใหญ่ มีเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ ๔-๑๐ เมตร จำนวน ๖ ถัง
๑๒. ทำถนนขึ้นเขาผาน้ำย้อย โดยให้รถยนต์วิ่งขึ้นได้

สถานที่สำคัญ มีดังนี้คือ

๑. ผาน้ำย้อย ซึ่งมีน้ำไหลหยดย้อยตลอดปี

๒. พระประธานที่ศาลาใหญ่ ขนาดหน้าตักกว้าง ๑๐๑ นิ้ว

๓. ถ้ำผาย้อย

๔. น้ำตก เช่น คำช้างจก, คำจ๊าก, คำยู้ส้าว

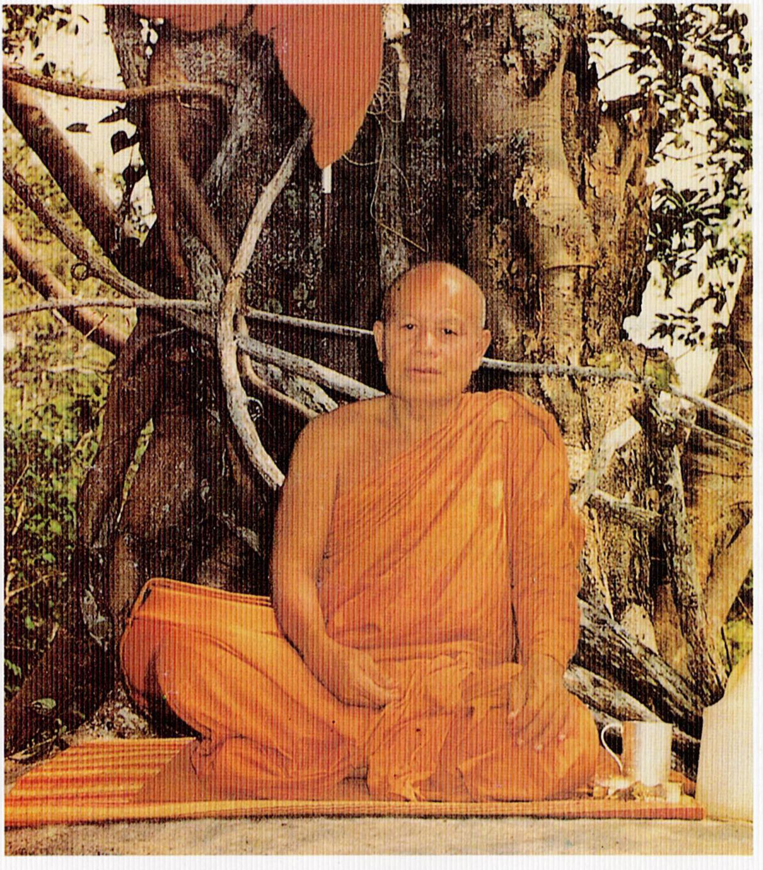
๕. หน้าผาบนผาน้ำย้อย สามารถมองเห็นทิวทัศน์ได้กว้าง-ไกล

โดยที่วัดถ้ำผาน้ำทิพย์ฯ เป็นวนารามที่ร่มรื่น ตั้งอยู่กลางไหล่ผาโขดหินเรียงรายแวดล้อมด้วยหมู่ไม้ ไพรพฤกษ์นานาพันธุ์ ทั้งอุแอ่งแก่งน้ำก็จัดสรรไว้ให้โดยธรรมชาติคือน้ำซับซึมไหลตลอดปี ทั้งที่กั้นเป็นบึก-ฝาย, แอ่ง เก็บน้ำวังเย็นชุ่มฉ่ำตามหลักเทคนิคสมัยใหม่ ก็มากแห่งต้นไม้ทั้งไม้ดอกไม้ผลไม้ผักจึงปลูก-เจริญงอกงามให้เขียวขจีได้โดยง่าย ภายในบริเวณวัดจึงดูเงียบสงบ แต่อบอวนไปด้วยลมเย็นพัดโชยชุ่มชื้นมิขาดสายเสียงหรีดหริ่งเรไร ตลอดจนเสียงวิหกกล่อมไพรจะมีให้ได้ยินอยู่ทุกทิวาราตรีกาลที่เปลี่ยนไปตามฤดูกาล หลวงปู่ศรีมหาวีโร ให้ความสำคัญแก่วัดถ้ำผาน้ำทิพย์นี้ไม่น้อยไปกว่าวัดป่ากุง - สำนักใหญ่ที่อำเภอศรีสมเด็จเลย จึงได้จัดให้มีการสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคลขึ้นไว้เป็นปูชนียสถานอันถาวร และพร้อมกันนั้น ก็ได้เมตตาพิจารณามอบหมายให้พระภิกษุผู้เป็นศิษย์ที่ไว้ใจหลวงปู่ที่สุดมาดูแลแทนท่าน

ในระหว่างที่มีการก่อสร้างองค์พระมหาเจดีย์นี้ หลวงปู่ศรีมหาวีโรได้มอบหมายรับผิดชอบไว้กับท่านพระครู หรือทั้งรู้จักกันโดย

ทั่วไปว่าพระอาจารย์อินทร กตปุญโญ พระคุณเจ้าผู้เป็นสายสุปฏิบัติ (สุปฏิปันโน) ที่มีสมาธิธรรมบารมีสูงท่านหนึ่ง ให้มาเป็นพลังรักษาการตำแหน่งเจ้าอาวาสแทนหลวงปู่ ซึ่งขณะเดียวกันก็ได้รับตำแหน่งอำนวยการ จัดการตลอดควบคุมงานการก่อสร้างพระมหาเจดีย์อย่างใกล้ชิด อันที่จริงแล้ว คงมิเป็นการกล่าวเกินจริง ถ้าจะพูดว่าพระอาจารย์อินทร กตปุญโญ มีสมรรถภาพสูงยิ่งในการใช้บารมีควบคุมงาน ใช้ปัญญาบารมีดูแลความละเอียดอ่อนของสิ่งสวยงามขององค์พระเจดีย์ และใช้เมตตาบารมีมิขาดสาย หากขาดพลังบุญญาบารมีของท่าน ส่วนใดส่วนหนึ่งไปการก่อสร้างพระมหาเจดีย์คงจะเสร็จช้าไปกว่าที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน

สาธุ ข้าน้อยขอกราบนมัสการ
ธีรัทธร์ วงษาไฮ
เรืองยศ พั่วพันศรี

หลวงพ่อพระอาจารย์ศรี มหาวีโร

วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุงเก่า)

"พระมหาเจดีย์ชัยมงคลแห่งนี้ จะเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ สร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาของประชาชนทุกหมู่เหล่า เป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมสมถวิปัสสนากรรมฐาน ศูนย์รวมความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา"

ธรรมะหลวงปู่ศรี มหาวีโร

ความจริงที่มหัศจรรย์ค้นได้ในตัวท่านเอง

The marvelous truth diseorerable in oneself.

พระธรรมเทศนาที่สำคัญยิ่ง ของ หลวงปู่ศรี มหาวีโร

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า ธาตุ ดิน น้ำ ไฟ ลม ทั้งภายนอกและภายในซึ่งมีอยู่ทั่วไปในสากลโลกนี้ ส่วนภายนอกบุคคลผู้ฉลาดเอามาใช้เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค ให้บุคคลทั่วโลกใช้เป็นเครื่องบำรุงความสุขและสนองความต้องการได้ตามปรารถนาดังเช่นวิทยาการแผนใหม่ในระยะนี้ บุคคลที่เกิดขึ้นมาในสมัยวิทยาการเจริญ จะเห็นของใหม่ ๆ แปลก ๆ นานัปการ

ในด้านธาตุภายใน ซึ่งมีอรูปธาตุเข้าแทรกสิ่งที่เรียกว่า "นามธรรม" ถูกสมมติชื่อว่ามนุษย์หรือคน ดังที่เรา ๆ ท่าน ๆ รู้กันอยู่ขณะนี้ หากมีผู้ฉลาดอาจทำให้เป็นของใช้ได้พิเศษนานัปการแก่ตนและบุคคลอื่นเช่นเดียวกัน

ฉะนั้น จึงเกิดปัญหาชีวิต สำหรับมนุษย์ผู้ต้องการความเจริญในฐานะที่เกิดขึ้นมาร่วมโลกกับเขา ซึ่งได้นามว่ามนุษย์ควรเสาะแสวงหา

วิธีการ หลักการ การกระทำและผลของการกระทำที่จะปรับปรุงธาตุ ดิน น้ำ ไฟ ลม ภายในกับอรูปธาตุที่เรียกว่า นามธรรม ให้ได้ผลพิเศษในการที่จะบำรุงความสุขความเจริญให้แก่ตนและบุคคลผู้อื่น จึงจะไม่เสียใจภายหลังเพราะได้ทำประโยชน์เต็มที่

ทั้งนี้ไม่ได้เลือกเพศเลือกวัย ไม่ได้เลือกชั้นวรรณะไม่ได้เลือกชาติใดภาษาใดขอแต่ว่ามีธาตุกับอรูปธาตุบวกกันได้นามว่ามนุษย์ก็แล้วกัน ก็มีสิทธิ์จะกระทำธาตุทั้ง ๒ นี้ให้บรรลุผลสมประสงค์ได้ทั้งนั้น เมื่อสรุปความในเครื่องอุปกรณ์ที่จะปฏิบัติมี ๔ ประการ คือ

๑. ธาตุภายนอกทั้งหมด

๒. ธาตุภายใน หมายถึงธาตุในตัวบุคคล

๓. อรูปธาตุ หมายถึง นามธรรม

๔. วิธีกระทำธาตุเหล่านี้ให้ได้ผลแก่ตนและบุคคลทั่วไป ตามหลักพุทธศาสนา เมื่อย่อให้สั้นที่สุดก็คือ คนกับศาสนาอีกอย่างหนึ่งก็คือ คนกับผลที่ตนกระทำได้

การที่จะกระทำหรือปฏิบัติ ธาตุกับอรูปธาตุมีข้อใหญ่อยู่ ๔ ประการ คือ

๑. วิธีการ

๒. หลักการ

๓. การกระทำ หรือการปฏิบัติ

๔. ผลของการกระทำ หรือผลของการปฏิบัติ

๑. วิธีการ หรือขั้นเตรียมการ

วิธีการหมายถึงการเตรียมการจะลงมือปฏิบัติ คำว่า มนุษย์

ถ้าพูดตามลักษณะแล้วมีการแตกต่างกันไม่สู้มากนัก พอสังเกตได้ว่าเป็นมนุษย์หรือสัตว์ ไม่เหมือนกิริยามารยาทความประพฤติและจริตนิสัยที่ถูกจิตใจสั่งให้กระทำ ทั้งฝ่ายดีและฝ่ายไม่ดี อันนี้เป็นของที่สังเกตได้ยากหากจิตใจถูกอำนาจฝ่ายต่ำสั่งให้กระทำแล้วยิ่งร้ายกว่าสัตว์ไปเสียอีก

ฉะนั้น การเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติเราควรทำตัวของเราเองให้เป็นมนุษยธรรม คือ มีธรรมของมนุษย์เป็นเครื่องประดับ กาย วาจา และจิตใจ ตามหลักพุทธศาสนาซึ่งได้แก่กุศลกรรมบท ๑๐ ประการ ตามหลักธรรมะมีเรียบร้อยแล้ว คือต้องปรับปรุงจริต นิสัย กิริยามารยาท ความประพฤติของตน ให้อยู่ในกรอบของมนุษยธรรมนี้ จึงจะเป็นพื้นฐานรองรับธรรมะขั้นสูงต่อไป

ถ้าพูดตามสายปฏิบัติหรือตามแบบธรรมชาติแล้วควรพิจารณาหลักในขั้นต้น ซึ่งมีอยู่ ๖ ประการ คือ

๑. กำลังของตน

๒. จริตนิสัยชอบไปในทางไหนมาก

๓. กาลเวลาเราต้องพิจารณาว่าเวลาใดแก้ เวลาใดไม่ควรแก้ เวลาใดควรข่มหรือพยุง

๔. จะเอาธรรมะหมู่ใดที่ควรแก้ตามจริตนิสัย

๕. เมื่อลงมือปฏิบัติแล้ว ได้ผลหรือไม่ได้ผลอย่างไร เพราะเหตุใด

๖. เมื่อได้ผลในการปฏิบัติแล้วเป็นนิตยานิกธรรม คือธรรมที่นำออกจากทุกข์ เพื่อบรรลุถึงความบริสุทธิ์ เยือกเย็น ไม่เกี่ยวเกาะ เป็นจุดหมายพยายามแก้จิตใจทุกวิถีทาง ให้รู้ให้เห็นและทำให้ได้ให้เป็น

ให้ถึงธรรมะตามข้อหนึ่ง จนรู้รสของธรรมะโดยตลอด

ทั้งนี้กล่าวตามหลักธรรมชาติ ส่วนหลักธรรมะนั้น พระพุทธองค์ตรัสไว้แล้วเป็นอย่างดี ถ้าใครต้องการทราบก็ค้นดูได้ไม่ยากนัก

๓. การกระทำ หรือการลงมือปฏิบัติ

เมื่อทราบขั้นเตรียมการและหลักการในการปฏิบัติ และทบทวนให้เข้าใจดีแล้วลงมือกระทำได้อย่างสบายปกติของจิตใจ ต้องมีอารมณ์เป็นอาหาร เป็นเครื่องอยู่สุดแท้แต่จิตใจชอบทั้งฝ่ายดีและไม่ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะขั้นของจิต หรือปัญญาของตนเป็นผู้สั่งการถ้าปล่อยไว้ตามยถากรรมแล้วก็จะมัวเมาลุ่มหลงหมุนอยู่ในวัฏฏะไม่มีสิ้นสุด ซึ่งเต็มไปด้วยกองทุกข์นานัปการ

ฉะนั้นผู้ที่เมตตาตน สงสารตน รักตนควรปฏิบัติดัดแปลงแก้ไขจริตนิสัยและจิตใจของตนให้เป็นไปตามหลักนิตยานิกธรรม คือธรรมที่นำเราไปสู่ความบริสุทธิ์

ตามหลักปฏิบัติในเบื้องต้นมีเพียง ๒ วิธีคือ

๑. พยายามผูกจิตใจ ให้อยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง หรือจุดใดจุดหนึ่ง

๒. พิจารณาตามอารมณ์ที่จิตใจไปข้องอยู่ หาอุบายวิธีสอนจิตจนละวางจากอารมณ์นั้นทุกครั้งได้เป็นการดี

๑.๑ พยายามผูกจิตใจให้อยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งหรือจุดใดจุดหนึ่งนั้น ให้เราเอาอารมณ์ที่ถูกจริตนิสัยของตนเป็นเครื่องผูกเช่น พุธโท กำหนดลมหายใจเข้าออก หรืออย่างอื่นอีกก็ได้ อย่างใดอย่างหนึ่งความมุ่งหมายต้องการให้จิตใจว่างจากอารมณ์ภายนอก หดตัว

เข้ามาสู่ความสงบจะน้อยหรือมากก็ขึ้นอยู่กับสติปัญญาของตน ทำไปจนชำนิชำนาญจะเข้าจะออกเวลาใดก็ได้จะอยู่นานหรือไม่นานได้ตามปรารถนา เมื่อเราทำอย่างนี้จิตของเราควรจะพิจารณาธรรมะขั้นละเอียดได้แล้ว

๑.๒ ให้กำหนดดูอาการต่าง ๆ ของร่างกายในอาการ ๓๒ เช่น กระดูก เนื้อ หนังหรือเครื่องใน ส่วนใดส่วนหนึ่ง กำหนดให้เห็นแต่เห็นแบบสัญญาก่อน ให้พิจารณาไปที่ละอาการเร็วบ้าง ช้าบ้าง จนกว่าจะชำนาญ เรียกว่าพิจารณาส่งตามอาการ เมื่อทำไม่ท้อถอยจิตใจ จิตใจจะค่อยหดตัวเข้ามารวมที่กำหนดนั้น จนทำให้ที่กำหนดนั้นชัดแจ้งขึ้น จะแยกส่วนขยายส่วนได้ตามต้องการ ก็เป็นการรวมกำลังใจ สมควรจะพิจารณาธรรมะขั้นละเอียดได้เช่นเดียวกัน

การปฏิบัติจิตใจทั้ง ๒ วิธีนี้ จะต้องมีนิมิตเกิดขึ้นคล้ายของจริง แต่ไม่ใช่มี ๒ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ นิมิตเกิดขึ้นจวน ๆ จิตกำลังจะสงบ จิตอย่างนี้สงบได้ยากพยายามทำความระลึกรู้ เข้าให้ใกล้ชิดกับผู้รู้ให้มาก จะเป็นการแก้นิมิตได้เป็นอย่างดี

ระยะที่ ๒ นิมิตเกิดขึ้น เมื่อจิตถอนจากสมาธิแล้ว หากผู้ปฏิบัติพิจารณาไม่ละเอียดก็จะเผลอไปตามนิมิตนั้น เป็นเหตุให้เสียสติ หรืออย่างน้อยก็จะทำให้เสียเวลานิมิตมีหลายอย่าง เช่น ร่างกายแตกดังเหมือนอย่างระเบิด เห็นร่างกายคนตาย กำลังจะตาย เห็นร่างกระดูก บางทีเหาะไปสวรรค์ ไปพรหมโลก ไปถึงพระนิพพาน และได้พูดจาสนทนาในเรื่องต่าง ๆ ทั้งรู้ว่าพูดกับใครอย่างไรหลายประการ เมื่อ

สรุปความแล้วเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวเองเป็นส่วนมาก หากผู้มีปัญญาอาจน้อมเอานิมิตมาสนับสนุนสติปัญญาของตนได้เป็นอย่างดี (เฉพาะนิมิตบางอย่าง)

๒. การพิจารณาตามอารมณ์ที่จิตไปข้องอยู่ พยายามหาอุบายวิธีสอนจิต จนละวางจากอารมณ์ได้ทุกครั้งเป็นการดี นั้น

๒.๑ การพิจารณา วิธีนี้ต้องใช้ปัญญาเท่าที่มีพิจารณาตามอารมณ์ของจิต หรือจะเรียกว่าวิปัสสนาก็ได้ แต่ไม่ใช่วิปัสสนาญาณ หรือหาอุบายวิธีสอนจิตใจให้รู้เหตุผล รู้สมมุฏฐานว่าเกิดอย่างไร ท่ามกลางอย่างไร ผลที่สุดอย่างไร มีคุณและโทษอย่างไร มีประโยชน์และมิใช่ประโยชน์อย่างไร แก่ตนและบุคคลอื่นอย่างไร

๒.๒ เมื่อเราใช้ปัญญาพิจารณาไม่ท้อถอย รู้รอบอาการของจิตอยู่ไม่หยุดยั้งจิตจะหดตัวเข้ามาสู่ความสงบ คือสมาธิ

๒.๓ เมื่อกระทำจนชำนิชำนาญแล้วจะเป็นจิตควรแก่การพิจารณาธรรมะอันละเอียดได้เช่นเดียวกัน

การใช้ปัญญาพิจารณาอย่างที่กล่าวแล้วนี้ เมื่อเวลาจิตสงบก็ตาม ไม่สงบก็ตามจะไม่มีนิมิตเพราะปัญญาแฝงอยู่ในตัวแล้วเป็นอันว่าการปฏิบัติจิตทั้ง ๒ วิธีนี้ มารวมจุดแห่งเดียวกันคือ เพื่อฝึกหัดจิตให้ควรแก่การพิจารณาธรรมะอันละเอียดต่อไป หมายความว่าจิตมี ศีล สมาธิ ปัญญาพอตัวแล้ว

การพิจารณาค้นหา สัจธรรม

เมื่อจิตมีกำลังพอที่จะค้นคว้าหาความเป็นจริงได้แล้วลงมือค้นทันที

เอาตัวของเรานี้เป็นต้นเหตุ ลักษณะการค้นคราวแรกส่วนมากเมื่อค้นที่ตัวเรามันจะเลยไปข้างนอกทั่วสากลโลกแล้ววกกลับมาสู่จุดเดิม ทำนองนี้จนกว่าจะหายสงสัย จึงจะหยุดข้างนอก

ยกตัวอย่างเช่น พิจารณาเรื่องธาตุ ตัวเราก็เป็นธาตุ สิ่งต่าง ๆ หมดสากลโลกล้วนแต่ธาตุทั้งนั้นการพิจารณาขั้นนี้ทั้งรู้ทั้งเห็นไปพร้อม

ถ้าหากพิจารณาเรื่องปฏิกูล ก็ปฏิกูลเต็มไปหมดทั้งโลกถ้าพิจารณาสักแต่ว่าสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นของประจำโลกก็รู้และเห็นสักแต่ว่าสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นของมีประจำโลกเช่นเดียวกัน

ถ้าพิจารณาเรื่องสมมติบัญญัติก็ล้วนแต่สมมติทั้งเพ ตัวเราก็เช่นกันของสากลโลก ก็ทำนองเดียวกัน

การพิจารณา ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นทุกอย่างก็มารวมจุดที่สถานีไตรลักษณ์ คือไม่เที่ยง เป็นทุกข์ไม่ใช่ตัวตน ไตรลักษณ์นี้จะได้ซักฟอกความรู้ความเห็น ที่นักค้นคว้าไปรู้ไปเห็นมาทั้งภายในและคือภายนอกให้ขาวสะอาดเป็นเหตุให้มลทินหลุดลอยออกจากจิตคืออุปาทานซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผูกจิตใจ ให้หลงทางอยู่กับสรรพสิ่งเหล่านี้ไม่รู้กี่กัปป์กี่กัลป์

ระยะนี้จิตก็จะเกิดสลดสังเวช หวาดกลัวต่อสรรพสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มองเห็นสิ่งเหล่านี้ว่าเป็นภัยแก่ตนอย่างล้นพ้น หาหนทางหนีจากสิ่งเหล่านี้ทุกวิถีทาง เพื่อบรรลุถึงความเป็นอิสระเสรี

ถึงแม้จิตใจ จะมีลักษณะอาการและความรู้สึกดังกล่าวแล้วก็ตามปัญญาซึ่งคอยสะกดรอยติดตามอยู่อย่างใกล้ชิด คอยสังเกตดูอยู่ทุกกระเบียดนิ้ว ระยะนี้ สติ สมาธิ ปัญญาเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นอัน

เดียวกัน เข้าห้อมล้อมจิตซึ่งเป็นตัวเหตุใหญ่ คล้ายกับว่ามหาโจรปล้นประเทศระยะนี้จิตกับปัญญาจะเล่นงานกันใหญ่ คล้ายกับสงครามโลกเพื่อสืบสาวหาความผิดว่าใครผิดกันแน่ จะว่าสรรพสิ่งต่าง ๆ ผิดหรือจะว่าผู้ไปยึดถือเขาเป็นผู้ผิด คือจิตใจถูกปัญญาฟาดฟันไม่มีหยุดยั้งตกลงก็ยอมรับว่าตัวเองเป็นผู้รับผิดแต่ผู้เดียว สรรพสิ่งต่าง ๆ ในสากลโลกไม่มีความผิดอะไรเป็นสักแต่ว่าสิ่งหนึ่งซึ่งเกิดประจำโลก เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็บ่ายหน้าไปสู่ความฉิบหายเท่านั้นเขาเป็นอยู่อย่างนี้แต่ไหนแต่ไรมาไม่รู้ว่ากี่ภพกี่ชาติ กี่กัปป์กี่กัลป์

เมื่อจิตรับว่าตัวเองเป็นตัวเหตุใหญ่แล้วทุกสิ่งก็สงบไปตาม ๆ กันไม่มีวี่แววอะไรอีกสงบเยือกเย็นยิ่งกว่าอะไรเสียอีก เป็นอันว่าสงครามโลกครั้งใหญ่ ซึ่งเกิดขึ้นในขันธโลกได้สงบราบคาบไปแล้วคราวหนึ่ง

๔. ผลของการปฏิบัติ

เมื่อท่านอ่านที่กล่าวแล้วข้างต้นมาถึงตอนนี้ ก็เป็นอันว่าบอกผลของการปฏิบัติไปพร้อมความจริงก็เป็นเช่นนั้นแต่มองเห็นได้ยากหน่อย หากผู้พิจารณาละเอียดก็จะเห็นผลชัดขึ้น

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม จะยกมากล่าวให้ผู้อ่านเข้าใจยิ่งขึ้นแต่พอสังเขปแยกออกเป็นข้อใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประการ คือ

๑. ผลของการปฏิบัติ ที่แสดงออกทางกาย ทางวาจาซึ่งมีใจเป็นหัวหน้า

๒. ผลของการฝึกหัดจิตใจโดยเฉพาะจะได้อธิบายไปตามลำดับคือ

๑. ผลของการปฏิบัติเบื้องต้นคือการฝึกหัดดัดแปลงจริตนิสัยของตนให้เป็นผู้มีธรรมของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่ามนุษยธรรมให้ภาคภูมิ

อย่างเต็มที่เป็นอำนาจของการปฏิบัติ จะทำไม่ให้เราตกในอบายภูมิ มีหวังได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งรูปพรรณสัณฐาน ทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคนานัปการและเป็นปัจจัยเครื่องสนับสนุนให้บรรลุถึงธรรมะขั้นสูงต่อไป

๒. การฝึกหัดจิตโดยเฉพาะ ผู้ฝึกหัดจิตใจอยู่ในขั้นสมาธิ ผลของการปฏิบัติในการทำจิตให้สงบระงับนี้ มีผลตามระยะของจิตละเอียดเป็นขั้น ๆ ไป

เมื่อจิตของเราละเอียดพอประมาณบางครั้งได้บางครั้งเสีย มีจิตน้อมไปในการบุญกุศลมีความละอายต่อบาปอกุศลกรรมและมีความสะดุ้งหวาดเสียวต่อเหตุที่ทำความเดือดร้อนแก่ตนและบุคคลอื่น จิตในระยะนี้เป็นจิตของผู้ประเสริฐ มีทางที่จะเขยิบฐานะของตนให้สูงขึ้นได้ง่ายตามหลักธรรมะ

เมื่อสรุปความแล้ว จะเป็นฝ่ายดีหรือฝ่ายไม่ดีก็ขึ้นอยู่กับจิตใจเป็นประการสำคัญภพภูมิที่อยู่ของสัตว์ เช่น อบายภูมิ มนุษย์ สวรรค์ ๖ ชั้น พรหมโลก ๑๖ ชั้น อรูปพรรณ ๔ ชั้นที่ท่านบัญญัติไว้ในตำนานล้วนแต่เป็นลักษณะอาการของจิตที่หยาบ ละเอียด ไปเป็นขั้น ๆ นั่นเองตลอดถึงจิตที่เห็นภัยในวัฏฏะคือผู้ที่จะหนีทุกข์ที่เรียกว่า โลกุตตรโลกก็กล่าวไปตามความละเอียดของจิตไปเป็นขั้น ๆ อีกเหมือนกัน

ฉะนั้น ผู้ใดต้องการความสุขความเจริญในชีวิตของตนแล้ว ให้ฝึกหัดตนของตน ซึ่งมีในกาย วาจา และจิตใจ ให้เข้ากับหลักธรรมะคำสั่งหรือคำสอนของพระพุทธศาสนา ก็คงจะได้บรรลุผลตามกำลังความสามารถในการปฏิบัติของตน โดยไม่เลือกกาลเวลา หวังว่าทุกท่านที่ได้อ่านมาถึงที่นี่แล้วคงจะถูกจริตบ้างไม่ถูกก็คงจะมีบ้าง ถึงอย่างไร

ก็ตาม ส่วนใดควรจะเป็นประโยชน์แก่ตนแล้ว ขอให้น้อมนำไปพิจารณาและประพฤติปฏิบัติตามกำลังศรัทธา ความสามารถเทอญ

แนวทางเข้าไปสู่การปฏิบัติธรรม

ตามธรรมดาตอนเย็นมาก็มีการอบรมกันในด้านธรรมะปฏิบัติสำหรับพระเจ้าพระสงฆ์แต่ก็ปรากฏว่า มีญาติโยมมาฟังกันเป็นจำนวนมากอยู่ในวัดของเรา แต่ว่าเมื่อฟังไปแล้วจะนำไปปฏิบัติหรือไม่ก็ไม่ทราบ คือธรรมะในด้านนี้อยู่กับการปฏิบัติจึงจะรู้จักเรื่อง สำหรับวันนี้ทุกคนก็อุตส่าห์เดินทางมาต้องทรทุกข์ทรมานหลายอย่าง กิเลสคงจะเบาบางไปบ้างแล้วไม่มากก็น้อย

คนเราจะเว้นจากสิ่งเหล่านี้มิได้คือ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ทุกคนต้องประสบด้วยกันทั้งนั้น เราถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ความแก่ก็เป็นธรรมดา ตลอดจนถึงความตายก็เป็นเรื่องธรรมดา คำว่า “ธรรมดา” ในที่นี้หมายความว่า เป็นของมีประจำจนกลายเป็นธรรมดา มันเคยชินมาหลายชาติ หลายภพหลายกัปป์หลายกัลป์มาแล้วมากต่อมา เรื่องเหล่านี้มันต้องมีประจำ เรียกว่า “ประจำสังขาร” ถ้าไม่มีสิ่งเหล่านี้มันต้องมีประจำเดือนเราจะประพฤติปฏิบัติศีลธรรมไม่ได้มันต้องมีการเจ็บป่วย มีเกิดสุขเวทนา และทั้งไม่สุขไม่ทุกข์มีครบครันหมดนั่นแหละ

มาพิจารณาให้เป็นธรรม จะมารูปใดก็ตามมันเกิดจากร่างกายจิตใจของเรานั่นเองตามธรรมดาท่านสอนให้ “โอปนยิโก” น้อมเข้ามาเป็นธรรม สิ่งเหล่านี้อย่าปล่อยทิ้งไปจงนำมาให้เป็นประโยชน์แก่ตน เกิดก็ตาม แก่ก็ตาม เจ็บก็ตาม ตายก็ตาม ท่านถือว่าเป็นธรรมเป็น

ธรรมของจริงจนเป็นธรรมธรรมดา คือเป็นของมีประจำโลกอยู่แต่ไหนแต่ไรมา ท่านจึงจัดให้เป็นธรรมดาและเป็นของที่ควรน้อมเข้ามาสู่จิตใจ "โอปนยิโก" ใน "สวากขาตธรรม" ให้พิจารณาเข้ามาสอนจิตสอนใจให้รู้เรื่อง ให้รู้ความหมายพูดกันง่าย ๆ ให้เห็นไปตามสภาวะความเป็นจริง ของธรรมทั้งหลายจิตใจเราก็จะได้ไม่หวั่นไหว เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่มันเกิดขึ้นล้วนแต่เป็นธรรมทั้งสิ้น แต่สำคัญอย่างหนึ่งคือเราจะต้องอาศัยปัญญาเป็นผู้ค้นคิดพินิจพิจารณาให้รอบคอบถ้าหากว่าเป็นปัญญาสัญญาก็อาจพิจารณาไปทางอื่น หรือถ้าเห็นว่าเป็นเครื่องขัดข้องหรือเป็นอุปสรรค จะประพฤติปฏิบัติด้านธรรมะไม่ค่อยได้ ถ้าพิจารณาก็เป็นเรื่องของสัญญามันต้องไปรูปนั้น เพื่อหาทางออกก่อนที่จะหาหยูกยามาบำบัดรักษาด้วยแบบนี้ วิธีนี้ ต้องเลยไปทางโน้นเดี๋ยวจะเจ็บจะป่วยเดี๋ยวก็จะตายง่าย แล้วแต่จะว่ากันไปนั่นเถอะขยายกว้างขวางไปกันหมดทั้งโลกนี่ถ้าหากเราจะมาพิจารณาทางออกมันจะต้องเป็นเช่นนั้น

ถ้าหากเราจะมาพินิจพิจารณาในด้านทางธรรมะแล้ว ก็ยิ่งดีเห็นว่าเกิดขึ้นโดยไม่ต้องซื้อหา แล้วจะน้อมเข้ามาเป็นธรรม สอนจิตสอนใจให้รู้จักเรื่อง โดยมากพวกนักปฏิบัติธรรมะ ถ้าผู้ใดเกิดป่วยขึ้นถือว่าเป็นผู้มีโชคใหญ่ จะได้พยายามบำรุงจิตใจ ยกระดับฐานะของจิตให้สูงขึ้น มีโอกาสเต็มที่ทั้งวันทั้งคืนนั่งก็ได้ นอนก็ได้ทุกอย่างถึงแม้จะมีอุปสรรคเกี่ยวกับทุกขเวทนาต่าง ๆ ก็เป็นเรื่องของเราจะต้องแก้ไขเป็นเรื่องที่เราจะต้องพินิจพิจารณาว่าเป็นธรรมเกิดขึ้นให้แก่เรา แล้วเราพยายามน้อมเข้ามาสู่จิตใจ ให้จิตใจรู้จักเรื่องว่าเป็นของธรรมดา ถ้า

หากจิตใจเราพินิจพิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา ด้วยปัญญาอันชอบ แล้วจะเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่ตัวของเรา

ถ้าหากมันแก่กล้าขึ้น ยิ่งจะพิจารณาได้มากเท่าไรก็จะเป็นการเพิ่มพลังของจิตให้สูงขึ้นเท่านั้นนี่ถ้าหากพูดถึงการพินิจพิจารณาทางด้านทางใน ฉะนั้น พระพุทธองค์จึงถือพวกผู้ปฏิบัติธรรมจึงไม่กลัวสิ่งเหล่านี้แม้แต่นิดไม่ยอมกระดิกหัวให้โดยไม่หวาดหวั่นเกรงกลัวต่อสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น พระองค์ท่านยิ่งว่าดีเสียอีก

ยกตัวอย่างการนั่งสมาธิภาวนาอยู่ในอิริยาบทเพียงท่าเดียว ทั้งนี้ต้องการรู้จักเรื่องของทุกข์ได้แก่ทุกขเวทนาว่ามีรสชาติอย่างไร ขนาดไหน จะได้ทดสอบลองดู เรื่องเหล่านี้ก็เคยได้เล่าให้ฟังหลายครั้ง

สมัยเมื่อครั้งนั่งอยู่บ้านห้วยทราย อำเภอคำชะอี จังหวัดนคร–พนม ปฏิบัติอยู่ตั้ง ๒๒ คืน แต่ว่านั่งเฉพาะเวลากลางคืน พอตกค่ำปั๊ป !! จั๊กจั่นร้องระงมไพรอยู่โดยทั่ว เราก็นั่งปั๊บเลยทีเดียวเลยไปถึงเมื่อนกแซวมันร้องเมื่อไร เมื่อนั้นแหละจึงรีบลุกขึ้นทันทีเพราะเราตั้งสัจจะไว้เช่นนั้น ถ้านกแซวยังไม่ร้องแต่ก็ไม่ต้องลุกขึ้นไป แต่ไม่ต้องเปลี่ยน "ห้ามมิให้เปลี่ยนโดยเด็ดขาด นั่งอยู่ท่าใดก็ให้นั่งท่านั้น" คือต้องการให้อยากหาสุขเวทนามันจะมากจะต้องเท่าใด ถ้าหากเมื่อถึงระยะเวลาเราจะล้มจะตายมากน้อยสักเท่าใด ถ้าหากเมื่อถึงเวลาเราจะเป็นจะตายมันยิ่งจะมากมากจนแทบตายนั่นแหละ เราจะอดทนสู้ได้หรือไม่ จะมีสติพินิจพิจารณาใคร่ครวญในเรื่องเหล่านั้นได้แค่ไหนเพียงใด ก็เรียกว่าเป็นการทดสอบตัวเอง แต่ว่าการนั่งเฉพาะกลางคืน และไม่ต้องฉันอาหาร เออ !! อันนี้มันเผ็ดร้อนมากทีเดียว ครั้งหนึ่งเคยไปนั่งอยู่

บ้านหนองแซง หนองบัวลำภู อุดรธานี นั่งอยู่ตั้ง ๖ วัน ๖ คืน แต่ว่าเปลี่ยนอิริยาบถให้ครั้งเดียวเท่านั้น ตั้งแต่กลางวันไปถึงค่ำ ตั้งแต่เช้า ๑๒ ชั่วโมงเปลี่ยนให้ครั้งหนึ่ง เปลี่ยนก็ไม่เปลี่ยนอย่างอื่น เพียงยกขาขึ้นแล้วก็เอาลงสัก ๕ นาที ขาหนึ่งก็วางไว้อย่างเดิม แล้วนั่งต่อไปอีกจนรุ่งสว่าง จึงยกขาเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่งหมายความว่าใน ๒๔ ชั่วโมง ยกขาขึ้น ๒ ครั้งความทุกขเวทนา มันก็ดูเหมือนมาหมดทั้งแผ่นดิน ปรากฏว่า อย่างนั้นแหละ ถ้าจะเปรียบกันง่าย ๆ ก็ไม่มีอะไรจะเทียบได้นรกทั้ง ๘ ขุมว่ามันเกิดมานี้ทั้งหมด มันดังสะเทือนไปทั่วสรรพางค์กาย มันร้อนรุ่ม เสียงดังตุ๊ก ๆ ตั๊ก ๆ เหมือนกับโรงสีไฟโรงสีข้าว มันวิ่งพล่านไปหมดเหลือที่จะกล่าวได้

ถึงอย่างไรก็ดีเราก็จำต้องพินิจพิจารณาอยู่อย่างนั่นแหละ เพราะอาศัย "ขันติ" คือ ความอดทน นั่งอยู่เฉย ๆ จะเป็นจะตายก็ยอมตายไปมิได้ปิดปากปิดจมูก มีอะไร ๆ ก็ว่ากันตามนั่นแหละแต่แล้วนั่งอยู่นั่นไม่กระดุกกระดิกปรากฏว่าน่องเท้าซ้ายทั้งที่มีเนื้อหนา ๆ ซึ่งเอาขาขวาทับอยู่ข้างบนเกิดพุพองขึ้นโตเท่าหัวแม่มือร้อนครุกกรุ่นอยู่เหมือนไฟรนอยู่ฉันนั้น แต่ก็รู้จักร้อนอยู่เหมือนกัน มันร้อนมากสังเกตดู นั่นมันหาทางให้เราออกจากการนั่งสมาธิ แต่ถึงอย่างไรก็ตามเราไม่ยอมโดยเด็ดเดี่ยวเอาความตายเป็นเดิมพัน แต่แล้วมันก็ไม่พอจะตาย มันยิ่งกลัวเจ้าของตายที่สุดในเรื่องของจิต มันหาทางดิ้นออกเฉย ๆ แต่เราไม่ยอมไปตามอำนาจของมัน อาศัย "สติ" ความอดทนตัวเดียวเท่านั้นขั้นแรกต่อจากนั้นก็เลยผ่านไป ผ่านไป มีตั้งแต่ฝ่ายดี ฝ่ายดีดูเหมือนจะมากกว่าฝ่ายไม่ดีนั่นแหละ ได้พิจารณาเห็นความเป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ

ที่เกิดจากภายในตัวเรา ของเหล่านี้รู้จักจุดของมัน รู้จักต้นเหตุว่ามันเกิดไปจากจิตใจอย่างเดียวว่าเป็นผู้เสกสรรค์ขึ้น อันเรื่องร่างกาย สักแต่ว่าเป็น ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นธาตุอันหนึ่ง เขาไม่มีจิตวิญญาณ เขาจะรู้จักเรื่องอะไรว่าเจ็บนั่นปวดนี่ เจ้าจิตใจนี้แหละเป็นผู้เสกสรรค์ ขึ้นหาเรื่องหาทางออกไป ดิ้นหาทางออกเฉย ๆ ยกตัวอย่างคนตายจิตวิญญาณออกไปแล้วจะทำอะไร ๆ มันก็ไม่รู้จักร้องรู้จักพูด เราคิดไปถึงเรื่องแผ่นดินมันกู้ไม่รู้จักดิ้นจักเคลื่อน แม้คนจะไปสับไปฟันอย่างไรก็ตาม

ฉะนั้นต้นเหตุมันอยู่ที่ "จิตใจ" ของเราการที่มันร้อนก็ไม่ใช่อะไรร้อน มันเป็นเรื่องของกิเลส

ความเพียรเป็นสิ่งแผดเผากิเลสให้เร้าร้อน กิเลสเป็นผู้ร้อน แต่เราไม่ต้องร้อน ถ้าหากเรามาพิจารณาได้อย่างนี้ก็สบายใจ เราจะไปเดือดร้อนวุ่นวายกะเขาทำไม

ถ้าหากเราฝึกใหม่ ๆ นั่งไปหน่อยร้อนไปหน่อย เป็นอะไรไปหน่อยก็หงายหลังตูมลงไปทันที

นี่ก็เป็นบางคนว่าจะต้องล้มตายไปเองเมื่อมันรู้จักเจ็บ รู้จักปวดอยู่มันยังไม่ตายหรอก หากรู้จักเจ็บปวดอยู่ หยุดเจ็บหยุดปวดเมื่อไหร่เมื่อนั้นตายทันที ขอให้เข้าใจไปเช่นนี้ก็แล้วกัน

ความตายก็เป็นมัจจุมารตัวหนึ่ง ซึ่งขึ้นชื่อว่าความตาย เป็นมารกีดกันความดีงามของเราเหมือนกัน

แต่ถ้าหากผู้มีสติมีสมาธิพอสมควรไม่ได้เกรงกลัวเลย ถือว่าเขาทดสอบเรื่องของเราว่าเราจะมีสติและสมาธิแค่ไหน เพียงใด ท่านถือว่า

ไม่เป็นอุปสรรคถือว่าเป็นเครื่องทดสอบหรือเป็นคู่ซ้อมคล้าย ๆ กับนักมวย ไม่ใช่เขาจะมาฆ่าให้ตาย เขาเป็นคู่ซ้อมให้เรามีความชำนิ-ชำนาญขึ้นกว่าเดิมเท่านั้น

การประพฤติปฏิบัติในด้านจิตใจ ก็ในทำนองเดียวกัน แต่โดยมากเรามักจะเห็นว่าเป็นอุปสรรคก็เลยยกเลิกกิจการซึ่งเรากระทำการนั่งสมาธิหรือการนอนทุกอิริยาบถนั่นแหละความจริงเมื่อพินิจพิจารณาดูแล้วมันก็ไม่มีเรื่องอะไรสักเท่าไร ปัญหาทั้งหลายแหล่มันรวมอยู่ในจิตใจดวงเดียวคือจิตใจเข้าไปในป่าในดง พอถอนตัวไม่ขึ้นแล้ว แม้เราจะดึงจะฉุดมันสักเท่าไร ๆ ก็ไม่ยอมกลับคืนมาคล้าย ๆ ผู้ก่อการร้ายฉันนั้น มีแต่จะหาทางทำลายฝ่ายเดียวแต่ว่าไม่ใช่เป็นการทำลายเพียงแต่เขาทดสอบดูสติของเขาเฉย ๆ ไอ้เจ้าผู้ก่อการร้ายอยู่ทางนอกเสียอีกคอยทำลายมรรคผลนิพพานคอยชักนำให้เราเห็นผิดเป็นมิจฉาทิฏฐิไม่ให้เคารพ ไม่ให้นับถือ ไม่ให้ปฏิบัติตามคำสั่งคำสอนของพระพุทธองค์ทั้ง ๆ ที่พระองค์ได้ประพฤติปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างมาแล้วพระอริยเจ้าก็ได้ปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างมาแล้วสักเท่าไร ๆ หลายล้านโกฏิ์มาแล้วบุคคลธรรมดาก็ได้ปฏิบัติมาแล้วเป็นจำนวนนับไม่ถ้วนจนได้สำเร็จเป็นมรรคผลก็มาก

เรายังไม่สำเร็จหรือไม่เป็นอะไรต่ออะไรมันก็หาทางยุแหย่ ปลุกปั่นจนให้เราหลงนั่นแหละ บางทีก็เลยหาหนทางไม่ได้เลยจะล้มจะตายไปตกลงก็พูดไปในเชิงที่ว่า จิตใจท้อถอยไม่กล้าคิดกล้าทำนี่เป็นขั้นทุกขเวทนาหยาบ ๆ ต่อจากขั้นนี้ได้แก่ขั้นนิมิต คือสมาธิ ถ้าหากเป็นสมาธิอีกหน่อยหนึ่งขั้นนี้ทำให้เราเพลิดเพลินลุ่มหลงให้สบายไป

ติดอยู่ในความสุขบ้าง ติดอยู่ในปิติธรรมบ้าง เพลิดเพลินไปตามนิมิตต่าง ๆ คล้ายกับเขาฉายหนังให้ดู แต่แล้วก็เป็นเรื่องของตนหมดทั้งเพ

นั่นแหละ เรื่องคนอื่นมีน้อยถ้าหากเราเลยไปตามนิมิตต่าง ๆ เหล่านั้นก็เรียกว่าห่างเหินจากสมาธิ เรื่องนิมิตต่าง ๆ เป็นเรื่องของสังขารที่ปรับปรุงออกจากจิตใจ แต่ว่าสติตามจิตไม่ทันมันก็ยกเรื่องให้เราออกไปข้างนอกอันว่าแสงสว่างก็มาแต่ไกล ๆ ครั้งว่าตายว่าอย่างอยู่ใกล้ก็อยู่ข้างหน้าห่างจากเราหนึ่งวาหรือสองวา บางทีก็สักศอกหนึ่งว่าอย่างใกล้ที่สุด

แต่แล้วก็ไม่ใช่อย่างอื่น ความจริงก็เป็นเรื่องของจิตใจของเรามันปรุงแต่งออกไปนั่นในตัวสังขารก็นึกว่าเป็นเรื่องอย่างอื่น บางทีก็เห็นเป็นตัวผีหลอก เห็นเป็นเสือเป็นสัตว์ร้ายต่าง ๆ นึกว่ามันเป็นเรื่องอย่างอื่น บางทีก็เห็นเป็นตัวผีหลอก เห็นเป็นเสือ เป็นสัตว์ร้ายต่าง ๆ นึกว่ามันมาจากทางอื่น แท้ที่จริงมันออกมาจากใจเรานี่เอง สิ่งเหล่านี้มันขึ้นอยู่กับจริตนิสัยของแต่ละบุคคล ซึ่งได้กระทำมาแต่ปุเรชชาติ ถ้าใครมีจริตจิตใจโหดเหี้ยม และเคยทำร้ายทำบาปทำกรรมมามาก มันก็มีนิมิตแต่ร้ายแรงทั้งนั้น มีแต่จะฆ่าจะแกงกันกินอย่างนั้นตลอดเวลา ถ้าหากใครได้สร้างกรรมมาน้อย และได้ประพฤติปฏิบัติมาบ้างแล้วแต่ก่อน ก็มีแต่นิมิตที่นิ่มนวล โดยมากมีแสงสว่าง แต่ก็มีนิด ๆ หน่อย ๆ ไม่ถึงกับจะทำให้เกรงกลัวอะไร ถึงแม้จะเกรงกลัวเราก็มีทางจะอดทนได้

อันนี้ พูดถึงนิมิต ส่วนนิมิตก็เคยได้พูดให้ฟังมาแล้ว เคยประสบมามากในระยะหกปีนี้ดูเหมือนจะมีนิมิตเกือบทุกวัน

ถ้าจะนำมาพูดให้ฟังในเวลาปีหนึ่ง จะหมดหรือไม่หมดก็ไม่ทราบ

จนรู้จักเรื่องว่ามันเป็นเรื่องของสังขาร มันปรากฏออกจากจิต มันส่งออกไปข้างนอก มันลวงให้เราหลงอยู่นั่นแหละ บางองค์ติดอยู่ตั้ง ๑๑ ปีก็มี ติดในเรื่องนิมิตต่าง ๆ ไปเที่ยวพรหมโลก เทวโลกลงไปจนถึงอบายโลก ไปถึงพระนิพพานก็ไป ใครเป็นใครรู้เห็นหมด ผู้ที่เป็นผู้กว้างขวางสักหน่อย ก็คุยกับนางสุชาดา นางสุจิตรา อะไร ตลอดท่านสักกะ คือ พระอินทร์ ไปหาท้าวมหาพรหม ไปลูบไล้เล่นอยู่อย่างนั้น เป็นเช่นนี้ เป็นเรื่องของนิมิตทั้งนั้น ไปถึงพระนิพพาน มีพระอรหันต์มากน้อยเพียงไรก็เห็นหมด มันเป็นเรื่องนิมิตที่สังขารปรุงออกจากจิตใจ ถ้าหากเราจะดูเลยไปตามเขา มันช้าหนทาง ตามธรรมดาเมื่อจิตลงปั๊บแล้วให้สติตามลงไป มีธรรมชาติรู้ชนิดเดียว มีสติจอดอยู่ในจิต ตามขั้นของสมาธิ จะเป็นขั้นต่ำ ขั้นกลาง ขั้นสูง

ขั้นต่ำก็ ขณิกะ ขั้นกลางก็อุปาจระ อยู่นาน ๆ หน่อยหนึ่งก็จรไป จระแปลต่ำ จร จรลี จรลัล แปลว่าไป

ส่วน อัปปนา คือ แน่วแน่อยู่ในอารมณ์อันเดียว เป็นธรรมชาติชนิดหนึ่ง โดยไม่มีอย่างอื่นมาเจือปน สักแต่ว่ารู้อยู่เพียงนิดเดียวเท่านั้น แต่ไม่รู้อะไรที่เป็นเรื่องของสมาธิ

ถ้าหากเรามาประพฤติปฏิบัติ พินิจพิจารณาดูให้รู้เรื่องมันก็หมดปัญหาไป เรียกว่าเรารวมกำลังทั้งหลายให้มีอยู่ในจุดเดียวกัน สามารถจะค้นคว้าถึงธรรมะขั้นหยาบ ขั้นกลาง ขั้นละเอียดได้ว่าจิตใจเรามันมัวเมาอยู่ในสิ่งใด ไปหลงในสิ่งใดอันใดดีไม่ดีไปสิ้นสุดที่ตรงไหน แต่ละอย่างมันมีสายของมันไป ไปมันก็มีที่สิ้นสุดเหมือนกัน ถ้าหากของไม่จริง ถ้าหากของจริงมันอยู่ตลอดกัปป์ไม่เป็นเช่นนั้น อันนี้พวก

นักปฏิบัติเขาย่อมรู้เอง ในหลักลักษณะที่เรียกว่า “สันทิฏฐิโก” ผู้ปฏิบัติ ย่อมรู้เอง พอประพฤติปฏิบัติจะขึ้นไปถึง ไม่ต้องไปตามผู้อื่นอยากรู้มาทันที เป็นของไม่อยู่ในกาล ไม่เลือกกาลเวลา ว่าแต่การปฏิบัติไปถึงวาระใด เห็นหมด เห็นเวลานั้นด้วย ไม่ว่าฆราวาส ญาติโยม พระสงฆ์องค์เจ้าของเหล่านี้มันฝังอยู่ในจิตใจมาตั้งแต่ก่อน ๆ แต่อาศัยสิ่งอื่นมาปกคลุมหุ้มห่อ เราก็เลยไม่เห็น พอดำเนินจิตใจจนให้เกิดมีพลังเต๊าที่ มันก็เกิดขึ้นในด้านภายในมันก็มองเห็นเท่านั้น เหมือนดั่งลานวัดของเราแต่ก่อนมันเป็นป่าเป็นดง มันก็มองไม่เห็นความเตียนความสะอาดไม่เห็นสักครั้งแต่เมื่อพอทำความสะอาดไม่เห็นสักครั้งแต่เมื่อพอทำความสะอาดปรับพื้นให้โล่งเตียน ใบไม้ใบไหล้ปัดกวาดออกเป็นประจำ ทำให้เกิดความสะอาดสะอ้าน ไม่มืดคลื้มเหมือนแต่ก่อนก็เปรียบประดุจจิตใจของเรา การที่เรามองไม่เห็นก็เนื่องจากมีสิ่งอื่นสัญจรมาปกคลุมอยู่ทำให้เราไม่ได้สมาธิ

ถ้าเราไม่เป็นผู้กล้าหาญ เด็ดเดี่ยวแล้วการประพฤติปฏิบัติจนรวบรวมพลังจิตได้แล้วเรามองไม่เห็น เพราะว่ากำลังอ่อนถ้าจิตขณะนั้นขณิกะก็อ่อน ขั้นอุปการะก็อ่อน จิตขั้นอัปปนาก็อ่อน รวมทั้ง ๓ อย่างนี้จนชำนิชำนาญแล้ว อันนี้กว้างขวางเป็นจิตที่สมควรพอที่จะพินิจพิจารณาให้เห็นสภาวะตามความเป็นจริง เดินวิปัสสนาได้อย่างสบาย ค้นคว้าในสรรพสิ่งต่าง ๆ ให้เห็นความเป็นจริง พอหมดเรื่องนี้ก็ต้องค้นไปแต่เวลาจะหมดมันมารู้ชัดอยู่ในจิตใจนั้นเลย พอค้นไปล่อ ๆ วกมาก็ถึงใจได้ความปั๊บขึ้นมาทันที มันมีแค่นั้นแหละไล่ไปทุกจุดทุกมุมทุกแขนงทุกสายไปแล้วก็เห็นสรรพสิ่งต่าง ๆ หมดทั้งโลก ว่ามันตกอยู่ใน

ขั้นนี้จิตใจยอมรับเต็มที่ พอยอมรับแล้วจิตใจมันก็จะลงทวนกระแสภวังค์ไปถึงขั้นโสตะ โน้นน่ะ ถ้าหากไม่พิจารณาให้รอบคอบ ยังมีความสงสัยมันก็จะไม่ได้ นี่เรียกว่าเป็น "การลงธรรม" ลงขั้นนี้ไม่ใช่เป็นการลงสมาธิ เรื่องของสมาธิมันอยู่ในภวังค์ พิจารณาขั้นนี้เรียกว่า "ลงธรรม" จิตใจลงเต็มที่ ลงต่อคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า จิตใจน้อมไปสู่ความสงบอย่างเต็มแบบ

ถ้าหากเราพยายาม ดำเนินมาถึงขั้นนี้มันก็ไปสบาย แต่แล้วของเหล่านี้ ไม่ใช่พระพุทธเจ้าท่านจะไปเอาไปด้วย พระอริยะเจ้ามอบมรดกตกทอดให้แก่พวกเรานี่แหละ ผู้ใดมีร่างมีจิตใจ มีธาตุสี่ขันธ์ห้า ก็อยู่กับตนนั้นเองไม่ได้เอาไปไหนเลย แม้ในอภิธรรม ท่านยังได้กล่าวไว้ว่า "ฉบัญญัติโย" บัญญัติไว้ในของหกอย่าง "ขันธบัญญัติ" บัญญัติไว้ในขันธ์ห้า ใครมีขันธ์ห้า ? "รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ" ก็มีด้วยกันทุกคน ธรรมะของพระพุทธเจ้า พระองค์ท่านบัญญัติไว้นั้นได้มอบให้แล้ว "อายตนะบัญญัติ" บัญญัติหรือสั่งไว้แล้ว อยู่ในอยตะทั้งหก คือ หู ตา จมูก ลิ้น กาย ใจ ทางใน ทางนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ใครมีสิ่งเหล่านี้ก็อยู่นั่นแหละ

ธรรมะของตถาคต ท่านตรัสไว้อย่างนั้น ไล่ไปจนถึงธาตุบัญญัติ ใครมีธาตุสี่ในนั่น? ธาตุสี่ ธาตุหก ธาตุสิบแปด เราก็มีธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ธาตุหกก็มี อากาศธาตุ วิญญาณธาตุ รวมเข้าไปด้วย ธาตุสิบแปดท่านก็นับออกจากธาตุเหล่านี้ ใคร ๆ ก็มีด้วยกันทุกคน เรียกว่าธรรมะของพระพุทธองค์ก็อยู่ในนั่น ลงไปจนถึงอุปจาระปัญจศีล คนไหนเป็นคนก็อยู่นั่น อยู่ในบุคคลท่านจี้ไปนั่นแน่นอนที่สุด ไม่ใช่ว่าจะ

อยู่ในมุมนั้นมุมโน้น

ก็แสดงว่า พระธรรมะแปดหมื่นสี่พันธรรมขันธ์ มันก็อยู่ในตัวของเรา อยู่ในใจของเราก็ใช่ ถ้าไม่ค้นอยู่ในตัวของเราจะไปค้นที่ไหนเล่า? เพราะว่าของมีอยู่ พระพุทธเจ้าก็ค้นเอาเรื่องนี้แหละ ในธรรมะต่าง ๆ หรือในสูตรต่าง ๆ ท่านตรัสไว้ไม่อยู่ในสูตรอื่น ๆ พูดเรื่องของคนทั้งนั้น เพื่อแก้อาการของจิตใจ อย่างทำวัตรของเราก็เหมือนกัน ทำวัตรเช้าก็เหมือนกัน ทำวัตรเย็นก็มีอยู่เหมือนกัน อย่างท่านยกมาให้เราพิจารณาในตอนท้ายของการทำวัตร อย่างอภิณหา ปัจจเวกขณ์ ก็ว่าเหมือนกัน อย่างท่านกล่าวไว้ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ท่านก็ยก ชรา มรณะ ขึ้นมาเลย ชาติ ชรา มรณะ ยกความเกิด ความแก่ ความตายขึ้นมาเลย ตำหนิร่างกายขึ้นมาก่อนนี้แหละ อันนี้เป็นตัวทุกข์ เป็นกองทุกข์ แต่ว่ารวมลงในปัญจขันธ์ปัญจุปาทานักขันธาทุกขา รวมอยู่ในขันธ์เป็นตัวทุกข์อันยิ่งใหญ่ ท่านตำหนิหรือแก้อาการของจิตใจ คือมันยึดมั่นถือเป็นสกายทิฏฐิ ถ้าจิตใจมายึดถือมันจะไม่เห็นหนทางไป อย่างกล่าวไว้ในอนันตตลักขณสูตรก็ยกขันธ์ห้าขึ้นอ้าง รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ว่าเป็นทุกข์ในอาทิตตปริยายสูตรก็ยกว่ามันเป็นของร้อน ก็ว่า กาย หู จมูก ลิ้น กายใจ ก็เอาตัวคนยกขึ้นเป็นตัวเหตุให้เราพยายามพินิจพิจารณาว่าเห็นเป็นไปตามความจริง จิตใจก็จะหลุดพ้นจากสิ่งเหล่านี้โดยไม่นึกหมาย อย่างธรรมะอย่างอื่นก็เหมือนกัน หรืออย่างว่า จะมาบวชก็ดี ท่านอุปัชฌาย์ ก็สั่งให้สอน เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ สี่ห้าอย่างเท่านั้น ให้หลบไปหลบมา โดยเป็นอนุโลมปฏิโลม ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เท่านั้นแหละเป็นของเราหมด

ถ้าอุปัชฌาย์ไม่สอนเป็นการทำลายนิสัย พระอรหันต์ท่านว่าถึงขนาดนั้น ของแค่นี้แหละจะได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ สิ่งทั้งหลายมัยอยู่ในตัวของเรา ว่าแต่เรานำมาค้นมาคิดมาพินิจพิจารณาให้จิตใจเราเห็นตามความเป็นจริง ก็ได้เรื่องกันเท่านั้นเองอันนี้เคยมีตัวอย่างมากมายท่านที่ได้ประพฤติปฏิบัติมาก่อน ยกตัวอย่างท่านอาจารย์ใหญ่นี่แหละ ความจริงอาตมาก่อนที่จะไปหาท่านพระอาจารย์ใหญ่ ท่านพระอาจารย์มั่น อันนี้คิดไม่ลืม สมัยแรกก็จำพรรษาอยู่วัดประชาบำรุง เมืองมหาสารคาม อันนี้ได้ภาวนาเร่งอยู่ แต่ว่าได้ปรากฏโอกาสแสงสว่างอยู่นั่นก็เลยประทับใจไม่หยุดหย่อน ก็เร่งอยู่ไม่ถอยท่านก็ปรารภถึงท่าน ไปศึกษาอยู่กับท่านอาจารย์คูณอยู่นั่น ท่านก็ให้อุบายเหมือนกัน แต่แล้วก็ยังไม่วายเลยได้ไปนมัสการท่านพระอาจารย์สิงห์อยู่อุบล อยู่วารินก็เลยไปอยู่กับท่าน ไปฟังเทศน์ว่าไปฟังใหม่ ๆ เหมือนกับว่าได้ฟังเทศน์พระพุทธเจ้า ท่านเทศน์ถูกใจเหลือหลาย แต่แล้วก็ได้อยู่กับท่านเพียงสองสามเดือน ท่านก็เลยไปอยู่โคราช ก็ไม่แน่ใจเลยไปวิเวกอยู่บ้านค้อหวาง ซึ่งเป็นวัดของท่านเจ้าคุณอุบาลี...เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งท่านพระอาจารย์ศรี มหาวีโร ได้เอ่ยอ้างเอาไว้

พระราชสังวรอุดม (หลวงปู่ศรี มหาวีโร) แสดงธรรมะเสร็จเรียบร้อย สมเด็จพระอริยวงศษคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชสกล มหาสังฆปริณายก เจ้าคณะใหญ่คณะกรรมยุตได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานสร้างพุทธอุทยาน เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๒๙ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๓๑ สมเด็จพระญาณสังวร รักษาการเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุตจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคลโดยผู้

บัญชาการทหารสูงสุดเป็นประธานวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๑ ขณะนี้ สร้างเสร็จไปแล้วประมาณ ๘๕ % ยังเหลือเจดีย์รอบวิหารคตอีก ๘ องค์

การเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติธรรมและการก่อสร้างสิ่งใดก็ตาม เราควรทำตัวของเราให้เป็นมนุษยธรรม คือมีธรรมะของมนุษย์เป็นเครื่องประดับ กาย วาจา และใจ ซึ่งได้แก่ กุศลธรรมบถ ๑๐ ประการ คือ

- ปรับปรุงกาย วาจา จริตนิสัย กริยามรรยาท ความประพฤติ ให้อยู่ในกรอบของมนุษยธรรมนี้ จึงจะเป็นพื้นฐานรับรองธรรมะชั้นสูงต่อไปได้

พระราชสังวรอุดร (หลวงปู่ศรี มหาวีโร)

ถอดเทพโดย

อาจารย์เรืองยศ พั่วพันศรี ค.บ.กศ.ม.

อาจารย์ธีรัทธร์ วงษาไฮ เปรียญธรรม พม.พธ.บ.

เราต้องยกฐานะของเราขึ้นมาเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ มีมนุษยธรรมเป็นเครื่องอยู่นี้แหละถึงจะค่อยเห็นอรรถเห็นธรรมในขั้นต่อไป

ธรรมะพระป่า
เทศน์ในงานวันบูรพาจารย์
ที่วัดเหนือ อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด
วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๑๔
โดย
หลวงปู่ศรี มหาวีโร
วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุง) อ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด

" แต่ว่า...โดยมาก ผู้บางคนว่าทำไม่ได้ ว่าปฏิบัติไม่ได้ ว่าตัวเราเป็นคนอย่างนั้นอย่างนี้ อย่าไปตัดสินก่อน อย่าไปฉลาดกว่าครู เราหากเป็นคนหยาบ คนหนา มาตามภาษาเรานี้แหละ แล้วแต่มันจะหยาบจะหนาอะไรก็ตามมันหรอก ขึ้นอยู่กับบารมี ปุพเพกตปุญญตาที่ได้สร้างมาแต่เก่า หนาบางอะไรเป็นเรื่องของเรา ตามเรื่องของเราเป็นมูลมรดกของเรา แต่ว่าเราจะทำเอา ถ้ารู้จักว่าตัวเองหนา ก็ทำให้มันแรง ๆ มันก็บางเท่านั้นแหละ ผู้ใดว่าบางด้วยเหตุอันไหน ไม่ใช่จะบางเพราะเทวดาอินทร์พรหมมาขูดออกให้นะ เป็นเรื่องของ

เราทั้งนั้น หนาบางไม่ได้รู้ได้ชี้กับเจ้า แต่ว่าเราจะทำเอาให้มันเต็มแบบเต็มแผน ถ้าหนาเราจะทำมาก ๆ ถ้าบางเราค่อยทำไปตามเรื่อง

ทำไป...เอาตรงไหนเป็นเป้าหมาย "เอาตรงที่บรรลุธรรมเป็นเกณฑ์" ทำน้อย ทำมาก ไม่ได้ฟังเสียง เราบรรลุธรรม ยามไหนนั่นหล่ะ เราถึงจะรู้ว่าเราหนาเราบาง

การทำมาน้อยมากนั้น เป็นเรื่องของการทำหรอก ไม่ได้นับตรงที่ทำถือว่าเป็นตัวเหตุ เป็นตัวมรรค ส่วนปรากฏเกิดขึ้น เอ้อ!นี่หละกูขนาดนี้น้อ! กูนี้หนาเท่านี้ บางเท่านี้ หยาบเท่านี้ เอาตรงนั้นตัดสินเลยโล้ด! เป็นสันทิฏฐิโกขึ้นมาเลย แต่ว่าเป็นระยะหนึ่ง เป็นข้อหนึ่ง เป็นชิ้นหนึ่ง เท่านั้นนะ ทำอย่างอื่นก็ทำนองเดียวกันจนกว่ามันจะหายสงสัย ในธรรมนั้นแหละ นี้วิธีการปฏิบัติธรรมท่านทำไปอย่างนั้นนะ ถึงจะได้น้อย ๆ เพียงแค่ นะโม นี้ก็ยังดีเพียงแค่อรหัง ตัวเดียวเท่านี้ก็ดี ไม่ได้เอามากอะไรหรอก แต่ว่ามันหากค่อยขยาย ค่อยแผ่ผืนออกไปหรอก ต่อกันไปเป็นสายโซ่หมดทั้งพระไตรปิฎกนั้นหล่ะ ครั้งพุทธกาลท่านสอนกันมาอย่างนั้นแหละ ! "

ถ้าหากทรัพย์สมบัติทางนอกมีมาก เราต้องสร้างทรัพย์ภายในให้มากขึ้นมันค่อยสมดุลกัน

ธรรมพระป่า
เทศน์ในงานวันบูรพาจารย์
ที่วัดเหนือ อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด
วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๑๔
โดย
หลวงปู่ศรี มหาวีโร
วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุง) อ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด

พากันตั้งอกตั้งใจฟังเด้อทุก ๆ คน ก็ได้ปรึกษาหารือกันบ้าง ท่านว่าการเทศน์อยากให้เป็นภาษาพื้นเมืองเราธรรมดา เกี่ยวพ่อแม่ ผู้เฒ่า ผู้แก่ ก็จะฟังเข้าอกเข้าใจบ้างว่าอย่างนั้น แต่ว่าผู้พูด ผู้เทศน์นี้ ก็ไม่รู้จะเทศน์ไปอย่างไร ยังไม่รู้จักว่าจะเทศน์ไปลักษณะอย่างไรนะ เดี๋ยวนี้นะก็ได้รับใส่การ์ด ท่านบอกว่าให้มีการเทศน์ด้วย เลยอุตส่าห์มา หนทางก็ลำบากตรากตรำหลายอย่าง พูดถึงเรื่องงาน ซึ่งบรรดาพวกเราได้พากันจัดขึ้น เกี่ยวกับงานอุทิศ ทำบุญอุทิศหาบูรพาจารย์ หรือเรียกว่าอดีตเจ้าอาวาส ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว หรือที่ยังอยู่ซึ่งเป็น, ซึ่งเป็นมาแต่ก่อน ถ้าพูดต่อไปอีกก็เลยไปถึงพระพุทธเจ้า ของเราโน้นแหละ ผู้เป็นเหตุของพระศาสนา เพราะว่าวัดวาศาสนานี้ เกิดขึ้นจากพระพุทธองค์

ก็เรียกว่าอดีตบูรพาจารย์หมดตลอดสายเลย เป็นการทำบุญอุทิศ หรือแสดงกิริยาอาการทุกอย่างเพื่อระลึกถึงบุญคุณของท่าน ด้วยความกตัญญูกตเวที ตามกำลังศรัทธาของบรรดาพวกเรา ผู้ที่นับถือพระ-พุทธศาสนา แล้วก็พากันได้กระทำมาแล้ว นิมนต์พระเจ้าพระสงฆ์มาจากต่างถิ่น มีการสวดมนต์ก็สำเร็จเสร็จสิ้นไปแล้ว แล้วก็มีการบังสุกุลอุทิศ ก็สำเร็จไปแล้ว และในระยะเดียวกันนี้ก็มีการรวมจตุปัจจัย ที่เรียกกันว่า เป็นผ้าป่าตาม พ.ศ.นี้หล่ะ ๒,๕๑๔ กอง ท่านว่าอย่างนั้นอันหมู่นี้ก็ต่างคนก็ต่างเสียสละมาตามกำลังศรัทธาของแต่ละท่านแต่ละคนของใครของมันก็มาจากหลายแห่ง อำเภอต่าง ๆ ในบริเวณนี้ก็อุตส่าห์มา ต่างคนก็มาด้วยกำลังศรัทธาอย่างเต็มที่ เสียสละภารกิจอะไรทุกอย่าง ก็มารวบรวมกันคนละเล็ก คนละน้อย ตามกำลังศรัทธาใครมันก็รู้สึกว่าเป็นก้อนใหญ่ขึ้น เพื่อเป็นการบูรณะสถานที่ เสนาสนะ ในบริเวณวัดเหล่านี้แหละและมีกิจการอะไรทุกอย่าง แล้วอย่างอื่นซึ่งท่านจะสร้างไปทำไป กรรมการทางวัดจะพากันจัดขึ้น ก็ทุกคนก็อุตส่าห์พยายามมาแล้ว หมดกิจการงานต่าง ๆ เหล่านี้ แล้วทีนี้ยังมีอีกชิ้นหนึ่งอย่างเดี๋ยวนี้ท่านว่า อยากมีธรรมเทศนาเสียสักกัณฑ์หนึ่ง แล้วก็ให้อาตมานี้แหละเป็นผู้ว่า แต่ว่าไม่ว่าเทศน์ก็ได้หรอกว่าเล่าสู่กันฟัง เพราะว่าเคยอยู่ โดยมากก็อยู่แต่บ้านนอกคอกนา อยู่ตามป่า ตามโคกไปตามภาษา ไม่รู้จักประเพณีในบ้านในเมืองท่านสักเท่าไรหรอก ไม่รู้จะทำอย่างไร สมบัติผู้ดิบผู้ดีนั้น ในประเพณีที่ท่านนิยมกันในบ้านใหญ่เมืองหลวง ก็ไม่ค่อยเข้าใจเท่าไรหรอก แต่แล้วก็ต้องพูดไปตามภาษาเรานี้แหละ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ขออภัยไว้ในขั้นต้นไว้เสียก่อน

จะขอพูดไปตามแต่คำพูดจะพาไปนะนี่ พูดอย่างนี้เสียก่อน

อันนี้ต้นเหตุก่อนจะพูดถึงเรื่องเหล่านี้ ก็อยากจะกล่าวเรื่องงานของเรานี้แหละ เป็นต้นเหตุคืองานอุทิศบุญกุศล หรือ แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อบูรพาจารย์ ผู้ท่านที่ล่วงลับไปแล้วจักเท่าไร ๆ หล่ะ จักเท่าไรครั้งเท่าไรองค์มาแล้วหล่ะ ตลอดจนถึงพระพุทธเจ้า อันนี้ก็เป็นหน้าที่ของเรา ที่จะต้องตระหนักไว้ให้มากเหมือนกัน

แต่พูดถึงว่าการที่แสดงความกตัญญูกตเวที หรือแสดงการทำบุญทำทานหรือจะอะไรโดยวิธีการต่าง ๆ ของเราอันนี้ถ้าจะแยกประเภทออกแล้วก็มีอยู่สองประการ คือ ประเภทการที่จะแสดงความกตัญญู-กตเวที หรือ แสดงวิธีการ เพื่อเป็นผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนานี้ เรียกว่า เป็นการบูชาคุณของท่านก็จัดว่าเป็นอามิสบูชา นี้อย่างหนึ่ง ส่วนปฏิบัติบูชา นี้อย่างหนึ่ง อันสองนี้แหละเป็นสิ่งจำเป็น ที่เราจะต้องพยายามประพฤติปฏิบัติ ฝึกหัดให้เต็มที่ แต่แล้วในด้านอามิส คือ บรรดาทุกผู้ทุกคนทำมาอย่างวันนี้แหละก็แสดงว่า เอาใจใส่กันอย่างเต็มที่ ไม่ได้เลือกว่าผู้น้อยผู้ใหญ่ ไม่ได้เลือกชาติชั้นวรรณะ หมดทุกหมู่ทุกเหล่า ทุกบ้าน ทุกเมือง อย่างเราที่เห็นกัน แล้วก็มีการเลี้ยงดูกันตามประเพณีบ้านเมืองเรา ต่างคนก็ต่างมา อย่างเราที่เห็นกัน ดูเหมือนว่าก็เสร็จสิ้นเรียบร้อยไปอย่างดี อันนี้ก็เป็นวิธีการที่เราแสดงออกในทางกายทางวาจาและทางจิตใจ พร้อมเพรียงกันไปหมด แต่ว่าเราทำในเรื่องเหล่านี้แล้ว ก็ยังไม่ทันแล้วเท่าใดนะ ก็ยังวิธีการอีกอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับด้านการที่ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบประเพณี หรือเรียกว่า ตามพุทธะประเพณี หรืออริยะประเพณีของพระพุทธเจ้า

พระอริยะเจ้า ซึ่งท่านเป็นบูรพาจารย์ใหญ่ เป็นต้นเหตุของพระศาสนา แล้วบรรดาวัดวาศาสนาทั่ว ๆ ไปหมดทุกบ้าน ทุกเมือง อยู่ในประเทศของเราตลอดจนถึงประเทศนอกก็ยังมี เรียกว่ารวมแล้ว ว่าอยู่ในโลก โอ้นี้หละก็ล้วนตั้งแต่ต้นมาจากพระพุทธองค์ จะเป็นพระพุทธเจ้าองค์ของเราหรือแต่องค์เก่าองค์อะไรก็แล้วแต่ หรือถ้าพูดอีกอย่างหนึ่งก็เรียกว่า กล่าวถึงเรื่องสัจจะธรรม ซึ่งเป็นของมีประจำโลกมาแต่ไหนแต่ไร อันนี้ท่านวางไว้เป็นแบบบรรทัดฐาน มาตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว

บรรดาผู้หมู่เราหรือทุกท่านทุกคน ที่เกิดขึ้นมาร่วมโลกหรือเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์แล้วก็จะได้มาเห็นอยู่อย่างนี้หล่ะ มาพบมาเห็นเรื่องศาสนาวัดวาต่าง ๆ แล้วก็เคยผ่านศาสนามาแล้วเกือบทุกผู้ทุกคน อันนี้เป็นสิ่งสำคัญ เกี่ยวกับด้านปฏิบัติในส่วนนี้โอ้เรื่องเหล่านี้ จะทำอย่างไรว่าเราปฏิบัติเพียงไหน แค่ไหน เรื่องเหล่านี้ต้องสังเกตมานาน ๆ สักหน่อยหนึ่ง ไม่ได้ยกตัวอย่างอย่างอื่น ยกตัวอย่างวัดเหนือเรานี้แหละ อันนี้ก็เรียกว่า อดีตเจ้าอาวาส หรือผู้ที่เป็นบูรพาจารย์ มาสักเท่าใด ๆ มาแล้ว ในยุคใดคราวใด เป็นรูปไหน วิธีไหน ต่างคนก็คงจะพอสังเกตได้ สำหรับผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือผู้ล่วงลับไปแล้ว หรือผู้ใหม่ ๆ ผู้เก่า ไปบอกเล่าสู่ฟังก็อาจจะรู้จัก อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ แล้วทีนี้เราคงจะประมวลได้ว่า ความเป็นมาของวัดของเรา มันเจริญขึ้นหรือว่ามันเสื่อมลง หรือเท่าเดิม หรือขนาดไหน เพียงไหน อันนี้เป็นปัญหาของแต่ละท่านแต่ละคน บรรดาผู้ที่อยู่รอบ ๆ บริเวณนี้หล่ะ ควรจะสำนึก และพินิจพิจารณาใคร่ครวญ ให้เข้าอกเข้าใจไว้ แล้วทีนี้

ในกาลต่อไปเราจะพยายามปรับปรุงแก้ไข ให้ดีไปในรูปใดวิธีไหน ทางด้านวัตถุและตลอดถึงด้านการประพฤติปฏิบัติ อันนี้เป็นเป้าหมายใหญ่ที่สำคัญ สำหรับที่เราจะพูดกันในวันนี้ เพราะว่าพูดถึงเรื่องงานก็ต้องพูดไปในเรื่องอย่างนี้ เพราะว่างานอย่างนี้ ไอ้เรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่บรรดาพวกทายกทายิกา หรืออุบาสก อุบาสิกาของเรา จะต้องคำนวณและพินิจพิจารณาใคร่ครวญ ไว้ให้ดีว่าเราควรทำอย่างไร แล้วที่พูดถึงว่าเราจะมีวิธีการที่จะประพฤติปฏิบัติ ในรูปไหน วิธีไหน จึงจะถูกต้อง ตามแบบวิธีการของบูรพาจารย์เก่า ๆ ซึ่งท่านเคยได้ดำเนินมา หรือเคยได้ประพฤติปฏิบัติฝึกหัดมา แต่เก่าแต่หลังหรือตั้งแต่ก่อน ๆ ยึดตัวอย่างอย่างพุทธองค์เราหล่ะ, โน้นแหละเอาต้นเหตุใหญ่โน้นหละ, แต่ว่าตอนหลังอาจจะมีพลิกแพลงบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างอื่นอาจจะแทรกสิงมาบ้างก็อาจเป็นได้

แต่ว่าเดี๋ยวนี้ เราต้องการอยากประพฤติปฏิบัติฝึกหัด ให้ดียิ่งเท่าไรก็ยิ่งเป็นการดี เพราะว่าทุกคนที่เกิดขึ้นมาในโลก ถ้าพูดกันตามส่วนแล้ว ต่างคนก็ต่างมุ่งมาเพื่อประพฤติปฏิบัติสร้างคุณงามความดีใส่ตัวของใครของมัน ทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ ซึ่งเป็นของมีอยู่ในร่างกายชีวิตของเรานี้แหละ แล้วผู้ใดไม่มีคนใดที่จะต้องการอยากให้ตัวเองเป็นคนไม่ดี ต้องการอยากให้ดีพิเศษ มีชื่อมีเสียงโด่งดังอะไรยิ่งกว่าหมู่นั้นแหละ เป็นเป้าหมายส่วนสำคัญที่สุด แต่แล้วก็หากอยู่ตามฐานะความเป็นอยู่ของใครของมัน อยู่อย่างนั้นหละ ทั้งในด้านโลกและในด้านธรรมะก็เรียกว่าต่างคน ต่างมา พยายามสะสมคุณงามความดี ตามกำลังศรัทธา ความสามารถ ซึ่งแสดงออกทางกาย ทางวาจา

ทางจิตใจ ในทางพระพุทธศาสนา แล้วแต่ใครจะมีวิธีการอย่างไร ทำอย่างไรจะไปในรูปไหน วิธีไหน ตามหลักศาสนา อันนี้ต่างคนก็ต่างเอาใจใส่กันอยู่ทุกหนทุกแห่ง

พูดถึงในด้านการทำบุญทำทาน ก็พยายามทำกันอยู่อย่างนั้นแหละ ไม่รู้บ้านไหนเมืองไหน ท่านมาบอกบุญ ก็ทำกันไป ด้านการรักษาศีลห้า ศีลแปด ศีลสิบ ศีลสองร้อยยี่สิบเจ็ด อย่างพระเจ้าพระสงฆ์นั้นทำกันอยู่อย่างนั้นหละ เต็มบ้านเต็มเมืองอยู่ทุกวันนี้ แต่ว่าการสร้างการทำเหล่านี้ก็ให้เป็นหน้าที่ของพวกเราจะต้องน้อมมาพินิจพิจารณาใคร่ครวญดูว่าท่านทำอย่างไร ถูกต้องตามหลักในธรรมวินัยขนาดไหน แค่ไหน ทำอย่างไรมันจะดี ทำอย่างไรมันจะเจริญ อันนี้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการอยู่ในกลุ่มหนึ่ง หมู่หนึ่ง อย่างวัดของเรานี้หล่ะ เป็นผู้ที่ดูแลสอดส่องความเป็นไป ความเป็นมา และความเป็นอยู่ ว่าจะทำรูปไหน วิธีไหน ต้องคิดอ่านกันถึงขนาดนั้น จึงจะเป็นไปเพื่อความเจริญ ถ้าหากจะปล่อยไปตามเรื่อง ปล่อยให้แต่พระอย่างเดียว ก็เป็นไปได้ยากเหมือนกันเรื่องวัด เรื่องวัดกับบ้านนี้ก็ต้องเกี่ยวเนื่องกัน เกี่ยวเนื่องกันไปตลอด ต้องให้สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงจะเป็นไปเพื่อความเจริญ ถ้าหากมีการขัดแย้ง หรือ ทำไม่ถูกลูกถูกลาย มันก็ขัดข้องกันไป ทีละเล็กทีละน้อย หนักเข้าก็เป็นไปได้ยาก เพราะว่ามันเป็นงานใหญ่ การกระทำของเรา ก็เพื่อว่าจะสนองคุณของคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือบูรพาจารย์ ผู้ท่านที่ล่วงลับไปแล้ว หมู่นั้นเรียกว่า รักษามูลมรดกของท่านให้คงที่ หรือให้พิเศษให้ดีขึ้นตามกำลังในยุคของเราหมู่ของเรา ไอ้นี่เป็นสิ่งสำคัญ แต่ว่าใน

ระยะนี้ ต่างคนก็ต่างเสียสละเต็มที่ ในทางกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญาหรือกำลังอะไรทุกอย่าง ทุ่มเทลงเพื่อที่อยากให้วัดของเราเจริญ อยากให้พระศาสนานี้เจริญรุ่งเรือง และอยากให้ธรรมะนี้เข้าสู่จิตใจของประชาชน อยากให้ธรรมะนี้มีปรากฏในกาย ในวาจาในจิตใจของบุคคล คนเราก็จะเป็นไป เพื่อความเจริญประเทศชาติบ้านเมืองก็จะเจริญไปด้วย

เดี๋ยวนี้ ถ้าหากสังเกตดูข้างบ้านข้างเมือง เกี่ยวกับกิริยามรรยาทของเด็กเล็กเด็กน้อย หรือเด็กรุ่นหนุ่ม ในสมัยนี้ อยากจะเป็นไปต่าง ๆ ไปแล้วนะ อันหมู่นี้ก็ให้เป็นหน้าที่ของเรา เอามาค้นคิดพินิจพิจารณาดูว่า มันสาเหตุเกิดมาจากอันไหน ควรทำอย่างไร แต่สำหรับอย่างอาตมาเน๊าะ พูดตามความจริง เคยอยู่สังเกตดูแล้ว พูดไปแล้วไม่อยากเข้าหูเท่าไรหรอก เพราะว่าคนอยู่ป่า ไม่เคยเห็นอะไรเน๊าะ แล้วถ้าจะพูดตามภาษา ก็คือจะเป็นรูปไม่ค่อยจะดีเท่าไร หรือจะดีก็ไม่รู้จักว่างั้นเถอะบางคน

เดี๋ยวนี้วัดจะขอพูดสักหน่อยเสียก่อน พูดเรื่องวัดนี้เสียก่อน ไอ้วัดเรานี้ก็รู้จักอยู่แล้วนะ ใครก็ตาม วัดวาศาสนาหรือเรียกว่า สถานที่อบรม ฝึกกาย และ วาจาจิตใจของคน หรือเป็นเครื่องรังวัดกิริยามรรยาทของผู้คนที่เข้ามาวัด ว่าผู้ใด ขนาดไหน เพียงไหน มีการประพฤติปฏิบัติธรรมะขั้นต่ำ ขั้นสูงเท่าไร ดีไม่ดีอย่างไร เรียกว่าเป็นวัดนะ มารังวัดมาวัดดูนะเดี๋ยวนี้ มาชี้มาเล็งดู หรือมาชั่งมาตรวจดู ว่ามีน้ำหนักแค่ไหนในด้านศีลธรรม แต่ว่าตัวคนมันก็ขาดหนักธรรมดา เรานั้นหละ แต่ว่าศีลธรรมนั้นมีน้อย มีมากเท่าไร ท่านจึงว่าวัด มาวัด มากะ มาเล็งดู

แต่วัดในสมัยนี้กับครั้งพุทธกาล มีความแตกต่างกัน เพียงไหน แค่ไหน อันนี้บรรดาพวกที่ได้ศึกษามา คงจะเข้าใจกันหรอก เข้าใจกันดีว่าเป็นรูปนั้น วิธีนี้ แต่ว่าเดี๋ยวนี้ทำอย่างแต่เก่า แต่ก่อนไม่ได้หรอก เพราะว่าคนมันหนาแน่นหรือบางทีก็ว่าบ้านเมืองมันเจริญไปแล้ว อันไหน ๆ ก็ต่างเก่าหมด เครื่องใช้เครื่องสอยอันไหน ๆ ก็มีแต่ของสมัยใหม่ วัตถุข้าวของอะไรทุกอย่างไม่อด มีแต่ของเจริญก็ต้องวิ่งไปตามความเจริญของเขา เรียกว่า เป็นไปตามกาลเทศะพูดง่าย ๆ โดยมากอยากมองไปง่าย ๆ ปล่อย ๆ ไปอย่างนี้นะคนเรา แล้วไม่ได้คิดว่าธรรมะคำสั่งหรือคำสอนของพระพุทธเจ้าท่านประกาศไปตามหลักความเป็นจริงประกาศมาตั้งแต่นาน ๒๕๐๐ กว่าปี หรือมากกว่านั้น พูดตามความจริงแล้วทีนี้คนเราในระยะนี้นั้น เลยไม่ได้คำนึงถึงตอนที่ว่า ท่านพูดความจริงแล้ว แต่หากมาทำไปตามใจของเจ้าของ ทีนี้พยายามปรับปรุงศาสนาให้เข้ามาถูกกับจิตใจของคน โดยมากไม่ได้ปรับปรุงคนให้เข้าไปในเรื่องของสัจจะธรรม หรือในศาสนาหรือคำสั่ง คำสอนของพระพุทธเจ้าอันนี้เลยเกิดยุ่งกันใหญ่นะสมัยนี้

บางวัดพูดถึงทางโน้นหรอก ทางเมืองสารคาม ทางเมืองอาตมาเคยอยู่ วัดทางนั้นจะว่าวัดหรือว่าอะไรนะเดี๋ยวนี้ มันน่ะหลายอย่างเหลือเกิน ถ้าจะว่าโรงหรสพ ก็คงจะใช่ จะว่าโรงขายเหล้า ขายยาขายสุรา เอาแต่จะพูดไปหละ มันมีทุกอย่าง ว่างั้นเถอะ อันสภาพคำว่าเป็นวัด มันเลยจะหมดไปก่อน แล้วเราจะเอาอันไหนไปใส่ ถ้าว่าบุญว่ากุศลว่าอะไรไม่รู้อันไหนต่ออันไหน เอาไปถมเถกันอยู่นั้น วัดเลยจะกลายเป็นโรงละครไป กลายเป็นโรงหนังไป กลายเป็นโรงสุราไป

เลยจะกลายเป็นโรงมหรสพ อะไรทุกอย่างนั้นแหละว่างั้นเถอะ กลายเป็นที่เล่นเด็กเล่นเด็กน้อย กลายเป็นที่เล่นคนหนุ่ม คนสาวไป ร้อยอันพันประการ กลายไปเป็นที่ซ่อนของผู้ร้ายอ้ายขโมย ไปร้อยอันพันอย่าง สภาพความเป็นวัดเลยจะหมดไป

แล้วการเคารพนบนอบ ในด้านควรจะเคารพนี้ รู้สึกว่ามันจะอ่อนไปมาก หรือจะเป็นมาจากสาเหตุอันไหน ก็ไม่รู้จัก แล้วทีนี้ถ้าพูดตามความจริงแล้ว ไอ้วัดวาศาสนานี้ไม่ใช่เป็นแต่เพียงแค่ว่ามนุษย์ที่หมู่เรานี้ดูแลรักษาเพียงแค่นี้นะ ถ้าพูดถึงตามตำนานผู้ใดก็เคยจะได้ยินมาเน๊าะ ก็คงมีเทวดา อินทร์ พรหม ผู้ท่านมีฤทธานุภาพ คอยดูแลศาสนะของสงฆ์หรือที่เรียกว่าของ ๆ สงฆ์ ที่เกิดในพุทธศาสนาท่านจะต้องดูแลรักษานะ ถ้าหากวัดใดเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติฝึกหัดดีมีศีลาจารวัตร ดี ทั้งพระเจ้าพระสงฆ์ ทั้งเคยได้ดำเนินมา แต่เก่า แต่ก่อนมาวัดนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ปรากฏเกิดขึ้นนะ ถ้าหากเราไปทำผิดหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไปเกิดประมาท โดยวิธีการอย่างใด อย่างหนึ่งอันเทวดาท่านช่วยหรอก ถ้าหากผู้คนเราพูดบ้างอะไรบ้าง หรือพระเจ้าพระสงฆ์ท่านว่ากล่าวตักเตือนไม่เชื่อฟังเทวดาท่านหากช่วยเหลือหรอกเพราะว่าอำนาจความศักดิ์สิทธิ์อันนั้นยังมีอยู่ในพระพุทธศาสนาเรา ไม่ใช่เทวดาจะหมดไป นอกจากคนเราเอาอย่างอื่นมาทับถมหมดแล้วก็เลยหมดเรื่อง เทวดาท่านก็ยุ่งก็รำคาญ ท่านก็เลยหนี เป็นอย่างนั้นก็ไม่รู้จักก็เลยเอาหมู่ใหม่มาอยู่ ตกลงก็เลยไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ ความศักดิ์สิทธิ์เลยหายไป อาจเป็นไปในทำนองนี้ก็อาจเป็นได้นะ ก็เนื่องจากว่าการประพฤติปฏิบัติกับธรรมนี้แหละสำคัญ

ถ้าพูดถึงธรรมนี้จะธรรมอะไรก็อยากพูดถึงเรื่องควรจะธรรมนี้แหละง่าย ๆ ใกล้ ๆ นี้ อันเรื่องควรจะธรรมนี้สำคัญ นี้พูดถึงเรื่องวัดก็เลยเลยมาถึงนี้ ไอ้ความเคารพนบน้อมนี้ นบน้อมในวัดในวา หรือกับพระเจ้าพระสงฆ์ ในระหว่างฆราวาสกับญาติโยม อันนี้สังเกตอยากจะอ่อน ๆ ไปบ้างนะ มือนี้มันก็อยากหนัก,ยกไม่อยากขึ้นแล้วนะ โดยมากบางเมือง พูดถึงเมืองทางโน้นนะนี่ แต่ว่าไม่ได้พูดเมืองนั้นมากระทบเมืองนี้ดอก โดยมากอยากเป็นกันอย่างนั้นคนเรา คือเห็นว่าไม่เป็นของสำคัญเท่าใด เห็นว่าเป็นของเล็กน้อย ยกมือใส่หัวเท่านั้นยากแล้วนะนั่น จะกราบลงก็ยาก จะให้ได้เบญจางคประดิษฐ์ โอ้ยเกือบตาย เดี๋ยวก็ว่าโรคภัยไข้เจ็บ เดี๋ยวก็ว่าเฒ่าว่าแก่ เดี๋ยวก็อันนั้นอันนี้ตามแต่จะหาทางออกไป แล้วก็ไม่ได้เท่าไรแหละ เบญจางคประดิษฐ์จะไหว้พระก็ไม่ค่อยอยากไหว้ สถานที่วัดนี้เป็นสถานที่สงบงบเงียบ หรือเป็นสถานที่บำเพ็ญคุณงามความดีและเป็นเครื่องรังวัดศีลธรรม แต่แล้วเลยกลายเป็นอย่างอื่นไป แล้วความเคารพกับพระเจ้าพระสงฆ์เลยไม่ได้เกี่ยวข้อง บางวัดว่าแต่พระเจ้าพระสงฆ์ ท่านว่ากล่าวไปบ้าง มาเล่นนั่นเล่นนี่ ลักของในวัดในวา เด็กเล็กเด็กน้อย แล้วถ้าว่าแต่พระอยากห้าม ๆ บ้าง แล้วเป็นการยากเลย หรือมาเล่นการพนงพนันอะไรนั่นนี่ พระไปบอกก็ไม่ได้จะมาฆ่าด้วยซ้ำ โน้นมันไกลปานนั้นนะเดี๋ยวนี้ ถ้าพูดไป ถ้าเราไปไล่พวกอยู่ใต้ถุนนั้นมันก็ไม่ยากเท่าไรนะถ้าหากเราถือฆ้อน มันก็วิ่งหนี, เท่านั้นมันไม่เท่าไร แต่คนเราร้ายกาจกว่านั้น นี้ให้สังเกตดูความเคารพของคน มันเสื่อมไปขนาดไหน ในระหว่างวัดกับการประพฤติปฏิบัติของคน แล้วเทวดาท่านจะดูได้ไหม?

ถ้าอย่างพวกเรายังจะดูไม่ได้อยู่ ถ้าว่าให้เด็กเล็กเด็กน้อยลูกเต้าของเขามาเล่นบ้างแล้ว ท่านว่ากล่าวตักเตือน เขาหากพากันวิ่งเข้าไปทางในบ้านโน้นน่ะ พ่อแม่เขาหากวิ่งมาเลยนะ ตอนนี้ มาถึงแล้ว เอาแว้ด ๆ (ด่า) เลยนะกับพระเจ้าพระสงฆ์ พูดถึงบางบ้านนี้เป็นอย่างนั้น แล้วความเคารพนั้นไปอยู่ไหนนั่น ยกมือขึ้นไม่ได้หรอกมันหนัก ปากนั้นก็เลยเป็นพิษเท่านั้น เป็นยาพิษเข้าไปเผาไหม้เจ้าของเอง มือนั้นก็ยกขึ้นไม่ได้ มีแต่จะยกฆ่าคนเท่านั้นแหละได้ จะนบก็นบไม่เป็นตกลงร่างกายของเรานี้เลยเอามาสร้างแต่กรรมอย่างเดียว กรรมในทางบาป ส่วนที่จะเป็นบุญเป็นกุศลเลยไม่ทำเสียหล่ะ แต่ว่าหาจะเลี้ยงยากยิ่งเหลือเกิน หาเงินมาเลี้ยงเกือบตายกว่าจะเลี้ยงธาตุสังขารก้อนนี้ไว้ได้ หาเครื่องประดับประดา ลูบไล้ เอาอันไหนมาทาไม่รู้ราคาเท่าไรของหอมนั้น แต่แล้วหากเอาไว้สร้างบาปมือกับปาก กับตีน กับอะไรหมดทั้งตัวเรา โดยมากมันอยากเป็นไปอย่างนั้นนะ มันเป็นน่าสลดสังเวช

วัดนั้นท่านสร้างไว้แล้วเป็นสถานที่บำเพ็ญ คุณงามความดี ไม่ใช่จะมาพูดภาษาสูง ๆ ต่ำ ๆ ใส่กันอย่างนั้น กับพระเจ้าพระสงฆ์ พระเจ้าพระสงฆ์ท่านเป็นผู้เสียสละมาอย่างเต็มที่แล้ว ตัดตีนสีนมือออกแล้ว ไม่มีอาวุธยุทธภัณฑ์ ไม่มีอะไรสักอย่าง ผมท่านก็ตัดออกสั้น ๆ เครื่องใช้ของสอย ให้อัฐบริขารน้อย ๆ หนึ่งนิดเดียวเท่านั้น ท่านไปอยู่ที่ไหนก็ยังได้ วัดมีอยู่ทั่วประเทศไทย แต่แล้วท่านอยากมาโปรดปรานหรือมาแนะนำตักเตือนบอกกล่าว ให้ผู้ที่ไม่เข้าใจในด้านอรรถด้านธรรมให้เข้าอกเข้าใจ อยากให้ประพฤติปฏิบัติฝึกหัดกาย จิตใจเจ้าของ ให้เป็นศีลเป็นธรรมเท่านั้นนะ พอท่านมาอยู่,แล้วแต่จะอยากพูดไปอย่างไร

ไม่มีเขาก็ไปหานิมนต์มาอยู่ บางคนพากันเข้าใจว่าวัดของโยมนั่นนะ ถ้าพระพูดไม่ถูกท่าบ้างแล้ว อยากไล่พระหนี นั่นนะบางคน บางบ้านแล้วความเข้าใจในระหว่างฆราวาส กับพระเจ้าพระสงฆ์ มันเลยไม่รู้จักเรื่อง เลยปะปนกัน อันเรื่องสิทธิ์ปนกันนี้แหละยุ่งเลยแหละ หาความเจริญได้ยาก อันนี้พูดเป็นข้อคิดไว้เฉย ๆ หรอก พูดถึงบ้านทางโน้นเคยเป็นมา อย่างเมืองสารคาม เคยเห็นหลายที เปลี่ยนชื่อวัดเฉย ๆ ก็ฟ้องกันไปถึงกรมโน้นนะเดี๋ยวนี้ ว่าเปลี่ยนชื่อเจ้าของออก ว่าเคยเห็นมาแล้ว แต่ว่าหมู่เราก็คงจะดีกันอยู่หรอก วัดใต้ บ้านใดเมืองไหนก็ตาม ก็อยากให้พิจารณากันบ้าง ต้องสะสางให้เข้าอกเข้าใจกัน ให้มีความคารวะเคารพซึ่งกันและกันบ้าง ทางวัดทางวา พระเจ้าพระสงฆ์ ฆราวาสตามฐานะใครมัน ความเคารพอันนี้ผู้ใดว่าได้กับอันไหน ยกมือขึ้นได้บุญ ผู้ใดได้บุญ หรือได้ชื่อ ได้ยศ ได้ศักดิ์ ผู้เรากราบเราไหว้นั้นรึ หรือหากได้บุญกุศลแก่ตัวของเราผู้กระทำต้องมาอ่านตรงนี้กันเสียก่อนนะถึงจะรู้จักเรื่อง กราบพระพุทธรูปจะได้บุญ พระพุทธรูปนั้นรึกราบโบสถ์วิหารได้บุญ โบสถ์วิหารนั้นรึ ยกมือขึ้นไหว้คนอื่นก็ได้คนอื่นอย่างนั้นหรือ ต้องพิจารณาทวนกระแสกันนะจึงได้นะอย่างนี้ เราเคารพคารวะพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือเคารพครูบาอาจารย์ เคารพพระเจ้าพระสงฆ์ ยกมือขึ้นใส่หัวเรา แต่หากได้บุญเราอย่างนั้นนะ เท่านี้ก็ทำยากของง่าย ๆ เลยกลายเป็นของยาก ได้บุญตรงไหนว่างั้น เรามีจิตใจอ่อน มีคารวะธรรมฝังหรือเกิดขึ้นในเจตนา คือความคิดนึกในด้านจิตใจ เราจึงได้ยอยกมือขึ้นใส่จึงได้แสดงปฏิกิริยาออกมาว่าเป็นคารวะเป็นเคารพ

แต่แล้ว ผู้ใดก็ว่าแต่ความเคารพอยู่ไม่หยุด ความอ่อนน้อม คืออย่างว่า จะทำอะไรก็ว่า นะโมตัสสะ ขึ้นเลยนั่น นะโม ก็แปลว่า ความอ่อนน้อม หรือผู้ใดว่าแปลว่าอย่างไร อ่อนน้อมจะอ่อนอยู่ไหนนั่น อ่อนอยู่นะโม นั่นรึอ่อนอยู่กับคน นี่แหละความจริง แล้วคนไม่อ่อน มันจะอ่อนได้หรือ กายวาจาใจเรานี้แหละก็ต้องให้มีคารวะก็ต้องให้มี นะโม จะว่าอยู่ทางนอกมันไม่มีในตัวคนว่า แล้วมันมีค่าอะไร ว่าแล้วอยาก ให้มีมาในตัวนี่นะมันถึงจะถูก ถ้าหากต่างคนต่างมีนะโม ฝังอยู่ในจิต ในกาย ในวาจาแล้ว โอ้ย ! มันก็สบายนั้นแหละ การประกาศศาสนานี้ เป็นไปง่ายยิ่งกว่าอะไร เจริญงอกงาม ไม่ใช่ว่า,ว่าจะไปจำเอามาเถียง กันเล่นปาก อยู่อย่างนั้นนะเดี๋ยวนี้ พูดได้อยู่นั้นแหละแต่ว่ามันอยู่ใน ตัวราโน้น ! มันไม่อยู่ในตัวคนนี่ ก็อยากเอายากอยู่นะ นี้เอาไว้ เป็นข้อคิดไว้ ถ้าหากเข้าใจว่าเอ้อ ! เราไหว้ เราก็ได้เรานะ ว่างั้นผู้ใด ก็อยากทำถ้าเห็นว่ามันได้ ก็คืออย่างหาเงินอยู่ทุกวันไปขายของตลาด ถ้าหากว่าที่ไหนได้เงินขนกันไป ตลาดนั้นแหละ วุ่นวายกันอยู่นั่นตั้งแต่ ดึก ๆ ตั้งแต่ยังไม่ทันสว่างนั่นเห็นไหม? ไปขายกันได้เงินมาก็ยังทำกัน อยู่นั่นนะ ถ้าตรงไหนไม่พอจะได้เงิน ผู้ใดว่าจะไป

นี้ลักษณะของอริยะทรัพย์ด้านภายในคือบุญกุศล มันเกิดขึ้นกับ จิตใจของเรานั่นคือ คารวะธรรม คารโวจ นิวาโตจ ผู้ใดก็หากสวดกัน อยู่ไม่หยุดก็ได้ยินอยู่ อยู่ไม่หยุด คารวะนี้มันเป็นธรรมะอันหนึ่ง แล้วอยากพูดเข้ามานี้ใกล้ ๆ เสียว่าคารวะนี้หรือความเคารพ มันเป็น พื้นฐานแห่งธรรมทั้งหลายนะ ถ้าอันนี้ไม่มีจะเอาอย่างอื่นมาใส่นี้ มัน ใส่ไม่ได้นะเดี๋ยวนี้ธรรมะตรงกันข้าม คล้าย ๆ กับว่าเป็นความ

ประมาทนั้นแหละ ถ้าประมาทแล้ว ผู้ใดว่ามันจะเกิดขึ้นธรรมะอย่างอื่น นี้หลักสำคัญมันอยู่นี่นะ ตัวนี้เป็นตัวต้น ตัวปราบพื้นที่ให้เรียบร้อยเสียก่อนนะ คารวะมีการคารวะเคารพทางกาย ทางวาจา ทางใจเสียก่อน มันจึงค่อยจะเกิดขึ้นธรรมะขั้นสูง แล้วความอยากได้พากันปรารถนาเอานิพพาน แล้วความเคารพนบนอบในด้าน กาย วาจาเท่านี้ยังไม่ทันมีกันนะบางบ้านบางเมือง อันนี้ก็มอบให้เป็นข้อคิด ไว้สำหรับหมู่วัดเรา ซึ่งต่างคนก็ต่างเจตนาดี ต้องการปรับปรุงให้เจริญทางวัดและทางวัตถุภายนอก และในด้านการภายใน อยากให้เจริญไปด้วยกันในด้านศีลธรรม

ให้เราพิจารณาดูให้มันดี อันเรื่องวัด วัดกับคนนี้สำคัญนะ อันนี้พูดถึงเรื่องการคารวะ ความเคารพให้พากันตระหนักไว้ให้มาก ถ้าเรารู้จักว่าทำให้แก่ตัวเจ้าของเองนั้นไม่ได้ขี้เกียจอะไร ยอมือขึ้นได้กราบได้อะไรได้ทำได้ เพราะว่าไม่ได้ลงทุนลงแรงอะไรมากมาย ใช้กำลังบ้างเล็กน้อย กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ก็ได้ ไหว้พระสวดมนต์ก็ได้อะไรก็ได้ง่าย ๆ นิดเดียว แต่เด็กน้อยสมัยใหม่นี้อยากทำยากแล้วนะ ถ้าว่ากางเกงว่านั่นคับยิ่งกว่าอะไร นั่นก็นั่งไม่ได้ ถ้าไม่ล้มลงเกือบจะว่านอน นั้นนะทุกวันนี้ จะให้กราบให้ไหว้ มันทำเครื่องใช้ของสอยมาใช้บังคับไปเลยแหละ กราบไม่ค่อยได้ เห็นว่าการกราบต่าง ๆ การไหว้ การคารวะเคารพ เป็นของเล็กน้อยไป เอ้อนี้แหละตัวดั้งเดิมของศาสนา ก่อนจะมีเกิดขึ้นมา เรียกว่าตัวพื้นฐานแห่งธรรมะทั้งหลาย ถ้าไม่มีความเคารพ ผู้ใดว่าท่านให้เทศน์ เห็นมั๊ยในวินัยในเสขิยวัตร ผู้ใดก็เคยเรียนมา เทศน์ให้ผู้มีไม้พองในมือก็ไม่ได้ เทศน์ให้ผู้มีอาวุธในมือก็ไม่ให้เทศน์ห้ามไว้หมด ผู้เดินไปก่อนคุมหัว

คุมหางมีไม้พอง ไม้แพง เฉียงเท้าเฉียงขา อะไรนั้น ท่านไม่ให้เทศน์หมดนั่นแหละ อันพวกเหล่านั้นคือ ไม่แสดงความเคารพถ้าไม่แสดงความเคารพก่อนจะไปเทศน์ได้รึ เผื่อบางทีเขาฆ้อนล้ำหัวเอาจะว่าอย่างไร

ฉะนั้นความเคารพจึงว่าเป็นพื้นฐานแหละแล้วการประพฤติปฏิบัติอะไรทุกอย่าง อย่างในทางวัดวาศาสนา ถ้าผู้ใดไม่เคารพก็เสียหายผู้นั้นแหละ เพราะว่าจิตใจมันเป็นอกุศลเกิดขึ้น เจตนาแล้ว จะมาว่าพระด่าพระด่าเจ้าด่าสงฆ์ มาทำอะไรร้อยอันพันประการ ทำให้พระเจ้าพระสงฆ์ได้รับความเดือดร้อนวุ่นวายไม่ดีอกดีใจ ก็เป็นเหตุให้ท่านอยู่ยากเรียกว่ามาไล่ทางอ้อม ถ้าเป็นอย่างนั้นมันก็เดือดร้อนผลก็สะท้อนกลับไปหาผู้นั้น ก็เรา,ก็น่าสงสารนะ พวกเด็กเล็กเด็กน้อย ผู้เกิดสุดท้ายภายหลังเกิดมาใหม่ลูกหลานของพวกเรา ถ้าหากเราไม่เอาธรรมเป็นเนติแบบแผน เป็นตัวอย่างให้เขาบ้างเลย อันไหนเป็นของสงฆ์ไม่รู้จักอันไหนเป็นของวัดไม่รู้จักหล่ะเรา มาวัดเรากินเลย เราอยากได้อะไรเราเอาเลย เราอยากทำอะไรทำไปตามภาษาของเรา ห้ามไม่ให้มาวัดไม่ใช่วัดของเรา ถ้าพระมาห้าม, พระพึ่งมาวันเดียวนี้นะ วัดนี้มันตั้งมาแต่ตั้งเมืองร้อยเอ็ดโน้นแหละว่างั้น! เราไล่หนีก็ได้นะนั้นยังคุยใหญ่ไปถึงขนาดนั้น พูดถึงโยมผู้บางคน เราอย่ามาล่วงมาก้าวก่ายกับพระเจ้าพระสงฆ์ท่านมีเจ้าอาวาสอยู่หรอก เจ้าคณะท่านมี มีถึงเจ้าคณะภาคตลอดถึงสังฆราช ท่านปกครองดูแลหมดนั้นแหละ นอกจากท่านตั้งมาเป็นคณะกรรมการดูแลส่งเสริมในวัดในวา เราจึงสิทธิ์สอดแทรกเข้ามาได้ ให้เรามาพินิจพิจารณาใคร่ครวญดูฐานะอฐานะ และหน้าที่ของ

เราเสียก่อน แล้วท่านจะปรับปรุงให้ดี ให้เจริญไปอย่างไรต่ออย่างไร นั้นเป็นหน้าที่ของท่านหรอกนั่นเราก็เสริมไปด้วย ถ้าไม่มีกำลังก็อาศัยกำลังทางอื่นช่วยเหลือกันไปอย่างนั้นมันก็ดี ไม่เป็นอะไรหรอกอย่างนั้น ช่วยกันสร้างกันทำว่าแต่อย่ามาขัดขวาง หรือไม่มา,มาขัดข้อง ทำให้แตกร้าวสามัคคี เลยทำให้เสียหาย แทนที่ว่าจะเป็นที่พยายามปรับปรุงศีลธรรม ให้เกิดมีในกายในจิตใจของคน เลยเป็นสำนักที่ทำให้คนแตกร้าวสามัคคีกัน เป็นสำนักที่ทำให้คนเกิดระแคะระคาย เกิดพยาบาทอาฆาตจองเวรกัน เลยจะเป็นบ่อสร้างบาปสร้างกรรม สร้างเอานรก สร้างเอาอบาย เปรตกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานอะไรร้อยอันพันประการแล้วมันจะเสียหาย ไปตั้งหลายชั่วคนอยู่นะ อันนี้ก็พูดมอบไว้ให้เป็นข้อคิด ไว้สำหรับบรรดาหมู่วัดของเรา แล้วเราจะทำรูปใด วิธีใดจึงจะเป็นไปเพื่อความเจริญ และจะมอบมรดก ให้แก่ลูกแก่หลาน ผู้สุดท้ายภายหลัง จะมอบของดี หรือของไม่ดีอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับหมู่เรานะ ยุคของเราพวกของเรานะ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ ในการงานวัดวาศาสนาอยู่ในระยะนี้

ถ้าหากเราเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ แสดงความเคารพนบนอบหรือประพฤติปฏิบัติตาม ๆ แบบประเพณีของพระพุทธเจ้า พระอริยะเจ้าอย่างที่เป็นมาแล้ว ปรับปรุงให้ดิบให้ดี ก็เป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทีแก่ บูรพาจารย์ ผู้ท่านที่ล่วงไปแล้ว ถ้าหากผู้ใดไม่เดินตามแบบของท่านแล้ว ทำได้นั้นแหละในด้านอามิสบูชาทางนอก มาทำบุญทำทานนั่น ๆ นี่ ๆ ตามเราที่ทำกันมา แต่ทำในด้านทางใน หาแต่ทางขัดข้องกันไม่มีความเคารพคารวะ ไม่ดูระเบียบประเพณี แบบแผนของท่าน

มาหาแต่ทางขัดข้องกันอยู่อย่างนั้น ก็เป็นการว่าจะพูดง่าย ๆ ไม่เคารพท่านก็ใช่ หรือไม่มีความกตัญญูต่อบูรพาจารย์ ที่เป็นมาแล้วก็ว่าได้เหมือนกัน ถึงจะจัดขึ้นปีละทีก็ตาม หรือปีละเท่าใดครั้งก็แล้วแต่การกระทำเหล่านั้นก็เลยเป็นแต่เพียงอามิสทางนอก ด้านทางในเลยไม่เป็นเลย ไม่เคารพอยู่นั้นแต่ไหนแต่ไรโน้นนะ เลยจะเสียไปหลายชั่วคนอยู่นะ อันนี้ก็อยากพูดให้แรง ๆ สักหน่อย เผื่อไม่ได้ยิน เพื่ออยากให้บรรดาทุกผู้ทุกคนพิจารณาดู แต่เอามาพูดสู่ฟังเฉย ๆ นะ แต่ว่าท่านก็ต่างคน ต่างประพฤติปฏิบัติอยู่อย่างนั้นหละ ผู้ใดก็รับรองว่าตัวเองดีอยู่ทุกผู้ทุกคน จะทำให้ดีไม่มีใครจะอยากอยู่หรอกโลกอันนี้ โลกด้านต่ำอยากอยู่โลกสูง ๆ โน้นหละ ถึงอยากได้ของภายนอกก็อยากได้สูงนี้ตามเจตรมณ์ของเรา หรือจิตใจของเราเป็นไปทำนองนั้น

ฉะนั้นการประพฤติปฏิบัติในด้านศีลธรรม ก็อยากทำให้ดี อยากให้มีดีบ้าง แต่ว่าดีไม่ใช่ว่าดีตามใจเรา อยากให้ดีไปตามธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเอา อธิปไตยมาตัดสิน โลกาธิปไตย อัตตาธิปไตย ธัมมาธิปไตย อยากให้ดีไปในด้านธัมมาธิปไตย คืออาศัยธรรมะเป็นหลัก เป็นเครื่องตัดสิน ในการกระทำ ในการประพฤติปฏิบัติ หมู่เราถ้าหากมันถูกธรรม,ธรรมะคำสั่งคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว เอ้อนั้นแหละจึงจะเป็นการเคารพแน่นอน และเป็นเนติแบบแผนไปหลายชั่วผู้ชั่วคน อยู่ในกุลบุตรลูกหลาน ผู้ที่เกิดสุดท้ายภายหลัง วัดวาศาสนาเราก็เจริญในด้านวัตถุทางนอก ด้านการปฏิบัติในส่วนกาย วาจา และจิตใจก็จะค่อยเจริญไปด้วย มีคารวะเคารพนบนอบซึ่งกันและกัน การประพฤติปฏิบัติอะไรทุกอย่างก็เดินไปตามแบบของเราที่เคยทำกันมา

แต่หากมีคุณค่าพิเศษนะ ถ้าหากลงรอยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสามัคคีดีพร้อมกันแล้ว ยกเอาธรรมะเป็นหลัก แต่ว่าโลกาธิปไตยอาศัยโลกไปบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ธรรมดาหรอกนั่น อย่างอัตตา ก็ทำไปบ้างอย่าทำเกินขอบเขต ให้พอดิบพอดี ให้เรารู้จักกาละรู้จักกาลรู้จักเวลา ถ้าหากพยายามนำชีวิตจิตใจ ไปในรูปนี้ เอ้อมันจะได้บุญได้กุศลทุกคนบ้าง แล้วก็จะไม่ได้เป็นบาปเป็นกรรม

แต่แล้วหากว่าไม่อยากให้มีบาปมีกรรม เรื่อง อหํสุขิโต โหมิฯ นี้พูดเร็ว พูดไว อยากให้มีความสุข ไม่ให้มีบาปมีกรรม สัตว์ทั้งหลายแผ่เมตตาไป ไม่อยากให้มีอาฆาตพยาบาทจองเวรกัน แต่แล้วการกระทำ หากทำอยู่นี่นา แล้วว่าทำไม ถ้าการกระทำ กระทำอยู่พูดแต่ปากเฉย ๆ มันไม่เห็นจะได้นะเดี๋ยวนี้ ผู้ใดว่าพูดแต่ปากได้เลยมันก็สบายกันหมดนั่นหละ ถ้าว่าแต่ปากพูดแล้วได้ ผู้ใดอยากได้เงินบ้างเดี๋ยวนี้ ผู้ใดก็อยากได้ทั้งนั้นแหละเงินร้อยล้านพันล้าน หมื่นล้านผู้ใดพูดได้บ้าง หมื่นล้าน พูดได้หมด ถ้าพูดแล้วมันได้ไหมเงิน หมื่นล้านว่าก็ได้แต่ว่าปากนั้นแหละ แล้ววิธีการจะได้เงินหมื่นล้านนั้น มันเท่าไรหมื่นล้าน แล้วจะทำรูปไหน วิธีไหน ถึงจะได้ลักษณะศีลธรรมที่เราพูดไปก็เหมือนกัน แต่ว่าก็มีผลน้อยหนึ่ง ให้คนอื่นได้ยินแล้วน้อมนำไปค้นคิด พินิจพิจารณาเท่านั้นแหละ แล้วส่วนเจ้าของก็ว่าได้พูดได้เฉย ๆ เหมือนนกอีแก้ว พูดนี้แหละแล้วว่าตั้งแต่ อหํฯ ว่าตั้งแต่อยากให้เจ้าของดี แต่แล้วการกระทำเป็นไปในด้านฝ่ายต่ำ ใครว่าจะดีบ้าง ถึงจะพระเจ้าองค์ไหนมา ก็จะว่าเหมือนเดิมนะเดี๋ยวนี้ ไม่ว่าแต่อาตมาว่านะแต่นี้ก็ไม่ได้ว่าดิบว่าดีอะไร พูดไปตามเหตุ พูดไปตามหลักสัจจะธรรม

นะนี่ ตามแบบของท่านได้ประพฤติปฏิบัติ เคยได้สั่งได้สอนมานะ อย่างพระพุทธเจ้า พระอริยะเจ้า ไอ้หมู่นี้แหละเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ปกิณณกะ จะพูดสู่ฟัง หากเรามีความเคารพนบนอบ ต่อผู้หลักผู้ใหญ่แล้ว เราจึงค่อยจะมี กตัญญูกตเวที สมกับงานที่เราจัดขึ้นว่างานที่อุทิศต่อบูรพาจารย์ หรืออดีตเจ้าอาวาสผู้ล่วงมาแล้ว มีความเคารพนบนอบ แสดงตนเป็นคนมี กตัญญูกตเวที นี้เพื่อเตือนไว้เตือนไว้ให้รู้จักเฉย ๆ หรอก

แต่พูดถึงในด้านการปฏิบัติ มีหลายอยู่นั้นแหละ นับอย่างไม่ได้ ถ้าจะพูดไปมากผู้บางคนก็อยากหยุด ไม่รู้จักหละอยากหนีอยากไป ร้อยอันพันอย่าง มาหมดวันเน๊าะ มื้อวานนี้ก็ทั้งวัน วันนี้พูดไว้พอเป็นข้อคิดย่อ ๆ เบื้องแรก คือ ความเคารพนี้แหละ เป็นรากฐานสำคัญอันตัวนี้ควรปรับปรุงให้มากนะ ถึงจะสำนักใด กลุ่มใด หมู่ใด คณะไหนก็ตาม หรือสถาบันไหนก็ตาม ถ้าหากขาดความเคารพอันนี้จะเป็นได้ยาก จะเคารพในพระธรรมวินัย ในศาสนาเราก็ดีหรือเคารพตามระเบียบประเพณีแต่ละสถาบัน ตั้งขึ้นก็ดีเหมือนกัน ถ้าขาดตัวนี้แล้วเห็นไหมอย่างเราเคยได้ยินอยู่หรอก บางสถาบัน อย่างมหาวิทยาลัยนั้น ๆ นี้ ขาดความเคารพกันก็ฆ่ากันตีกัน แตกสานะโมกันร้อยอันพันอย่าง อะไรแล้วแต่หรอกเป็นไปหมดนั้นแหละ ถ้าไม่มีความเคารพเป็นพื้นฐานแล้ว ยิ่งนับแต่วันจะยุ่งไปนั้นแหละ ตัวนี้นะตัวสำคัญ ตัวใหญ่ว่าแต่ให้เข้าถึงใจ อย่าให้ว่าได้เฉย ๆ ธรรมะของพระพุทธเจ้า มีคุณค่ามากนะ น้อย ๆ นิดเดียวว่าแต่เข้าไปถึงใจคนเท่านั้นแหละ สำคัญแต่ไม่เข้าไปถึงนั่น เข้าไปแต่แค่หู แค่สัญญาทางนอก แค่ริมฝีปาก

แล้วไม่เข้าไปถึงใจสักที แล้วก็เลยไม่ได้ผลใหญ่ เดี๋ยวนี้พระพุทธองค์ผู้ใดก็คงจะรู้จักพุทธะประสงค์ของท่าน อันเรื่องอามิสบูชานี้ เอ้อท่านก็ได้ปรารถนาเพียงแค่นั้นหรอก ท่านได้ปรารภกับพระเถระองค์หนึ่งว่าเราบำเพ็ญพุทธะกาละธรรมมาจักเท่าใด แสนกัปป์ไม่ได้ปรารถนาเป็นแต่เพียงแค่ว่าให้เขามาบูชาด้วยอามิสทางนอกแค่นั้น อยากให้เขาเหล่านั้นบูชาในด้านปฏิบัติบูชา การประพฤติปฏิบัติทางกาย ทางวาจาทางจิตใจ เอาอันนี้แหละเป็นเรื่องบูชาคุณ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เอ้ออันนี้เราปรารถนามาก จึงได้เสียสละความสุขหมดทุกอย่างบำเพ็ญเต็มที่จนเกิดสัมมาสัมโพธิญาณขึ้นมา อยากให้คนทำอย่างนั้นนะความมุ่งหมายขององค์ท่านจริง ๆ แต่ว่าหากว่าทำยากเสียหล่ะคนสมัยนี้ อยากเอาง่าย ๆ น้อย ๆ ประเพณีง่าย ๆ อย่างนั้น

แล้วเอาเท่านี้แล้วไม่พอ อยากเอาศาสนาอื่นเข้ามาแทรก โน้นคัมภีร์พราหมณ์อะไรๆ เอามาถมเถ ปะปนอยู่นั่น ไม่รู้จะเอาอันไหนเป็นอันไหน ไม่รู้อะไรดี ไม่ดี ไม่รู้จักว่าแต่ได้ทำหลายอย่าง ก็ว่าดีเลยโดยมากเป็นแค่นี้นะคนเรา มีคนหนึ่งนั่นหละทำอย่างนั้นทำอย่างนี้ ถ้าไม่ทำกลัวเป็นเสนียดจัญไรเกิดขึ้นกลัวเสียอันนั้นหายอันนี้ เดี๋ยวเป็นเพราะพระเคราะห์อันนั้น เดี๋ยวก็เป็นเพราะพึ่งอันนั้นอันนี้ ถ้าไม่บวงสรวงเซ่นไหว้ ไม่ได้นะ เลยเชื่อไปด้วย จักถือพุทธอย่างไร ถือพราหมณ์อย่างไร อย่างนั้นนะบางคน เลยไม่รู้จักว่าจะเอาอะไรแน่นอน จะมอบชีวิตจิตใจไว้กับธรรมะหมู่ไหน หรือกับข้อวัตรปฏิบัติในธรรม หรือในพราหมณ์อย่างไร เลยไม่รู้จักเรื่อง โรเร เอาไปเอามา เลยไม่มีอะไรจะจับ เลยเป็นจับปลาสองมือ ว่าตัวเองได้ทำหลาย คิดว่าจะได้

หลาย เอาไปเอามาเลยไม่มีอะไรได้สักอย่าง แล้วอย่างนั้นคือทั้งสร้างทั้งทำลายด้วยเน๊าะ มันจะได้ตรงไหนหากว่าถือพุทธก็ถือไปด้วยกับเขา หากไปเอาพราหมณ์มาทับ แล้วไปก่อขึ้นอีก ทั้งล้างทั้งทับอยู่นั้น พอ ๆ กันกับเด็ก ๆ เด็กน้อยก่อขี้แมงหยอด เล่นดินทรายเลาะฝั่งน้ำ นั้นคลื่นน้ำมากระทบพังลง เอ้าก็ก่อขึ้นอีกอยู่อย่างนั้น ผู้ใดว่าจะได้อะไร ทั้งสร้าง ทั้งทำลายอยู่อย่างนั้น

เจ้าของว่า กลัวจะไม่ได้นะอย่างนั้น เรียกว่า จิตใจไม่แน่นอน จิตใจเลื่อนลอยไม่รู้จะเอาอะไร มาคู่ชีวิตจิตใจ เกิดมาในมนุษย์ชาติหนึ่ง ๆ ว่าแสดงตนเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา แล้วนับถืออย่างไรรึ ! นับถือได้พอเข้าจดสำมะโนครัว ตามบ้านตามเมืองเขาไปเท่านั้นก็มีนะ คนบางคน ไม่ว่าจะมาแก้ไขจริตนิสัยเจ้าของให้เป็นศีลเป็นธรรม จริง ๆ จัง ๆ นะเดี๋ยวนี้

ได้ตัวเดียว เพียงคารวะธรรม เท่านั้นก็ยังดีอยู่ หรือเพียงแค่ทานนี้ ทานนี้ก็หากดีอยู่ แต่มันมีที่แยกหลายอย่าง ทานมันมีหลายแบบ ทานสมัยนี้ ทานมีการพึ่งพิงอาศัยทางนอกบ้าง อยากติดต่อกันบ้าง อะไรร้อยอันพันอย่าง ว่าแต่ให้มุ่งไปในหลักธัมมาธิปไตย เอ้อ! ยังดีอยู่ โดยมากมุ่งไปทางโลก ทางอัตตาโน้นหล่ะมาก แต่ถ้าหากธรรมะเข้าถึงใจนี้ เอ้อ! มีคุณค่ามาก จะเอาธรรมขั้นไหนก็ตาม ขั้นทานนี้ก็ให้มันถึงใจ ขั้นศีลก็ให้ถึงใจขั้นสมาธิก็ให้ถึงใจ

แต่พูดถึงอันนี้ ก็อยากพูดให้ถึงอกถึงใจ เสียเถอะนะไหน ๆ ก็ได้พูดแล้ว ถ้าหากความแน่วแน่ของจิตใจ ไม่มีแล้ว อย่างอื่นกลัวไม่ถึงหรอก มันก็จะเลื่อนลอย อยู่เท่าเดิมนั้นแหละ ของธรรมชาติ

จอกกับแหนเน๊าะ จอกเน๊าะ! มันก็จะลอยอยู่อย่างนั้น จะให้มันไปอยู่ใต้น้ำนั้นเจ้าของว่ามันคงจะยากอยู่ อันเรื่องของจอกแหนนี้มันเป็นอย่างนั้น เรื่องสมาธิไม่แน่นอน หรือจิตใจไม่แน่นอนเหตุผลไม่เต็มที่ ตกลง ก็ล่องไปตามคนอื่น เรื่อยไปอยู่อย่างนั้น จะให้มันไปอยู่ใต้ทวนกระแสของโลกนั้นอยากน้อยอยู่ เพราะมันเคยอยู่บนน้ำ ถ้าหากจิตใจไม่แน่ไม่นอน ยาก! ธรรมะเลยเข้าถึงจิตใจได้ยากคือมันอุปสรรคมาก รอบด้านอยู่หมด อยู่ทั้งทางนอก ทั้งทางใน ทั้งทางหน้า ทั้งทางหลัง ทั้งอดีตอนาคต ร้อยอันพันอย่าง มาทางอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ร้อยอันพันอย่างปิดบังมืดมิดไปหมด แล้วธรรมะจะแทรกเข้าไปถึงใจนั้นโอ้ย! ได้แต่ละข้อนี้ลองดูนั่น! แต่ว่าหมู่บ้านเรานี้ดีอยู่หรอก พวกเคยได้ฟังเทศน์ กับมัฏฐาน มาบ้างได้ฟังผู้ท่านบรรยายในธรรมะธัมโมมามาก ผู้ชำนาญการในการแนะนำธรรมะ คำสั่งหรือคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นนักปาฐกถาบ้าง นักธรรมกถึกบ้าง ก็เคยได้อบรมมานาน อย่างวัดเหนือเราอย่างวัดหมู่เรา แถวนี้แหละคงจะดีอยู่หรอก จะแทรกเข้าไปพอสมควรอยู่หรอกสังเกตดู แต่ว่าก็ให้พิจารณาดูเสียก่อนว่าเจ้าของดีแล้ว เทียบใส่ในหลักการประพฤติปฏิบัติของเราว่าจะดีพอใช้จริง ๆ หรือไม่หนอ! การปฏิบัติของเรามันถูกต้องตามหลักของท่านแน่นอนหรือยัง ใจเราพร้อมหรือยัง หรือเป็นแต่เพียงฝืนกระแสของกาย ทำเฉยๆ ฝืนกระแสของใจทำเฉย ๆ ใจเราเห็นพร้อมหรือไม่ นี้ก็ต้องอ่านพินิจพิจารณาใคร่ครวญดูไปด้วย เราค่อยจะรู้จักเรื่อง ว่าเรานี้มันธรรมะเข้าถึงใจแล้วหรือยัง เดี๋ยวนี้จะเอาอะไรเดี๋ยวนี้ผู้ใดว่าจะเอาธรรมก้อนนี้นะมันถึงจะใช่ ผู้ใดว่าทำเอาอะไร เกิด

มาเอาอะไร โลกมนุษย์เราทุกวันนี้ จะเอาเฮือนเอาซานไป ก็ไม่เห็นผู้ใดเอาไป ถ้าว่าจะเอาร่างกายก็ไม่เห็นใครเอาไปไหน จะเอายศเอาศักดิ์ก็ไม่เห็นใครเอาไปไหน ใครว่าจะมาเอาอะไรเดี๋ยวนี้ แต่ว่าของเหล่านี้ มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยอยู่ชั่วระยะที่เรามีชีวิตอยู่หนึ่ง ๆ ชั่วหนึ่ง ระยะหนึ่งเท่านั้นนะ พอได้สร้างคุณงามความดีเท่านั้นนะ ถ้าตอนชีวิตจิตใจออกจากร่างกายไปแล้ว ใครว่าจะเอาอะไรไปด้วย อันของเอาไปใครเห็นบ้าง ใครจะเป็นผู้มาตัดสินให้เรา

อันนี้ ขอฝากไว้เป็นข้อคิดเสียก่อน นี้ใครว่าเอาอะไร ปัญหานี้ก็คงหากจะจนอยู่บ้าง อาตมาคิดว่า ก็จะพูดได้อยู่นั้นแหละ แต่หากยังไม่ทันเห็นนะ ไม่รู้ว่าจะใช่หรือไม่ใช่ได้ยินแต่ข่าวเขาว่า อย่างข่าวหนังสือพิมพ์นี้นะ ผู้เราว่าแล้วเห็นหรือยังว่าจะเอาอะไรไปปัญหานี้สำคัญนะ ถ้าหากพิจารณาปัญหานี้จึงจะรู้จักว่าจะเอาหรือไม่เอา ธรรมะเข้าถึงใจหรือไม่ถึงใจ ถึงจะรู้จักเรื่องเดี๋ยวนี้ทำไปเฉย ๆ บางผู้บางคนว่าเราได้บุญ ถ้าว่าได้บุญหากเอาไปเถียงกันไม่รู้ว่าบุญนั้นมันอยู่ไหน นี้ปัญหา, ปัญหาใหญ่นะ แล้วจะไปถามใครและถ้าจะถามจะไปถามใครถึงจะรู้จัก ถ้าว่าสมาธิมันเป็นอย่างไร ก็จะพูดไปแต่ตามหลักท่านว่า ถ้าว่าศีลนั้นมันเป็นอย่างไร ก็จะพูดไปตามตัวมันเท่านั้น ตัวมันนั้นไม่ใช่ศีลนะนั่นเป็นข้อกฎ ข้อห้าม มาตรากฎหมายเขานะนั่น ถ้าใครไปลวงเข้า ว่าขาดว่าบาป อย่างนั้นศีลอะไรจะเป็นไปอย่างนั้น พอไปล่วงแล้วบาปซ้ำไม่ใช่ศีลนะนั่น ศีลเป็นเครื่องที่สนับสนุนให้เกิดสมาธินะ ถึงจะใช่นะอันนั้นเป็นข้อห้ามนะ ข้อปรับไหมใส่โทษนะนั่น ศีลห้า ศีลแปด ศีลสิบศีลสองร้อยยี่สิบเจ็ดนั่นแหม! ข้อกฎหมายนะเหล่านั้น แต่บางคนว่า

อันนั้นนะเป็นศีล รับว่าจนตาดำตาแดง ถ้าว่ามีการทำบุญผะเหวด บุญมหาชาติรับวันละ สิบครั้ง ยี่สิบครั้ง ได้รับมากพอแล้ว เยอะแล้วแหละ ตัวศีลอย่างนั้นนะบางคนไม่ใช่ศีลนะนั่น ! ข้อห้ามต่างหากนะนั่น ที่บาปนะนั่น แล้วใครว่าศีลอยู่ไหน ธรรมชาติของศีลเป็นอย่างไร เกิดขึ้นจากไหน นี้เอาไปคิดดูบ้าง พวกนักค้นคว้า นักศึกษานักวิจัยธรรม

แล้วถ้าว่าสติ แล้วสติอยู่ไหน ไม่ใช่ตัว ส. แล้วตัว ต. สระอิเฉย ๆ นะ มันเกิดขึ้นจากไหน แล้วธรรมชาติของมันเกิดขึ้นอย่างไร มูลเหตุก่อนจะเกิดขึ้นอย่างไร เกิดขึ้นมาแล้วมีลักษณะอาการอย่างไร ผู้ใดมีสติ ผู้ใดไม่มีสติเป็นอย่างไร ใครว่าใครจะตอบได้ ใครว่าอย่างไรเอาหมดทุกข้อธรรมะ นับตั้งแต่ สติ สมาธิ ปัญญา ตลอด ฌาน ญาณ วิมุตติ ตลอดมรรคผลเอาหมด แล้วมันเป็นอย่างไร ลักษณะอาการที่เกิดขึ้นมา เหตุผลก่อนจะเกิดเป็นอย่างไร อยากให้พูดให้จริง ๆ จัง ๆ อย่างนั้นหรอก แล้วใครจะเป็นผู้แก้ไขได้ตรงนี้ ถ้าไปถึงขั้นนี้แล้ว มันพูดกันง่ายแล้วนะคนเรา เดี๋ยวนี้ตรงนี้นั้น เหมือนอยู่คนละฟากโลกโน้นนะ! มันคนละภาษาใครว่าจะพูดกันได้ แล้วเราจะทำอย่างไร จะพินิจพิจารณาให้เข้าหลัก จะทำสิ่งเหล่านี้ให้หายจากความสงสัยไปได้ ให้รู้จักว่าอันนี้เป็นปริยัติ อันนี้เป็นสมมุติบัญญัติ อันนี้มันเป็นธรรมชาติเดิม อันนี้เกิดขึ้นมาอย่างนั้นอย่างนี้ พอให้รู้จักเรื่องสักหน่อยนะอย่างนั้นหรอก นี้เอาแต่พูด, ว่าแล้วว่า, ว่าแล้วกันอยู่เท่านั้น แล้วตกลงก็ฝากไว้นั่นฝากไว้นี่ ไม่รู้อยู่ไหนอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ ว่ากันไปอยู่แค่เท่านั้น แล้วทำอย่างไรถึงจะรู้จักความจริงสักที โลกมนุษย์เราผู้ที่ประพฤติปฏิบัติศีลธรรม ก็จะไม่พากันหลง อยู่หมดโลกหมดแผ่นดินกันอยู่อย่างนี้ อย่างนี้รึ!

จะทำอย่างไรถึงจะไปถูกทางเดี๋ยวนี้ทางธรรมะคำสั่งคำสอนของพระพุทธเจ้าที่แสดงออกจากพระโอษฐ์ของท่านจริงจังที่เรียกว่า สัจจะธรรม เป็นธรรมะที่จะต้องนำสัตว์ทั้งหลายให้ข้ามพ้นจากโอกแอ่งแห่งกันดารทำอย่างไรจะทำอย่างไรถึงจะไปได้ หรือไม่มีหรือหมดครั้งหมดคราวไปแล้วหมดสมัยไปแล้ว ใครคิดว่าอย่างไร ประพฤติปฏิบัติในด้านศีลธรรมมาก็ทำกันไปหมดทุกบ้านทุกเมือง วัดวาศาสนาก็สร้างไว้เมืองเรานี้ก็หลายสิบวัด อยู่ตามบ้านนอก ๆ แนก ๆ บ้านเล็ก ๆ น้อยมีหมดพระเจ้าพระสงฆ์ก็บวชใส่อยู่อย่างนั้น ใครก็เคยผ่านนะทางวัดทางวาแล้วทำอย่างไร ความมุ่งหมายจุดประสงค์ เป้าหมาย จุดหมายในชีวิตในการประพฤติปฏิบัติศีลธรรม เราทำอย่างไรจะทำอย่างไรดีนั้นหรอกอยากศึกษาให้รู้จักอย่างนั้นหรอก หรือหากดีเท่านี้ ดีกว่านี้อีกมีไหม? อยากให้พินิจพิจารณา เข้ามานี้หรอก ไม่ใช่เพียงแต่แค่ว่า จะเอามาหาอยู่หากิน น้อย ๆ แหน่ ๆ แค่ปากแค่ท้องอย่างเรามองเห็นกันอยู่นี้นะ

อยากให้ได้อยากให้ดี จริง ๆ จัง ๆ ใน อริยะทรัพย์ ส่วนภายในอยากให้ดูดดื่มรสของธรรมะกันจริงจัง อย่างนั้นมันถึงจะเรียกว่าเมตตาสงสารกันนะ อยากให้ได้ดิบได้ดี อยากให้แก้บาปกรรมนายเวรที่ได้กระทำมาไม่รู้กี่ภพ กี่ชาติแล้ว สร้างบาปสร้างกรรมมาคู่กรรมคู่เวรไม่รู้อยู่ที่ไหนบ้าง ที่ได้กระทำมาแล้ว เรื่องเหล่านั้นทำอย่างไรเราถึงจะรู้จัก เราทำอย่างไรเราถึงจะเห็นอุทิศหยาดน้ำไป เอาน้ำมาเทเท่าไรก็เท่าเดิมนั่นแหละ แล้วใจเราจะว่าอย่างไร ใจเราอุทิศไปให้ แล้วเขาอยู่ที่ไหนไม่รู้จักที่เขาอยู่ แล้วถ้าหากเราไม่พิจารณาให้เห็นที่เขาอยู่เสียก่อนทำอย่างไรถึงจะพูดกันได้ อุทิศไปก็ไปอยากแล้วอย่างนั้น ก็เราไม่เห็น

ที่อยู่ ลองฝากไปลองดู ฝากเงิน อย่างทางโลกเขานิยมกันในทางธนาณัติ ธนาเณ็ดอะไรนั่น ถ้าไม่เห็นที่อยู่ฝากไปไหน ฝากไปแล้วได้รับไหม ใครว่า, ไปยากทั้งนั้น ถ้าเทียบออกมาทางโลก แล้วทางธรรมะนั้นจะไม่เหมือนกันหรืออย่างไร หรือเทียบกันไม่ได้ แล้วไม่รู้จักว่าผู้นั้นตายแล้วไปอยู่ที่ไหน จะฝากไปไหนจึงจะได้รับ แล้วใครจะเป็นผู้ฝากให้ว่าผู้นั้นอยู่ตรงไหนมุมไหน อันเหล่านี้มีแต่ปัญหาใหญ่หมดนั่นแหละ ว่าอุทิศไปเลย เทวดาเขาจะมารับให้หรอกจะส่งไปให้หรอก จักอุทิศอย่างไร เทวดาก็ไม่รู้ว่าอยู่ไหน อันปัญหาเหล่านี้มีแต่ปัญหาเลยสายตาของเรา ตาเนื้อของเราไปทั้งนั้น แล้วทำอย่างไรถึงจะมาปรับปรุงสิ่งเหล่านี้ให้เข้าอกเข้าใจกันได้โอ้ย! ปัญหานี้เรียกว่าเป็นปัญหาโลกแตก

แล้วพวกนักประพฤติปฏิบัติศีลธรรมควรจะค้นคิดพินิจพิจารณา ควรจะศึกษาให้รู้จักเรื่องอย่างนี้ พระพุทธเจ้าท่านสอนคนก็สอนคนยังอยู่นี้แหละ ใครว่าสอนคนตายแล้ว นี้ถ้าว่าไปมาติกา พากันว่าไปให้บุญคนตาย คนเป็นเฉยไม่สนใจหรอก ไม่พิจารณาด้วยซ้ำ แล้วท่านว่าอะไรไม่รู้ทั้งนั้น ว่าให้คนตายนั้นหรอก คนตายอย่างไร้จะมาเอาบุญเป็น คนตายอย่างไรถึงจะฟังเป็น รูปแตกนามดับแล้ว แล้วฝากไปให้ฝากไปหาผู้ตาย ผู้ตายอยู่ไหน ก็จะว่าอยู่ป่าช้านั่นนะบางคน แล้วพวกนั้นอยู่ป่าช้านั้นเบ๊าะ! หรือหากว่ามาอยู่ แจแคแจ ตามรั้วแถวนี้ เป็นผีเสื้อผีสายอยู่นั้นอยู่นี่ อยากมาเอาบุญด้วยเอาอะไรด้วย อย่างนั้นอย่างนี้ ไปหาหมอมดหมอมอ หมอแต่งแก้เสียเคราะห์บูชา หมอนั่นหมอนี่ ไม่อดไม่อยาก จักหลายต่อหลายอยุ่ตามนั้น พวกอยากมารับเอาบุญ แล้วไม่พาไปกันไปเกิดสักทีรือย่างไร มารอกิน

ของแค่นี้รึ! แล้วถ้าเราไม่เอาไปให้จะไปกินอะไรนั่น มันจะไม่ตายรึปีละทีสองทีเท่านั้น มันมีแต่ของหลอกล่อกันหมดนั้นแหละ ล่อลวงให้หลง หลอกล่อให้คนงงเลยไม่มีหลักเหตุผลอะไร

แล้วเรานับถือพระพุทธศาสนานั้น ไม่สอนให้แค่นั้นนะ สอนให้พิจารณาในหลักเหตุผลนะ ในกาลามะสูตร ผู้ใดเคยได้ยินบ้าง โอ้ย! มีมากเกินนั้นแหละ ผู้ใดก็เคยได้ยิน แล้วเรายังจะไปเชื่อแค่นั้นแล้วจะทำอย่างไร นี้อยากจะพูดมาให้คิดให้นึกเฉย ๆ หรอกในบรรดาพวกเราที่เป็นนักปฏิบัติธรรม ผู้บางคนทานมาหมดหลายหมื่นหลายแสนแล้วนะ แต่ว่าทำถูกต้องตามหลักธรรมะหรือไม่นี้ ปัญหาสำคัญแล้วจะได้บุญน้อยมากแค่ไหน ให้คิดดูให้ดีนะใครก็ตาม ยกมือใส่หัวใส่เกล้านั้นนะหามายากนักหนาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำกว่าจะหามาได้เงินมากแต่ละบาท แล้วทานมันถูกต้องตามหลักศาสนาหรือไม่อย่างไรได้บุญไหม? ทานให้เป็นไปตามธัมมาธิปไตยหรือไม่อย่างไร หรือหากอาศัยโลก อาศัยใจตัวเองอยู่แค่นั้น แล้วเราทำอะไร เราอยากให้ได้มาก ๆ นะ บุญกุศลอยากได้บุญคุณมาก ๆ ถึงจะค้าขายก็อยากลงทุนน้อย ๆ แต่ให้ได้มาก ๆ หรือใครว่าอยากได้น้อยสักคนอยู่ที่นี่ไม่มีนะ แต่บุญก็อยากให้ได้มาก ๆ เหมือนกันนั้นแหละมันถึงจะถูก แล้วทำไม่ถูกใครว่ามันจะได้มาก เอ้า! ว่ามา พระเจ้าท่านพูดไว้หมดแล้วแหละเรื่องเหล่านี้ อยากให้เราพิจารณาอย่างนั้นหรอก ให้มีหลักเหตุผลบ้าง

พวกนักปฏิบัติในทางศาสนาอย่าทำพอ โร ๆ เร ๆ มุบมู่มุบม้ายครึ่ง ๆ กลาง ๆ พอเป็นประเพณีนี้นะคืออย่างเอาอะไร ไปเลี้ยงตาแฮกตาอะไรนี้นะ แล้วเอาน้ำเทลงขี้แกลบให้ แล้วว่าเหล้าสุรานะนั่น ไม่

อยากให้พวกเราทำแค่นั้น อันไหนต้องให้เป็นอันนั้น พูดจริง ทำจริง เราจึงจะเป็นสัมมาวาจาได้ ไม่งั้นมันจะเข้าในหลัก อริยมรรคได้หรือ สัมมาวาจาคือคำพูดจริงทำจริง นั้นพูดไปตามความจริงอย่างนั้น แล้วไปหาสิ่งล่อลวง มีกระเท่ห์เล่ห์เหลี่ยม โอ้ย! มันก็ไม่จริงสักทีจะเข้าในหลักของท่านได้อย่างไร แล้วเรามาปฏิญาณตัวเอง หรือสมมุติว่าเราเป็นผู้ปฏิบัติศาสนา ว่าเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า หรือว่าเป็นผู้เดินตาม เป็นบริษัทบริวารท่าน ว่าได้นั้นแหละแต่ว่าไม่ทำตามท่าน แล้วเทวดาเขาไม่ว่าด้วยหรอก หรือว่าไม่มีผู้ใดบังคับบัญชาหรอก กฎหมายบ้านเมืองก็ไม่มีผู้ใดปรับไหมใส่โทษหรอก อยากทำอย่างไรก็จะทำไปตามใจตัวเองนี้แหละ ทำถูกหรือไม่ถูกก็ตาม จะทำไปอย่างนี้หล่ะ เราว่าอย่างนั้นรึ, ว่าอย่างนั้นก็ได้อยู่ แต่ก็ให้ไปลองดูจะไปได้สักเท่าไร แล้วพญากรรม เขารอคอยตัดสินอยู่หรอก พญายมพระบาล พญากรรม เทวดา อินทร์พรหม ผู้มีฤทธานุภาพท่านมองท่านดูอยู่หรอก ไม่อดพยานเต็มโลก เต็มแผ่นดินอยู่ศาสนาไม่ใช่ว่าศาสนาในวัง แต่พวกคุ้มวัดเหนือเราเท่านี้นะ วัดวาศาสนานี้ ทั้งเทวดา อินทร์พรหม นะในหมื่นจักรวาลหรือแสนโกฏิจักรวาล โน้นนะ! เป็นของกลางโลก โลกหมดทุก ๆ โลก ไม่ว่าแต่โลกในมนุษย์เรา โลกเทวโลก พรหมโลก รูปโลก อรูปโลก เป็นไปหมดตลอดถึงโลกุตรโลก ศาสนาเป็นส่วนกลางหมด ผู้ใดทำดีไม่ดีเขาหากรู้อยู่หรอก แต่ว่าใครจะทำดีหรือไม่ดีก็แล้วแต่ใครจะทำหรอกนั่น ถ้าว่าไม่มีผู้ใดปรับไหมใส่โทษหรอก แต่ว่าหากจะมีผู้ใดผู้หนึ่งอยู่นั้นแหละไม่คราวใดก็ต้องคราวหนึ่งอยู่นั้นแหละ ไม่มีในระยะนี้ ก็มีในการต่อไป เราต้องดูไกล ๆ อย่างนั้นนะ ถึงค่อยได้นะ

จะมาพูดเอาแค่รอบ ๆ บริเวณ เอาแต่ตาเนื้อเข้าว่านี้โอ้ย ! ไม่ได้เรื่องหรอก ศาสนาเป็นส่วนกลาง ส่วนรวมของสัจจะธรรมนะ เป็นของจริง วิสัยสัมมาสัมพุทธะ โน้นนะถึงจะค่อยค้นคว้าได้ บำเพ็ญพุทธะกาละธรรม มาไม่รู้ว่ากี่ อสงไขย ผู้ใดก็เคยจะได้เรียน ตามประวัติของพระพุทธเจ้าปัญญาธิกะ ศรัทธาธิกะ วิริยะธิกะ ทำมาเท่าไรจึงจะได้เป็นพระพุทธเจ้า จึงค่อยจะเอาธรรมะต่าง ๆ มาประกาศเป็นมรดกตกทอด ถึงหมู่เรานี้กว่าพวกเราจะได้มากราบ มาไหว้ มาสร้างวัดสร้างวา มาบวชเรียนอยู่ทุกวันนี้ ท่านทำมามากนะ เป็นผู้ที่มียศถาบรรดาศักดิ์ พร้อมมูลบริบูรณ์ หมดนะในทางโลกก็เป็นถึงกษัตริย์ พูดถึงสมบัติก็เหมือนคน พูดถึงยศถาบรรดาศักดิ์ก็เหนือคน พูดถึงอะไรทุกอย่างเหนือคนหมดแต่แล้วยังเสียสละได้ออกมาบำเพ็ญ แสดงตนเป็นคนทุกข์ โกนหัว โกนคิ้ว ถืออัฐบริขาร บำเพ็ญเพื่อทรมานจิตใจให้มันเห็นทุกข์ จึงค่อยได้เห็นสัจจะธรรมนะเดี๋ยวนี้

แล้วธรรมะที่ท่านเอามาไว้ แปดหมื่นสี่พัน พระธรรมขันธ์ เหล่านี้ไม่ใช่ของหาเอามาได้ง่าย ๆ เท่าไรนะ ทำมายากแสนยากนะ ท่านจึงเอามาวางไว้ ไม่ใช่ว่าเราจะมาเรียนเอาได้ง่าย ๆ เพียงแค่ว่าจำได้เท่านั้นนะ ว่าธรรมะท่านว่าไว้มันอยู่ในเรานี้ มันอยู่ตรงไหน อยากให้มาค้นดูเท่านั้นหละ ว่าเราเป็นบริษัทบริวารของท่าน ศีลอยู่ที่ไหน สมาธิอยู่ตรงไหน ปัญญาอยู่ที่ไหน อันไหนอยู่ที่ไหน เกิดขึ้นจากไหน มูลเหตุก่อนจะเกิดต้องสร้างอย่างไร ทำอย่างไร มีแต่ว่าเฉย ๆ ตีตนตายก่อนไข้ โอ้ย! ทำไม่ได้หรอกเรานี่ ทำได้แค่นี้หล่ะ วาสนามีแค่นี้แหละ จะไปพูดอะไรกับวาสนานั่น ผู้ใดเป็นผู้ทำวาสนาก็จะสร้างเอานั้นแหละมันถึงจะมี

เทวดาองค์ไหนจะเอามาให้ หรือพระอินทร์องค์ใดจะเอามาประสิทธิ์ประสาทให้ ไม่มีทั้งนั้นหละ เกิดจากเหตุคือการกระทำหมด นี้ตัวหลักใหญ่มัน ถ้าไม่กระทำเอาไม่สร้างเอา ใครว่ามันจะเกิดขึ้นมาได้วาสนานั่น มันต้องอาศัยการปรับปรุงพินิจพิจารณาแก้ไขให้เกิด ให้มีขึ้นในใจเรานี้แหละ ในกายเรานี้แหละในวาจาเรานี้แหละ มีสามอย่างแค่นี้เท่านั้น มันจะทำยากสักเท่าไร มันหากมีอยู่กับคนนี้แหละ ไม่ได้ไปซื้อไปหามาจากผู้ใด เป็นของมีประจำเป็นธรรมชาติเป็นแก้วสาระพัดนึก ผู้ใดไม่คิดดูบ้างรึอย่างไร นี้แหละที่จะสร้างเอามรรค เอาผลที่จะสร้างเอานรกก็สร้างเอาอยู่ตรงนี้ พระพุทธเจ้าท่านสอนอย่างนั้นนะ ผู้ใดเคยเรียนบ้าง ไม่ได้ว่าไปสอนเอาอย่างอื่นสอนให้ตัวคนนี้นะเดี๋ยวนี้ แก้เรานี้นะมันถึงจะค่อยได้ธรรมะ ๆ แปดหมื่นสี่พัน พระธรรมขันธ์ มันอยู่กับกายวาจาใจนี้ เมื่อรวมลงแล้วก็ใจ มะโนปุพพัง อะไรเอาแต่จะว่าไปภาษาบาลี เรียนเอาท่องเอา จนว่าปากเปียกผู้ใดก็ตาม อะไรเป็นมะโน อะไร เป็นใจ

ว่าใจ แค่นี้ก็คงจะรู้จักนะ แล้วอยู่ไหน "ใจ" นั้นไม่รู้จักด้วยซ้ำมีธรรมชาติเกิดขึ้นอย่างไร มีลักษณะอาการอย่างไร แล้วเขามาจากไหนจึงได้มาเกิดเป็นใจ อยู่กับเรานี้ แล้วเขาทำบ้านทำเรือนอยู่ตรงไหนเราจะไม่ค้นดูหรือถ้าอยู่กับเราจริง ๆ ก่อนจะมีกาย มีวาจาขึ้นมา ก็เป็นไปจากอันนี้ ก่อนจะมีร่างกายขึ้นมาก็ "ใจ" นี้แหละ แน่ะ! เท่านี้ก็หายากแล้วนะเท่านี้แหละน้อย ๆ นี้แหละ ได้ยินรู้จักมาแต่เป็นเด็กน้อย ว่า "ใจ" แต่แล้วเราหากพิสูจน์ไม่ทันเห็น ในสวากปาตธรรม ท่านบอกไว้แล้วบทพิสูจน์ธรรม สันทิฏฐิโก ผู้ปฏิบัติก็รู้เองหรอก ย่อมเห็นเอง

ท่านก็ว่าอย่างนั้นมอบให้ผู้ปฏิบัตินะเดี๋ยวนี้ ไม่มีใครจะมาตัดสินให้นะ อกาลิโก ไม่มีกาลไม่มีเวลาหรอก ปฏิบัติไปถึงยามไหนเห็นเลยหรอก แน่ะ! ไม่มีใครเอามาให้หรอก ไม่มีใครมาประสิทธิ์ประสาทให้หรอก ไม่มีใครเนรมิตให้หรอก เห็นเลย เอหิปัสสิโก ท่านประกาศอยู่ทุกระยะอ้างชี้ใส่หูใส่ตา เราไม่เห็นเฉย ๆ หรอก เรายังไม่ทันปฏิบัติไปถึง โอปนยิโก น้อมเข้ามาสอนใจก็ได้ น้อมออกไปทางนอก ทางในได้หมด แน่ะ! หลักพิสูจน์ธรรมะหมดนะหมู่นี้ธรรมะที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นนะ ไม่ใช่ธรรมะเราที่เราจำได้ด้วยปาก ด้วยสัญญา ถ้าไม่เข้าถึงขั้นนี้แล้ว ยุ่งกันเลยเรื่องการประพฤติปฏิบัติศีลธรรม ไม่รู้อันไหนต่ออันไหน ใครก็ว่าของใครของมัน เอากันอยู่อย่างนั้น คัมภีร์นั้นว่าอย่างนี้ คำนี้ว่าอย่างนี้ สำนักนี้เป็นรูปนี้ ครูบานั้นว่าอย่างนี้ ครูบานี้ว่าอย่างนั้น เอาไปเอามาก็ฮบ "กันเท่านั้นแหละ" เอาสังขารตีกันเท่านั้นแล้วก็ผิดกันสร้างบาป สร้างกรรมขึ้น เอาไปเอามาการปฏิบัติศาสนาเลยไม่ได้ผล ได้ก็ได้ผลฝ่ายต่ำ ถ้าหากเราไม่ปรับปรุงเข้าในหลักความเป็นจริงนี้ ให้พิจารณาดูให้ดีๆ นะใครก็ตาม

หากเราประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าตามแบบอย่างที่กล่าวมานี้ จึงจะจัดว่าเราเป็นผู้มีกตัญญูกตเวทีเดินตามบูรพาจารย์ตั้งแต่เก่าได้ประพฤติปฏิบัติดำเนินมา แล้วท่านก็จะเป็นผู้ที่มีคุณงามความดี มีศีลธรรม ได้ดูดดื่มรสของธรรมะ เป็นคนจริงเอาจริง ทำจริง ได้เห็นผลจริง จริงๆ จังๆ ไม่ใช่ว่าหมดครั้ง หมดสมัยถ้าหมดคนแล้ว ยังไม่แล้ว ยังมีโลกอันนี้อยู่ ก็แสดงว่ายังอยู่หมดผู้ใดว่า เอาหนีจากไหนไปได้สัจจะธรรม พระเจ้าองค์พระโคตมะเรานี้

หนีไป แล้วก็มีอยู่อย่างนั้น ถึงพระเจ้าองค์ใหม่มาตรัส ก็มาบอกให้เรารู้จักเฉยๆ ของอันนี้มีมาแต่ไหนแต่ไรมา ในเรื่องสัจธรรม ว่าทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อะไรนั้น อย่างเราว่าตามหลัก แล้วใครว่าอยู่ตรงไหน มันหากอยู่กับคนนี้แหละ พระเจ้าท่านก็มาสอนอยู่ไว้กับคนนี้แหละ พระไตรปิฎกก็เขียนออกไปจากคนนี้แหละเอาไปไว้ นั้นถ้าเข้าใจอย่างนี้แล้วทำง่ายๆ ประพฤติปฏิบัติในทางศาสนา ให้เราพิจารณาดูให้ดีๆ ก่อนนะ ว่าจะใช่หรือไม่ใช่ หรือว่าหมดสมัยไปแล้ว หรือว่ามากล่าวพูดไปเฉยๆ หรือว่าอยากให้คนว่าดีพูดไปเฉยๆ ไม่ว่าไม่ใช่ว่าอยากให้คนว่าดีนะเดี๋ยวนี้ คนว่าดีก็ไม่ดีเหมือนเดิมนั้นแหละ ดีกับไม่ดีนั้นมันเกิดขึ้นจากการปฏิบัตินะเดี๋ยวนี้ ถ้าว่าคนนั้นว่าดี ถ้าทำไม่ดี ก็จะดีเลยนั้นรึ ไม่ใช่ศาสนาของพวกนับถือพระเจ้าพวกเยซู มันไม่เป็นอย่างนั้นหรอก ไอ้ทำไม่ดีมีใครไปว่าดี ให้มันก็ไม่ดีอยู่เท่าเดิมนั้นหละ ถ้าหากเขาว่าไม่ดี, ดีหรือไม่ดี มันอยู่กับเหตุคือการกระทำของแต่ละคน เราถือหลักนี้นะเป็นเกณฑ์ไว้

นักประพฤติปฏิบัติศีลธรรมเรา เดี๋ยวนี้ปฏิบัติหลายแล้วนะ สองพันห้าร้อยกว่าปีแล้วนะ ปฏิบัติในทางศาสนาใครว่าทำอย่างไรบ้าง อยากให้พิจารณาดูอย่างนั้นหรอก แล้วเมืองร้อยเอ็ดเรานี้ ไม่เคยมีใครมาว่าให้อย่างนี้เท่าไรหรอก นี้ว่าเป็นเมืองเกิด บ้านเกิด เมืองนอน และวัดนี้ก็เป็นวัดบ่อเกิดก็ว่าได้ หรือว่าเป็นแดนเกิดของอาตมาก็ว่าได้ อุปัชฌาย์ท่านเจ้าคุณโพธิ์ฯ ท่านก็อยู่นี้แหละ ผู้ท่านเป็นพ่อเป็นแม่ประสิทธิ์ประสาทบวชให้อาตมานี้ก็เป็นลูกศิษย์วัดนี้ วัดนี้ก็เป็นวัดของอาตมาก็ว่าได้ แล้วเลยมีโอกาสพูดให้เต็มปากเต็มแบบ เต็มแผนเสีย

เพราะว่าวัดนี้เป็นวัดของอาตมาก็ใช่ จะเป็นผู้ปฏิบัติดำเนินไปตามแบบของท่านเรียกว่าเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที ต่อบูรพาจารย์ เพื่อเคารพต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ต่ออดีตเจ้าอาวาส ครูบาอาจารย์ จึงค่อยพูดอย่างนี้นะถ้าไม่อย่างนั้นแล้วไม่พูดหรอก พูดไปอย่างอื่น ถ้าไม่ถือว่าเป็นบ่อเกิด บ่อบังเกิดเกล้า โอ้ย! แล้วเท่านั้นแหละ ไม่ใช่ว่าจะไปหาพูดเอากันนะเดี๋ยวนี้ พูดอยากให้คนรู้จัก., รู้จักเหตุจักผล ส่วนเอาไม่เอานั้น เป็นเรื่องของใครของมันหรอกนั่นหรือเอาไปทิ้งไหน ก็ไม่หนักหรอก นี้พูดไปเฉยๆ คนฟังหรือไม่ฟังก็ตามว่าเรียกมาให้พูดก็พูดไปอย่างนั้นแหละ แล้วเราจะทำอย่างไหนดี นี้พูดเพื่อเป็นทางคิดนึก เพื่อเป็นปัญหา มอบข้อคิดไว้ให้เราพินิจพิจารณาใคร่ครวญดู เท่านั้นแหละผู้ใดว่าจะมาอยู่นานเท่าไร โลกหน่วยนี้ ไม่เกินร้อยปี หรือร้อยกว่าปีก็ทำอะไรไม่ได้แล้วแหละ ผู้ใดก็เห็น ต้นปลายมันหมดแล้วแหละร่างกายก้อนนี้ แล้วเราจะเอาอันไหนเท่านั้นแหละเป็นแก่นสารของร่างกายในชีวิตเราเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ในชาติหนึ่งๆซึ่งในฐานะว่าได้นับถือพระพุทธศาสนา ได้เกิดร่วมกับท่านตอนยังมีธรรมะเต็มตื้นอยู่หมด พระเจ้าพระสงฆ์วัดวาคัมภีร์ต่างๆ มีหมดแล้วแล้วเราจะทำอย่างไรจึงจะเห็นสักอย่างหนึ่งปรากฏเกิดเป็นสันทิฏฐิโกสักอย่างในจิตในใจของเรา เราถึงจะเชื่อพระพุทธเจ้า เชื่อพระอริยะเจ้าเชื่อบูรพาจารย์นะเดี๋ยวนี้ เชื่อว่าศาสนานี้เป็นของจริง เราจึงค่อยจะได้ผลเต็มที่นะ นี้พูดด้วยความเมตตาสงสารนะ สำหรับพวกเราได้ประพฤติปฏิบัติศีลธรรมมา แต่ก่อนเจ้าคุณศรีฯ อยู่นี้เคยได้มาแนะนำอยู่ในด้านการพินิจพิจารณาใคร่ครวญธรรมะ กับกายกับวาจาเราให้เข้ากัน

ได้อย่างไร แต่ว่าโดยมากผู้บางคนว่าทำไม่ได้ว่าปฏิบัติไม่ได้ ว่าตัวเราเป็นคนอย่างนั้นอย่างนี้อย่าไปตัดสินก่อนอย่าไปฉลาดกว่าครู เราหากเป็นคนหยาบ คนหนา มาตามภาษาเรานี้แหละ แล้วแต่มันจะหยาบจะหนาอะไรก็ตามมันหรอก ขึ้นอยู่กับบารมีปุพเพกตปุญญตา ที่ได้สร้างมาแต่เก่า หนาบางอะไรเป็นเรื่องของเรา ตามเรื่องของเรา เป็นมูลมรดกของเราแต่ว่าเราจะทำเอาถ้ารู้จักว่าตัวเองหนา ก็ทำให้มันแรงๆ มันก็บางเท่านั้นแหละ ผู้ใดว่าบางด้วยเหตุอันไหน ไม่ใช่จะบางเพราะเทวดา อินทร์ พรหม มาขูดออกให้นะ เป็นเรื่องของเราทั้งนั้น หนาบางไม่ได้รู้ได้ชี้กับเจ้า แต่ว่าเราจะทำเอาให้มันเต็มแบบเต็มแผน ถ้าหนาเราจะทำมากๆ ถ้าบางเราจะค่อยทำไปตามเรื่อง ทำไปเอาตรงไหนเป็นเป้าหมาย เอาตรงที่บรรลุธรรมเป็นเกณฑ์ ทำน้อย ทำมาก ไม่ได้ฟังเสียง เราบรรลุธรรมยามไหนนั่นหล่ะ เราถึงจะรู้ว่าเราหนาเราบาง การทำมาน้อยมากนั้น เป็นเรื่องของการทำหรอก ไม่ได้นับตรงที่ทำ ถือว่าเป็นตัวเหตุ เป็นตัวมรรค ส่วนปรากฏเกิดขึ้น เอ้อ ! นี่หละกูขนาดนี้น้อ! กูนี้หนาเท่านี้ บางเท่านี้ หยาบเท่านี้ เอาตรงนั้นติดสินเลยโล้ด เป็นสันทิฏฐิโกขึ้นมาเลย แต่ว่าเป็นระยะหนึ่ง เป็นข้อหนึ่ง เป็นชิ้นหนึ่ง เท่านั้นนะ ทำอย่างอื่นก็ทำนองเดียวกัน จนกว่ามันจะหายสงสัย ในธรรมะนั้นแหละ นี้วิธีการปฏิบัติธรรม ท่านทำไปอย่างนั้นนะ ถึงจะได้น้อยๆ เพียงแค่นะโมนี้ก็ยังดี เพียงแค่อรหังตัวเดียว เท่านี้ก็ดี ไม่ได้เอามากอะไรหรอก แต่ว่ามันหากค่อยขยายค่อยแผ่ผืนออกไปหรอกต่อกันไปเป็นสายโซ่ หมดทั้งพระไตรปิฎกนั้นแหละ ครั้งพุทธกาลท่านสอนกันมาอย่างนั้นแหละ! ผู้ใดเคยได้เห็น เคยได้

ยินบ้างนั่น สอนให้พระจักขุบาล ก็สอนบวชมาก็เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ เท่านั้นหละ อุปัชฌาย์ก็สอนกันอยู่อย่างนั้นทุกวันไป

ออกไปบำเพ็ญอยู่ในป่าในดง ค้นคว้าเป็นหลักเป็นมูลกัมมัฏฐาน ค้นเข้าไปตรงนั้น จะไปสอนอะไรของง่าย ๆ แค่นี้เหรอ ผู้ใดก็มีหรอก ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง สอนของง่ายแค่นี้ทำไม? มาพูดเหมือนคนไม่รู้จักอะไรเลยนะ จะอยากว่าอย่างนั้นเลยนะบางคนเน๊าะ! เรานี้ไปเรียนมาไม่รู้ว่าเท่าไรจนถึงด๊อกเตอร์ ปริญญง ปริญญา ไม่รู้เท่าไรแล้ว จะว่าอะไรแค่เพียง เกสา โลมาฯ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง แค่นี้ ของมีอยู่นี่ ผู้ใดก็เห็นตั้งแต่เกิดมา โน้นแหละ! จะพากันอยากพูดง่าย ๆไปอย่างนี้ พิจารณาดูเผิน ๆ ก็ดูจะเหมือนคำเขาว่า แต่แล้วเท่านี้แหละ มันเป็นเหตุใหญ่ ถ้าหากพิจารณาให้ดีแล้ว โอ้! น้อยมั๊ย? เต็มพระไตรปิฎกมั๊บ นั้นแหละ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เท่านี้แหละ อันเท่านี้แหละเป็นมูลเหตุที่ทำให้คนตกนรกอยู่ทุกวัน เต็มอยู่ในยมโลกอยู่นั้น พาให้คนหลงโลกอยู่ทุกวันนี้ ก็เป็นอันนี้แหละ ผู้ใดว่าอะไร ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เท่านี้แหละ ตื่นก็ตื่นผมหนังเหล่านี้แหละ ถ้าไม่มีของเหล่านี้ ใครว่าจะรักกันได้ ใครว่าอย่างไร? ไม่มีที่จะรักกันหรอก อันเรื่องความใคร่ ความรักกัน ดิ้นรนวุ่นวาย หาทรัพย์สมบัติข้าวของทางนอก มาทุ่มเทกันอยู่ทุกวันนี้ มันก็เพราะของเหล่านี้แหละ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง อันนี้หล่ะ เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ เท่านี้แหละของทำให้คนยากเต็มโลก เต็มแผ่นดินอยู่ทุกวันนี้

ให้พิจารณาดูให้ดี ๆ ลองดูมันจะใช่มั๊ย! ใครว่าท่านสอนให้แก้

อาการของใจเท่านั้นนะเดี๋ยวนี้ไม่ใช่สอน ให้ไปพูดให้คนฟังนะ จนรู้จักว่าโอ้! "ผม" นี้ท่านทำไมถึงสอนนอเป็นมูลเหตุอย่างไรนอ น้อย ๆ แค่นี้นะผมอยู่บนหัวเรา หัวคนอื่นก็เหมือนกัน จะสอนทำไม? ผู้ใดก็เห็นหรอกแค่ผมนี่ แต่แล้วไม่พิจารณาดูให้ดี ๆ ก็เลยเห็นว่าเป็นไปตามธรรมดาของเขา ถ้าหากพิจารณาไป๊พิจารณาไป จนจิตให้สงบซักหน่อยแล้วจะเห็นไปอีกอย่างหนึ่งนะนั้น ความเห็นพิเศษขึ้นมาอีกนะ โอ้! ผมนี้ ถ้าผู้ใดมีผมก็งามเน๊าะ! ถ้าผมร่วงไปเป็นไม่งาม แต่นิยมกันว่าดำเท่าไรยิ่งดี แล้วนิยมว่าผมดำดี แล้วทีนี้ถ้าผมบางสักหน่อยแล้วหากว่าไม่ดี หาของย้อมจนกว่าพอแฮง ถ้าขาวทำไมถึงว่าไม่ดี ถ้าว่าขาวดีแล้วถ้าหน้าดำทำไมไม่ชอบ นั้นหากว่าผมดำดี แล้วว่าชอบดำเน๊า! ผมนี้ดำงามว่าชอบดำ แล้วหากเอามาใส่ไว้หน้าให้ดำ ก็ว่าไม่ชอบดำตรงนี้ แล้วหากไปชอบไปพออยู่คนละที่ ตกลงก็หาเงินซื้อของทาหน้าย้อมผมกันอยู่นั่น โดยมากทุกวันขายของอย่างนี้ ขายของคนหลงให้คิดดู ลองดูใครก็ตามมันจริงหรือไม่จริงอย่างไร? ถ้าว่าขาวดีหากอยู่ที่หนึ่งดี, อยู่ที่หนึ่งแล้วหากว่าไม่ดีอีกแหละ ไม่รู้จะทำตามอย่างไรเน๊าะ! แล้วถ้าหลงอย่างนั้น เราจะพิจารณาอย่างนี้

หน้าหากว่างาม ถ้าตรงไหนราบ ๆ เกลี้ยงเกลาแล้วจึงว่างาม แล้วหน้าอย่างไรถึงว่างาม มันไม่ราบสักหน่อย ถ้าไม่ถากออกให้เสมอ ๆ กันดู แล้วถ้าถากออกแล้วก็ไม่น่าดูอีกแหละนั่นมันหลง เราหลงขนาดนั้นนะใจ หลงไปทั่วนะ ให้ค้นดูนะใครก็ตามนี้พูดพอเป็นตัวอย่างเฉย ๆ หรอก แล้วมันอยากอยู่กับของอันนี้แหละทุกวันโลกทุกวันนี้เลย หลงไปทุกอัน ยังไม่รู้จะทำตามอันไหนต่ออันไหน แป้งก็ไม่รู้เท่าไร

แป้งมาทาถ้าผู้หน้าไม่ตึง ก็เอาแป้งทำให้หน้าตึงก็มี เท่าไรก็ตามเอา ร้อยอันพันอย่าง นี้พระเจ้าท่านสอนมันก็มีมูลเหตุอยู่นั้นแหละมันต้องมี เป็นของสำคัญนะเกสา โลมฯ นั้นมีหมดนั้นแหละ เกสา โลมา นขา ทันตา ตะโจ มีมูลเหตุหมด ทำให้จิตใจเราหลงหมด ต้องพิจารณา เข้าให้ถึงนะของอย่างนี้ แล้วถ้าไม่มีผม แล้วหากไม่ชอบ ถ้ามีก็มี อย่างหนึ่งแหละไม่ชอบ นั้นแหละคนถึงได้ไปซื้อผมปลอมกันมากทุกวัน ทำขึ้นขายกันมะนึงมะนึดเกลื่อนกลาด เป็นสินค้าบักใหญ่ นั่นดูทำไป ร้อยอันพันอย่าง นี้แหละพระพุทธเจ้าท่านสอน นี้แสดงถึงว่าเหตุของ ธรรมะหมด พระพุทธเจ้าท่านสอนมีมูลเหตุ มีหลักความจริงหมด เป็นการแก้อาการของจิต ของใจคนหมด

แล้วทีนี้ บรรดาเราผู้ที่ได้นามว่าเป็นอุบาสก อุบาสิกา ผู้ใกล้ ชิดต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ใกล้ชิดพระศาสนา ก็อยากให้ รู้จักไปบ้าง นั้นหรอก ว่าให้พิจารณาดูบ้าง เพื่อให้มีสติยั้งคิด พินิจ พิจารณาหน้าหลังบ้าง ก็อย่าหลงเพลิดเพลินกันจนเกินไป

แล้วอีกอย่างหนึ่ง อยากยกตัวอย่างอีกสักหน่อยคือ อย่างเรื่อง ทรัพย์สมบัตินี้แหละ ผู้ใดก็นิยมกันเน๊าะ! เอาไปเอามาถือกันบักใหญ่ นั้นว่าเป็นของเจ้าของจริงๆ จังๆ ว่ามันยิ่งกว่าชีวิตสำหรับบางคน แล้วถ้าของอย่างนั้นหนีไป แล้วตัวเจ้าของก็หนีไปพร้อมเลยนะ ของ เหล่านั้นเสียหายเกิดอุปสรรคขัดข้อง หรือมีใครมาเอาไปหรือเสียหาย ด้วยวิธีการต่างๆ เจ้าของก็เสียไปด้วย ไม่ใช่เสียแต่เพียงแค่เงิน ทรัพย์สมบัติข้าวของเท่านั้น บางคนก็เป็นบ้าเสียจริตผิดมนุษย์ไปก็มี บางคนก็ไปผูกคอตาย ฆ่าเจ้าของ ร้อยอันพันอย่าง นี้ก็แสดงถึงว่า

ถือทรัพย์สมบัติ ถือจนเกินไปจนยิ่งกว่าชีวิตเจ้าของ แล้วเป็นเหตุทำลายเจ้าของ ไม่ใช่หามาไว้เพื่อสนับสนุนสร้างคุณงามความดีให้เจ้าของ เป็นการมาทำลายเจ้าของ แล้วจะหามาให้มันเป็นอะไร ถ้าหามาอย่างนั้นหาสมบัติพัสสถานเงินทองอย่างเรานิยมกัน เป็นเงินเป็นทอง พระเจ้าแผ่นดินท่านพาใช้นี้นะอยากได้กันวิ่งเลยแหละทุกวันนี้เดินหาเป็นรึมีแต่วิ่งนั้นแหละ วิ่งหากันตาค้ำตาแดง วิ่งแล่นกันไม่ทันใจ ขึ้นเครื่องบินไปโน้นแหละทุกวันนี้ ไม่รู้จักกลางคืนกลางวัน ค่ำไม่ได้ยืนคืนไม่ได้อยู่ วันยันค่ำ คืนยันรุ่ง วุ่นวี่วุ่นวายเป็นกันอยู่อย่างนั้นใครก็ตาม ถ้าว่าไม่ได้ตามใจหาทางดีไม่ได้ลัดเอา ตีชิงวิ่งราว ปล้นสะดม ร้อยอันพันอย่างแล้วเลยถือว่าเป็นยิ่งกว่าชีวิตตัวเอง บางคนก็น่าสงสารถือว่าเป็นอีหลีอีหลอ จริงๆ จังๆ เกินชีวิตเจ้าของ

แต่พระพุทธเจ้าท่านสอนไม่ให้ตระหนี่เหนียวแน่น ท่านก็ไม่สอนอย่างอื่นหรอกท่านก็ไม่สอนว่าให้เอาไปทิ้งหรอก อยากให้พิจารณาใจกับสมบัติของเรานั้น อย่าให้มันถือจนเกินไป มันจะเป็นเหตุทำลายเจ้าของ ให้ถือเสียว่าสักแต่เป็นเครื่องอาศัยชั่วระยะในชีวิตเรานี้แหละ หรือจะสร้างบุญสร้างกุศลก็สร้างเอา เพื่อจะเปลี่ยนมาเป็นอริยะทรัพย์ในด้านภายใน เพื่อเป็นการชะล้าง ซักฟอกจิตใจให้ขาวสะอาด ขาวสะอาดด้วยวิธีการอย่างไรใจเราไปยึดไปหมายเป็นอุปทาน ยึดมั่นถือมั่นอยู่ในของนั้นแล้ว เราว่าทำไมเราหวงแหนนักหนา ก็เลยเอาไปทานสละให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนใหญ่ส่วนรวม แก่วัดวาศาสนาหรือแก่ผู้แก่คน ผู้ใดก็แล้วแต่ในสาธารณะประโยชน์ แล้วความยึดอันนั้นก็จะน้อยลง จิตใจเราก็จะใสสว่างขึ้นอีก ใสบริสุทธิ์ขึ้นจากการเสียสละออกไป

ท่านจึงว่า จาคะ ถือการเสียสละสิ่งที่ยึดถือ อย่างนั้นนะเรื่องของมัน ก็เรียกว่าได้บุญ ถ้าเรียกตามภาษาธรรมะ หมายความว่า แก้อาการความยึดให้น้อยลง จิตใจเราก็จะได้เบาลงไม่ได้แบกหนักเท่าไรพูดง่าย ๆ นั้นหละบุญเกิดขึ้น เอาสิ่งทีจิตใจไปยึดเหนี่ยวอันนั้นออกเลยเป็นบุญขึ้นมาในจิตใจของเรา ท่านจึงว่าให้ทำบุญทำทานทรัพย์สมบัติข้าวของที่มีอยู่นั้นถ้าเอามาไว้เฉยๆมันไม่ทำอะไรให้หรอกหรือว่ามันเกิดดอกเกิดผลขึ้นมามาก เกิดขึ้นมามันก็ไม่มาทำอะไรให้เรานะเดี๋ยวนี้ ถ้าเราไม่ใช้หากเราไปยึดมาก เลยจะทำลายเราด้วยซ้ำนะเดี๋ยวนี้ นี้เคยเห็นมามากแล้ว แต่ว่าอันของเหล่านี้อยู่ได้ด้วยอำนาจอันไหน ถ้าพูดขึ้นมาอีกนัยหนึ่งอยู่ได้ด้วยอำนาจอริยะทรัพย์ภายในมันต้องมีอริยะทรัพย์ เกิดขึ้นในจิตใจของเราที่ได้สร้างสมอบรมมาแต่ก่อน เป็นเครื่องดึงดูดเป็นแม่เหล็กอันหนึ่งสำหรับดึงดูดทรัพย์สมบัติภายนอกให้อยู่ได้ ถ้าหากตัวนี้ไม่อยู่ไม่มีอยู่แล้ว โอ๊ย! ยากอยู่หรอก ถึงจะหามาได้มากสักปานใดก็ยาก ถ้าหากหามาได้จนเกินส่วนเจ้าของเลยเป็นบ้าด้วยซ้ำ เคยเห็นเคยได้ยินอยู่นั้นผู้บางคน ถูกลอตเตอรี่ รางวัลที่หนึ่ง เป็นห้าแสนหรือเป็นล้าน ได้เอาจับเข้าคุกไว้เสียก่อนนะ จับขังไว้เสียก่อน จะเป็นบ้านั้นแหละจะเป็นบ้าตายก่อนไม่ได้เห็นเงิน ตื่นหล่ะตื่นโชคใหญ่ นั้นแสดงว่าวาสนาไม่ทันพอ หรือบุญกุศลความดึงดูด ในด้านจิตใจเป็นอริยะทรัพย์ภายในยังไม่มีหรือมีอยู่ยังไม่ทันมาก ไม่สมดุลกับทรัพย์ภายนอก เลยดึงดูดทรัพย์ภายนอกไว้ไม่ได้ เลยเป็นเหตุทำลายทรัพย์ภายในนั้นมันเป็นอย่างนี้นะให้พิจารณาให้ดี ๆ

ถ้าหากทรัพย์สมบัติทางนอกมีมาก เราต้องสร้างทรัพย์ภายในให้

มากขึ้นมันค่อยสมดุลกัน เห็นมั๊ยดุลการค้าของรัฐบาล ถ้าไม่สมดุลกันแล้วเดือดร้อน, แล้วนะเดี๋ยวนี้เดือนร้อนถึงเราเลยแหละ ให้พิจารณาเข้ามาให้ดีๆ นะใครก็ตาม นี้มีแต่หามาๆ หามาอยากให้มันมาก นับให้มันมากนั้นแหละ มันจะทำลายตัวเจ้าของไม่รู้สึกตัวนะบางคน ตรงนี้ก็ให้พิจารณาให้มันดีๆ เราอยากให้มา มาเป็นประโยชน์แก่เรานะ แก่ประเทศชาติบ้านเมือง แก่วัดวาศาสนานะมันถึงจะถูก หามานั้นอยากให้หาอยู่หรอก หาได้มากเท่าไหร่ยิ่งดี ว่าแต่ให้เป็นสัมมาอาชีพ แต่ว่าให้ใช้เป็นนะ ถ้าใช้ไม่เป็นแล้วมันทำลายเจ้าของแทนที่ว่าอยากให้เป็นประโยชน์แก่เจ้าของ เลยให้โทษแก่ตัวเองด้วยซ้ำก็น่าสงสารนะคิดอีกอย่างหนึ่ง ให้เราพิจารณาให้มันดีๆ นะตรงนี้

นี้แหละจึงว่าเราไปยึดถือจนเกินไป พระพุทธเจ้าท่าน จึงว่าให้พินิจพิจารณาให้พอดิบพอดี ให้เป็นมัชฌิมาปฏิปทา ในระหว่างจิตใจเรากับทรัพย์สมบัติภายนอกทั้งหมด หรือร่างกายของเรานี้ก็ทำนองเดียวกันให้รู้จักแบ่งรับแบ่งสู้ให้พอดิบพอดีพองาม ท่านว่าเป็นมัชฌิมาปฏิปทามันจึงจะได้ประโยชน์จากสิ่งของสรรพสิ่งต่างๆ ในสากลโลกอันนี้ทั้งทางนอกทั้งทางในตัวเรานี้ ก็เหมือนกัน ทางนอกเราก็ให้เหมือนกันอย่างนั้นมันจึงค่อยได้ผล ในการประพฤติปฏิบัติศีลธรรม

นี้แหละได้แนะนำมาวันนี้ ถือว่ามากอยู่บ้างนั้นแหละนะ แต่แล้วนานๆ ก็ถึงมีครั้งหนึ่ง มากบ้างก็ไม่เป็นไรหรอก ถ้าผู้ใดหนักก็เอาทิ้งไปด้วยบ้างก็ได้หรอก นี้แหละก็คือจะเห็นสมควร กับกาลเวลาวันนี้วันนี้ฉลองบักใหญ่นะวันนี้ผ้าป่าสามัคคีเน๊าะ! ฉลองวัดวาศาสนา อดีตเจ้าอาวาสท่าน, ได้แสดงความกตัญญูกตเวที ในบูรพาจารย์ทั่วๆ ไป

หรือแต่ในระยะแต่ก่อนก็แล้วแต่หรอก หมดทั้งโลกเรานี้แหละ แต่พูดไปตามสายป่าหรือจะว่าป่าว่าบ้านไม่รู้ไม่ชี้กับใครหละ นี้เจ้าไปตามภาษาทางป่าไปทำนองนี้ แล้วก็ต่อแต่นี้ไปก็ขอให้บรรดาพวกท่านทุกท่านทุกคนน้อมนำไป โยนิโสมนสิการ เด้อ ! ให้พินิจพิจารณาใคร่ครวญเด้อ! ต่อแต่นี้ไปอาตมาขออำนวย อวยชัย ให้แก่บรรดาญาติพี่น้องทั้งหลายหรือญาติโยมทั้งหลายผู้ที่มีจิตศรัทธา มาร่วมกองการกุศลในวันนี้ด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย บรรดาที่มีอยู่ในสากลโลก ขอจงดลบันดาลจิตสันดานของบรรดาท่านทุกท่านทุกคนผู้ที่มาร่วมการบุญการกุศล อยู่ในระยะนี้หรือที่กลับบ้านไปแล้วก็ตามให้เป็นไปในทางที่ดีที่ชอบ ประกอบไปด้วย สัมมาอาชีวะ มีโชคมีชัยด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย จงดลบันดาลนำปกปักรักษา...และด้วยอำนาจเทพดาเจ้าเหล่าเทพธิดาทั้งหลาย ผู้มีศักดานุภาพทั้งหลายพยายามปกครองดูแลให้เป็นไปเพื่อความสุขความเจริญ ในทางพระพุทธศาสนาทุกทิพาราตรีกาล เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

ท่านมีสติเต็มที่รู้ชัดอยู่ทุกระยะ อดีตก็เลยไม่มีอนาคตก็เลยไม่มี ว่าไปกับหมู่, ว่าไปตามภาษาโลกเฉย ๆ มันเห็นชัดอยู่ทั่วอดีตอนาคตมันเลยรวมอยู่ด้วยกันเป็นปัจจุบันไปด้วยกันหมด เรียกว่าอดีตอนาคตหมดไปแล้วมีแต่ปัจจุบันเรื่อยไปอันไหนก็เป็นปัจจุบัน เห็นชัด ๆ ในปัจจุบัน.—

" บรรดาผู้ที่นับถือ พระพุทธศาสนา ก็จะต้องปรับปรุงเข้าในหลักธรรมะ ไม่ได้เลือกชาติชั้นวรรณะ ไม่ได้เลือกเพศ เลือกวัย ไม่ได้เลือกฐานะต่ำ ๆ สูง ๆ ไม่ได้เลือกคนทุกข์คนยาก คนมั่งมีศรีสุข จะต้องปรับปรุง เข้าในหลักธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าหมด คือ พิธีการอันนี้ หรือ ลัทธิอันนี้ เป็นลัทธิที่พยายามฝึกคนให้เป็นคน ฝึกคนให้เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ตลอดถึงเป็นพระอริยะเจ้าไป ก็คือลัทธิประเพณีของพระพุทธศาสนานี้แหล่ะ "

ธรรมของนักปราชญ์, สรณะคมน์, สรณะอันอุดม

เทศน์อบรมญาติโยมในวันพระที่วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุง) อ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด

โดย

หลวงปู่ศรี มหาวีโร

คือวันอย่างนี้ถือเป็นวันประชุมใหญ่ ทางพระเจ้า พระสงฆ์ ทั้งฆราวาสญาติโยม ผู้ที่มาแต่ถิ่นอื่น ถิ่นไกล ได้มารวมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่ม เป็นก้อน ที่วัดวาศาสนาแห่งนี้แหละ

การมาวัดก็คล้ายกับมารังวัดความเป็นอยู่ของเรา ในการประพฤติปฏิบัติศีลธรรมว่าเราสั้นยาวแค่ไหน หรือดี หรือไม่ดีเพียงไหน เพื่อจะได้สำรวจ ตรวจตราดูเรื่องของการประพฤติปฏิบัติของเรา ซ้ำมิหนำวันนี้ถือเป็นวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนา เป็นวันพระ บรรดาผู้ที่มีศรัทธาก็ได้มาประพฤติปฏิบัติศีลธรรม คือเสียสละการงานต่าง ๆ ทางบ้าน ทางช่อง เกี่ยวกับการทำมาอาชีพ มาเพื่อมาจะประพฤติปฏิบัติสร้างสมเอาคุณงามความดีใส่กาย ใส่วาจา ใส่จิตใจของเรานี้แหละ คือตามธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า ท่านสอนไว้เพื่อเป็นเครื่องฝึกหัด

ดัดแปลงทางกาย ทางวาจา ทางใจให้เป็นไปเพื่อความเจริญหรือว่าเป็นบัณฑิตนักปราชญ์ พูดกันง่าย ๆ วิธีการอะไรทุกอย่างเราต้องพยายามปรับปรุงแก้ไขเท่าที่สามารถ ให้เดินตามร่องรอยคำสอนของท่าน คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ที่ท่านได้ประสิทธิ์ประสาท สร้างคุณงามความดีหรือให้ค้นคว้าถึงมรรคความเป็นจริงตามสภาพความเป็นอยู่

ในบรรดาสัตว์ทั่ว ๆ ไป นับแต่มนุษย์ของเราตลอดหมดทั้งโลก ว่ากิริยามรรยาททุกส่วนในการประพฤติปฏิบัติว่าที่จะเป็นไปเพื่อความรู้ยิ่งหรือเป็นนักปราชญ์เป็นบัณฑิตนั้นจะต้องมีวิธีการประพฤติปฏิบัติอย่างที่ท่านได้สั่งไว้แล้ว หรือสอนไว้แล้วเรียกว่า พระพุทธศาสนา

ฉะนี้บรรดาพวกเราผู้ที่เกิดขึ้นมา หลายถิ่นหลายแห่งหรือเรียกว่าหลายวงศ์ตระกูล ด้วยอำนาจบุญกุศลได้สร้างสมอบรมมาไม่รู้กี่ภพกี่ชาติ บางคนก็เกิดมาจากในทางที่ดีก็มี ในทางที่ไม่ดีก็มี บางพวกก็อาจจะมาจากบรรดาสัตว์ดิรัจฉานก็อาจเป็นได้ พวกเปรต พวกอสุรกาย หรือขึ้นมาจากนรกก็อาจจะเป็นได้ ที่มาเกิดเป็นมนุษย์ บางหมู่กลายจากมนุษย์ได้มาเกิดเป็นมนุษย์เป็นคนเรานี้ก็มีบางพวกมาจากสวรรค์ มาจากพรหมโลก หลายหน หลายแห่ง ซึ่งมารวมกันในมนุษย์สาโลก

ทีนี้กิริยามรรยาทความเป็นอยู่แต่ละคนซึ่งได้มาเป็นมนุษย์ในโลกร่วมกันมีการเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนกัน ด้วยอำนาจบุญกุศลหรือกิเลสได้สร้างสรรค์มาหลายภพ หลายชาติแล้วก็เปลี่ยนแปลงไปตามจริตนิสัยหรืออัธยาศัยของแต่ละคน

ฉะนั้นสำหรับพระพุทธเจ้าท่านวางวิธีการในการประพฤติปฏิบัติศีลธรรม ซึ่งท่านได้ค้นพบไว้เรียบร้อยแล้วไว้ให้เป็นสมบัติ หรือเป็นมรดก ในบรรดามนุษย์โลกหมดทั้งเทวโลก พรหมโลก นี้ถือว่าเป็นทำนองครองธรรมที่ดีนี้ทุกคนที่เป็นมาต่าง ๆ กัน ก็มีโอกาสจะปรับปรุงแก้ไขหรือประพฤติปฏิบัติให้ดีไปตามเรื่องของท่านหรือว่าปรับปรุงเข้าในหลักคำสั่ง หรือคำสอนของท่านที่เรียกว่า พระพุทธศาสนานี้แหละถึงใครจะเกิดอยู่ในถิ่นไหน แห่งไหนก็ตาม เกิดเป็นชนชาติใด ภาษาใดก็ตามในบรรดาผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ก็จะต้องปรับปรุงเข้าในหลักธรรมะไม่ได้เลือกชาติชั้นวรรณะ ไม่ได้เลือกเพศ เลือกวัย ไม่ได้เลือกฐานะต่ำ ๆ สูง ๆ ไม่ได้เลือกคนทุกข์คนยาก คนมั่งมีศรีสุข จะต้องปรับปรุงเข้าในหลักธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าหมด คือพิธีการอันนี้หรือลัทธิอันนี้ เป็นลัทธิที่พยายามฝึกคนให้เป็นคน ฝึกคนให้เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ตลอดถึงเป็นพระอริยะเจ้าไป ก็คือลัทธิประเพณีของพระพุทธศาสนานี้แหล่ะ

ฉะนั้นบรรดาพวกเราถึงได้อุตส่าห์พยายามมา ถึงจะไกลขนาดไหนก็พยายามมาฝึกฝนอบรม มาก็มากราบมาไหว้แล้วก็มาสวดมนต์ไหว้พระเท่าที่สามารถที่จำได้ กล่าวสรรเสริญถึงคุณพระพุทธ พระธรรมพระสงฆ์ ว่าท่านเป็นผู้ปฏิบัติดี ทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ แล้วทีนี้เราจะมาประพฤติปฏิบัติดีตามท่านได้ด้วยวิธีการอย่างไร แล้วก็มาศึกษาฟังเทศน์ ฟังธรรม หรือมาดูด้วยสายหู สายตาของเราเพื่อจะได้น้อมนำไปประพฤติปฏิบัติ ฝึกหัดตัวของเราอีกทีหนึ่ง อันเรื่องนี้แหละเป็นเรื่องที่เราพยายามอุตส่าห์มา ทีนี้พอมาถึงแล้วก็มีโอกาสที่จะได้

ปรึกษาหารือในวิธีการประพฤติปฏิบัติฝึกหัดทางกาย ทางวาจา ทางใจ ซึ่งเป็นของมีประจำอยู่ในตัวของเราอยู่แล้ว ว่าเราควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร จะทำอย่างไรถึงจะเป็นไปในทางดี จึงจะถูกต้องตามธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า นี้ก็ต้องอาศัยการได้ยินได้ฟัง อาศัยการได้ดู ได้เห็น ได้จดจำ ได้จำมา เราจึงค่อยประพฤติปฏิบัติฝึกหัดถูก ถ้าหากไม่ได้ยินได้ฟังมาก่อนนี้ก็ยากอยู่เหมือนกันนั่นแหละ เพราะว่าลัทธิประเพณีของโลกมันมีร้อยอันพันประการ ร้อยอันพันอย่าง

ถึงแม้จะว่านับถือพระพุทธศาสนาอยู่ขนาดไหนก็ว่านับถือศาสนาพุทธ นับถือศาสนาพุทธอยู่อย่างนั้นแหละ แต่แล้วเรื่องอื่นมันนับอย่างไม่ได้ จักเป็นภูต ผี ปีศาจ จักเป็นลัทธิพราหมณ์ ลัทธิคริสเตียน เยซู ร้อยอันพันอย่าง ไม่รู้ว่าจะถืออันไหนเป็นหลัก เป็นแหล่ง บางคนหันเหไปว่าแต่ใครมาพูดอย่างไรก็ไปตามเรื่อง ถ้าอยู่ธรรมดานี้ก็ดีอยู่หรอก หากเวลาเกิดไข้ เกิดป่วย เกิดหนาว เกิดอุปสรรคขัดข้องขึ้นมาบ้างแล้ว ผู้ใดมาดึงไปทางไหนไปหมด เสียเท่าไหร่ก็ตามเงินทองที่นั่นที่นี่ไปตามเรื่อง โดยไม่มีหลักจิต หลักใจ หลักคู่ชีวิตจิตใจของเจ้าของไม่มี เนื่องจากไม่ได้ศึกษาในธรรมะว่าเราควรจะตั้งอยู่ในธรรมหมู่ไหน ควรจะตั้งชีวิตจิตใจไว้ในธรรมะอันใด ในการดำเนินชีวิต ในชีวิตหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นมาเป็นคน เลยไม่รู้จักเรื่อง มีแต่พยายามหาสมบัติภายนอกร้อยอันพันอย่าง หาแต่ทางได้เป็นเกณฑ์ หากันอยู่อย่างนั้นตลอดวันตลอดเวลา ค่ำไม่ได้ยืนคืนไม่ได้อยู่ หัวหม่นก้นซุกกันอยู่อย่างนั้น การบ้านการเมืองบางคน เลยไม่ได้คิดว่าดีอย่างใด ไม่ดีอย่างใด หาแต่ทางจะได้มาอยู่มากินเท่านั้น ไม่รู้ว่ามาแต่ไหนมาเกิดก็ไม่รู้จักตายแล้วจัก

จะไปทางไหนก็ไม่รู้จัก ถึงไม่รู้จักก็ไม่รู้จักสนใจว่าจะให้รู้จัก หาแต่สิ่งจะมากินท่าเดียว ได้มาทางดีก็ตาม ทางไม่ดีก็ตาม ลักเขาก็ตาม ฉกเขาก็ตาม ตีชิงวิ่งราวก็ตาม ปล้นเขาก็ตาม ฉ้อโกงเขาก็ตาม กรรโชกเขามาก็ตาม อะไรก็ตาม ไม่ได้คิด ว่าตั้งแต่ได้อิ่มท้องเจ้าของ หรือได้มาในมือเจ้าของเป็นเอา อันเรื่องคนเราโดยมากมันคิดไปง่าย ๆ อย่างนั้น

การนับถือหรือสรณะ ก็มีร้อยอันพันอย่าง อย่างเราเห็นเดี๋ยวก็หอพระภูมิ เดี๋ยวก็ตูบนั้น จ้อก้อ แจ้แก้ อยู่ตามไร่ ตามนา อยู่ตามรั้วตามสวน อันนั้นอันนี้ จักอันไหนต่ออันไหน จักจะพึ่งอันไหน ไม่รู้ว่าจะอยู่กับอันไหนแน่นอน มันเลยเป็นปัญหาไปหลายแบบ หลายแผนอย่างครั้งพุทธกาล ก็หนักหนาเหมือนกัน มีหลายอย่าง มาสมัยนี้ก็ยังมีอยู่ เป็นบางหน บางแห่ง เรื่องผีไท้ ผีแถน พวกผีร้อยอันพันอย่างไป แล้วนับถือกันอยู่อย่างนั้น บูชม บูชา ทั้งกราบ ทั้งไหว้ว่าแต่ใครทำอย่างไรก็ทำไปตามเรื่อง โดยไม่ได้ถือหลักในการประพฤติปฏิบัติตัวเจ้าของควรจะถือหลักไหน...แบบไหน ลัทธิไหน ประเพณีไหนเลยไม่ได้คิด ว่าแต่ผู้เฒ่าผู้แก่บ้านเมือง พาทำก็ทำไปอย่างนั้น

อันเรื่องเหล่านี้แหละ เป็นเรื่องพัดพา ดึงคนไปในทางต่ำ แต่แล้วมันก็เป็นคล้าย ๆ ทำนองนั้นอย่างว่านั้นแหละ เพราะว่าภูตผี ปีศาจเขาก็มีจริง ๆ แล้วก็พวกภูมิเทวดา รุขเทวดา อากาศเทวดา ตลอดถึงภูติผี ปีศาจมีอยู่ทุกหน ทุกแห่ง ถ้าหากเรามาพิจารณาใคร่ครวญดูแล้ว เรานี้เกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ สูงกว่าบรรดาพวกเหล่านั้นอยู่แล้ว บรรดาพวกภูติผี ปีศาจ พวกเหล่านั้นเขาต้องการอยากมาเกิดเป็นมนุษย์กันอยู่ทุกวัน ทุกเวลา ปรารถนากันอยู่ พยายามสร้างคุณงามความดี

ใส่ตัวเจ้าของ อยากมาเป็นมนุษย์ สืบเนื่องมาด้วยอำนาจของกรรม จึงตกอยู่ในภพนั้นภูมินั้น เดี๋ยวนี้ไม่มีโอกาสจะได้มาเป็นมนุษย์ นอกจากหมดกรรมแล้วนั่นแหละ แล้วทีนี้สำหรับผู้ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ แล้วหากอยากลงไปอยู่ต่ำกว่าเขา อยากยกเขาเป็นสรณะเป็นครูเป็นบา หรือเป็นที่พึ่งพาอาศัย ให้เขามาปกปักรักษาความเป็นอยู่ของเจ้าของ ว่าอย่างนั้นความคิดของบางคนสังเกตดู

แต่แล้วตามธรรมะของพระพุทธเจ้า ท่านสอนไว้หมดแล้ว เรื่องเหล่านี้บางคนไม่ได้ศึกษา เลยไม่รู้จักเรื่อง ว่าสรณะที่พึ่งพาอาศัยที่แน่นอน มันอันไหนดี ไม่ดี เลยไม่ได้คิด ไม่ได้เคียง เรื่องนี้ยังมีอยู่ในภัทเทกะรัตตะคาถา ซึ่งพระมหากัจจายนะท่านถือนักถือหนา เป็นอาการดำเนินชีวิต จนได้สำเร็จเป็นพระอรหัต อรหันต์ ก็เนื่องจากถือภาษิตย่อ ๆ ของท่านนี้แหละ ท่านเรียกว่า **ภัทเทกะรัตตะคาถา อตีตํ นานฺวาคเมยฺย นปฺปฏิกงฺเข** ท่านไม่ได้ถือมากอะไรหรอก อันนี้เป็นเรื่องของพระมหากัจจายนะ ว่าอดีตซึ่งล่วงไปแล้ว อันนั้นก็อย่าเอามาฝังไว้ในจิตในใจ อนาคตที่ยังไม่มาถึงก็อย่าเอามาแช่ในจิตในใจ มาฝังในจิตในใจของเรา ให้อยู่ในปัจจุบันธรรม นี้พูดถึงหลักการประพฤติปฏิบัติธรรม

แล้วทีนี้พูดถึงเรื่องสรณะที่พึ่งพาอาศัย ท่านว่าไว้เหมือนกัน มีหลักเหมือนกัน **พหุํ เว สรณํ ยนฺติ ปพฺพตานิ วนานิ จ**

อารามรุกฺขเจตฺยานิ มนุสฺสา ภยตชฺชิตา

ท่านกล่าวไว้ อันนี้ท่านไม่ได้หมายถึงอย่างอื่น หากแปลตามภาษาง่าย ๆ เรา บรรดามนุษย์ทั้งหลาย ซึ่งเกิดขึ้นมาในสากลโลกธาตุ ถ้าหาก

เมื่อเวลามีภัยคุกคามเข้าแล้วว่าอย่างนั้น แต่ว่าภัยในที่นี้คือภัยทั้งทางนอก ภัยทั้งทางใน ภัยที่เกิดขึ้นที่ไม่ดี ไม่อย่างใด ก็อย่างหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งที่เราไม่พอใจนั้น ท่านเรียกว่า ภัย คือเป็นเหตุ เป็นภัย เมื่อเกิดขึ้นแล้วโดยมากมักจะวิ่งหรือแล่นไปหาต้นไม้ ภูเขา เลากา แล่นไปหาหมอมดหมอมอ หมอแต่งแก้เสียเคราะห์บูชา แล่นไปหาผีดง ผีพง ผีเป้า ผีสัมปะปี้ ตลอดถึงปู่ตา ตาแฮก แล่นไปศาลพระภอก พระภูมิ แล่นไปหมดทุกอัน ทุกอย่างว่าเป็นที่พึ่งพาอาศัยของเจ้าของว่าทำอย่างไรจะแก้ได้ ทำอย่างไรจึงจะทำได้ ทำอะไรต่อมิอะไร อันนี้ท่านเรียกว่า **เนตํ โข สรณํ เขมํ** ไม่ใช่สรณะอันเกษมอันดีอะไรหรอก อันนี้ **เนตํ สรณมุตฺตมํ** ไม่ใช่สรณะอันอุดมหรอกของเหล่านี้

ถ้าหากผู้ใดมาถือสิ่งเหล่านี้ เป็นสรณะแล้ว จะไม่พ้นไปจากทุกข์ มีแต่ทุกข์เรื่อยไป เพราะว่าพวกเหล่านี้ไม่เป็นผู้ที่มีศีล มีธรรมเต็มที่ เอาแต่เขาอยากทำอะไรก็ไปตามเรื่องของเขา เกี่ยวกับภูตผี ปีศาจ ร้อยอันพันอย่าง ที่กล่าวมาแล้ว พระพุทธองค์ท่านว่าไม่พ้นไปจากความเดือดร้อนวุ่นวาย จะต้องทุกข์ไปอยู่อย่างนั้นเรื่อยไป

ในกาลต่อไปท่านเลยว่า โย จ พุทฺธญฺจ ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ สรณํ คโต

ถ้าหากผู้ใดมานับถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะแล้วจนกว่าประพฤติปฏิบัติตัวของเจ้าของให้รู้ยิ่ง ให้มีจิตใจมั่นเที่ยงจนรู้ในอริยะสัจจะธรรมของพระพุทธองค์ เรียบร้อยแล้วนั้นแหละ

เอตํ โข สรณํ เขมํ เป็นที่พึ่งอันเกษม **เอตํ สรณมุตฺตมํ** เป็นที่พึ่งอันอุดม **เอตํ สรณมาคมฺม สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจตีติ** หากผู้

ใดมาอาศัยสิ่งเหล่านี้เป็นสรณะ เป็นที่พึ่งพาอาศัย แล้วจะพ้นไปจากทุกข์ทั้งปวง

คำว่า ทุกข์ทั้งปวง ทุกข์หมดทุกอย่าง พ้นไปหมดไม่ได้มาเกี่ยวข้อง อันนี้คำสอนพระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ ท่านสอนนักสอนหนา แต่แล้วบรรดาผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาก็เลยเห็นว่า หมู่บ้าน หมู่เมือง ประเพณีบ้านเมืองเราเคยพาทำอย่างไรก็ทำไปอย่างนั้นแหละตามเรื่อง แล้วก็เสียเล็กเสียน้อย เสียอย่างไรก็ตาม ว่าแต่ได้ทำหลายอย่างแล้ว แล้วก็คิดว่าจะดี แต่แล้วซ้ำมิหนำยิ่งเพิ่มเข้าไปอีก หากเราไปพูดกับภูติผี ปีศาจยิ่งมามาก หากไปเลี้ยง ไปเจีย ไปสังเวยยิ่งมามากอีกแหละ เพราะว่าเขาเคยได้อยู่ ได้กินด้วย มันก็เข้ากันเท่านั้นแหละ เท่ากับไปต่อให้เขามามาก

ถ้าหากเรานับถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แน่วแน่อย่างว่ามาแล้วนั้น เขาก็ไม่มีทาง แต่ว่าเขาก็มาเหมือนกันคือมารับส่วนบุญ อยากให้เราอุทิศบุญกุศลไปให้ เขาก็นับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เต็มแบบของเขานั้นแหละ แต่แล้วฐานะความเป็นอยู่ของเขา การเป็นอยู่ของเขามีอย่างว่านั้นแหละ มีการสังเวย ไปเลี้ยงไปเจียอย่างนั้นอย่างนี้ อย่างว่านั้นแหละ พากันทำข้าวดำ ข้าวแดงอันนั้นอันนี้ร้อยอันพันอย่าง พวกเขาทำกันตามประเพณีโลก เขาก็อาศัยกินกับของอย่างนั้นแหละ เขาไม่มีอะไรจะกิน ผู้ใดมันพอจะได้กิน ก็ไปครอบเอาไปทำเอาให้ร้อน ๆ ให้หนาว ๆ ให้เจ็บนั้นปวดนี้ แล้วก็วิ่งไปดูมดดูมอ ดูหมอนั้น หมอนี้ ก็เข้ากันไปบ้างอะไรบ้าง ตกลงก็เลยไปด้วยกันทุกรูป อันเรื่องมันเป็นมาอย่างนี้แหละเพราะว่าบรรดาพวกภูตผี

ปีศาจมันมีอยู่หมดทุกหนทุกแห่ง ถ้าหากผู้เพ่งใน **อาจิญฺจญฺญานญฺจายตน** ในฌาน ในอรูปฌาน **วิญฺญานญฺจายตน** ในบรรดาวิญญาณวิญญาณน้อย ๆ ในตัวเจ้าของและวิญญาณทั่วไปหมดในสากลโลก มันจะมากยิ่งกว่าเมล็ดหินเมล็ดทรายนี้อีกด้วยซ้ำ แล้วบรรดาสัตว์สาวาสิ่งทุกหน ทุกแห่ง เขาพยายามจะเข้ามา พยายามหาอยู่หากินตามลัทธิประเพณีหรือฐานะของเขา หากเราไปส่งไปเสริมในทางไม่ดีเขาก็มาในทางไม่ดีนั้นแหละ พากันว่าถ้าไม่ทำอย่างนั้นก็จะตายจริง ๆ ถ้าไปทำก็หายจริง ๆ บางคนก็ใช่นั้นแหละ ก็เขามาทำหวังได้อยู่ได้กินเขามาล่อกินหลอกกิน ไม่งั้นจะเรียกว่าผีหลอกหรือ

ฉะนั้นบรรดาผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา เป็นอุบาสก อุบาสิกาอย่างบรรดาพวกเรานั้นให้รู้จักไว้บ้าง ให้ยึดถือจริงจังตามหลัก **นตฺถิเมฯ นตฺถิเม สรณํ อญฺญํ พุทฺโธ เม ธมฺโม เม สงฺโฆ เม สรณํ วรํ** ว่าที่พึ่งพาอาศัย หรือสรณะอันอื่นไม่มีนอกจากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถ้าหากเราเชื่อมั่นลงไปอย่างนี้แล้ว ก็ไม่ได้มีภูตผีปีศาจมาเทียบ มาสิง มาทำลายอย่างนั้น อย่างนี้ ถ้าหากถือแล้วไปติดต่อเขาอยู่ก็ไม่ได้อีกนะ เดี๋ยวก็ไปดูหมอ มดหมอมอ หมอแต่งแก้เสียเคราะห์บูชา หมอธรรมหมอธิมไป ตามภาษาของโลกเขา ธรรมอันนั้นเรียกหมอทำ ธรรมทางนอกไม่ใช่ธรรมทางใน หมอทำเป็นประเพณีทางโลกอันนั้นก็ไปตามเรื่องของเขา ทำวิชาแกมไปกับวิชาภูตผีปีศาจ ถ้าหากไปถืออย่างนั้นมันก็เหมือนเดินนั้นแหละ ถึงจะว่าปฏิญาณตนต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะที่พึ่งพาอาศัยก็ตามหรือจะว่ามาทำบุญทำทาน รักษาศีล ๘ ศีล ๕ อะไรก็ตามหากเราไปติดต่อเขาอยู่

อย่างนั้นไม่พ้นเขา เขาก็จะพยายามดึงไปไม่วันใด ก็วันหนึ่ง ต้องไปจนได้ ท่านเรียกว่า "ถือมงคลตื่นข่าว" ตลอดถึงหมอลำหมอร้อง ผีไท้ ผีแถน ผีแนนตายคอกอะไร ว่ากันไปอยู่นั่น แล้วแต่จะว่า พวกเหล่านี้ผิด จากพระไตรสรณะคมน์ไปหมด

ถ้าหากผู้ใดมานับถือในสิ่งเหล่านี้แล้ว โอ้ย ! ยากนักหนาจะ พยายามทำจิตใจให้เป็นสมาธิ ให้จิตเป็นสมาธิให้มีสติ ให้มีปัญญานั้น เป็นไปได้ยาก เพราะว่าเราตกอยู่ในฐานะต่ำคือในฐานะของภูตผี ปีศาจ สำหรับธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าหรือพระพุทธองค์ ท่านเคยตรัส แล้วว่าผู้จะได้บรรลุธรรมก็จะต้องเป็นตั้งแต่ชั้นมนุษย์ขึ้นไป ถ้าหากต่ำ กว่าชั้นมนุษย์แล้วไม่มีโอกาส เป็นอภัพพบุคคลคือไม่มีโอกาสจะได้ ตรัสรู้ธรรมเพราะฐานะต่ำเกินไป ตอนนี้ถึงแม้ว่าเป็นมนุษย์ก็ตามใน ส่วนรูปร่าง แต่การประพฤติปฏิบัติหรือกิริยามรรยาท เรายังตกอยู่ใน บรรดาสัตว์สาวาสิ่งอยู่ ที่กล่าวมาแล้วตลอดถึงภูตผี ปีศาจ นั้นก็ยัง ตกอยู่ในขั้นต่ำ ไม่มีโอกาสจะได้บรรลุธรรม ถ้าหากเราไม่ยกขึ้นมา เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ก่อน ให้พิจารณาดูให้ดี ๆ นะข้อนี้

เราต้องยกฐานะของเราขึ้นมาเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ มี มนุษยธรรมเป็นเครื่องอยู่นี้แหละถึงจะค่อยเห็นอรรถ เห็นธรรมในขั้น ต่อไป ถ้าหากเราตกอยู่ในขั้นต่ำอย่างว่า โอ้ย ! ยากแล้ว ต่ำไม่ใช่ว่า จะต่ำแต่เพียงตัวของเราเองนะ ต่ำไปหมดถึงการกระทำ ทั้งกาย ทั้งวาจา จิตใจ ถึงจะว่าไปรักษาศีลก็ตาม ศีล ๕ ก็ตาม ศีล ๘ ก็ตาม หรือ ไปทำบุญ ทำทานก็ตาม ก็เรียกว่าตกอยู่ในขั้นต่ำ ไม่มีอานิสงส์เต็มที่ เหมือนมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งเราได้กระทำ เพราะว่า บรรดาสัตว์สาวาสิ่ง

เขาก็ต้องตกอยู่ในขั้นต่ำ เรียกว่า ทานนอกพระไตรสรณะคมน์ หรือทานนอกพระพุทธศาสนา หรือรักษาศีลก็เหมือนกัน เรียกว่าโลกานุวัตร เป็นไปตามโลก เพราะว่าเราไม่ยกฐานะของเราขึ้นมาเป็นคนโดยสมบูรณ์ ก็เรียกว่า การกระทำทางนอกเป็นไปตามโลกานุวัตร ถึงจะมาบวชเป็นพระเป็นสงฆ์อยู่ก็ตาม หรือเป็นอะไรก็ตาม ถ้าหากมีการกระทำอย่างว่านั้นก็ตกอยู่ในฐานะอย่างที่กล่าวมาแล้ว

แล้วนี้บรรดาผู้ที่เรามีศรัทธามาประพฤติปฏิบัติศีลธรรมอย่างทุกวันนี้ ให้พิจารณาดูให้ดี ๆ นะ ให้พยายามยกฐานะของตัวให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ การประพฤติปฏิบัติจะทำต่อไปจึงจะเป็นไปได้ง่ายให้เรานับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี้แหละไว้เป็นการดี นี้เป็นสมบัติของมนุษย์ ของเทวดา ของอินทร์ ของพรหม ตลอดถึงพระอรหัตอรหันต์ ตลอดถึงพระพุทธเจ้า นี้เป็นสมบัติชั้นสูงคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่เรียกว่าพระไตรสรณะคมน์ ถ้าหากเราไปถือต่ำกว่านั้นไม่มีโอกาสจะได้ประพฤติปฏิบัติศีลธรรมขึ้นมาได้ นี้ให้พิจารณาดูให้ดี ๆ หากเราจะตัดสินใจเด็ดขาดว่าจะนับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ตามหลัก นตฺถิเมฯ อย่างที่กล่าวมาแล้วจะต้องเอากันจริงจังถึงตายก็ตามไม่ได้ฟังเสียงอะไรแหละมอบกายถวายชีวิตต่อ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วถ้าหากเรากล้าหาญเด็ดเดี่ยวหรือ ยึดถือได้อย่างว่านั้น นั้นแหละถึงจะเป็นสมบัติของมนุษย์โดยสมบูรณ์ เราถึงจะเป็นไปเพื่อความเจริญกายก็ไม่ทำ วาจาก็ไม่เกี่ยวข้อง ใจก็ไม่ทำไปด้วยถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นหลัก อันนี้เป็นคู่ชีวิตจิตใจในการดำเนินชีวิตของเรา หากถือได้อย่างที่ว่า เอ้อนี้ ! เรียกว่าเป็น

มนุษย์โดยสมบูรณ์ เราไปทำบุญก็เรียกว่าได้บุญเต็มที่ เพราะว่าทาน ในพระพุทธศาสนา ไม่ใช่นอกศาสนา เราไปรักษาศีลเราไปฟังเทศน์ ฟังธรรมหรือถือศีล ๕ ศีล ๘ อะไรก็ตามก็เรียกว่าทำเป็น "ธรรมานุวัตร ทำในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทำในพระพุทธศาสนาจริง ๆ ไม่ใช่ทำนอกศาสนา

ถ้าหากเราไม่เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ถ้าไปทำอะไรก็เรียกว่านอกศาสนาหมด อย่างที่กล่าวมาแล้ว เดี๋ยวนี้เราต้องการอยากได้บุญกุศลหลาย เราเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ การไปทำบุญทำทานก็ตาม การไปไหว้พระสวดมนต์ รักษาศีลก็ตามหมดทุกอย่างในการประพฤติปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา ก็อยากให้มีอานิสงส์มากๆ ความมุ่งหมายของเราทำน้อย ๆ อยากให้ได้มาก ๆ นั้นแหละคือความชอบจริง ๆ ของแต่ละคน แต่แล้ว ทำไม่ถูกทางเลยไม่ได้เต็มที่ อย่างที่กล่าวมาแล้วนี้ให้สำเหนียกดู ดูด้วยนะ ให้คิด ให้ตรอง ให้พิจารณาดูบ้าง การนั่งสมาธิมันเป็นไปได้ยากบางทีฐานะของเราอาจจะตกอยู่ในฐานะอย่างต่ำเหล่านี้ อันฐานะพวกต่ำเหล่านี้ เดือดร้อนวุ่นวายนะ ใครเข้าใกล้ก็ไม่ได้ใครแตะก็ไม่ได้ มีแต่ทางจะขบจะกัด บรรดาพวกสัตว์สาวาสิ่งนั้นมันเป็นอย่างนั้น ไปใกล้ก็ไม่ได้ ว่าแต่ใกล้กันเมื่อใดกัดกันเลยแหละเป็นอย่างนั้น ถ้าหากจิตใจเรานี้ตกอยู่ในฐานะต่ำนี้ จะเป็นไปในทำนองนั้นนะให้ยกตัวเราเองขึ้นมาให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ตามธรรมดามนุษย์ธรรมนั้นโอ้ย ! ท่านสบายนะ ท่านมองกันได้ สายตาเต็มไปด้วยความเมตตาสงสาร ซึ่งกันและกัน ซึ่งได้มาเกิดอยู่ในมนุษย์สาโลกเกิดมาเป็นผู้เป็นคนเกิดมาอยู่ในบ้านไหน เมือง ใด ถิ่นไหน แดนไหน

ก็ตามเป็นชาติใด ภาษาใดก็ตาม เรียกว่าเป็นมนุษย์มีชาติเสมอกัน แล้วก็เต็มไปด้วยความเมตตาสงสารซึ่งกันและกันพยายามที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้ เป็นไปเพื่อความเจริญ เรียกว่าตามธรรมดามนุษย์จะต้องมีศีล ๕ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เรียกว่าให้มีความเมตตากรุณาสงสารซึ่งกันและกัน อันนี้จัดว่าเป็นมนุษย์สมบูรณ์

ถ้าหากเรามองดูกัน คอยแต่จะขบจะกัดกันอย่างนั้น มันก็ไม่ต่างกันกับบรรดาสัตว์ เรียกว่าฐานะจิตใจเรายังตกอยู่ในขั้นต่ำ เทียบเข้ามาง่าย ๆ อย่างนี้ก็ได้ ถ้าใครไม่รู้จักว่าสัตว์มันเป็นอย่างไร ลองไปจับไปเล่นกับมันดู แล้วให้พิจารณาเข้ามาหาตัวเข้าของอย่างนั้น เพื่อจะได้แก้ไขจิตใจเจ้าของให้เป็นคน ให้เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมไปตลอดถึงพระอริยะเจ้า จะต้องแก้จิตใจของเรานี้แหละ ใจตัวนี้แหละมันพาไปพามา นี้พูดถึงสรณะในการที่จะน้อมเข้ามาฝึกมาสอนกาย วาจาจิตใจของเราให้สมกับว่าเป็นบริษัท บริวาร เป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้าของพระธรรม ของพระสงฆ์จริง ๆ เราถึงจะเป็นไปเพื่อความเจริญ

อันเรื่องมงคลตื่นข่าวในเหตุการณ์ต่าง ๆ นานา อย่างที่ว่ามาแล้วนั้นหากผู้ใดสะสางออกได้ โอ้ ! ดีหลาย การจะประพฤติปฏิบัติศีลธรรมยึดคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นี้แหละเป็นหลัก หากเราเป็นคนทำจริง เชื่อจริง พูดจริงอย่างว่ามาแล้ว นึกว่าพุทโธเท่านั้นแหละศักดิ์สิทธิ์เลยแหละ ผีวิ่งไปที่ไหน ไม่เห็นผีปอบผีอะไรทุกอย่างนั้นแหละถ้าเราถือไม่จริงก็เลยเป็นเรื่องไม่จริงไปด้วย นี้พูดถึงเรื่องฆราวาสญาติโยมอะไรทุกคนนั้นแหละ ถ้าเราเป็นคนพูดจริง ทำจริงอย่างว่ามานี้ โอ้ย ! ก็จะเกิดเป็นของศักดิ์สิทธิ์ เกิดเป็นของพิเศษ เรื่องเหล่านี้เลยเป็นของ

สำคัญเท่านั้นแหละ ถ้าหากเราอยู่อย่างนี้ก็ยังชั่วอยู่หรอก ไม่ค่อยรู้จักคุณค่าของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เท่าใด ถ้าหากไปประสพทุกข์ได้ยากอยู่ในที่เปล่าเปลี่ยวผู้เดียวลอง ๆ ดูบ้าง แล้วเกิดอุปสรรคอุบัติเหตุใหญ่ขึ้นมาโอ้ย! ถ้าไม่ระลึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

ไม่มีที่อยู่แล้วมีแต่จะร้องจะไห้ ไม่ได้พึ่งพาอาศัยใคร ยามอยู่คนเดียวนั้นแหละ เมื่อเราจะลึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์แล้ว โอ้ย ! ใจกล้าหาญ เบิกบานสบายคล้ายกับว่าเป็นแม่มาปกป้องรักษาดูแลอยู่ใกล้ ๆ นั้นแหละ เดี๋ยวนี้เราอยู่กับหมู่กับพวกยังดีอยู่หรอก มีที่พึ่งพิงอาศัยหลายอย่าง เลยไม่รู้จักคุณของ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เท่าใด

ถ้าหากร่างกายชีวิตอันนี้ตายไปแล้ว เอ้อนั่น ! ยิ่งจะเห็นมากแท้ว่าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือคุณงามความดีในการประพฤติปฏิบัติธรรมะมีคุณค่าเพียงใด การทำบุญ ทำทาน การเมตตารักษาศีลภาวนา การไปวัดไปวามีคุณค่าเพียงไหน แค่ไหน นั้นแหละถึงจะเห็นมากจริง ๆ

ถ้าหากผู้ใดมีสติเต็มที่ หรือมีสมาธิเต็มที่แล้วก็เห็นในชาตินี้แหละ ถ้าใครไม่เห็นในชาตินี้ ตายแล้วนั่นแหละถึงจะค่อยรู้จักดี ถ้าหากผู้ใดอยากเห็นชัดก็ให้เร่งสติ สมาธิ ให้เห็นจิต เห็นใจเจ้าของ ถ้าหากเห็นใจเจ้าของแล้ว ก็จะเห็นในระยะปัจจุบัน เราจะไปนรก ไปสวรรค์ จิตใจจะไปอย่างไรต่ออย่างไร อ่านได้เห็นได้ เพราะไม่ได้สอนว่าตายแล้วถึงจะเห็น เห็นในปัจจุบันนี้แหละเรียกว่า ปัจจุบันธรรม อย่างที่ยกขึ้น

ว่าขึ้นต้น **ปจฺจุปฺปนฺนํจ โยธมฺมํฯ** ท่านว่าในภัทเทกะรัตตะคาถา ถ้าหากจิตใจอยู่ในปัจจุบันธรรม พิจารณารู้รอบอยู่ใน เญยยะธรรมทั้งหลายแล้วนั้นแหละเป็นจิตใจที่แน่วแน่ที่จะรู้ชัดในธรรม และเป็นปัญญาที่จะเห็นชอบรู้รอบในเรื่องจิตใจของตนรู้ไปหมด และเป็นปัญญาที่จะเห็นชอบรู้รอบในเรื่องจิตใจของตนรู้ไปหมด ทั้งข้างหน้าข้างหลัง รู้ไปหมดไม่ต้องไปคิด พะวงในระยะนั้นให้อยู่ในปัจจุบัน ถ้าหากเราอยู่ในปัจจุบันธรรมแล้วนั้นแหละเป็นจิตที่แน่นอน อดีตก็ดับ อนาคตก็ดับไม่ได้เกี่ยวข้อง ไม่มีอดีตอนาคต

เป็นอะไรถึงไม่มีอดีตอนาคตเหมือนเราว่านั้น คือท่านมีสติเต็มที่รู้ชัดอยู่ทุกระยะ อดีตก็เลยไม่มีอนาคตก็เลยไม่มี ว่าไปกับหมู่ ว่าไปตามภาษาโลกเฉย ๆ มันเห็นชัดอยู่ทั่วทั้งอดีตอนาคต มันเลยรวมอยู่ด้วยกันเป็นปัจจุบันไปด้วยกันหมด เรียกว่าอดีตอนาคตหมดไปแล้วมีแต่ปัจจุบันเรื่อยไป อันไหนก็เป็นปัจจุบันเห็นชัด ๆ ในปัจจุบัน

อันนี้เรื่องของพระพุทธเจ้า พระอริยะเจ้าท่านเป็นอย่างนั้น มีแต่ปัจจุบันล้วน ๆ อดีตอนาคตไม่มี เพราะว่ามันรู้ชัดไปหมด ญาณความรู้ของท่านเต็มที่ ดูอันไหน ก็เป็นปัจจุบันเรื่อยไป ดูนรก ดูสวรรค์ดูผู้คนใครจะไปไหนมาไหน ตายแล้วจะไปไหน ไปเกิดที่ไหน ไม่มีเรื่องเกิดเรื่องดับ เป็นเรื่องของสังขารต่างหาก อันนี้ท่านดูเห็นชัดตลอดเลยเรียกว่า มีปัจจุบันอยู่ตลอดไป แล้วเราถ้าหากอยู่ในปัจจุบันอย่างว่านั้นรู้รอบอย่างท่านนั้น เอ้อนี่หล่ะ ! เป็นธรรมอันพิเศษ ของบรรดานักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย

ถ้าหากเราลดละจากสิ่งต่าง ๆ มาแล้วมาตั้งจิตตั้งใจ ให้มีสติมี

สมาธิเต็มที่จนปัญญารู้รอบ จนเป็นปัจจุบันธรรมแล้ว นี่แหล่ะจึงจัดว่าเห็นอรรถ เห็นธรรมเต็มที่ คำว่าปัจจุบันธรรมนี้ อดีตอนาคตดับ ไม่ใช่ต่ำนะนี่ต้องถึงขั้นสูงแล้ว ดูโลกเห็นแจ้งชัดทุกระยะ เห็นในปัจจุบันนั้นไม่มีอดีต อนาคต

อย่างเราอยู่กันเดี๋ยวนี้ นี้ถ้าว่าสวรรค์ไม่รู้อยู่ไหน หรือว่าตายแล้วถึงจะเห็นนั้นนะ อย่างเราพูดกัน ถ้าว่าพระนิพพานตายแล้วถึงจะเห็น ถ้าว่านรกก็ว่าตายแล้วถึงจะเห็น

ผู้ท่านเป็นปัจจุบันธรรมนั้น ว่ายามไหนเห็นยามนั้นน่ะเดี๋ยวนี้นั้น ปัจจุบันเห็นชัดหมดอดีตอนาคตไม่มี การประพฤติปฏิบัติศีลธรรมมันรู้ถึงขนาดนั้นแล้วเราจะอยากเห็นเหมือนท่านหรือไม่หรือว่าอย่างไร ให้พิจารณาดูนะใครก็ตาม แต่ว่าก่อนจะเห็นต้องเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นหลักก่อน ในขั้นต้น นี้เรียกว่าขั้นสรณะ เราอย่าแต่ว่า พุทฺธํ ธมฺมํ สงฺฆํ ทุติ ตะติ สรณํคจฺฉามิ ว่าแต่ว่าเฉย ๆ ไม่ได้เรื่อง ในเรื่องวาจา หากใจไม่เป็นไปด้วย ว่าอะไรเหมือนกันหมดนั้นแหละ ในธรรมะต่าง ๆ ในการสวดมนต์ สวดพร อันนี้เป็นเรื่องของสมมุติ เป็นการเสี้ยมสอนจิตใจ อยากให้ยึดถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เต็มที่ ว่าเฉย ๆ พอเป็นแนวทางเป็นเครื่องล่อเครื่องลวง เฉย ๆ จนกว่าใจของเราตกลงรู้ถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ดีจริง ๆ จัง ๆ ยึดถือเป็นคู่ชีวิตจิตใจได้นั่นแหละ เราถึงจะได้สรณะที่พึ่ง ถึงจะจัดว่าผู้มีวิหารธรรม มีหลักจิต หลักใจ เป็นเครื่องอยู่ ถ้าไม่อย่างนั้นก็เรียกว่า เลื่อนลอย ไม่มีหลักอิงเต็มที่ฐานะของมนุษย์ เรามีโอกาสที่จะประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรมได้ ในขั้นหนึ่ง ถ้าหากเราไม่

พยายามอย่างที่ว่ามาแล้ว ทางกายกรรม โอ้ย ! ก็น่าสงสารแล้ว เวลาร่างกายชีวิตจิตนี้แตกทำลายไปแล้ว โอ้ย ! ท่านจะร้องไห้สัก เท่าใดแหละ

ให้ยึดถือกันแน่นอน ผู้ใดก็ตาม เอาขั้นนี้ไว้เสียก่อน ไม่ว่าผู้ใดหล่ะ ถ้าหากผู้ใดตกอยู่ในขั้นนั้น มีแต่ร้อนแต่ลน คนสนุกกันอยู่แต่ของอย่างนั้นแหละ คืออย่างพวกเปิดวิทยุ ร้องก๊าก ๆ ดังขนาดไหนก็ว่าสนุกกันอยู่อย่างนั้นแหละ ต่อไปก็เกิดมาร้องเสียงอะไร ฟังได้ยินไหม ? (เสียงสัตว์ร้อง) ดังกันวุ่น ๆ อยู่นั่น กิ๊ก ๆ แก๊ก ๆ อยู่นั่นเขาว่าเขาสนุกสนาน ร้องกันอยู่ทั้งคืนนั้นแหละเลยไม่ได้นอน จักเท่าไหร่ปีร้องอยู่นั่นจนตายทิ้งเฉย ๆ นั้นหรือมันจะไปเกิดเป็นของอย่างนั้นหรืออย่างไร พวกคนชอบร้องมาก ๆ ใจมันติดอยู่อันไหนก็อยากร้องอันนั้นแหละว่าร้องมันไพเราะหรือว่าลำ ว่าอะไรกันนั่น เลยไม่คิดว่าคนอื่นจะรำคาญจะมีไหม ? หรือว่าคนอื่นจะว่าไพเราะดีเหมือนเรานี่ว่าอย่างนั้นก็ไม่รู้จัก กล่าวกันอยู่อย่างนั้นจนหมดแบบหมดแผน หมดเงินหมดคำทิ้งเฉย ๆ ฟังจนเสียการเสียงาน จนไม่ได้ทำการทำงานมันก็จะเกิดมาร้องอยู่อย่างนี้ และได้ยินหรือไม่เสียงร้องอยู่นั้นใครก็ตามแล้วมันได้ประโยชน์อะไร เขาว่ามันไพเราะสนุกสนาน หมดแบบของเขานั้นแหละจนว่าไม่ได้นอน ร้องตลอดคืนยันรุ่ง เลยไม่ได้คิดคำนึงถึงเรื่องของเจ้าของว่าเจ้าของทำดี ทำไม่ดี ไม่ได้คิดทั้งนั้นร้องกันอยู่ตลอดเวลาจนว่าตาสวดตูดออกกันอยู่อย่างนั้นแหละ คนเราก็จะอยากเป็นกันไปแค่นั้นหรือ คิดดูบ้างนะใคร ก็ตามให้พิจารณาดูบ้าง ถ้าหากอะไรร้องก็ตามว่าแต่น้อมเข้ามาพินิจพิจารณาให้เป็นอรรถเป็นธรรมได้ก็ยังดีอยู่ นี้อะไรยังไม่พอจะเป็นอะไรมีแต่จะดึงจิตใจ พัดพาให้ลง

ไปทางต่ำ ก็ยิ่งจะพากันไปไกล แล้วทีนี้ตกหนไหน แดนใด ไม่รู้

นี้แหละพวกเราถือว่าเป็นนักปฏิบัติธรรมอยู่ใกล้กับวัดกับวาก็ให้พาประพฤติปฏิบัติศีลธรรมเอาบ้างสักเล็กสักน้อย อย่าเห่อเหิมจนเกินไป เรื่องของโลก ฟังไปบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ พอให้เป็นเครื่องประดับปัญญาพอจะได้พินิจพิจารณาดูอย่างนั้นก็ดีอยู่หรอก นี้จักอันไหนต่ออันไหน เอามันเต็มแบบเต็มแผนนั้นแหละ ถ้าเป็นของร้องเป็น ไม่รู้ว่าอันไหนสวนกันไปคนละทางอันเรื่องของเหล่านี้ก็เป็นเรื่องจะพินิจพิจารณาดู นี้แหละได้แนะนำมาพอเป็นแนวทาง ในการที่จะปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของเรา ให้เข้าในหลักธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า ถ้าหากผู้ใดตกอยู่ในขั้นต่ำก็ต้องปรับปรุงเจ้าของหรือว่ายกเจ้าของขึ้นมาเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ เมื่อมาเป็นมนุษย์ ต้องการคุณธรรมขั้นสูง ก็พยายามปรับปรุงแก้ไข กาย วาจา จิตใจ อันนี้แหละให้มีสติ มีสมาธิเต็มที่จนกว่าจะเกิดปัญญาได้ พิจารณารู้รอบในเรื่องของตน แล้วก็ต่อแต่นั้นเราก็จะมีวิหารธรรมเป็นเครื่องอยู่ เป็นเครื่องดำเนินชีวิตของเรา เราก็จะได้เดินไปสู่ความสุขความเจริญในกาลต่อไป นี้แหละได้แนะนำมาพอเป็นแนวทาง เอวัง

เลื่อนชั้นด้วยธรรม
ทุกสิ่งต้องผ่านธรรมชาติรู้

โดย

หลวงปู่ศรี มหาวีโร

วัดประชาคมวนาราม อ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด

ต่อแต่นี้ไปพากันตั้งอกตั้งใจฟัง คือ วันนี้เป็นวันทำบุญกลางปีกลางพรรษา แล้วนี้บรรดาญาติโยมบ้านใกล้ ๆ ผู้มีศรัทธาก็อุตส่าห์มาบำเพ็ญกองการกุศล ตามกำลังศรัทธา และฐานะของแต่ละคน เพราะถือว่าวันนี้ เป็นวันพระ เป็นวันศีล เป็นวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนา

แล้วทีนี้ตามธรรมดาพวกเราก็ได้ยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นหลักคู่ชีวิตจิตใจ ในการที่จะอยู่ในมนุษย์สาโลกนี้ เพื่อเป็นการปกป้องรักษาความประสิทธิ์ประสาท ความสุขความเจริญให้แก่บรรดาพวกเรานี้ทุกคนก็เชื่อมั่น ในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่เรียกว่าพระไตรสรณะคมน์ จึงได้พากันมาแสดงตนถึง พระพุทธ พระธรรมพระสงฆ์ ที่เสร็จสิ้นไปเมื่อกี้นี้แหละ อันนี้เป็นการแสดงออกทางวาจาว่ายึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะ เป็นที่พึ่งพาอาศัยถึงแม้ว่าจะมีสิ่งพึ่งพาอาศัย ในด้านภายนอกมากมายก่ายกองสักเท่าไรก็ตาม จะเป็นทรัพย์สมบัติในโลกนี้น้อยมากสักปานใดก็ตาม ก็ยังไม่พอ

ก็ยังไม่แล้ว ต้องอาศัยยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งเป็นที่พึ่งทางในอีกทีหนึ่ง นี้จัดเป็นที่พึ่งที่แน่นอน ที่จะติดตามจิตใจของเราไปได้ทุกภพทุกชาติ ด้านที่พึ่งภายนอกก็ได้อาศัยแต่เพียงในระยะที่มีชีวิตจิตใจอยู่เพียงนี้เท่านั้น หากร่างกายอันนี้ แตกทำลายไปแล้วก็ไม่มีหนทาง ก็ต้องกลายเป็นของโลกเรื่อย ๆ ไป อย่างที่เคยได้ปรารภกันมา อันนี้ส่วนที่พึ่งภายในได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งเราได้แสดงตนหรือยึดถือว่าเป็นหลักคู่ชีวิตจิตใจ อย่างที่กล่าวกันแล้วนี้ทีหนึ่ง อันนี้เป็นที่พึ่งที่แน่นอน

ถ้าหากเราพยายามปรับปรุงแก้ไข ให้เกิดเป็นพุทธะ เป็นธรรมะ เป็นสังฆะ เกิดขึ้นในทางด้านกาย และวาจาจิตใจของเราแล้ว จึงค่อยจะเป็นที่พึ่งพาอาศัยของแต่ละคน ไม่เป็นแต่เพียงแค่สักว่า เรากล่าวว่า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ว่า สรณังคัจฉามิ ว่าเท่าไหร่ก็ตามนั้นเรียกว่าถึงแต่ด้านวาจายังไม่ทันครบไตรทวาร จะต้องพร้อมทางกายด้วย พร้อมทางจิตใจด้วย ทางวาจาด้วย ถ้าหากพร้อมทั้งสามอย่างได้เอออันนี้ ! เรียกว่า ครบครันบริบูรณ์เต็มที่

ฉะนั้นบรรดาพวกเรา จึงได้อุตส่าห์พยายามมา ฝึกหัดดัดแปลงหรือไปฟังเทศน์ ฟังธรรม ทำบุญทำทานกันอยู่ทุกหน ทุกแห่ง มีบ้านไหนเกิดการทำบุญขึ้นเราก็พยายามไป ตามกำลังความสามารถหรือในฐานะความเป็นอยู่ของแต่ละคน ก็เนื่องจากเสาะแสวงหาธรรมะหรือแสวงหาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้มาเป็นที่พึ่งพาอาศัยของเรานี้แหละ เราจึงจะจัดว่าเป็นคนมีที่พึ่ง อันนี้เรื่องที่พึ่งพาอาศัย

สำหรับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี้บางคนก็อาจจะไม่เข้าใจ

นึกว่ากล่าวแล้วก็เลยจะเสร็จสิ้นไป โดยไม่ต้องมีการกระทำอะไรอย่างอื่น อันเรื่องนี้ทุกคนก็เคยได้ผ่านในด้านธรรมะธัมโมมาแล้ว เคยได้ฟังเทศน์ฟังธรรมมาหลายครั้งหลายหน ล้วนแต่เป็นพ่อบ้าน แม่เรือน หรือผู้ที่รักษาความเป็นอยู่ของเจ้าของมาอย่างเต็มที่ ก็เรียกว่า กล้าหาญอย่างเต็มแบบเต็มแผน ในฐานะที่พยายามปกครองดูแลความเป็นอยู่ของเราให้สุดสามารถ เพื่อให้เป็นไปในด้านฝ่ายดี

ฉะนี้เรื่องเหล่านี้แหละเป็นปัญหาสำคัญ สำหรับพวกนักปฏิบัติธรรม นักค้นคว้าธรรม สำหรับบรรดาพวกเราที่มีศรัทธา ก็จะได้ว่าถึงเรื่องพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่เรียกว่า เป็นสรณะว่ามี ว่าเป็นสรณะนี้เป็นสรณะด้วยวิธีอย่างไรแล้วพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นั้นท่านดีอย่างไร เราจึงได้น้อมรำลึกคิดถึง ให้มาว่า พุทธัง ธัมมังสังฆังอยู่ไม่หยุดสักที ถึงแม้ว่าท่านจะล่วงลับดับขันธ์เข้าสู่ปรินิพพานนานไปหลายร้อย หลายพันปีสักปานใดก็ตาม ทุกคนผู้ที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาก็พยายามนอบน้อมกล่าวรำลึกคิดถึงท่านอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นพระองค์ท่านต้องมีของดีพิเศษ ไม่อย่างใดก็ต้องอย่างหนึ่ง ซึ่งเราควรที่จะน้อมเข้ามาฝังไว้ในจิต ในกาย ในวาจาของเรา และมีสิทธิ์เต็มที่จะยึดถือ เอาสิ่งเหล่านี้ หรือน้อมเข้ามาให้มีในตัวของเรา ไม่ได้เป็นของเหลือวิสัย หรือไม่เป็นของหมดกาล หมดเวลาล้าสมัย เป็นของที่ควรสร้างขึ้นได้ทำได้ ในฐานะที่เราเกิดขึ้นมาเป็นคน มีร่างกายสมบูรณ์บริบูรณ์ มีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ครบครันสมบูรณ์หมด ได้นามว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายหรือได้นามว่าเป็นบุคคล ตามภาษาสมมุติกัน อันนี้เราก็รู้จักดี รู้จักชั่ว รู้จักร้อน รู้จักหนาว รู้จักอาการต่าง ๆ

ในด้านเวทนาทุกอย่าง ทั้งด้านฝ่ายดีและฝ่ายไม่ดี ก็เรียกว่ามีโอกาสเต็มที่ที่จะปฏิบัติฝึกหัดได้อย่างเต็มแบบเต็มแผน ในฐานะที่เราเกิดขึ้นมาเป็นคนในชาตินี้ เว้นแต่ว่าเราจะไม่อยากกระทำ หรือไม่มีศรัทธา ไม่มีความเลื่อมใส พระพุทธศาสนาท่านเปิดทางให้หมด มีวัดวาศาสนามาตั้งแต่เรายังไม่ทันเกิดมา แต่ครั้งพระพุทธเจ้านานสักปานใด ก็ล้วนแต่ท่านร้องเรียกเราอยู่ตลอดเวลา ให้มากอบโกยเอาคุณงามความดีมาฝากมาฝังไว้ในจิตใจของใครของมัน ก็เรียกว่ามีโอกาสเต็มที่

ฉะนั้นวันนี้จะได้กล่าวถึงเรื่องเหล่านี้แหละ ! เพื่อให้พวกเราได้รำลึกคิดถึง หรือเป็นการกระตุ้นเตือนจิตใจ ให้หมั่นให้ขยันเข้า ในระยะนี้ก็เป็นระยะที่ควรมาก ซึ่งบรรดาพวกเรา ก็ได้อายุผ่านพ้นมาหลายปีหลายเดือนมาแล้ว แต่ว่าจะอยู่ไปข้างหน้าไม่รู้กี่วันเวลา อันนี้เป็นเรื่องข้างหน้า เราไม่ได้มีนิมิตเครื่องหมาย ฉะนั้นในระยะนี้ จึงเป็นระยะที่ควรกอบโกย หรือเก็บอุตสาหะให้มันได้มันดี ในฐานะที่เราเกิดขึ้นมาเป็นคนในโลกอันนี้ แล้วผู้ใดก็ไป ผู้ใดก็มา เราก็เห็นกันหมดอยู่อย่างนั้นแหล่ะ ผู้มาแล้วอยู่ชั่วคราว แล้วก็ไป แล้วผู้ใหม่ก็มา มาแล้วก็ไป ไป ๆ มา ๆ กันอยู่อย่างนี้ มาทิ้งธาตุสี่กอง ไว้ในโลกอันนี้ไม่รู้เท่าไร จนแผ่นดินจะสูงขึ้น ไม่รู้กี่โยชน์ อย่างตำนานท่านกล่าวไว้ว่าพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ชั่วระยะหนึ่ง ที่เรียกว่าพุทธันดร แผ่นดินนี้ต้องสูงขึ้น สี่ร้อยเส้น หรือ หนึ่งโยชน์ ก็เนื่องจากซากศพของบรรดาสัตว์และมนุษย์ทั่วไป มาฝังไว้ในพื้นแผ่นปฐพี อันนี้แหละ ! สูงขึ้นขนาดนั้นนะชั่วระยะพุทธันดรหนึ่ง แต่แล้วบางคน ผู้ที่มาได้คุณงามความดีก็มี ผู้ได้บาปได้กรรมก็มี ได้อะไรไปตามเรื่องของแต่ละคนนั่นแหละ

อันนี้หล่ะสำหรับพวกเราที่มา อย่าให้เสียทีที่เกิดขึ้นมาเป็นคน เป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พบขุมเงิน ขุมคำ พบคุณงามความดี แล้วสมควรพอจะน้อมเข้ามา เป็นเครื่องสนับสนุนส่งต่อไปในกาลข้างหน้า หากเรายังเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏะสงสารอันนี้ อันนี้เป็นโอกาสดีมาก

แต่ว่าวิธีการต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา ในหลักธรรมะธัมโมนั้นมีอยู่หมดนั่นแหละ ทุกคนก็คงจะรู้จักกันดี แต่แล้ววันนี้จะพูดไปตามเรื่องประสบการณ์ หรือเรื่องจะรู้จักใกล้ ๆ ง่าย ๆ ที่เราทำโดยไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา เรียกว่า การกระทำไปตามหลักธรรมชาติหรือหลักที่มีอยู่ในตัวของใครของมัน เพราะว่าทุกสิ่งมันพร้อมเพรียงบริบูรณ์อยู่หมดในตัวบุคคล ซึ่งมีธาตุสี่ ขันธ์ห้า บริบูรณ์แล้ว ทุกสิ่งก็ต้องรวมกันอยู่นั้น ทั้งบาป ทั้งบุญ ทั้งคุณงามความดี ทั้งขั้นต่ำ ขั้นกลาง ขั้นสูง ตลอดถึงขั้นละเอียดที่สุดโน้นแหล่ะ ! อย่างพระนิพพาน ก็เรียกว่ามารวมจุดอยู่ในตัวของมนุษย์ผู้หนึ่ง ๆ นี้หล่ะ ! อันนี้เป็นหลักธรรมชาติซึ่งได้แต่งมา มีร่างกาย และจิตใจ ซึ่งเป็นธรรมชาติรู้สึกคิดนึก ฝังอยู่ในตัวของเรามีพร้อมมูลบริบูรณ์ นี้เป็นเครื่องอุปกรณ์ ในการที่จะฝึกหัด ดัดแปลง แก้ไข ให้เป็นไปในทางดิบทางดี ได้โดยไม่ต้องไปหาอย่างอื่นมาแทรกมาแซง หรือมาเพิ่มเติมอีก เรียกว่าพอดี พองามในการประพฤติปฏิบัติ แต่ว่าถึงมีก็มีบ้างเล็กน้อย เกี่ยวกับอุปกรณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ ในด้านภายนอก แต่ส่วนในด้านภายในมันสมบูรณ์พอแล้ว เรียกว่า มีจิตใจ กับมีร่างกายนี้เอ้อเต็มที่ สามารถประพฤติปฏิบัติสร้างเอาคุณงามความดี ได้ทุกระดับ ทุกชั้น ที่จะมาเป็นที่พึ่งพิง

อาศัยของเรา ไอ้สิ่งที่พวกเราฝึกหัดปฏิบัติกันนั้น นอกเหนือไปจากหลัก พุทธะ ธรรมะ สังฆะไปไม่ได้ไม่มี อันนี้เท่านั้นแหล่ะ ! เป็นหลักในโลกอันนี้ เทวโลก พรหมโลก ตลอดจนถึงหมื่นจักรวาล หลักนี้เป็นหลักที่เดินไปสู่ความบริสุทธิ์ สู่ความสุข ความเจริญในชีวิตของมนุษย์และสัตว์ บรรดาสัตว์ต่าง ๆ เขาก็ยังพยายามอยากมาเกิดเป็นมนุษย์ เพื่อที่จะได้ประพฤติปฏิบัติอย่างเต็มแบบ เต็มแผน ได้อย่างเต็มที่ เพราะว่ามีสัญชาตญาณหรือมีความรู้สึกนึกคิด พอจะสร้างได้ ทำได้ แต่แล้วบางคน ก็เลยกับปล่อยไปตามเรื่องของอารมณ์ ปล่อยไปตามความรู้สึกคิดนึกของเจ้าของ เรียกว่า ปล่อยไปตามยถากรรม โดยไม่ต้องฝึกหัดดัดแปลง ปล่อยไปตามเรื่องของเขานั้นแหละ เรียกว่าไปตามอารมณ์ หนักเข้าก็เลยได้ไปฝ่ายไม่ดี ถึงจะได้ฝ่ายไม่ดีก็เป็นเรื่องของเรา ได้ฝ่ายดีก็เป็นเรื่องของเรา อันนี้พูดถึงเรื่องทั่ว ๆ ไป

ตอนนี้ก็วกเข้าไปถึงหลัก ในการที่จะปรับปรุง ให้เกิดเป็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ขึ้นในด้านภายใน หลักธรรมอันนี้มันเป็นหลักการง่าย ๆ ถ้าพูดตามภาษาเรา พื้นเมืองเรา ถ้าหากเรามีความรู้สึกคิดนึก คือ มีจิตใจอยู่แล้ว เรื่องจิตใจใครก็รู้จักกันอยู่หรอก รู้จักมาตั้งแต่เป็นเด็กน้อย น้อย ๆ เขาก็รู้จักว่าจิตใจ ชื่อสมมุติว่ากันว่าตามสมมุติชื่อหลักธรรมชาติคือ ความรู้สึกอันนี้ มีกันหมดทุกผู้ทุกคน ไอ้เจ้าความรู้สึกคิดนึกอันนี้แหละ หากเราปรับปรุงให้เป็นของดี ๆ วิเศษยิ่งกว่าอย่างอื่นไปหมดในโลกอันนี้ ถ้าจะทำให้เป็นของไม่ดี ก็ไม่ดีไปหมด เลวทรามชั่วร้ายกว่าอย่างอื่นไปหมดในสากลโลกอันนี้ อันนี้แหละเป็นตัวหลักสำคัญ ตัวจุดสำคัญ หลักธรรมชาติ หลักธรรมดา

หลักพุทธะแท้ ๆ ถ้าพูดกันง่าย ๆ ก็เรียกว่า พุทธะธรรมดา เรา ๆ เรามีอยู่แล้วพุทธะคือรู้ ๆ นี้ก็หลักความรู้ อันนี้แหละ นี้เป็นพุทธะง่าย ๆ ธรรมดาเราคือความรู้ที่เรียกว่า พุทธะ แต่หากท่านจะหมายไปสูงก็หมายไปกว้างขวาง เรามาทำความรู้อันนี้ ให้เห็นไปในทางดี รู้ไปในทางดี ทางชอบ รู้ในทางที่เป็นไปในความเจริญในชีวิตของเรา หลักการความรู้อันนี้ เป็นหลักการสำคัญ โดยมากคนเรามักจะส่งรู้ไปในเหตุการณ์อย่างอื่น ซึ่งไม่เป็นของที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนและบุคคลผู้อื่น โดยมากมักจะเป็นไปในด้านฝ่ายต่ำ เลยทำความรู้อันนี้ ให้เห็นไปในด้านฝ่ายต่ำมากมายก่ายกอง ฉะนั้นโลกของเรามันจึงเดือดร้อนวุ่นวายกัน ในระยะนี้มีการตีชิงวิ่งราว ปล้นสะดม อันไหนร้อยอันพันประการ เอารัดเอาเปรียบร้อยอย่างพันอย่าง ก็เนื่องจากรู้ไปในทางผิด แต่หลักการที่รู้เป็นไปในทางดิบ ทางดีนั้น คือหลักการของพุทธะสอนให้พุทธะนี้พิเศษยิ่ง ๆ ขึ้นไป เดินไปในทางดิบทางดี เรียกว่า มรรคปฏิปทา อย่างในหลักธรรมะ ท่านกล่าวไว้เรียกว่า อัฏฐังคิกมรรค ถ้าพูดถึงตามภาษาธรรมะ แต่เราไม่ว่าหรอก เราจะว่าไปตามหลักธรรม ตามหลักธรรมชาติ ซึ่งมีประจำในจิตใจ ของใครของมันนี้ ว่าเราจะทำความรู้อันนี้ หรือพุทธะอันนี้ให้พิเศษได้อย่างไร จะทำวิธีการอย่างไร ถึงจะเป็นที่พึ่งพิงอาศัยของเรา ถึงจะตรงกับคำว่า พุทธัง สรณัง คัจฉามิ เมื่อได้พุทธังหรือพุทธะเกิดขึ้นแล้ว เรื่องธัมมัง สังฆัง อันนั้นติดตามมาหรอก เพราะว่าเป็นอาการคล้าย ๆ กัน แต่ท่านแยกไว้เป็นคล้าย ๆ กับว่าต่างกันเฉย ๆ แต่ว่าต่างวัตถุ ผลนั้นหากเป็นอันเดียวกัน เมื่อได้อันหนึ่งก็ได้ด้วยกันหมด คล้ายกับว่าก้อนสามเส้านั้นแหละ เมื่อวางไว้

บนอันหนึ่งได้สองก้อนนั้นก็ได้ด้วยกันหมด เรียกว่ามีสิทธิ์มีส่วนอันเดียวกัน ลักษณะพุทธัง ธัมมัง สังฆัง ก็ทำนองเดียวกัน ว่าแต่ได้หลักพุทธะ แล้วเรื่องธัมมัง สังฆัง อันนั้นพร้อมกันไปเลย ฉะนั้นขอให้พวกเรา เข้าใจไว้ง่าย ๆ อย่างนี้เสียก่อนในขั้นนี้

ฉะนี้ ถ้าหากรู้เรื่องพุทธะแล้ว เราจะพยายามปรับปรุงพุทธะให้เห็นไปในทางที่ดีที่ชอบตามหลักพุทธศาสนา อันนี้มีหลักการหลายอย่างท่านว่าไว้ในตำนาน แต่หลักของเรานี้ไม่ได้ว่าไปไกลว่าย่อ ๆ น้อย ๆ หนึ่งหรอก คือพูดถึงธรรมดาของความรู้อันนี้เสียก่อน อันนี้มักจะรู้ไปหมดทุกอย่าง ในเรื่องต่าง ๆ ที่มาประสพกับอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กายใจ รู้ออกไปทางนอก ร้อยอันพันประการ รู้ออกไปนอกโลก นอกแผ่นดิน รู้ออกไปหมดตามเรื่องของเขา แล้วมีหน้าที่รู้อย่างเดียว ว่าแต่มีอารมณ์จะมาต่อก็ต่อไปหมดอยู่อย่างนั้น มีฝ่ายดีกับฝ่ายไม่ดีในด้านรู้ไป ถ้าหากต้องการ อยากให้ความรู้อันนี้ มารวมจุดอยู่อันหนึ่งเสียก่อน ถึงค่อยจะเป็นความรู้ รู้เรื่องของเรา ว่าจะมีความรู้น้อยมากขนาดไหน แค่ไหน ลักษณะความรู้อันนี้ ถ้าหากมารวมกันแล้วเป็นของพิเศษ หรือเป็นของมีอำนาจมีพลังงาน สามารถจะต่อต้านเหตุการณ์อะไรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในธาตุขันธ์อันนี้หมดทุกอย่าง นับแต่ขั้นทุกขเวทนา ความง่วงเหงาหาวนอน ความขี้เกียจขี้คร้านมักง่ายอันไหนร้อยอันพันประการ ซึ่งเกิดขึ้นในกายในจิตใจของเรา ในด้านฝ่ายต่ำหากพุทธะมันเกิดปุ๊บขึ้นมาแล้ว เพราะว่ามันอยู่เหนือโลก โลกขันธ์ห้าก้อนนี้ ถ้าหากตัวนี้เกิดขึ้นมามันต้องมีอำนาจเหนือทุกอย่างในร่างกาย พูดง่าย ๆ

ฉะนั้นเราทำอย่างไร ถึงจะพยายามปรับปรุงพุทธะนี้ให้มันพิเศษ นี้หลักสำคัญหลักของพระพุทธเจ้า ท่านจึงพยายามสอนให้สงบจิตใจ ตามภาษาเรียกว่า สมถะ คือทำจิตให้สงบเสียก่อน หมายความว่า ให้อารมณ์ต่าง ๆ ที่มันส่งไป ให้มันหดตัวเข้ามารวมจุดอยู่ แห่งใดแห่งหนึ่งเสียก่อน นี้หลักเบื้องแรกที่สุด เมื่อรวมจุดได้หน่อยหนึ่งหรือมาก หรือน้อยอะไรก็ตาม นั่นเราได้ที่พึ่งอาศัยอย่างหนึ่ง ถึงพระพุทธขั้นหนึ่งแล้ว เมื่อถึงพระพุทธขั้นหนึ่งแล้วลักษณะความรู้อันนั้น ก็เป็นพระธรรม คือ คำสั่ง หรือคำสอนของท่าน ก็เรียกว่า ถึงพระธรรมขั้นหนึ่ง เราได้ประพฤติปฏิบัติฝึกหัดขึ้นมาถึงขั้นนี้ จนได้เห็นพุทธะขั้นนี้ ก็เรียกว่า เราเดินตามหลักคำสอนของท่าน เรียกว่า เป็นพระสงฆ์ขึ้นมาในตัว นี้เรียกว่า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เริ่มเกิดขึ้นมา เริ่มเป็นแสงขึ้นมา ในกายในจิตใจของเราแล้ว ถ้าหากเราทำไปให้แก่กล้ามากขึ้นไปเท่าใด ก็ยิ่งมีอำนาจใหญ่โตขึ้นไปเท่านั้น สามารถจะส่องเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายใน ทั้งทางใกล้ และ ทางไกล รู้ชัดในเรื่องความเป็นอยู่ เป็นมาของเจ้าของ และความจะเป็นไปในกาลข้างหน้า รู้ชัดไปหมด เนื่องจากเอาจุดนี้แหละเป็นหลักใหญ่ เรื่องศีล เรื่องสมาธิ เรื่องปัญญา เรื่องวิชาวิมุตติ ตลอดถึง ความรู้พิเศษเกิดขึ้นมาจากจุดนี้หมด อันหมู่นั้นท่านกล่าวไว้มากเฉย ๆ หรอกว่าศีล ว่าสมาธิ ว่าปัญญา สติสตัง หรือว่าฌาน ว่าญาณ ว่ามรรค ว่าผล ว่าอะไรเหล่านั้น เป็นของที่เกิดจากจุดนี้หมด ถ้าหากบำรุงจุดนี้ ได้แล้วหละเอ้อ ! มันจะขยายวง กว้างขวางออกไป นั้นเป็นรัศมีของอันนี้ต่างหาก ว่าแต่ทำพุทธะให้เกิดขึ้นในจิตใจของเราเสียก่อน คือ

รู้เรื่องของพุทธะ พุทธะมารวมอยู่จุดนี้แล้ว มันก็เป็นไฟดวงใหญ่ ถ้าพูดถึงด้านภายนอก ถ้าอีกอย่างหนึ่งคล้ายกับดวงอาทิตย์ คือตะวันของเราส่องโลกให้แจ้งหมด อันนี้แล้วยิ่งกว่านั้นอีกไม่มีปิดบัง พูดเรื่องของพุทธะ เรื่องแสงตะวันยังมีสิ่งปิดบังไว้บ้าง ลึกลับอยู่ในรู ในห้อง ในที่มืด ในถ้ำตรงไหนที่มืด ๆ ก็ยังมืดอยู่ มันส่องไม่ถึง ส่วนพุทธะนี้ส่องเห็นหมดจะอยู่ลึกลับสักปานใดก็ตาม ว่าแต่บรรดาพวกเราพยายามปรับปรุงจุดนี้ ให้เด่นเสียก่อน เมื่อจุดนี้เด่นแล้วหรือมี มีมากแล้วมาก ๆ น้อย ๆ ตามกำลังของธรรมชาติรู้อันนี้ แล้วเรื่องทานเราก็จะมีผลพิเศษไปตามอำนาจของจุดนี้ จะต้องผ่านจุดนี้ก่อนนะเรื่องทานก็ตาม ถ้าเรามี, ไม่มีเจตนาความคิดนึกอยากทานหรืออยากทำบุญ ทำทานเราก็ทำไม่ได้ เจตนานั้นจะต้องผ่านจุดธรรมชาติรู้อันนี้ไปก่อน เมื่อผ่านธรรมชาติรู้ ซึ่งมีความรู้สึกรวมไว้มากแล้ว รวมได้มากเท่าไร ก็ยิ่งมีอำนาจพิเศษทานก็ยิ่งมีผลใหญ่ขึ้นไปตามลำดับชั้นของการรวมจุดพุทธะอันนี้ได้ การนั่งสมาธิภาวนาหรือการรักษาศีล ก็มีอำนาจพิเศษขึ้นไปตามลำดับชั้นของพุทธะน้อยใหญ่อันนี้แหละ อันนี้เป็นหลักต้น ๆ จริง ๆ ทุกสิ่งจะต้องผ่านนี้หมด ตลอดจนไปถึงมรรค ถึงผล ถึงนิพพานต้องผ่านธรรมชาติรู้อันนี้ก่อน นี้เป็นจุดใหญ่ นี้เป็นจุดรวม แล้วอีกอย่างหนึ่ง บางคนจะไม่เข้าใจ เทียบเข้ามาทางนอกคล้าย ๆ กับว่าตรงนี้มันเป็น เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง เอ้า ! ยกตัวอย่างง่าย ๆ อย่างกลิ่นหอมหรือของหอมนี้แหละ น้ำไหลผ่านของหอมก้อนนี้มันก้อนน้อยก้อนใหญ่สักเท่าไรก็ตาม ไหลไปไกลมันก็ยังหอมอยู่ ถ้าไหลผ่านก้อนนี้ไป ถ้าสิ่งนี้มันมีกลิ่นไม่ดี เป็นของเหม็น น้ำไหลผ่านก้อนนี้ มันก็เหม็นไป

หรือลมพัดไปมันก็เหม็นไปด้านฝ่ายไม่ดี ด้านฝ่ายหอมก็หอมไปนี้ฉันใดก็ดี เรื่องธรรมชาติรู้ ถ้าหากรู้ไปในทางดีแล้วถ้ามันผ่านจากจุดนี้ไปแล้วเป็นของดี ของพิเศษ ไกลแสนไกลทั้งทวนลมและตามลม ถ้าหากด้านฝ่ายไม่ดี ก็ไปไม่ดีกันบักใหญ่เหมือนกัน ในทำนองเดียวกันนี้ ถึงว่าเป็นจุดต้น ๆ สำหรับบรรดาพวกเรา ผู้ที่เป็นนักประพฤติปฏิบัติศีลธรรม หรือนักแสวงบุญ แสวงกุศล หรือนักประพฤติธรรมอะไรแล้วแต่ แล้วแต่จะว่ากันไป เป็นนักพรต นักบวช นักศึกษาธรรม อุบาสก อุบาสิกา หรือเป็นพุทธศาสนิกชนหรืออะไรแล้วแต่หรอก ต้องพยายามบำรุงจุดนี้ก่อน นี้เป็นจุดใหญ่ สำหรับบรรดาพวกเรา พยายามให้ทำความรู้สึกอันนี้ให้มีกำลังเต็มที่ คนจะเป็นบ้า เป็นหัวเสียจริตผิดมนุษย์ ก็ไปจากจุดนี้ทั้งนั้น ถ้าหากจุดนี้มีแล้วไม่เป็นหรอก แล้วสามารถจะต่อต้านเหตุการณ์ ที่มีบุพกรรมน้อย ๆ มาก ๆ อะไรก็แล้วแต่ หรือจะมีอารมณ์สูง ๆ ต่ำ ๆ ด้านดี ด้านไม่ดีก็ตาม ถ้าหากตัวนี้มีกำลังแล้ว อยู่เหนือกำลังทุกสิ่งในโลกอันนี้ นี้จึงว่าเป็นจุดสำคัญ แต่เราไม่ได้เรียกอะไร เรียกธรรมชาติรู้อันหนึ่ง ซึ่งอยู่ในจิตใจของเรา เราต้องพยายามทำให้เกิดให้มีขึ้น

ทำอย่างไรจิตใจเราจึงจะมีความรู้สึกนึกคิด รู้ชัดในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้หรืออยู่ในอารมณ์อันหนึ่งได้ เราบอกได้ใช้ฟังพูดง่าย ๆ อันนี้แหละจะเป็นกระจกส่องโลก ขันธาธิโลก อันนี้ให้รู้ชัด อันเรื่องอื่นเราไม่ได้ว่าหรอก ว่าในด้านธรรมะท่านแยกออกไป ท่านสมมุติชื่อว่าอย่างนั้นอย่างนี้ มันมากเกิน ในแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ อันนี้เป็นแสงของอันนี่แหล่ะ ถ้าหากอันนี้มีกำลังพอแล้ว สามารถที่จะทำให้เกิดให้มีขึ้นได้ง่าย จะเป็นขั้นใดก็ตาม แล้วแต่การรวมจุดอันนี้ได้ รวมจุดได้ขั้นต่ำก็ได้ขั้นต่ำ รวมจุดได้กำลังใหญ่ ก็ได้ใหญ่ขึ้นไปตามลำดับ

อันนี้พูดหลายครั้ง คงพอจะเข้าใจ แล้วทีนี้การฝึกหัด พอจะให้มีความรู้อันนี้เต็มที่ อันนี้ก็มักจะมีอุปสรรคสำหรับการฝึกหัดใหม่ ๆ เดี๋ยวก็มีทุกขเวทนา ร้อยอันพันประการ เดี๋ยวก็อารมณ์นั่น อารมณ์นี่ฟุ้งซ่านรำคาญ อันนั้นเป็นธรรมดาของเขาอยู่แล้ว ซึ่งเคยเป็นจริตนิสัยมาก่อน แต่แล้วเราอย่าไปเกรงกลัว เราอย่าไปตื่น อย่าไปท้อไปถอย ให้ถือว่าเป็นธรรมดาของเขา เรามีวิธีการอย่างเดียว ที่จะพยายามทำให้อยู่เท่านั้น ทำจิตใจให้อยู่ในอารมณ์อันนี้ จะว่าสติก็ตาม จะว่าสมาธิก็ตามจะว่าความสงบก็ตาม ว่าอะไรเราไม่ได้ว่าทั้งนั้นแหละ ว่าแต่ให้มีความระลึก รู้ว่าจิตใจเราอยู่ในธรรมชาติอันนี้ได้ เรียกว่าใจอยู่ในใจ รู้อยู่กับรู้พูดง่ายความรู้อยู่กับความรู้ใจอยู่กับใจนี้จะเป็นของที่มีผลใหญ่ ในการกระทำอะไรทุกอย่างสิ่งต่าง ๆ ที่เราประพฤติปฏิบัติไปจะต้องผ่านจุดนี้ทั้งนั้น นี้ให้เอาเท่านี้เสียก่อน ง่าย ๆ ย่อ ๆ ซึ่งเราเป็นผู้เฒ่า ผู้แก่ ผ่านพ้นเป็นผู้มีอายุสูงแล้ว ไม่ค่อยได้ศึกษาเล่าเรียนมาผู้ได้ศึกษาก็มี แต่เอาธรรมดา เฉย ๆ ซึ่งท่านไม่ได้สมมุติว่า ว่าแต่ธรรมชาติรู้เฉย ๆ ให้มีกำลังมาก ๆ ไว้ในตัวของเรา แล้วมันจะผลิดอกออกผล ในรัศมีของมัน เอ้ออันนั้น! มันจะกว้างขวางไปเองหรอก ด้านฝ่ายดี ด้านฝ่ายไม่ดี เราจะค่อยรู้จักไปเองหรอก เป็น สันทิฏฐิโก รู้ชัดอยู่ในตัวเจ้าของเองหรอก ว่าแต่สะสมกำลังอันนี้ไว้ให้มี ให้เรารู้สึกว่ามีน้อย มีมาก มีกำลังขนาดไหน แค่ไหนเพียงไร เราจะทดสอบไปในเรื่องของเราเองหรอก โดยไม่ต้องรู้จักหลักธรรมมาก่อน ไม่รู้จักชื่อธรรมะมาก่อนก็ได้ ว่าอันไหนมันเหมือนอันไหน ว่าอันไหนมันเป็นอันไหน มันหากวิ่งเข้าหากันหรอกในด้านปริยัติ นี้เอาธรรมชาตินี้ให้เกิดให้มีขึ้นเสียก่อน นี้แหล่ะ !เป็นตัวพุทธะนี้แหละ !เป็นตัวธรรมะ นี้แหล่ะ ! เป็นตัวสังฆะ นี้แหละ ! เป็นตัวพระไตรสรณะคมน์ ถ้าหาก

เราไม่พยายามประพฤติปฏิบัติ ฝึกหัดให้รู้ชัด ในเรื่องเหล่านี้แล้ว การทำบุญทำทาน การรักษาศีล ตามพิธีการในทางศาสนา หรือการนั่งสมาธิภาวนา การเดินจงกรม อะไรก็แล้วแต่หรอก อันนั้นไม่พิเศษ เป็นธรรมดา เป็นประเพณีทำกันเลย ก็เลยไปเรื่อย ๆ เป็นธรรมดาของเราไม่เป็นของพิเศษ ถ้าหากจุดนี้ ไม่พิเศษ ไม่พิเศษไปด้วย เพราะว่าทุกสิ่งจะต้องผ่านจุดนี้ไปก่อนในการกระทำ ในการปฏิบัติ กิริยาทุกอย่างที่แสดงออกทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ จะต้องผ่านจุดนี้หมดในโลกนี้ นี้จึงว่าเป็นหลักสำคัญ

บรรดาพวกเราผู้ที่มาประพฤติปฏิบัติฝึกหัดในด้านนี้ ให้รู้จักจุดนี้ไว้เสียก่อนให้พยายามให้อยู่ได้ ฝึกหัดให้จิตสงบได้ ถึงไม่รู้จักอะไรก็ตาม ว่าแต่ให้อยู่ในความรู้อันนี้ อันเรื่องปัญญามันจะสอดแทรกรู้ชัดในรอบ ๆ นั้นยิ่งดีอันปัญญานั้นหากรู้ไปหมดว่าอยู่น้อย อยู่มาก มีกำลังขนาดไหน ทุกขเวทนา มีน้อยมีมาก อันนี้มีขึ้นแล้วสิ่งเหล่านี้หายไปหรือไม่หายไป ต่ออย่างไรให้เราอ่านอยู่ในนั้น ธรรมะนั้นจะค่อยแตกกว้างขวาง ตีวงใหญ่ขึ้นออกไปตามกำลังของเรานี้เป็นหลักย่อ ๆ ย่อนิดเดียว จนเป็นอันเดียวนั้นแหละ ฟังก็ฟังง่าย ๆ อยู่ ไม่น่าจะฟังยากเท่าไร ว่าแต่พยายามทำให้มีเท่านั้น ทำให้เกิด ให้มี ถ้าเราว่าไปตามสมมุติมันหลายชื่อ บางคนก็จะหลง ว่าทำความรู้ ให้อยู่กับความรู้เท่านั้น ใจอยู่กับใจก็ใช่ เรียกว่าพุทโธ อยู่กับพุทโธนี่หล่ะ ! พุทธะก็หมายถึงความรู้เสียก่อน ขั้นนี้ให้พุทธะนี้ก้อนใหญ่ขึ้น โต ๆ ขึ้นมาเสียก่อน เอ้อ ! มันหากจะสว่างไปเองหรอก เหมือนอย่างไฟนีออน ไฟฟ้าเรานี้มันหากจะสว่างไปเองหรอก ว่าแต่มันสว่างมีแสง หากเห็นไปหมดนั้นแหละรอบ ๆ นี้ มีคนน้อย คนมาก ศาลาน้อย ศาลาใหญ่ มุงหญ้ามุงสังกะสี มันรู้จักไปหมดนั่นแหละ ว่าแต่ให้จุดอันนี้มีขึ้นเสียก่อน

พูดง่าย ๆ จุดไฟกองนี้ขึ้นเสียก่อน กองพุทธะ พยายามทำวันละเล็กละน้อย แต่ว่าพิธีการในด้านภายนอก ในด้านศาสนา เราก็ทำไปเหมือนเดิมนั้นแหละ การไหว้พระสวดมนต์ การรักษาศีลห้าศีลแปด การทำบุญทำทานการเดินจงกรม ภาวนา ให้อยู่เหมือนเดิม แต่ต้องพยายามทำจุดนี้ให้เด่นให้มากขึ้น ต้องเล็งถึงจุดนี้เป็นหลัก

ถ้าธรรมชาติรู้ อันนี้แก่กล้าขึ้น เอ้อ ! อันนั้นไม่ได้พูดยากหรอก รู้ชัดขึ้นเป็นสันทิฏฐิโก เอง รู้ขึ้นเฉพาะผู้ประพฤติปฏิบัติย่อมรู้เอง แล้วก็จะเป็น ปัจจัตตัง รู้เฉพาะในเจ้าของเอง ธรรมะดีอย่างไร ไม่ดีอย่างไร ไม่เลือกกาล เลือกเวลา อันนั้นประกาศอ้างตัวของเราอยู่ทุกระยะ หลักสำคัญนั้นมันอยู่ในจุดนี้ ตามที่เรามาพิจารณารอบ ๆ ดูทั่ว ๆ ไปแล้ว ถึงจะเทศน์ไปทั้งวันทั้งคืนก็ตาม ว่าไปมากขนาดไหนก็ตาม ต้องผ่านจุดนี้หมด ถ้าหากจุดนี้ไม่ดี ก็ไปไม่ดี นี้แหล่ะท่านเรียกว่าต้น ถ้าต้นนี้ไม่ดี กิ่งก้านก็ไม่ค่อยดี ใบก็ไม่ดี ผลก็ไม่งาม แป้ว ๆ แมง ๆ ไปตามเรื่อง ถ้าต้นนี้ดีหล่ะ เอ้อสมบูรณ์ดี ผลิดอกออกผลก็ง่าย เร็วทันกาลทันเวลา อันเรื่องต้นไม้มันเป็นอย่างนั้น เรื่องด้านภายในนี้ก็ทำนองเดียวกัน

นี้แหละได้แนะนำบรรดาพวกเราที่มาคารวะ มีการคารวะและมีการแสดงตนถึงพระไตรสรณะคมน์ ว่าเราจะน้อมเอา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เข้าไปให้เกิดมีในจิตใจ ในกายเราได้อย่างไร ให้พากันน้อมนำไปคิด ไปนึก ไปตรึก ไปตรอง ให้พินิจพิจารณาใคร่ครวญดู ถ้าหากผู้ใดพิจารณา พยายามสะสมให้มาก ให้เกิดมีขึ้นได้เท่าไรยิ่งเป็นการดี จะเรียกเป็นอริยะทรัพย์ภายในก็ใช่ เอาแต่จะว่าไปให้ได้จุดเดียวนี้แหละเราก็จะได้รับความสุขความเจริญ ต่อแต่นี้ไปขอทุกท่านมีความสุข ความเจริญ เอาหล่ะ

" คำว่า วินัย ถ้าพูดถึงตามศัพท์นั้นก็เรียกว่า นำออก นำของไม่ดีออกเอาไว้แต่ของดีนี้วินัยวินาศ วินาศ ฉิบหาย เอาของไม่ดีออก เหลือไว้แต่ของดี ให้เป็นระเบียบ เป็นระเบียบวินัย เป็นระเบียบแบบแผนของพระอริยะเจ้าคือนำของไม่ดีออก ให้เหลือไว้แต่ของดิบของดี ท่านเรียกว่า วินัย "

เข้าถึงวินัยไกลวินาศ

โดย

หลวงปู่ศรี มหาวีโร

วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุง) อ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด

มาประชุมกันเกี่ยวกับมีเรื่องปรึกษาหารือกัน เกี่ยวกับเรื่องไปเรื่องมา เกี่ยวกับเรื่องวัตรปฏิบัติบ้างผู้ใดขัดข้องอันไหนต่ออันไหนหมู่คณะปรึกษาหารือ ตลอดจนถึงการประพฤติปฏิบัติธรรม ต้องมาโรจนะต่อกันเพื่อให้รู้จัก ผู้ใดเป็นอย่างไรต่ออย่างไร จะได้แก้ไขดัดแปลงกันอย่างไรมันหลายผู้หลายคน ถ้าไม่อย่างนั้นเราหาโอกาสพูดกันยาก ถ้าหากจะให้มาผู้หนึ่งผู้เดียว จะมาปรึกษาหารือมายาก ผู้บางคนก็ไม่อยากมาหรือไม่มีอะไรจะพูดร้อยอันพันอย่างไปหล่ะ

คือเรื่องสำคัญก็เกี่ยวกับเรื่องข้อวัตรปฏิบัติ สำหรับเฉพาะตัวใครมันในด้านพระวินัย ให้สังวรระมัดระวังไว้บ้าง เพราะว่าเราไม่ได้ศึกษาวินัย เราไม่ได้เรียนวินัย เราอาศัยการปฏิบัติวินัยไปเลย เอาตานี้เป็นวินัย เอาหูนี้เป็นวินัย เอากายเอาตัวเรานี้แหละเป็นวินัย

คำว่า วินัย ถ้าพูดถึงตามศัพท์นั้นก็เรียกว่านำออก นำของไม่ดีออก เอาไว้แต่ของดีนี้วินัยวินาศ วินาศฉิบหาย เอาของไม่ดีออกเหลือไว้แต่ของดี ให้เป็นระเบียบ เป็นระเบียบวินัย เป็นระเบียบแบบแผนของพระอริยะเจ้าคือนำของไม่ดีออก ให้เหลือไว้แต่ของดิบของดีท่านเรียกว่า วินัย

แล้วทีนี้ทุกคน ก็คงจะรู้ว่า อันไหนดี อันไหนไม่ดี ให้พิจารณาดูในเรื่องการกระทำของใครของมัน ถ้าอย่างไหนมันไม่ดีเราอย่าไปทำถ้าทั้ง ๆ ที่รู้จักว่าไม่ดีแล้วไปทำ ทำโดยว่าไม่มีผู้ใดเห็น ว่าไม่มีผู้เห็นไม่เป็นไรหรอก ถ้าเจ้าของเห็นก็เลยไม่เป็นไรเหมือนกัน เรื่องเหล่านี้ไม่ใช่ไปลี้ลับปิดบังในข้อการกระทำอะไรทุกอย่างคือ นึกว่าไม่มีอะไรในโลกคนอื่นไม่เห็นเจ้าของก็เห็น เจ้าของเห็นเทวดาอินทร์ พรหมก็เห็นไปด้วยแล้วการทำอย่างไม่ดีนี้ไม่ใช่ว่าจะหายไปง่าย ๆ มันเป็นกรรมพันธุ์ติดไปเท่าใดภพ เท่าใดชาติเทียบสิงเข้าในจิตในใจ จนเป็นวาสนาบารมีเป็นนิสัยความเคยชิน อะไรทุกอย่างให้พิจารณาดูให้ดี ๆ เพราะว่าเรามาต้องการมาอยากทำเอาของดี ไม่ใช่ว่าต้องการของไม่ดี เราต้องต้องการทำเอาของดิบของดีเราจึงได้มาถือเอาระเบียบวินัย ว่าทำไปแล้วว่าจะไม่มีคนเห็น เจ้าของก็เป็นคนอยู่แล้วถ้าไม่ใช่คนก็...ถ้าเป็นคนก็คงจะไม่ทำอย่างว่านั้น ถ้ารู้จักว่าอันไหนไม่ดี ถ้ายังไปทำอยู่แล้วแสดงว่าเราไม่ใช่คนนะในระยะนั้น แต่ว่าให้เตือนเจ้าของอีกทีหนึ่ง เราต้องการไม่อยากเป็นคนหรือเราอยากเป็นคน หรืออยากเป็นเทวดาเป็นอินทร์ เป็นพรหม อยากได้อยู่ดี ๆ ไปกว่านั้น หรืออยากได้เพียงแค่นั้น นี้พิจารณาถามตัวเองดูบ้าง เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างเราได้ปฏิญาณตนต่ออุปัชฌาย์อาจารย์ ต่อหมู่ต่อพวก ต่อสงฆ์แล้วให้เราเหมาะสม เท่ากับว่าเป็นพระให้สมกับคำว่าเป็นสงฆ์ สงฆ์แปลว่า ส่วนรวมเราเป็นคนกลางนะเดี๋ยวนี้ ไม่ใช่ว่าเราเป็นตัวเรานะ ให้ว่าทุกคนเป็นเจ้าของเราหมด

บรรดาทายก ทายิกา บรรดาผู้ที่มีศรัทธาทั้งหลาย ล้วนแต่เขา

มายึดถือว่าเราเป็นเจ้าของของเขาหมด เขาจะมาใช้สอยบอกรูปใด วิธีใด เป็นเรื่องของเขาที่จะมาใช้ เพราะว่าเราอาศัยเขา ให้มันถูกต้องตามธรรมวินัยเท่านั้นแหละ เขาไม่เข้าใจวินัยในส่วนไหน ในการบุญ การกุศลอะไรเขาก็มีโอกาสหรือมีสิทธิ์มาศึกษาได้ หากเขามีเกี่ยวกับการทำบุญทำทาน ก็ให้เป็นผู้รับทานเขาได้ เขาอยากได้บุญได้กุศลเขาก็เอามาฝากฝังไว้กับเรานี้แหละ หรือบางทีเขาก็นิมนต์ไปรับทานบ้านโน้นแหละ เขาอยากกราบอยากไหว้เขาก็จะมาไหว้เรานี้แหละ เพราะว่าเรานี้เป็นคนกลาง เป็นผู้ที่ประสิทธิ์ประสาทของดิบของดีให้เขา แต่ว่าใจเรานี้จะเป็นกลางได้อย่างว่าหรือไม่ จะเป็นคนกลางจะเป็นคนสงฆ์ จะเป็นสงฆ์ได้หรือไม่ นี้ต้องเตือนตัวเองนะ ต้องพิจารณาดูลักษณะจิตที่เป็นสงฆ์ที่เป็นกลางจะต้องกว้างขวาง ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัวเจ้าของเอง เป็นคนเห็นแก่หมู่แก่คณะ ว่าแต่ของทุกสิ่งเป็นมาด้วยหมู่คณะทั้งนั้น

นับแต่พระพุทธเจ้าลงมาเรียกว่า สงฆ์ สมบัติทุกชิ้น ทุกอันอย่างที่เราใช้ เราสอย เรานั่ง เราอยู่ เรานอนอยู่ทุกวัน ล้วนแต่เกิดขึ้นด้วยอำนาจของสงฆ์ คือมีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ตลอดถึงพระเจ้าพระสงฆ์อยู่ทุกวันนี้ ไม่ใช่ว่าของที่ได้มาจะมาจากเราคนเดียว ของได้มาจากอำนาจของสงฆ์ ได้มาจากอำนาจของหมู่ของคณะบรรดาผู้ที่ปฏิบัติธรรม บรรดาผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาหมดทุกยุคทุกคราว ไม่ใช่ว่าของที่ได้ในเฉพาะเราอย่างเดียว ได้สถานที่วัดก็ตาม ได้ผ้ากาสาวพัสตร์ก็ตาม อัฐบริขารอะไรทุกอย่าง ตลอดจนถึงลัทธิประเพณีที่เรา มาเข้าหมู่เข้าพวกว่าเป็นพระเป็นเณรได้มาจากสงฆ์ทั้งนั้นมีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน แต่สิ่งทางนอกล้วนตั้งแต่ได้มาจากหมู่คณะ

แล้วทีนี้จิตใจเรา เราได้คิดไหมว่าเราเป็นคนที่มีจิตใจกว้างขวางเท่าใด การที่ทำไปมันผิดจากพระธรรมวินัยหรือจากหมู่ จากคณะ จากพวก จากลัทธิประเพณีของท่านจะมีบาปกรรมเท่าใด อันนี้ให้เราคิดดูบ้าง เพราะว่าทุกสิ่งอาศัยหมู่อยู่แล้ว แต่ไปทำนอกรีต นอกรอย นอกคำสอนพระพุทธเจ้า เราจะมีบาปมีกรรมหรือไม่ ถ้าตอบกันง่าย ๆ ก็ว่าเต็มที่แล้ว เพราะว่าอาศัยคนอื่น แต่ว่าไปทำลายผู้นั้นด้วยซ้ำคล้าย ๆ กับว่าเราอาศัยพ่ออาศัยแม่ แต่แล้วไปฆ่าพ่อตีแม่ ทำผิดประเพณีของพ่อของแม่จะมีบาปกรรมเท่าใด นี้ประเพณีของพระพุทธเจ้าที่มีพระธรรมวินัยเป็นครูเป็นอาจารย์หรือเป็นคำสั่งคำสอนของท่าน หากเราประพฤติปฏิบัติผิดทั้ง ๆ ที่รู้อยู่แล้ว ว่าจะมีบาปกรรมเพียงไหนแค่ไหน ความจริงมันก็ต้องอายแล้ว แล้วก็ผิดกับเจตนารมณ์ของเราอีกด้วยซ้ำ นี้ต้องให้พิจารณาดูให้ดี ๆ นะ ใครก็ตามอย่านึกว่าทำไปแล้วมันจะแล้วไป ทำไปแล้วมันจะฝึกสอนจิตใจให้เกิดความเคยชิน เกิดเป็นนิสัย มันจะกี่ชาติ กี่กัปกี่กัลป์ มันจะนำเราไปในทางไม่ดี ใช้ทำอยู่นั้นแหละ แต่ว่าจะเป็นธรรมฝ่ายต่ำทางลงนรก หรือเป็นสัตว์ดิรัจฉานอะไรต่ออะไรหล่ะ เนื่องจากการประพฤติปฏิบัติของเจ้าของนี้ให้พิจารณาดูให้ดี ๆ นะใครก็ตาม เราไม่ต้องการสักนิดเลยแหละของไม่ดี อยากได้แต่ของดิบของดี แต่หากทำเอาของไม่ดีอยู่แล้วถึงจะอยากได้ของดีนั้นมันก็ไม่ได้ เพราะว่าเหตุคือการกระทำเป็นเหตุไม่ดี ถ้าเป็นเหตุดีถึงอยากได้ไม่ดีก็ไม่ได้หรอก มันต้องขึ้นอยู่กับเหตุ ให้เข้าใจอย่างนั้น

แต่ว่าเรื่องมันล่อแหลมต่ออันตรายที่สุดสำหรับคนเรา เท่าที่สังเกตมาได้ผ่าน ๆ มาหลายชุด หลายคราวมาแล้ว ผู้ที่มาประพฤติ

ปฏิบัติร่วมกันอยู่นี้ตั้งแต่ตั้งวัดมา ๑๕-๑๖ ปี และอยู่ที่อื่นอีกนั้นโดยมากเกี่ยวกับการกินนะ เพราะว่าเรื่องกินนี้เป็นเรื่องใหญ่ รองลงมาจากกาม ออกจากกามมาก็เป็นเรื่องกิน ซึ่งเป็นเรื่องรอง เป็นที่ ๒ แต่ว่าเรื่องกามนี้เราหนีมาแล้ว เราหนีมาด้วยกาย เรียกว่ากายออกมาแล้วออกมาจากกาม ยังอยู่ตั้งแต่ใจ เราจึงได้พยายามหาวิธีการแก้จิตใจให้ออกจากกาม แต่แล้วกำลังจะแก้จิตใจให้มันออกจากกามนี้ เรื่องของกินนี้มันแทรกขึ้นมาเป็นตัวใหญ่นะทีนี้ อันเรื่องกินนี้ไม่รู้จักว่าจะได้ในทางดี หรือทางไม่ดี ไม่ได้คิดนะ โดยมากบางคนอาศัยความหิวเป็นหลัก ว่าแต่หิวมาแล้วเป็นเอาเลย เรื่องผิดธรรมะวินัยหรือบาปกรรมไม่ได้คิดนะบางคน ว่าแต่อิ่มท้องเป็นเอาเวลาหิวขึ้นมา ฉะนั้นเรื่องเหล่านี้ต้องพิจารณาให้ดี คือของอันไหน มันควรแก่สมณะแก่บรรพชิตเราถึงค่อยเอา เราอย่าไปขบไปฉันถ้าหากจะผิดจากธรรมวินัย ถึงตายก็ให้ตายเสียดีกว่า ยังดีกว่ายอมรับเป็นบาปเป็นกรรม

เรื่องเด็กเล็กเด็กน้อย เรื่องคนเฒ่าคนแก่นี้ เรื่องกินนี้หนักนะ ถ้าหากไม่มีความอดทนหรือหนักในศีลในธรรมมากพอสมควรแล้ว อดอยากนะอันนี้ผมเคยเห็นมาหลายราย บางคนเห็นว่าหมู่ถือธุดงควัตรก็ถือ ถือเคร่งก็ถือตามหมู่ ถ้าไปเดินจงกรมก็ไปเดินตรงไหนมีหมากไม้ผลไม้นั้นแหละ ถ้าไปเดินใกล้ต้นหมากสีดา (ฝรั่ง) ก็กินหมด สีดาสุกหากถือธุดงค์ตามหมู่นั้นแหละอันนี้เคยเห็นมาในเมืองนครฯ ถ้าหากเราไม่ละอายทำได้เลยแหละของอย่างนี้ แต่ว่าเป็นการเสี้ยมสอนตัวเองให้เป็นคนเคยอย่างนั้น เลยแก้ไขยาก หากกล้าทำบาปทำกรรมได้อย่างนั้นอย่างอื่นก็กล้าทำได้เหมือนกัน เพราะว่ามีความเคยชิน มันเคยตัวมัน

เลยเป็นนิสัย ให้พิจารณาดูให้ดีนะของอย่างดี

คือสำนักเรานี้เป็นสำนักที่ทำร่วมกัน อยู่ด้วยกัน ใช้ด้วยกัน กินด้วยกัน มีอะไรต่ออะไร ตลอดจนถึงของที่เป็นเอกลาภที่ได้มาด้วย หมายความว่า จตุปัจจัย ก็เอาไว้ส่วนรวม การที่เอาไว้ส่วนรวมก็ไม่ใช่อย่างอื่นหรอกกลัวผิดจากพระธรรมวินัย กลัวจะยินดีในโลกิยะคือเงินและทอง เอาไว้เพื่อประโยชน์ส่วนกลาง แต่บางแห่งก็แบ่งของใครของมันเลยนั้นแหละ อยากใช้อะไรก็ใช้ไปตามเรื่อง ของใครของมันไม่ได้คิดได้อ่านหรอก ตลอดถึงการขบการฉันก็ได้มีการแจก การจ่ายไปตามประเพณี ซึ่งเราได้ทำมาอยู่เดี๋ยวนี้แหละ ก็ว่าพอดี พอเหมาะ บางคนก็มีพิเศษแยกออกไป อย่างเคยเห็นข่าว ญาพ่อหนูวัดป่าศรีไพรวัลย์ ที่เคยมาอยู่ด้วยกับเจ้าของพรรษาหนึ่ง ออกพรรษาไม่ทันพอร้องพอให้รีบหนีเลย ทุกวันนี้ก็ยังไม่พอใจอยู่สังเกตดู ตอนนั้นพี่น้องท่านอยู่บ้านหนองจิกโคกสูง บ้านนี้มีโรงน้ำตาล สองสามสี่ห้าวันหรือหกเจ็ดแปดวัน ไปเยี่ยมบ้านทีหนึ่ง ไปแล้วจักได้อันไหนมาก็ไม่รู้จักหรอก ไม่รู้จักด้วย แต่สังเกตดูแล้ว ได้ยินว่าเอาน้ำตาลมาทีละห่อสองห่อว่างั้น แล้วแต่ว่าไปบิณฑบาตในระยะนั้นถือธุดงควัตรขลุปัจฉาภัต ห้ามภัตที่ตามมาส่งทีหลังทุกรูปในพรรษานั้น แล้วตามที่สังเกตเห็นนั้นองค์นั้นทำท่าไปบิณฑบาตได้น้ำตาลมาทุกวัน ไม่รู้ว่าผู้ใดใส่ให้ไม่รู้จัก แต่แล้วหากใส่ไปแต่ในวัด นั่นแหละเพราะเจ้าของห่อไว้ในกุฏิ แล้วทำท่าได้น้ำตาลมาทั้ง ๆ ที่เจ้าของรู้จักว่าผิดอยู่แล้วก็ยังทำอยู่ เจ้าของก็เลยว่าให้บ้าง เลยไม่พอใจ คือเรื่องเหล่านี้ ก็เนื่องจากความไม่รู้นี้อีกอย่างหนึ่ง รู้แล้วขืนทำลงนี้อีกอย่างหนึ่ง คือตาม

ธรรมดานั้นน้ำตาล หากเขาถวายให้ตอนเย็นหรือตอนเช้าใครก็ตามหรอก ถ้าถวายแล้วหมายความว่ารับประเคนแล้วฉันได้แต่ตอนเย็น ฉันได้ไปภายใน ๗ วัน หลังจากนั้นไปอีก คืออันนี้เรียกว่าสัตตาหะกาลิก ถ้าหากไปฉันเลย ๗ วันไปนั้น ท่านปรับอาบัติ ถ้าหากของฉันตอนเย็นเอาไปฉันกับอามิสตอนเช้าฉันจังหันตอนมื้อเช้าอันนี้ผิดทุกวันไป ถวายอย่างวันนี้พรุ่งนี้เอาไปฉันกับอาหารเป็นอาหารค้างคืนเป็นสันนิธิ ปรับอาบัติ ปาจิตตีย์ ทุกคำกลืน นี้ตามพระวินัยท่านว่าอย่างนั้น น้ำอ้อย น้ำตาลก็ตาม น้ำผึ้ง น้ำหมิ่มอะไรก็ตามในสัตตาหะกาลิก ๗ อย่าง เรื่องหมู่นี้ ให้สังวรไว้บ้าง บางคนเป็นไปในรูปนั้นก็ไม่ดีเท่าไรนะ ให้พยายามสำรวมระมัดระวังไว้

แล้วอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับวัตถุข้าวของในวัดเรา อย่างแผนกผลไม้หรือทุกสิ่งนี้ก็มอบให้ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้จัดผู้จ่าย หากจะขอให้ไปขอกับผู้ใดผู้หนึ่งอย่างเราที่กำหนดกันไว้แต่คราวแรก ไม่ใช่ว่าเขามาขอผู้ใดใครอยากให้ก็ให้ไปเลยไม่ได้นะอย่างนั้น คือเราไม่มีสิทธิ์ สงฆ์ไม่ได้สมมุติว่าเป็นผู้จัดผู้จ่าย ไม่ได้สมมุติให้เป็นมัคคุเทศก์ เราจะไปจ่ายนอกเหนือจากอำนาจของสงฆ์ไม่ได้ผิดสงฆ์ ผิดเรานั้นแหละผิดต่อสงฆ์ ถ้ามีใครไปพูดไปวานจะขอนั่นนี้ ให้ไปบอกกับผู้นั้น หรือบอกไปหาผู้นั้น ว่าไปหาท่านผู้นั้น ผู้นี้นะให้บอกไปหาคนนั้นนะ นี้ไม่มีอำนาจจะจัดจะจ่ายให้หรอก ไปหาองค์นั้นท่านหากจะจัดให้หรอกว่างั้น มันก็หมดเรื่องไปดอก ไม่ใช่ว่าจะทำท่าดี ถ้าเขาขอแล้วหวังนั่นหวังนี่ อันนี้เอาเลยไม่ได้นะ อย่างนั้นสงฆ์ไม่ได้อนุมัติให้ เราไปแจกจ่ายของสงฆ์ปรับอาบัติ ถุลลัจจัยอีก ตลอดของดีของอะไรทุกอย่างนั่นแหละ

ของที่สมมุติไว้แล้วว่าจะแจกจะจ่าย แต่ว่าผู้จะแจกจ่ายซึ่งสงฆ์ได้สมมุติไว้แล้ว หากจะปรึกษาหารือหมู่ก็ปรึกษาอีกก็ได้ ว่าควรหรือไม่ควร เพื่อเกี่ยวกับมรรยาทอย่างนั้นมันถึงจะใช่ คือทำอะไรทุกสิ่งทุกอย่างต้องพึ่งพิงอาศัยหมู่ไม่ใช่ว่าจะทำไปตามอัตโนมัติของตัวเอง ให้พิจารณาดูนะของอย่างนี้ใครก็ตาม ถ้าหากไม่รู้จักอย่าพึ่งทำต้องศึกษาหมู่คณะก่อนมันถึงจะงาม

แล้วอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับด้านสติเท่าที่สังเกตเห็น เวลาเราลงจากกุฏิจะไปบิณฑบาต ให้ปิดประตูบ้าง อันไหนควรเก็บก็เก็บไว้บ้าง ผ้าผ่อน รวมเก็บพับไว้ ปิดประตูมุ้ง ตามธรรมดาท่านให้เลิกขึ้นไว้หรือม้วนขึ้นมัดไว้ บางทีก็เลิกหรือเก็บสาดเสื่อปัดกวาดไว้ให้เป็นระเบียบ อย่าทิ้งกระจัดกระจายหลาย บางคนไม่เลิกหรือม้วนมัดขึ้นไว้สักทีนะมุ้ง สาดเสื่อก็ไม่กู้ไม่เก็บสักทีทิ้งอยู่อย่างนั้น ดินหรือฝุ่นจักเท่าไรต่อเท่าไรกอบก็ไม่รู้จักเกลื่อนพื้นเต็มไปหมด ของอันไหนทิ้งไว้อย่างไรต่ออย่างไรต้องทำให้เรียบร้อย ต้องฝึกหัดเจ้าของ ผ้าอาบน้ำ อาบท่าดูท่าฝนจะตกก็ต้องเก็บเข้าในสถานที่ให้เรียบร้อย ตลอดถึงเชือกสายระเบียงตากผ้าตากแพร ถ้าหากจะตากทั้งฟ้า ทั้งฝนตลอดเวลา มันก็ไม่งามเท่าใด เป็นการแสดงความมักง่ายเกินไป ถ้าหากตากแล้วเก็บไว้พร้อมเลย อันเรื่องเหล่านี้เป็นการฝึกหัดสติ เป็นคนที่มีระเบียบของอันไหนควรเก็บไว้อย่างไร ในกุฏิเจ้าของ ถ้าหากเจ้าของจะหนีจากกุฏิควรเก็บให้เรียบร้อย อย่าให้มันลำบากหมู่ จะไปนั่นมานี่หากมีฟ้ามีฝนหรือฤดูอันไหนต่ออันไหนต้องเก็บไว้ ด้านปิดประตูนี้ ก็ควรปิด ถ้าหากเราลงจากกุฏิต้องปิดเลย อย่าปล่อยไว้อย่างนั้น ผ้าอัน

ไหนมันเปรอะเปื้อนหรือไม่เปื้อนอย่างไร เวลาคนไปคนมา ผู้บางคนตากหรือผึ่งไว้ทั้งวันทั้งคืน ไม่รู้จักเก็บรู้จักรักษาก็มี ในการอยู่การนอนไม่ใช่ว่าจะไปหานอนทั่ว ต้องให้มีที่พักที่พา เผื่อแขกคนเขาไปเขามาจะเสียมรรยาท ท่านว่าการนอนก็ต้องให้นอนปิดประตูไม่อย่างนั้นก็ต้องให้นอนอยู่ที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งมันควร ถ้าหากเวลาเราพักผ่อนไม่มีสติ ผ้าก็ไม่เอา อะไรก็ไม่เอา ผู้บางคนทั้งกรนทั้งคราง ทั้งกัดฟันกัดคางทั้งน้ำลายไหลร้อยอันพันอย่าง การรักษาของอย่างนี้ก็ไม่อื่นไกลหรอกเพราะว่ากิริยามรรยาทของคนเรามันต่างกัน เกี่ยวกับกิเลส สร้างสรรค์มาหลายชาติ พระพุทธเจ้าท่านกลัวแขกคนเขามาเห็น กลัวเขาคลายศรัทธา แต่ตามธรรมดามันก็เป็นอยู่อย่างนั้นแหละ ถ้าหากเขาคลายศรัทธามันเลยเป็นบาปเป็นกรรมแก่เขา เขาจะไม่มีโอกาสได้ทำบุญทำทานคล้าย ๆ กับว่าใส่โทษเจ้าของ เขาต้องทำให้เขาเกิดศรัทธาเลื่อมใสนั้นมันถึงจะใช่ เป็นผู้มีเมตตาสงสารเขา ไม่ใช่ทำเพื่อเอาหน้าเอาตาให้เขาอยากทานให้ ไม่ใช่ว่าอย่างนั้น อันเรื่องเหล่านี้ต้องสังวรไว้บ้าง

การนอนนั้นท่านมีอยู่ตามระเบียบของท่าน ก็อย่างที่พูดให้ฟังต้องนอนแบบ สีหะไสยาสน์ นอนตะแคงขวา มือซ้ายวางไปตามตัว มือขวางอขึ้นมาวางไว้ตามธรรมดา วางข้างหูข้างหน้าเรา ขาหนึ่งกู้ขึ้นมาหรืองอขึ้นมาหน่อยหนึ่ง เป็นการเหลี่ยมขาหน่อยหนึ่งเรียกว่านอนแบบสีหะไสยาสน์ แบบราชสีห์ เป็นแบบของพระพุทธเจ้าท่านเคยใช้มา เรียกว่าตะแคงขวา ถ้าหากนอนตะแคงซ้าย ท่านเรียกว่ากามาไสยาสน์ คือนอนคล้ายกับพวกเสพกาม ถ้านอนหงายท่านเรียกว่าเปตาไสยาสน์ นอนอย่างพวกเปรต หากผู้ใดฝึกหัดนอนตะแคงขวาได้

เป็นสีหะไสยาสน์นั้นแหละดี ถ้านอนคว่ำท่านเรียกว่า นอนแบบพวกสัตว์นรก นอนก็ต้องให้มีสังวรระมัดระวังให้รู้จักอย่างนั้นทั้งวันทั้งคืนกลางวันกลางคืน ควรอยู่อย่างไรต่ออย่างไร อันนี้เกี่ยวกับการฝึกหัดสติ การรักษาผ้ารักษาผ่อนเจ้าของ

การรักษาบาตร การไปการมาอะไรก็ตามมีกิริยามรรยาท มีสมณะสำรวมในเสขิยวัตร อันหมู่นี้เป็นการฝึกสติทั้งนั้น ให้พิจารณาดูบ้างผู้ใดก็ตามพวกใหม่ ทั้งหมู่ใหม่หมู่เก่านั้นแหละ ถ้าไม่อย่างนั้นก็ไม่เป็นของควรเอานะ อันนี้อย่างเข้าไปในเมืองในนานี้เป็นเรื่องสำคัญที่คนเขาจะมอง เขาจะดูกัน เครื่องแต่งตัวก็ต่างจากเขา อันไหนก็ต่างเขาการไปการมาก็ต่างเขา ตลอดถึงการพูดจาปราศรัย อันไหนควรไม่ควรอันเรื่องเหล่านี้ก็เคยห้ามไว้แล้ว

เกี่ยวกับเรื่องคำสั่งก็ดี จดหมงจดหมายก็ดี สั่งไปหาพี่หาน้องผู้นั้นผู้นี้ เจ้าของว่าถ้าไม่ควรสั่งก็อย่าสั่งเสียดีกว่า ก่อนจะเขียนก่อนจะพูดให้มาปรึกษาหารือกันเสียก่อน หรือก่อนจะเขียนจดหมาย ก่อนจะทำอะไรก็ตามควรไม่ควร แล้วพูดถึงว่าความอยากมันไม่พอเป็นนะคนเรา เดี๋ยวก็สั่งอยากได้อันนั้น เดี๋ยวก็สั่งอยากได้อันนี้ ถือว่าเป็นพี่เป็นน้อง เป็นญาติเป็นโยมเจ้าของหรือเป็นลูกเป็นหลาน หรือเป็นอะไรก็ตามเขาไม่ได้ปวารณาเรา เราก็อย่าพึ่งไปสั่งเขา บางทีก็หนักอกหนักใจแก่เขา ผู้สั่งเราอยากได้อันนี้เราสั่งไป แต่ว่าผู้ที่ถูกสั่งนั้นไม่ค่อยพอใจนะเรียกว่าผู้ถูกขอ ถ้าเราขอนั้นขอได้หรอกแต่ว่าผู้ที่ถูกขอนั้นไม่ค่อยอยากพอใจ บางทีก็ให้จำใจก็มี ให้เราเป็นผู้มักน้อยสันโดษ ไว้บ้างถึงแม้ว่าเขาจะมีศรัทธาหรือไม่มีก็แล้วแต่หล่ะ ให้ศรัทธาเขาเกิดเอง

กลัวอานิสงส์ของเขาไม่ได้เต็มที่เขาหากจะรู้จักของเขาเองหรอก ถ้าหากเขาไม่รู้จัก เราถึงค่อยเตือนพอได้บ้าง ถ้าเข้ามาใกล้ชิดกันหรือเขาสืบสาวหาเหตุ ให้ถือเหตุของเขาก่อนนั้นก็ยังดีอยู่ ถ้าเป็นเหตุของเราก่อนนั้นไม่ค่อยดีเท่าไร ให้เป็นเหตุของเขามาก่อน มาติดต่อเราก่อนอะไรก่อนนั้นเอ้อ ! เราจะพิจารณาควรไม่ควรค่อยพูดไปหรอก แต่ว่าให้หนักไปในทางมักน้อยสันโดษนั้นแหละ สันตุฏฐี ตามมีตามได้

ถ้าเป็นเรื่องชอบอยากได้มากนั้นไม่ค่อยได้มาก ถ้าอยากหลายได้กินเท่าก้อยนั้นหนา โบราณท่านว่า “ให้เป็นคนอยู่ซื่อ ๆ เฉย ๆ เหมือนกับไม่อยากได้อะไร เขาหากเอามาให้หรอก” อย่าเป็นคนอยากได้นั่น ได้นี่ไม่หยุด เราจะหามาบำรุงเรื่องความอยากของเรานี้มันไม่สุดไม่สิ้นหรอก อยากมาแต่น้อยจนใหญ่ อยากมาเท่าใดภพเท่าใดชาติแล้วแหละ ให้ทดลองสำรวมไว้บ้างเรื่องเหล่านี้ เพราะว่าเรามาฝึกหัดจิตใจของเรา ฉะนั้นเรื่องเหล่านี้ พอผมว่าไม่อยากให้สั่งให้ติดต่อ เรื่องจดหมงจดหมาย เรื่องอะไรก็ตาม ถ้ามีเรื่องจดหมายไปแล้วต้องมี ไม่อย่างใดก็ต้องอย่างหนึ่ง มีความต้องการไม่น้อยก็มากถึงว่าไม่อยากให้ทำ

ถ้าผู้ใดจะเขียนต้องให้มาผ่านเจ้าของเสียก่อน เขียนแล้วให้เอามาให้อ่านเสียก่อนค่อยส่งไป ถ้าเขาส่งมาก็เอามาอ่านดูเสียก่อน เพื่อรักษาผู้นั้นแหละ ไม่ใช่ว่าเพื่อห้ามกินอะไรหรอก ไม่รู้อารมณ์ไหนต่ออารมณ์ไหนมายุ่งมายากกับเจ้าของนี้เหมือนเดิมนั้นแหละ อันเรื่องเหล่านี้ให้รู้จักไว้ใครก็ตาม

อันนี้ก็เคยพูดแล้วทีหนึ่งแล้วนะอันนี้ ถ้าหากว่าอยากได้อะไรให้

ปรึกษาหารือทางสงฆ์นี้เสียก่อน มีหรือไม่มีอย่างไร พอจะได้อย่างไร หรือไม่ได้อย่างไร ถ้าหากจำเป็นไม่มีหมู่วงศ์เราก็ต้องดูแลหมู่วงศ์ของเรานี้แหละ ความจริงไม่อยากให้ไปเดือดร้อนอะไรกับพวกญาติพวกโยม พี่ ๆ น้องใครก็ตามอยากให้ใช้ในวงศ์ของเรามีอะไร ไม่มีอะไรใช้ในวงศ์หมู่เดียวกันนี้แหละ มันจึงสมกับว่าผู้มีอามิสสตาธรรม ผู้มักน้อยสันโดษ อันเรื่องเหล่านั้นแล้วแต่เขาจะเอามาหรอก ถ้าเขาเอามาก็เป็นเรื่องของเขา ถ้าเอามาบางทีผู้ไม่รู้จักหน้าจักหลัง ไม่รู้จักผิด จักถูก เอามาซุกซ่อนที่นั่นที่นี่ แต่ก่อนเจ้าของห้ามเด็ดขาดนะของอย่างนี้ ผู้ใดจะเอามาก็ให้เอาเข้าส่วนรวมเลย เอามาพิเศษไม่ได้ ถึงเอามาพิเศษก็ต้องเอามาไว้ส่วนรวมอยู่ ต้องมาผ่านทางนี้เสียก่อน ต้องมาผ่านส่วนสงฆ์เสียก่อน ค่อยให้จ่ายไปหรือไม่ให้จ่ายเกินเขา ไม่ใช่ผ่านมาทางไหนก็เอาไปยึด ได้มาทางไหนจะเอาไปซ่อนไว้ใช้แต่เจ้าของอย่างนั้นไม่เอา ถือว่าของทุกสิ่งนี้จะผ่านเข้ามาวัดนี้เป็นของสงฆ์ เป็นของส่วนรวม ไม่ได้ถือว่าเป็นของผู้นั้นผู้นี้ ถ้าหากผู้ใดจะแหวกแนวไปทำเฉพาะเจ้าของอย่างนั้น ก็เรียกว่าแหวกแนวออกจากสงฆ์ ออกจากส่วนรวม ถ้าหากแหวกแนวออกจากส่วนรวม อย่างนั้นแล้วก็ สงฆ์ก็มีอำนาจจะพินิจพิจารณาไปตามฐานะของผู้นั้นอีกเหมือนกัน ของอันไหนขึ้นมาในวงศ์ของสงฆ์ จะควรแจกหรือไม่ควรแจกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง คือ ผู้นั้นมีของพิเศษ บางทีอาจจะไม่แจกก็ได้ อันนี้แหละให้พิจารณาดู

การศึกษามีสองทาง
เทศน์อบรมข้าราชการครู สปจ.ร้อยเอ็ด
(๕ กันยายน ๒๕๓๙)

โดย

พระอาจารย์หลวงปู่ศรี มหาวีโร
วัดประชาคมวนาราม (วัดป่ากุง) อ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด

เล่าสู่กันฟังสักหน่อย วันนี้เป็นโอกาสอันดีซึ่งบรรดาครูอาจารย์ต่าง ๆ อุตส่าห์มาศึกษาธรรมะ เพื่อเป็นแนวทางในด้านประพฤติปฏิบัติ ถ้าพูดตามหลักง่าย ๆ ของเราแล้วก็การศึกษาของคนเราในโลกปัจจุบันก็มีอยู่สองทาง ทางหนึ่งได้แก่การศึกษาศิลปวิทยาต่าง ๆ เรียกว่าเป็นเรื่องทางโลกเกี่ยวกับการทำมาหากิน เกี่ยวกับวิชาอาชีพเพื่อเลี้ยงธาตุขันธ์ของเราแต่ละคนให้เป็นไปตามหลักธรรมะอันนี้เป็นฝ่ายหนึ่งเรียนกันหลายต่อหลายเริ่มแต่ชั้นอนุบาล ประถม มัธยม ตลอดถึงอุดมศึกษา จนถึงดอกเตอร์ศาสตราจารย์ที่เขาเรียกกันไป แต่วิชาเหล่านี้โดยมากเป็นวิชาอาชีพ วิชาอาชีพอยู่ในแต่ละคนก็ศึกษากันได้ บางทีก็ได้ไปถึงขั้นไหนแค่ไหนก็เป็นอาชีพกันหมดนั่นแหละ ว่าแต่ผู้ใดที่มีความพยายามอย่างเราที่เห็นกันในโลกปัจจุบัน

ส่วนวิชาหนึ่งนั้นก็เรียกว่าคล้าย ๆ กับเป็นอาชีพเหมือนกันแต่เป็นวิชาที่ใช้ในด้านการประพฤติปฏิบัติธรรมะ เรียกว่าเป็นการศึกษาในเรื่องศาสนาสิ่งที่เป็นที่พึ่งพิงอาศัยในด้านจิตใจของเรา นี้สองอย่างนี้เป็นเรื่องใหญ่ของคนเราซึ่งจะเป็นไปในทางดี ในทางดีทางโลกทางอะไรก็แล้วแต่ก็ยังพอใช้ได้ ถ้ามีสิ่งดีในด้านพระพุทธศาสนาแทรกเข้าในจิตใจของแต่ละคน นี่อันนี้ก็ยิ่งเป็นของดีอันหนึ่ง เป็นของที่เป็นมูลมรดกอันใหญ่โตไปหลายภพหลายชาติ แต่ส่วนในโลกปัจจุบันได้ในชาติเดียวที่เรามีในชีวิตจิตใจในโลกปัจจุบัน อันเรื่องในศาสนานี้ต้องใช้ไปหลายชาติหลายภพเพราะมันจะติดแน่นอยู่ในใจของเรา ของทั้งสองอย่างนี้เป็นหน้าที่ของคนเราที่เกิดขึ้นมาในโลก ผู้ใดมีความพยายามพอจะทำได้แบบไหนวิธีใดให้ทำลงไปอย่างเต็มที่ ถ้าหากมีความหมั่นความขยันมีความเอาใจใส่ศรัทธาเชื่อมั่นในการปฏิบัติอยู่แล้ว ผลก็จะเกิดขึ้นไปตามลำดับแต่ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติทั้งสองอย่างนั้นไม่เหมือนกันผลทางโลกก็อย่างที่พวกเราที่เห็น ๆ กันอยู่แล้ว แต่ผลในด้านทางธรรมนี้เกี่ยวกับด้านจิตใจ เราจะเห็นในด้านจิตใจของเรา อันนี้ก็เป็นหน้าที่ของเราควรรู้เหมือนกัน เพราะเรื่องความเป็นมาในชีวิตของเราความเป็นอยู่ ความเป็นไปนี้เราจะไปรูปไหนวิธีไหนก็ได้ยินแต่ข่าวเรายังไม่ทันเห็น ถ้าเห็นก่อนที่ร่างกายของเราไม่แตกสลายก็ยิ่งเป็นการดีจะได้เตรียมตัวทัน บางคนก็ไม่ได้เตรียมทัน ไม่รู้จักหน้าจักหลังแล้วก็ปล่อยไปตามยถากรรม แต่นี้จะได้กล่าวในเรื่องของการประพฤติปฏิบัติในด้านจิตใจ ซึ่งจะเป็นตัวติดตามตัวของเราไปเรื่อย ๆ หลายชาติหลายภพแต่ว่าจะหลายเท่าไรพวกเราก็ไม่รู้จักนอกจากเราจะมาประพฤติปฏิบัติ

จิตใจให้รู้เสียก่อน รู้ธรรมชาติของจิต ว่าจิต ว่าใจ ว่ามโมนัสที่ใคร ๆ ก็ว่าได้ แต่ว่าหากมันเป็นชื่อสมมุติไม่ใช่ตัวจริงของมัน ส่วนตัวจริงนี้ต้องอยู่กับการประพฤติปฏิบัติให้รู้ ให้เรารู้เราเห็น เพราะธรรมะของพระพุทธองค์ท่านว่าถ้ารู้แล้วก็ต้องให้เห็นพร้อม รู้ด้านสัญญา รู้ในด้านสมมุติที่ตั้งชื่อเอาไว้ตามตำหรับตำราต่าง ๆ แต่เรายังไม่เห็นต่อเมื่อเราได้ประพฤติปฏิบัติถึงค่อยจะรู้ว่าใจเรามีลักษณะอาการอย่างไรมันอยู่อย่างไร มันเกิดขึ้นอย่างไรมันมาในรูปไหน ต้องให้รู้จักความเป็นไปความเป็นมาของมัน เพราะคนเราเกิดขึ้นมาถึงเป็นบิดามารดาพ่อแม่เดียวกัน จริตนิสัยไม่เหมือนกัน ความคิดความอ่านก็ไม่เหมือนกัน ปัญญาความเฉลียวฉลาดก็ต่างกัน ถึงแม้จะเรียนทางโลกมาพอ ๆ กันก็ตามด้านจิตใจมักไม่เหมือนกัน ในจริตนิสัยของคนเราต่างกัน ก็เนื่องจากการอบรมทางด้านจิตใจมาต่างกัน

อันตัวจิตใจนี้เป็นตัวใหญ่ตัวประธาน จะทำให้ร่างกายของคนเราจะสมบูรณ์บริบูรณ์ก็ขึ้นอยู่กับจิตใจ เป็นผู้ตกแต่งหรือเป็นผู้ปรับปรุง ถ้าหากจิตใจเราเป็นศีลเป็นธรรม จิตใจเราทำคุณงามความดีหลายอย่างจนรู้เรื่องแล้วก็ทำให้เรามีความสมบูรณ์บริบูรณ์ปราศจากโรคภัยต่าง ๆ ไม่เกิดง่ายตายไวมีอายุมั่นยืน ถ้าผู้ประพฤติปฏิบัติดีร่างกายก็สมบูรณ์บริบูรณ์ครบครันหมดมีอายตนะครบครันทั้งสามสิบสองอย่างไม่ได้ขาดตกบกพร่อง หนักเข้าถ้าหากประพฤติปฏิบัติมาดี ในด้านจิตใจก็ยิ่งมีความรู้เฉลียวฉลาดว่องไวปราดเปรียว นี้ของทั้งสองอย่างถึงว่าเป็นของจำเป็น สำหรับบรรดาคนเราที่เกิดขึ้นมาในโลก ว่าทำอันไหนน้อยอันไหนมาก ถ้าในด้านภายในทางด้านจิตใจได้ทำมาน้อยก็

พยายามทำให้มันมาก ในด้านทางโลกภายนอกก็ทำให้มันได้มากเท่าไร ก็ยิ่งดี ทำได้ทั้งสองอย่างได้ยิ่งเป็นประโยชน์ใหญ่

แต่ในด้านจิตใจโดยมากคนเราไม่ศึกษา ศึกษาแต่ในเรื่องภายนอกที่เขานิยมกัน ได้ทำงานชั้นนั้นชั้นนี้ได้วุฒิต่ำวุฒิสูงอะไรที่เรานิยมกัน แต่ในด้านจิตใจใครจะเป็นผู้มาวัดให้ ว่าจิตใจเรามันอยู่ระดับใดขั้นใด อันนี้นอกจากตัวของเราเองคนอื่นมาพิจารณาไม่ได้หรอก นอกจากท่านผู้ชำนิชำนาญมาแล้วถึงค่อยจะมองเห็นจิตตวิญญาณของคนอื่น แต่จิตใจมันก็มีรูปมีร่างเหมือนกัน พูดได้คุยได้เหมือนพวกเราพูดกันอยู่เดียวนี้แหละ รู้จักโกรธ รู้จักแค้น รู้จักอะไรตามเรื่องมันหมด แต่ว่าเราไม่รู้จักตัวมันก็เลยควบคุมจิตใจได้ยาก ปล่อยไปตามยถากรรมปล่อยไปตามสัญญาอารมณ์ของตัวเอง ถ้ามีคนพูดสูง ๆ ต่ำ ๆ ก็เกิดโกรธแค้นขึ้นเลยเกิดอิจฉาอาฆาตจนทำลายกันฆ่ากัน ฆ่ากันตายก็หลายอย่างโลกปัจจุบันนี้ ก็สาเหตุมาจากจิตใจเหมือนกัน ถ้าหากเราประพฤติปฏิบัติศีลธรรมเอาธรรมะเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนจิตใจ ให้รู้ถึงความเป็นจริงแล้ว สิ่งที่เป็นบาปเป็นกรรมมันก็เบาบางไป ซึ่งได้กระทำมาก่อนมีบาปแค่ไหน, ขนาดไหน เราก็รู้ถ้าหากเรารู้ใจแล้ว รู้ว่าบุญน้อยบุญมากรู้จักเลยเดียวนี้บาปเราน้อยขนาดไหนมากขนาดไหนก็รู้จักอันไหนควรละ อันไหนควรลด อันใดควรเว้น อันไหนควรบำเพ็ญให้มันเกิดมันมีขึ้นต้องอ่านได้ ในระยะที่เรายังไม่รู้เรื่องของใจนี้ ทำไปตามอารมณ์ของใจไปเลย อยากโกรธอยากแค้นอยากทำอย่างไรก็ว่าไปตามเรื่อง เลยมองไปแต่ข้างนอกว่าแต่คนอื่นผิดตัวเราเองเลยไม่ผิดสักที มีแต่จะฆ่าจะแกงเขาตอบแทนอยู่อย่างงั้น

อันในเรื่องธรรมะคือจิตใจถือว่าเป็นของสำคัญ สำหรับพวกครูอาจารย์นี้ก็ยิ่งจำเป็นสำหรับสอนเด็กเล็กเด็กน้อย เราต้องรักษากิริยามรรยาททุกอย่างสมควรพอ จะเป็นครู ครูก็แปลว่า "หนัก" คือ "จิตใจหนัก" ต้องพินิจพิจารณาใคร่ครวญให้รู้จักเรื่องไม่ใช่หน้าใช่หลังก็ตีซะซายไปเลยไม่ได้นะ ลูกศิษย์ ลูกหาใครทำดีไม่ดี มีแต่จะเอาเขาผิดท่าเดียว เราต้องมองมาดูตัวเราเองอีกทีหนึ่ง เรานี้ดีหรือยังถ้าไม่ดีก็ให้แก้ไขดัดแปลงให้มันดีกว่าเขามันถึงค่อยปกครองได้ ถ้าอย่างงั้นก็ปกครองไม่ได้

ตามธรรมดาผู้ท่านชำนิชำนาญในการประพฤติปฏิบัติดี ใครทำดีไม่ดีท่านพิจารณาท่านก็รู้เรื่อง ถึงจะอยู่ไกลกันขนาดไหนจิตตวิญญาณก็เดินถึงกันได้ ผู้ใดทำถูก, ทำผิด, ผิดน้อย, ผิดมากรู้จักเลย รู้จักได้อย่างไรบางคนจะสงสัย รู้จักคือมันเป็นรูปผู้นั้น มันไปแสดงท่าทางให้เราเห็นเลย โอ้นี้ผู้นั้นเป็นรูปนั้น ผู้นี้เป็นรูปนี้ ทั้ง ๆที่เราไม่ได้ค้นคิดกำหนดจดจำมัน มันเกิดมันมาเกิดขึ้นเอง มันมาผ่านจิตใจเรา เออ! ผู้นี้มีเจตนาแบบนั้น ผู้นี้มีเจตนาแบบนี้ ดูการแสดงปฏิกิริยาก็รู้จักเรื่องอันนี้แหละเรื่องของจิตใจถึงว่าเรื่องที่ควรศึกษาให้รู้ บรรดาผู้ปฏิบัติธรรมหรือผู้นับถือพุทธศาสนาควรจะให้รู้ไม่น้อยก็มากอย่างไรรู้มากก็ให้รู้จักตัวเองนี้ก็ยังดีอยู่นะ ให้เห็นใจตัวเอง ให้บังคับจิตใจของเราอยู่ใต้อำนาจ อยู่ในอำนาจของเรา อย่าให้มันอยู่เหนืออำนาจเรา สิ่งจะควรไม่ควรจะต้องค้นคิดพิจารณาดู ให้มีสติควบคุมดูแลในด้านจิตใจบางครั้งมันคิดไม่ดีก็มีเรื่องของจิต โดยอาศัยของทางนอกเป็นเครื่องล่อเครื่องลวง เรื่องเกี่ยวกับเรื่องเงินเรื่องทองเรื่องสิ่งที่เราต้องการนั้นแหละ

แล้วบางผู้บางคนเอาไปเสียก่อนครั้งหลังค่อยแก้ใหม่เป็นไปทำนองนั้นก็มีนะคน จะผิดมากขนาดไหนก็เอาเสียก่อนครั้งหลังค่อยแก้ไขใหม่ครั้งหลังยิ่งเอามากกว่าเก่าคือเห็นของเหล่านั้นดีกว่าศีลธรรม

ของทางนอกคืออย่างโลกที่เขาเป็นกันอยู่นั้นอยู่ในปัจจุบัน บางคนก็ไปปล้นไปจี้ฆ่าเจ้าเอาของก็มี บางคนก็เอารัดเอาเปรียบร้อยอันพันประการ มีกระเท่เล่ห์เหลี่ยมหลายอันหลายแบบ ไม่รู้จักงานหลวงงานราษฎร์เอาไปเลย แต่แล้วมันก็เป็นกรรมอยู่เหมือนเก่านั้นแหละใครหละเป็น ก็ใจเรานั้นแหละเป็น ใจมันยังไม่กลัวบาปกลัวกรรมอยู่นั้นต่อเมื่อไปประสบผลของมันแล้วถึงค่อยจะตื่น อันสิ่งเหล่านี้แหละเป็นสิ่งที่ควรฝึกหัดดัดแปลงแก้ไขจิตใจตัวเองอย่างอื่นก็ไม่ได้ วิธีการก็เคยบอกไปแล้ว ให้พยายามทำจิตใจให้อยู่ใต้อำนาจเรา เราใช้อย่างไงให้ไปอย่างนั้น ถ้าเมื่อมันโกรธก็บอกให้มันหยุดโกรธได้ เมื่อมันอิจฉาอาฆาตคนนั้นคนนี้ก็บอกให้มันหยุดได้ ถ้าบอกมันไม่ได้ก็แสดงว่ามันไม่อยู่ใต้อำนาจของเรา แต่เราอยู่ใต้อำนาจของเขา เราไม่ได้อยู่เหนืออำนาจของมัน มันอิจฉาอาฆาตใครก็หาวิธีการแก้ไข ให้มันเป็นพวกมีความสามัคคีดีพร้อมกันได้แค่นี้ก็ยังดีนะ ดูลักษณะอาการของมัน ซึ่งมันแสดงออกให้เรารู้อยู่นั้น เรารู้หมดนั้นแหละผู้ใดจะไม่รู้เรื่องความโกรธผู้ใดก็เคยโกรธมาแล้ว เรื่องความหลงเหมือนกัน โกรธนี้มันร้อนหมดมันปั่นหัวใจวุ่นวายเข้าเลยแหละอยู่ยาก หัวใจเต้นฉีดเลือดเข้าหน้าดำหน้าแดงเลยแหละ นั้นแหละความโกรธหน้าก็เปลี่ยนสีเปลี่ยนไปหมดนั้นแหละ มันไปบังคับหัวใจเต้นอย่างใหญ่ ความโกรธความแค้นเหมือนกัน แค้นนี้มันเป็นอาการไปอ่อน ๆ แต่มันเป็นนานเท่านั้นแหละ

ถ้าหากเราอยากรู้จิตใจของเรา ให้พยายามตั้งความระลึกคือสติ สติให้รู้ในจิตใจของเราให้รู้อยู่ในตัวของเรา เราอยู่ในลักษณะอาการอย่างไรปฏิกิริยาอย่างไรก็ให้รู้อยู่อย่างนั้น นั่งก็ให้รู้จักว่านั่ง นอนก็ให้รู้จักว่านอน การอยู่การกินก็ให้รู้จัก การไปการมาก็ให้รู้จักอยู่อย่างงั้น อย่าให้มันไปรู้อย่างอื่น เราทำงานอย่างหนึ่งใจไปอยู่ที่อื่น โดยมากมักจะผิดจะพลาดดีถ้าเป็นอย่างนั้น เมื่อสติครอบครองจิตใจอยู่นาน ๆ มันไปไหนมาไหนก็รู้อยู่นั้น หนักเข้าสติกับจิตมันจะอยู่กันแนบแน่นกันสนิทถึงเราจะทำอะไรมันก็อยู่ด้วยกันเพราะมันเคยอยู่ชินกันมาแล้ว เดี๋ยวนี้มันอยู่คนละทาง แต่ของเหล่านี้มันเป็นนามธรรมมันไม่เป็นรูป ต้องอาศัยการสังเกตดู ในเวลาโกรธ เวลาแค้น เวลาดีใจ อันไหนมันดี อันไหนมันโกรธ อันไหนมันแค้น ตั้งสติกำหนดอยู่นั้นใครก็พอจะรู้จักเรื่อง นี้เป็นการให้มีสติครอบครองดูแลจิตใจทุกระยะจนกว่าเราจะสอนมันได้อยู่เหนืออำนาจของมัน สิ่งไหนไม่ควร ไม่ยอมไปกับมันไม่ยอมไปตามจิตใจทวนกระแสของมันถ้าบอกไม่ฟังก็หาวิธีการกดดันสิ่งที่มันชอบเสียก่อน กดดันง่าย ๆ ก็ได้ ยกตัวอย่างว่ามันง่วงมันเหงามันอยากนอน หาวิธีการแก้ไม่ให้มันอยากนอน ถ้านั่งอยู่อยากนอนก็ออกเดิน ถ้าเดินอยู่มันอยากง่วงไปอาบน้ำ หาวิธีแก้ให้มันสดชื่นขึ้นมาว่างั้นเถอะ แต่ให้มันอยู่อย่างนั้นแหละอันนี้ท่านเคยฝึกหัด อย่างพระโมคคัลลาท่านก็เกิดถิ่นมิทธะคือความง่วงเหงาหาวนอนมักจะมีมากของท่าน แต่ท่านก็แก้ด้วยวิธีนี้แหละ ถ้าหากนั่งอยู่ในกุฏิมันง่วงก็ออกมาเดินจงกรมมองดูดาวดูนั่นดูนี่เดี๋ยวมันก็สดชื่นขึ้นมา ถ้ายังไม่หายง่วงเวลาฝนตกก็ลงมาเดิน หาวิธีแก้ความง่วง เจ้าใจนี้แหละมัน

พาเป็น ใจมันทำให้ง่วงแก้จนได้แหละ หนักเข้าถ้าหากผู้มีกำลังสักหน่อยจะแก้ไม่ให้มันง่วงว่างั้นเถอะตั้งสัจจะใส่เลยว่าคืนนี้จะไม่นอน ถ้ามันไปนั่งอยู่มันเป็นอาการจะง่วงรีบหนีเลย ทุกอิริยาบทแก้มันตลอดคืนครั้งต่อไปก็แก้อีก หนักเข้ามันก็ค่อยเบาไปเอง ถึงไม่นอนตลอดคืนยันรุ่งก็ได้เอาจนชำนิชำนาญเข้า ลองดูนอนดู ตอนนี้นอนแต่ว่าจะไม่ให้หลับ แต่ว่าเราจะไม่ลุกดูมันอยู่นี้แหละ นอนตลอดคืนยันรุ่งมันก็ไม่หลับ นี้เรียกว่าสติอยู่กับจิตควบคุมจิตใจให้อยู่ จนจิตใจอยู่ในอำนาจของเรา หนักเข้ามันเลยอยู่ติดกันไปเลยจะทำงานทำการมันก็อยู่ด้วยกัน จะขบจะฉันมันก็อยู่ด้วยกันสติกับจิตจะไปจะมาก็อยู่ด้วยกัน

พอจิตกับสติมันอยู่ด้วยกันเรื่อยจิตไม่ได้ส่งหน้าส่งหลังมันเกิดมีพลังขึ้นมา เกิดกำลังขึ้นในด้านจิตใจ เกิดความกล้าความหาญ เกิดมีความปัญญาเฉลียวฉลาดขึ้นอีกอยู่อย่างนั้นตลอด นี้ฝึกหัดแบบง่าย ๆ นะนี้ ไม่ต้องทนทุกข์ทรมานอะไรมากมาย เมื่อสติกับจิตอยู่ในใจแล้วที่นี่โฮ้ ! รู้แล้วตอนนี้บอกได้ใช้ฟัง เมื่อมันชำนิชำนาญแล้วมันแยกกันไม่ได้หรอก มันอยู่ด้วยกันไปตลอด นี้อย่างครูบาอาจารย์ผู้หลักผู้ใหญ่ผู้ท่านชำนิชำนาญมาแล้วเวลาจะไปเทศน์นี้ โดยมากท่านสั่งให้มันเทศน์ไปเองก็ได้ ตัวเราเหนื่อยก็นิ่งอยู่เฉย ๆ ให้มันเทศน์ไปเลยบอกได้ใช้ได้นะ อันนี้ถ้าหากพวกเราค่อยฝึกหัดดัดแปลงในด้านจิตใจของเราได้แล้ว โอ้ ! เราจะได้ประโยชน์ใหญ่ในระยะที่เรายังมีกำลังตาใส ๆ อยู่นี้

แต่ว่าตัวสตินี้สำคัญที่สุดไปจนถึงคราวจะหมดลม คราวคนจะตายเกิดทุกขเวทนา นานับประการขึ้นมา ทุกขเวทนาไม่ได้เรื่องเท่าไร

หรอกถ้ามีสติอยู่กับใจแล้วเฉยเลยพวกเหล่านี้ ว่าไม่ให้มันเจ็บ ไม่ให้ไปอยู่ที่มันเจ็บ ให้มันไปอยู่อีกที่หนึ่ง มันมีอยู่หรอกที่มันไม่เจ็บขยับไปไหนก็ได้นั้นหาวิธีแก้แบบนั้น แต่ว่าบางองค์ท่านก็ลองเวทนาลองดูมันจะเป็นอย่างไร ถ้าสติดีแล้วก็สู้ได้เหมือนกันทุกขเวทนา นั่งอยู่ทั้งวันทั้งคืนหรือห้าวันห้าคืนก็ตาม ไม่พลิกหน้าพลิกหลังนั่งอยู่อย่างนั้นทุกขเวทนามันจะเกิดขึ้นมามาก ๆ เข้าก็ดูมันอยู่อย่างนั้นแหละ ถ้าดูว่าจะสู้มันไม่ได้ก็ให้ขยับมาอยู่อีกที่ใหม่ เราขยับไปได้นะใจนี้ เพราะมันวิ่งหน้าวิ่งหลังอยู่ เดี๋ยวมันก็หายไปเองถ้าใจไม่ว่ามันไม่มีอะไรหรอกว่าเจ็บว่าปวด อันของเหล่านี้มันเป็นกระเท่ห์เล่ห์เหลี่ยมของใจมันอยากดึงอยากหนีไปเที่ยวเฉย ๆ หรอก เหมือนกันกับเราเอานกมาตั้งแต่ในป่ามาขังเอาไว้ในตุ้ม (กรงนก) มันก็วิ่งวนแล้วเอาคอสอดช่องนั้นช่องนี้อยู่อย่างงั้นแหละ หาทางจะออกถ้าไม่มีทางออกได้มันก็อยู่เท่านั้นเอง เรื่องของสติเรื่องของใจเหมือนกัน ถ้ามีสติควบคุมแล้วอยู่ได้แล้ว สตินี้มีอำนาจใหญ่ สติควบคุมจิตให้อยู่เลย ขาดตัวนี้ไม่ได้เด็ดขาด

ท่านเอาสตินี้แหละเป็นตัวศีล พวกรักษาศีลถ้าไม่มีสติก็รักษาไม่ได้บริสุทธิ์เอาสติตัวเดียวแล้วหมดในบรรดาศีลทั้งหลายแหล่ ศีลแปด ศีลสิบ ศีลสองร้อยยี่สิบเจ็ด ศีลหลายยิ่งกว่านั้นก็ตามอยู่กับสติตัวเดียว ท่านให้รวมลงในสติตัวเดียวเป็นศีล คือความระมัดระวัง สำหรับท่านผู้มีสติเต็มที่อย่างพระอริยเจ้า ท่านมีการสวด มีการสวดให้พ้นจากอาบัติ คือไม่กล้าทำผิดเพราะว่ามีสติเต็มที่ จิตมันรู้ รู้ไปก่อนเลยอันไหนจะผิดไม่ผิดมันรู้แล้วเรียกว่าผู้มีสติเต็มที่ไม่มีเจตนา ไม่มีบาปมีกรรม

ไม่มีอาบัติ นั้นท่านล๊อกไว้เลยตัวสตินี้สำคัญกว่าหมู่ ควบคุมจิตใจให้อยู่ได้เอาตัวสตินี้แหละขึ้นต้นหมู่ สติความระลึกได้ความระลึกรู้สัมปชัญญะความรู้ตัวก็รู้ขึ้นมาเท่านั้นแหละ นี้คืออาศัยสติเป็นตัวสำคัญรักษาศีลห้าก็ต้องให้มีสติ รักษาศีลแปดก็ให้มีสติ ศีลสิบก็ให้มีสติ ศีลสองร้อยยี่สิบเจ็ดก็ต้องเอาสติเป็นหลัก ถ้าขาดสติแล้วก็รักษาไม่ได้บริสุทธิ์หรอก สติตัวนี้แหละควบคุมจิตใจให้อยู่ได้ นี้เป็นวิธีการง่าย ๆ เรานั่งอยู่นอนอยู่ก็ได้ หรือทำงานทำการอยู่ก็ได้ ให้ความรู้อยู่กับเราเอง เราทำงานทำการคิดเรื่องเงินเรื่องทองไม่ได้ผิดได้พลาด ไม่ได้หลงหน้าหลงหลังคือตัวสติคือความรู้ตัวนี้แหละ

ความระลึกรู้มันเป็นของพิเศษ พิเศษกว่าจิต จิตมันสามารถจะไปทางดีทางไม่ดี ส่วนสติตัวนี้มันรู้อยู่หมดอันไหนดีอันไหนไม่ดี เมื่อแก่กล้าเข้ามาเลยกลายเป็นปัญญาอันเรื่องของสติรู้ชัดหมดรู้รอบในเรื่องของจิตใจ เราจะนั่งถึงอย่างไรก็ได้ เราจะเจ็บจะป่วยเป็นโรคหลาย ๆ เวทนาไม่มีทางเข้าไปหาสตินั้นเลย อันพวกเหล่านี้ไม่ให้มันรู้จักก็ได้อันเรื่องความเจ็บความปวดความเมื่อยความล้า ความหิวเอาสติไปแก้มันเลยคือความระลึกรู้

คนเรานี้มีบาปมีกรรมไม่น้อยก็มาก ถ้ามีสติควบคุมจิตใจให้อยู่ในอำนาจอย่างว่ามาแล้ว โอ้ ! ใหญ่โตอย่างไม่มากก็เป็นแต่เพียงว่าดึงจิตใจให้อยู่ในที่พักพิงของมันเรียกว่า "*ภวังค์*" อยู่*ภวังค์*ขั้นแรกเป็นขณิกะถ้าเรียกว่าเป็นสมาธิก็เป็นขณิกะสมาธิขณะเดียวนิดเดียวพอลงปุ๊บมันมีที่อยู่ของมันอยู่นะจิต ข่มคอมันลงใน*ภวังค์*นั้นเลยขึ้นมาอีกเอาอีกเอามันจนชำนิชำนาญ หนักเข้ามันก็อยู่นาน ๆ ไปเท่านั้นแหละ

นาน ๆ ถึงค่อยส่งออกไปทางนอก อันนี้ท่านเรียกว่า "อุปจาระสมาธิ" อยู่นาน ๆ ไปแล้วก็จรออกไป ให้รู้เรื่องทางนอกต้องอาศัยสติควบคุมไว้ ต่อเมื่อเราฝึกหัดไม่ท้อ ไม่ถอยเร่งเข้าสามารถจะดึงจิตเข้าอยู่ในภวังค์อันใหญ่ เรียกว่าลงถึงฐานความสงบอันนี้ท่านเรียกว่า "อัปปนาสมาธิ" อยู่นั้นแหละไม่ไปไม่มาจะอยู่กี่ชั่วโมงอยู่กี่เดือนก็ได้ ให้มันอยู่จนไม่ให้มันไปอีก นี่เรียกว่าได้หมดทันมันแล้วนะ ที่นี่อาศัยสติตัวนี้แหละคุมไว้พออยู่ในความสงบ อยากอยู่ อยากถอนออกมา อยากเข้าก็ได้ อยากถอนออกมาเข้าไปรู้จักอยู่อย่างนั้น ฉะนั้นธรรมทั้งหลายแหล่มันต้องมาผ่านจิตใจหมดอย่างพระพุทธองค์หลวงปู่ใหญ่หลวงปู่มั่น ที่รูปอยู่ข้างหลัง ท่านว่าฟังเทศน์อยู่ทั้งวันทั้งคืน คือเอาสติไว้กับใจอันไหนต่ออันไหน มันก็มาผ่านที่นั้นหมด ไม่ได้ไปหาฟังเทศน์ที่นั่นที่นี่ยาก มันมาแสดงให้ดูเลยไม่ว่าตั้งแต่คนถึงเทวดาก็มา มาขอฟังเทศน์มาจากทิศใดทิศไหนเขามาเป็นระเบียบดีท่านว่า พอมาปุ๊บหัวหน้ามาก่อนท่านแล้ว พอท่านนั่งปุ๊บลง เขาก็กราบพร้อมกันพอกราบเรียบร้อยแล้วต้องการอยากฟังเทศน์เรื่องนั้นเรื่องนี้เขาว่าไปเลย พอเทศน์ให้ฟังเขาก็ไม่ฟังนานหรอก เทศน์ให้ฟังแล้วก็กราบลาเลย มาต้องรายงานก่อนเป็นเทพเทวดาอยู่เขานั้นเขานี้ มาจำนวนเท่านั้นเท่านี้เขาบอกรายการรายงานไปเลย เทศน์ให้ฟังแล้วเขาสงสัยที่ไหนเขาก็มาถามแต่ที่นั่นแหละกราบพร้อมกันลาไปเลย ท่านว่าเทศน์ให้เทวดาง่าย ๆ แต่ว่าเทศน์ให้คนพูดยากเกิน มาทุกวันนะแต่ว่ามาตอนหกทุ่ม "อฑฺฒรตฺเต เทวปญฺหํ" ถ้าตอนหกทุ่มมาเลยเขาไม่มาเวลาคนวุ่นวายหรอกพวกเทวดา เขาก็ฟังเทศน์เป็นเหมือนเรานี่แหละ ถ้าหากเรามีจิตรู้จักจิตหมดแล้ว

รู้จักใจตัวเอง ก็เห็นก็รู้จักเทวดาเท่านั้นแหละ พวกนั้นเขาก็เป็นวิญญาณประเภทหนึ่งเขาก็มีความหวังดีเหมือนกัน นี่บรรดาพวกเราถ้าหากฝึกหัดดัดแปลงไปจนกว่าจะให้สติรู้เท่าทันเรื่องของใจแล้ว เอ้อ ! มันก็ใช้ได้เท่านั้นแหละ นี่เป็นวิธีการในด้านพระพุทธศาสนามาเรียนรู้ตัวเราเองแต่มันก็แยกกันไม่ได้ ก็ทำไปอยู่อย่างนั้นแหละแต่ว่าตัวสำคัญเป็นตัวนี้นะ ของหมู่นั้นมีเงินน้อย ๆ หลาย ๆ ร่างกายแตกสลายแล้วก็ได้หยุดใช้เท่านั้นแหละ แต่วันนี้ร่างกายหมดไปแล้ว ยิ่งได้นำไปใช้ดีในด้านภายในคือจิตใจนี้รู้เรื่องของจิตรู้เรื่องธรรมชาติในด้านภายในของเหล่านี้ก็ควรศึกษาอยู่นะคนเราไม่ได้เลือกเพศเลือกวัย ไม่ได้เลือกพระเลือกเณร ไม่ได้เลือกฆาราวาสญาติโยม ผู้เฒ่าผู้หนุ่ม ว่าแต่ฝึกหัดไปเต็มที่รู้หมด ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลอายุ ๑๒ ปี ก็ยังรู้ได้ รู้เรื่องของจิตตัวเองนี่เป็นวิชาทางพุทธศาสนาซึ่งเราควรทำ โดยมากพวกศึกษาก็เลยไปศึกษาแบบของโลก ศึกษาธรรมะประโยค ๘ ประโยค ๙ ถึงไหนหนักเข้าบางคนติดคุกติดตารางอยู่ก็มี ไปทางนอกเลยไม่ได้ประโยชน์ในด้านภายใน นี้เราเข้ามาหาใจของเราเองเลยนี่มันง่ายลอง ๆ ดูใครก็ตามฝึกหัดลองดูอยู่บ้านอยู่เรือน จะเป็นอย่างไร ถึงโกรธก็อดทนเอาให้ตั้งสติ อย่าให้ไปมองดูคนอื่นถ้าโกรธ ให้ดูตัวเราเอง ให้ดูใจตัวเองถ้าหากคนนั้นด่าคนนั้นจะฆ่าจะแกงอย่าไปตำหนิเขา ให้มาตำหนิเราเองถ้าเราไม่โกรธไม่เป็นไร เขาจะโกรธจะแค้นมากน้อยขนาดไหนก็ตาม เราไม่ไปรับ เราไม่ส่งไปรับกับเขาอยู่กับตัวเราเองได้ยิ่งเป็นการดี แต่ถ้าเขาโกรธแค้นจะมาฆ่ามาแกง ได้ฆ่าก็ตาม หรือไม่ได้ฆ่าก็ตาม โทษมันคืนไปหาคนนั้นหมด เพราะว่าผู้นี้ไม่รับ เห็นกับ

หูกับตาเลย นี่เป็นการฝึกหัดเรื่องของความโกรธ โอ้ ! เป็นการทำลายตัวเองจริง ๆ มันบีบหัวใจฉีดเลือดเข้าจนหน้าดำหน้าแดงหนักเข้าจนวิน จนล้มถ้าโกรธเข้าจัด ๆ เป็นการทำลายเราเองไปในตัว อย่ามองออกไปทางนอกมองมาหาใจเราเอง มันโกรธเพราะอะไรจี้มันเข้ามานี้เลยถ้ามีสติ หนักเข้าสามารถสอนมันได้เท่านั้นแหละ นี่เป็นวิธีการง่าย ๆ ถึงไม่มาบวชก็ทำได้ เป็นฆารวาสญาติโยมก็ทำได้ เป็นครูอาจารย์ก็ยิ่งดีใหญ่ ถ้าหากมีสิ่งเหล่านี้ ปฏิกิริยาก็จะค่อยงดงามไปด้วย ใจก็งาม อันไหนก็งามไปด้วยอำนาจของจิตมัน หากค่อยรู้จักเรื่องของมันหรอกนี่ให้เราสอนตัวของเราบ้าง สอนคนอื่นนั้นมันสอนง่ายอยู่หรอก ไม่รู้ว่าเขาจะเอาไม่เอาไม่รู้ แต่สอนตัวเองมันดูด้วยนะมันเป็นไปได้ขนาดไหน อย่างไร รู้จักเลย นี่เป็นหน้าที่ของคนเราควรศึกษา ไม่ใช่ว่าจะศึกษาแต่ทางด้านภายนอก ทางภายในก็ให้ศึกษาไปด้วย เพื่อให้เรารู้ความเป็นจริงในชีวิต ถ้าหากเรามีความรู้มากจนชำนิชำนาญ เราจะรู้จักความเป็นมาของเรา ความเป็นอยู่ก็รู้ความเป็นไปในกาลข้างหน้าก็รู้ ถ้าหากเรามาศึกษาทางด้านของจิตความเป็นมานี้มาแต่ไหน เรามาจากไหนถึงมาเกิดกับพ่อแม่คนนี้ ได้ทำบุญสุนทานไว้น้อยมากต่ำสูงเท่าไหร่ ได้ทำบาปไว้น้อยมากขนาดไหนใคร่ครวญได้แล้วตอนนี้ ถ้าอยู่ปัจจุบันจะแก้ไขอย่างไร จะทำวิธีใดตอนจะไปนี้ก็เหมือนกันจะไปมุมไหน แจไหน จะไปเกิดที่ไหน นี่มันรู้จักความเป็นมา ความเป็นอยู่ ความเป็นไปแล้ว นี่เป็นวิธีในด้านพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธองค์สอนไว้หมดแล้ว แต่คนไม่รู้จักที่ไปที่มาเกิดมาแล้วก็ตายกันไปแค่นั้น หาเล่นหาสนุกสนานกินกันไปแค่นั้น

อันนี้เป็นวิชาลึกลับ อันนี้ห่างเหินมาไกล มาพุ้งขึ้นตอนหลวงปู่ใหญ่ปู่มั่นนี้แหละ พอคนทั้งโลกได้รู้จักเรื่อง แต่ก่อนนั้นเป็นท่านเจ้าคุณอุบาลี ท่านมาศึกษาทางด้านจิตใจ แต่ครั้งพุทธกาลมีหลาย มันเสื่อมไปด้วย ใครก็ว่าทำไม่ได้ ก็เลยปล่อยจิตปล่อยใจ สมัยองค์หลวงปู่ใหญ่ปู่มั่นนี่แหละท่านมาค้นคว้าขึ้น จนท่านรู้เรื่องความเป็นจริงหมดแล้วผู้ประพฤติปฏิบัติก็รู้ไปด้วยขยายไปกว้างขวางใหญ่โตไปแล้ว รู้จักความเป็นมา ความเป็นอยู่ ความเป็นไป ถ้าหากศึกษาถูกต้องตามหลักการวิธีการของท่านก็รู้ไม่ใช่ของเหลือวิสัยของคนหรอกเพราะว่าใจของเรามีไม่ได้ซื้อได้หามาจากใคร เช่าจากใครมันมีอยู่นี่ สติก็อยู่กับเราไม่อยู่ที่อื่น เราจะฝึกหัดของเราไม่ได้จะไปให้ทำอันใดอีก ให้คิดว่าอย่างนั้นนี้แหละแนะนำย่อ ๆ พอเป็นแนวทาง เอาหล่ะ...............

เรื่องจิตเป็นเรื่องใหญ่

ธรรมที่คัดจากหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์

มุนษย์คืออย่างคนเราเป็นสถานย่านกลาง ในการที่จะประพฤติปฏิบัติสร้างความดีได้ทุกระดับ

พระธรรมเทศนา ของ
พระอาจารย์ ศรี มหาวีโร
เข้าถึงไตรสรณะคมน์
เทศน์ในงานกฐิน พ่อสี บ้านก่อ
๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๔

พากันตั้งอกตั้งใจเด้อ คือวันนี้ถือว่าเป็นวันที่เราได้นัดแนะบอกกล่าวญาติพี่น้องทุกบ้านทุกเมืองมาเนื่องจากมีการทำบุญกฐิน เพื่ออุทิศหาเฒ่าพ่อสีผู้ที่ล่วงลับดับไปแล้ว ซึ่งเป็นพ่อเป็นแม่ของลูกเต้าหลานเหลนพวกเราที่รู้จักกันอยู่นี้แหละ ต่างคนก็ต่างมีศรัทธาเสียสละกำลังทรัพย์กำลังสติปัญญา คือ ขวนขวายทุกอย่างเพื่อเป็นการทำบุญกุศล อุทิศไปให้ผู้ที่ท่านได้ล่วงลับไป ตามประเพณีในทางพุทธศาสนา แต่ว่าในทางบ้านเราก็ได้สวดมนต์ตามประเพณีและมีญาติพี่น้องบ้านใกล้ได้มาทำบุญอนุโมทนา สมทบ คนละเล็กละน้อยตามกำลังศรัทธา แต่ว่าสถานที่นั้นเป็นที่ ๆ ทำเลไม่เหมาะสม บางที่มีผู้คนมามาก ตกลงก็ว่ามีวัดวาศาสนาของเราอยู่ศาลมศาลาก็ใหญ่โตกว้างขวาง เลยมาประชุมรวมกันอยู่ในสถานแห่งนี้ แล้วก็ในการต่อแต่นี้ไป หมายความว่า

บรรดาพวกเรามีเจตนาต้องการอยากจะบังเทศน์ฟังธรรม เพื่อเป็นการอบรมกายวาจาและจิตใจของตน เป็นเครื่องส่งเสริมหรือเป็นเครื่องฉลองเครื่องสมโภชไปในตัว โดยไม่ต้องเอามหรสพเครื่องดุริยะดนตรีต่าง ๆ มาดูมาชมอะไรเอิกเกริกเฮฮา ตามภาษาทางโลกที่เขานิยมกันคือต่างคนก็ต่างตั้งอกตั้งใจเพื่อจะมาปรับปรุงจิตใจของตนให้ตรงต่อธรรมะคำสั่งคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างที่เราได้กล่าว ไหว้พระสวดมนต์ไปมื่อกี่นี้แหละว่า นัตถิเมรณ๋อันดัง พุทโธเม ธัมโมเม สังโฆเม–สรณังวรังว่าพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์นี้เป็นที่พึ่ง เป็นคู่ชีวิตจิตใจของตนที่พึ่งอันนั้นไม่มีแล้ว ถึงมีก็เป็นแต่เพียงแค่ข้างนอก ส่วนพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์นี้เป็นที่พึ่งอันประเสริฐหรืออันดียิ่ง เรามอบจิตใจไว้กับพระพุทธพระธรรม พระสงฆ์อันนี้ อันนี้เป็นคำกล่าวของสัจจะวาจาของบรรดาผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ในระยะเดียวกันก็ได้แสดงตนเป็นอุบาสกอุบาสิกาผู้ใกล้ชิดต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ก็เรียกว่าเป็นผู้ที่จะน้อมเอาธรรมะน้อมเอาหลักธรรมคำสอนของท่าน ไปเป็นการประพฤติปฏิบัติฝึกหัดจิตใจตัวเองแหละ ทุกคนก็ปฏิญาณตน และกล่าวถึงแม้ว่าไม่ได้กล่าวไม่ได้พูดอะไรก็ตาม ก็ได้นามว่าเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนากันมาตั้งแต่ไหนแต่ไรมาอย่างหมู่บ้านแถวเรานี้ ว่าแต่มีบ้านมีเมืองก็ต้องมีวัดวาขึ้นมาเลย และเคยได้บวชได้เรียนได้อ่าน ได้ประพฤติปฏิบัติกันมาหลายยุค–หลายรุ่นหลายคราวมาแล้ว อย่างพวกเราที่เข้าใจกัน อันนี้แหละเป็นเรื่องพวกเราที่จะต้องปรึกษาหารือกันในวันนี้ว่าเราได้ทำบุญเรียกว่าบุญกฐิน อันนี้ก็เป็นประเพณีจักเท่าไร ๆ มาแล้วเราก็เคยได้ยินได้ฟัง แต่ว่าโดยมากอันเรื่องบุญนี้ก็อยากพูดอีกสัก

หน่อยหนึ่ง เพื่อให้เข้าอกเข้าใจไว้ บางคนไม่ค่อยรู้จักคำว่าบุญนะได้ยินแต่ชื่อแต่ว่าบุญนั้นท่านก็ว่ามีความหมายหลายอย่างว่าเป็นชื่อแห่งความสุขว่าเป็นความดิบความดี ความสดชื่นของจิตใจ เมื่อเวลาได้ประพฤติปฏิบัติฝึกหัดลงไปแล้วหรือทำลงไปแล้ว แต่ว่าบุญนี้มันอยู่ไหนมันเกิดขึ้นด้วยเหตุจักอย่าง แต่ท่านว่าไว้ในหลักก็มาก แต่เราพูดตามภาษาง่าย ๆ ที่รู้จักกันอยู่ธรรมดา ๆ นี้ เรียกว่าพื้นเรานี้แหละแต่บางคนเข้าใจว่าบุญจะต้องมีการทำบุญ

มีการเสียสละสิ่งของให้แก่พระเจ้าพระสงฆ์หรือแก่ผู้ใดผู้หนึ่งเรียกว่าเป็นบุญ ถ้าว่าจะสร้างบุญสร้างกุศลถ้าหากไม่มีทรัพย์ข้าวของก็เลยงอตีนงอมือทำไม่ได้ไม่รู้จะทำไปอย่างไร ตัวเรานี้ก็คนทุกข์คนยากนั้นนี้อะไรบ่นไปตามเรื่องเลยไม่ได้ทำบุญกัน แต่คำว่าบุญพากันเข้าใจตั้งแต่เพียงแค่ว่าได้เอาของให้ทานหรือเอาไปทำบุญทำทาน เงินทานอะไรก็แล้วแต่หละ ในพัสดุสิ่งของต่าง ๆ นา ๆ โดยมากบางคนเข้าใจไปเพียงแค่นี้นะ แต่คำว่าบุญนี้มันเกิดขึ้นหลายอย่างหลายทางอันนั้นก็เรียกว่าเอาของทางนอกเสียสละออกจากความยึดถือของจิตใจไปให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ให้ท่านได้ทำได้ใช้ได้สอยเป็นประโยชน์ อาศัยผลของการที่เราเสียสละไปให้นั้นแหละ ท่านได้ใช้ได้สอยก็จะกลับมาถึงเราอันนั้นก็เรียกว่าเป็นบุญส่วนหนึ่ง แต่ว่าบุญส่วนหนึ่งที่เราสังเกตเห็นได้ง่าย ๆ ใกล้ ๆ อยู่ในตัวใครตัวมันนี้ก็ได้แก่ ความสุขความสบายซึ่งเกิดขึ้นในจิตใจของเรา แล้วทุกคนก็คงจะรู้จักกันดี อันนั้นเรียกว่าเป็นบุญ ๆ เป็นชื่อแห่งความสุขก็อย่างที่เข้าใจกัน แล้วที่นี้เรื่องการทำบุญแล้วโดยมากไม่ได้เล็งถึงด้านภายใน มีแต่พิจารณาไปในด้านภายนอก

เป็นส่วนใหญ่ ถ้ามีเครื่องทุกอย่าง ๆ เราที่เคยเห็นกันมาเครื่องมหรสพคบงัน ต่าง ๆ นา ๆ ร้อยอันพันประการ แล้วได้อยู่ได้กินสนุกสนานจะทำมารูปไหนวิธีไหนก็ตาม ได้มาในทางใดก็ตามเรื่องการอยู่การกินดีทั้งหมดว่าแต่สนุกสนานอิ่มท้องกันแล้วเป็นเอาเลย เอาบุญปากบุญท้องกันแล้วก็ดี แบบนั้นเอาบุญตาบุญหูกันก็ดี โดยมากมักจะมองไปข้างนั้นนะมาก ไม่ได้คำนึงหรือพินิจพิจารณาเข้ามาในด้านภายในในด้านจิตใจ แต่ว่าใจเราก็ดีอยู่ดีเพราะของอย่างนั้น แต่ว่ามันดีแค่นั้นแหละมันไม่ต่อไปอีก พอหมดเรื่องนั้นก็เลยหมดปัญหาไป มันไม่ได้ฝังแน่นเข้าไปในจิตในใจของเรา แล้วที่นี้ความสุขในด้านการประพฤติปฏิบัติศีลธรรมที่เรียกว่าเป็นบุญเกิดจากการกระทำโดยเฉพาะในด้านภายในอันนี้เป็นละเอียดนิ่มนวลละเอียดอ่อน แล้วมีอานิสงส์นานอันนี้ เป็นหลาย ๆ วันหลาย ๆ ปีหลาย ๆ เดือน เมื่อเราระลึกรู้ยามไหนก็มีความดีอกดีใจ มีความสดชื่นเบิกบานขึ้นในด้านภายใน เรียกว่าบุญฝังอยู่ในนั้นซ้ำมิหนำยังส่งต่อไปได้หลายภพหลายชาติ ถ้าหากเรายังเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏะอันนี้ อันนี้เป็นบุญซึ่งเกิดขึ้นในด้านภายในจิตใจคืออย่างเราที่ทำกันอยู่วันนี้แหละ หมายความว่าพยายามปรับปรุงจิตใจให้เข้าสู่หลักศีลธรรม คือให้มีความละเอียดนิ่มนวล ไม่ได้ส่งหน้าส่งหลังใคร่ครวญพินิจพิจารณาอยู่อย่างนั้น อาศัยสติสังวรระมัดระวังพิจารณาอยู่ในรอบตัวของเรานี้แหละหรืออยู่เฉพาะในด้านจิตใจของเรานี้แหละสำคัญที่สุด บุญจะเกิดจากนี้แหละคือความบริสุทธิ์ความสดชื่นเบิกบานเกิดจากจิตใจของเราเรียกว่าบุญทางใน ถ้าพูดอย่างภาษาธรรมะท่านเรียกว่าเป็นการภาวนา หรือภาวนามัยบุญเกิดจากการ

ภาวนาหรือการค้นคิดพินิจพิจารณาแก้ไข แต่ว่าบุญด้านนี้โดยมากคน ไม่ค่อยอยากทำกันเท่าไรหรอก อยากทำเอาแต่ด้านทางนอกนั้นแหละ แต่ว่าทำทางนอกแล้วหากเลยไปทางใหม่อย่างนั้นนะโดยมาก ไม่รู้ว่า ไปข้างไหนบ้างร้อยอันพันประการ ไม่รู้ว่าจะเป็นบุญหรือจะเป็นอันไหน ไม่รู้จัก ตกลงก็ทั้งบุญทั้งไม่บุญอยู่นั้นแหละ ประสมประเสหนักเข้าก็ ไม่รู้ว่าจะขาดทุนหรือได้กำไรก็ไม่รู้จัก หรือเสมอตัวก็ไม่รู้จัก แต่ว่าทำ ของอย่างนั้นก็ทำได้อยู่ไม่ได้ขัดต่อกฎหมายบ้านเมืองอะไร ทำได้ตาม ความชอบความพอใจของเรานั้นแหละ แต่ว่าผลหากไม่ได้เต็มที่ ได้ อยู่แต่ไม่ได้มากไม่ได้เต็มที่ ไม่สมเจตนาที่เราตั้งไว้ว่าจะสร้างบุญสร้าง กุศลตกลงก็เลยเอาทั้งดำทั้งขาวใส่กัน มุนมีสีไพ,ประสมประเสกันอยู่นั้น ไม่รู้ว่าอันไหนดีอันไหนไม่ดี อันนี้ผู้ใดก็คงจะรู้จักกันดีอยู่หรอกเรา พิจารณาดูเอา แต่เดียวเราไม่ได้คิดไปในด้านคำว่าบุญเพียงแค่นั้น อยากให้บุญนี้หลาย ๆ ก้อนใหญ่ ๆ ตามความมุ่งของเรา พูดถึง ทรัพย์สมบัติข้าวของซึ่งหามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงอาบเหงื่อต่างน้ำได้มา อันนี้ไม่เป็นของที่ได้มาง่ายเท่าไรหายากแสนยากกว่าเราจะได้มา เมื่อ ได้มาแล้วเราอยากมีเจตนาต้องการอยากทำบุญทำให้เป็นประโยชน์แก่ ตัวของเราหรืออุทิศบุญกุศลไปให้แก่ผู้ที่มีคุณอย่างบิดามารดาผู้ที่ล่วง ลับดับไปแล้ว ก็ต้องการอยากให้ได้อิหลีจริงจังไม่ใช่สักแต่ว่าทำพอเป็นพิธี ทำกันจริงจังเพื่อให้ได้ตามแบบของพระพุทธองค์ซึ่งพระองค์เคยได้สั่ง สอนไว้แล้ว ไม่ใช่ว่าเราทำพอเป็นพิธีทำพอเป็นเรื่องเป็นราวไปพอรู้จัก เฉย ๆ นะ แต่ถึงแม้ว่าเราไม่เห็นก็ตามว่าท่านจะได้บุญแค่ไหนหรือไม่ ได้อย่างไรอันนั้นก็ให้เราเชื่อไว้เสียก่อน อย่างพึ่งไปตัดสินเดา ๆ โดย

คาดคะเนเอาว่า เราไม่ได้เห็นว่าไม่รู้ว่าจะได้หรือไม่ได้ตามเรื่องแต่ความจริงมันก็ได้อยู่นั้นแหละ อันเรื่องเหล่านั้นเราตัดสินไม่ได้หรอกถ้าหากเราไม่เห็นจิตวิญญาณเสียก่อน เพราะพวกเหล่านั้นก็เป็นแต่มีจิตวิญญาณล่องลอยอยู่ในสถานที่ใดที่หนึ่งตามอำนาจของกรรม,บุญกุศลนี้ก็เป็นนามธรรมส่วนหนึ่ง ที่จะอุทิศส่งไปให้ด้วยอำนาจจิตวิญญาณของผู้ที่ยังอยู่นี้แหละ โดยการสร้างการทำแต่ของเหล่านี้มันเป็นของละเอียดสักหน่อยหนึ่งไม่มีรูปคือเรามองไม่เห็นเหมือนกับด้านทางนอกครั้นเรามองไม่เห็นในด้านทางในแล้วก็จะว่าไม่ได้บุญเลยนั้นก็ไม่ถูกต้องพิจารณาหน้าหลังไว้เสียก่อนว่าจะจริงหรือไม่จริงอย่างไรเชื่อท่านไว้เสียก่อน แต่ยังไม่ทันเชื่อจริงจังหรอก แต่เมื่อเราไปเห็นแล้วจึงจะค่อยเชื่อมันเป็นธรรมดา อันนี้พูดเฉพาะถึงเรื่องบุญ ให้เราเราพิจารณาใคร่ครวญดูบ้างในการทำบุญทำทาน เพื่อต้องการอยากให้เป็นบุญเป็นกุศลแก่ที่เราเจตนาต้องการอยากให้ อยากอุทิศไปให้หรือให้แก่ตัวเราเองก็ต้องเข้าในหลักอย่างว่านั้น ถ้าหากเราจะทำไปตามความเห็นของผู้คนทั่ว ๆ ไปอย่างโลกเขานิยมกันมันก็ไปกันใหญ่อยู่ แต่ว่าไม่รู้จะได้ผลขนาดไหนแค่ไหน แต่ว่าการเสียหายนั้นมากมายก่ายกองนับไม่ได้นั่นแหละ แต่แล้วสิ่งเสียหายเหล่านั้นก็นับมารวมลงในบุญทั้งหมดนั้นแหละ ถึงจะไปฆ่าวัวกี่ตัว อันไหนต่ออันไหนหมดเงินหลายพันหลายหมื่นสักเท่าใดก็ตาม ไปกินเหล้าหมดเท่าไรก็ตาม ก็เลยรวมใส่บุญอันเดียวกันนี้แหละโอ้! สร้างบุญคราวนั้นหมดเงินเท่านั้นเท่านี้และจะเป็นบุญเป็นบาปเอามาว่าบุญตัวเดียวนั้นหละโดยมากไปอย่างนั้นนะ อย่างคนทางบ้านเราหรือบ้านเหล่านั้นอันนี้อยากให้พวกเรา

ไม่อยากให้ทำสิ่งไม่ดี อยากให้หาทำแต่ของดีเพราะว่าพวกข้าวปลูกไม่มากเหมือนท่าน จะไปหว่านทั่วทุ่งทั่วท่าทั่วบ้านทั่วเมืองหว่านเข้าไปในป่าในดง แล้วเผื่อไม่เกิดมันก็จะไม่ได้มันจะหมดสูญพันธุ์มันเสียหรอก ข้าวปลูกก็หมายถึงการทำบุญทำทานนี้แหละ ให้เอาไปหว่านลงใส่ตรงไหนพอที่จะเกิดเป็นบุญเป็นกุศลตรงที่พอที่จะให้มันงามบ้างพอได้หน่อได้ผล ต่อไปอย่างนั้นหรอกเรื่องของข้าว อันเรื่องของบุญนี้ก็เหมือนกันเพราะว่าเรามีทรัพย์สมบัติไม่มากก็อยากให้เอาไปฝากฝังไว้ ในส่วนที่เป็นบุญเป็นกุศลแก่เราบ้าง หรือเราจะอุทิศไปให้ผู้ใดก็ให้ได้สมความมุ่งมาดปรารถนาอย่างนั้นก็ยังดีอยู่ให้เราพิจารณาเขามาหลักนี้เราถึงค่อยทำให้นึกว่าอย่างนั้น

แต่นี้สำหรับงานบุญกฐินวันนี้นั้น–เราต้องการอยากมาพินิจพิจารณาใคร่ครวญกันในด้านจิตใจให้เข้าในหลักการธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า เราจึงค่อยไม่ได้มีมหรสพสมโภชจึงได้มีการอบรมเรียกว่ามีการฟังเทศน์ หรือแนะนำแนวทางในการที่จะประพฤติปฏิบัติจะทำรูปไหนวิธีไหนจึงจะไปเพื่อความเจริญ เป็นไปเพื่อความดีสำหรับพวกเรา เกิดขึ้นมาเป็นคนในโลกกับเขาได้ ได้นามว่าเป็นผู้เป็นคนผู้หญิงผู้ชายอย่างที่เราเห็นกันอยู่ในระยะนี้ นี้เป็นปัญหาสำคัญที่เราจะต้องค้นคิดและพินิจพิจารณากันและเล่าสู่กันฟัง

ตอนนี้ก่อนจะพูดถึงเรื่องเหล่านี้ก็อยากปรารภนาถึงเรื่องการนับถือพระพุทธศาสนาก่อน การนับถือพระพุทธศาสนาในระยะกาลปัจจุบันนี้ให้เราสังเกตดูทั่ว ๆ ไปว่าเป็นไปในรูปไหน แต่ครั้งพุทธกาลนั้นท่านเป็นมาในรูปไหนยกตัวอย่าง ๆ อุบาสกอุบาสิกาผู้ที่ใกล้ชิดต่อพระพุทธ

พระธรรมพระสงฆ์ ได้แสดงตนอย่างเราที่ว่ากันมาเมื่อกี้นี้ ว่าการประพฤติปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนานั้น ทำไปอย่างไรมันถึงจะดีจะงาม ถ้าพูดถึงครั้งพุทธกาลนั้นมีวิธีการต่าง ๆ นะแต่ในระยะนี้บางแห่ง บางอันกันเลยได้ละได้ปล่อยไปเสียก็มี อย่างการแสดงตนถึงไตรสรณะคมน์ หรือแสดงตนเป็นอุบาสกอุบาสิกาแล้วโดยมากก็ไม่ค่อยว่ากันบางแห่ง ครั้นว่าก็ว่าแต่ยามรับศีลนั้นแหละ พุทธัง ธัมมัง สังฆัง ทุติตาติ สรณังคัจฉามิเท่านั้น ต่อไปก็รับศีลไปเลยก็เรียกว่าเป็นอุบาสกอุบาสิกา หรือผู้นับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อะไรไปทำนองนี้ แต่ครั้งพุทธกาลนั้นพากันแสดงตนจริง ๆ คราวแรกก็ต้องอาศัยการฟังเทศน์ฟังธรรมอย่างคราวที่ฟังเทศน์ของพระพุทธองค์อยู่ใกล้เมืองราชคฤ หรือสวนตาลหนุ่ม คราวพะยาพิมพิสารพาบริวารอยากไปฟังเทศน์ แล้วบางพวกก็ได้สำเร็จแล้วบางพวกก็ได้สำเร็จขั้นสูง-ขั้นต่ำอะไรนั้นไปตามเรื่อง บางคนเป็นผู้มีศรัทธาเป็นแต่เพียงแสดงตนถึงพรไตรสรณคมน์มีความเลื่อมใสในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพียงแค่นั้นก็มี ก็ต้องแสดงว่าหลักการในทางพระพุทธศาสนานี้ว่ามีหลักเหตุผลพอแล้ว ก็ยึดเป็นแนวทางในการที่จะประพฤติปฏิบัติตนเอง เรียกว่าแสดงตนถึงธรรมะธัมโมของพระองค์ท่าน แต่ว่ายังไม่ทันได้แต่ว่าจะพยายามประพฤติปฏิบัติฝึกหัดต่อไปอยู่

นี้ก็เรียกว่าแสดงความดีอกดีใจยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติพูดง่าย ๆ อย่าง ตปุสสะพัลลิกะ สองพี่น้องเหมือนกัน พอไปเห็นรูปพรรณสันฐานของพระพุทธองค์แล้วก็เห็นพระองค์ท่านพูดท่านเทศน์แล้วก็เลยเกิดศรัทธา ก็แสดงตนเป็นอุบาสกมันอยู่ในตัวอย่างครั้งพุทธการ

พวกได้ศึกษามานั้นเคยรู้จักดีหรอก คืออย่างแม่ของพระสงฆ์พระอะไร เหล่านี้แสดงตนถึงพระไตรสรณะคมน์ แต่ว่าระยะจะว่าแสดงหรือไม่แสดงไม่รู้จักว่าไปเลย–ประพฤติปฏิบัติไปเลย ครั้นปฏิญาณตนยึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เป็นหลักแล้วนั้น แล้ววิธีการที่จะประพฤติปฏิบัติฝึกหัดต่อไปนั้นจะทำรูปไหน บางคนก็ไม่รู้จักก็ทำไปตามเรื่องของโลกเขานั่นแหละ เพราะว่าศาสนาในระยะปัจจุบันนี้มีหลายศาสนานะ เพราะมันติดต่อเนื่องกันมาอย่างศาสนาพราหมณ์ พราหมณ์ก็มีเดี๋ยวนี้ พวกเยซูคริสเตียน อิสลมอิสลามอะไรมีมาก พวกภูติผีปีศาจร้อยอันพันประการซึ่งแทรกซึมอยู่ในประเทศไทยของเรา อย่างอำเภอแวงโดยเฉพาะอำเภอแวงนี้อาตมาเคยไป พวกเหล่านี้พวกผีไท้ผีแถนผีเทวดงวะดาอะไรร้อยอันพันประการมากต่อมากแหละ แต่แล้วก็มีวัดวาศาสนาอยู่เหมือนกันนะนั้น พากันไปวัดไปวากันอยู่ไปจังหันไปบวชเรียนกันอยู่อย่างนั้น หนักเข้าพระเจ้าพระสงฆ์ก็ถือด้วยเหมือนกันนั้นแหละ แล้วจะเอาอันไหนเป็นอันไหนปนเปใส่กัน นึกว่าถือหลายอันแล้วมันจะดี คงจะเข้าใจไปทำนองนั้น ไม่รู้อันไหนเป็นภัยต่ออันไหน ไม่รู้จะฝากจิตใจไว้กับอันไหนแน่นอน จะเอาอยู่กับผีรึ! หรือจะเอาอยู่กับผีไท่หรือผีแถนผีเทวดาหรือปู่ตา ตาแฮกอย่างไหนหรือจะเอาอยู่กับธรรมหมู่ใดธรรมก็จักทำอันไหนต่ออันไหน เดี๋ยวนี้มันร้อยอันประการสิ่งที่ยึดถือ แต่แล้ว พุทธัง ธัมมัง สังฆัง สรณังคัจฉามิ ว่าอยู่ไม่หยุดแต่ก็ไม่รู้ถืออันไหนเอาไปเอามาปะปนเข้ากันหมด ถ้าบ้านใหญ่เมืองหลวงก็มีศาลเจ้าศาลแจ้วมีมเหศักดิ์หลักเมืองร้อยอันพันอย่าง พวกหมอมดหมอมอหมอแต่งแก้เสียเคราะห์บูชาก็ร้อยอันพันแนว ถือไปหมดทุกอย่างพูดถึงผู้

นับถือพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันนี้ แล้วถือสิ่งเหล่านี้มันดีอย่างไรหรือไม่ดีอย่างไร แล้วจิตใจเราจะเอาฝากฝังไว้ในเรื่องไหนจึงจะว่าดี แล้วจะเอาอันไหนเป็นหลักเป็นแหล่งจิตระเหเร่ร่อนไม่รู้จะไปรูปไหนวิธีไหนหรือจะถือพุทธหรือจะถือพราหมณ์หรือจะถืออันไหนต่ออันไหนไม่รู้อันไหนดีอันไหนให้โทษยุ่งกันอยู่อย่างนี้นะโดยมากบางคนเลยไม่รู้ว่าจะถืออะไรด้วยซ้ำ หมู่พวกพาทำอย่างไรก็ทำไปด้วยไม่รู้จักเรื่อง คือไม่ค่อยได้ศึกษา บางทีผู้ที่ได้ศึกษามาแล้วก็พาหมู่ทำไปเลยก็มี ไม่รู้จักข้อกฎและวิธีการรักษา วิธีการประพฤติปฏิบัติ ว่าคำว่าพระไตรสรณะคมน์ คือพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์นี้เป็นของดิบของดีเพียงไหนแค่ไหนและมีวิธีการที่จะประพฤติปฏิบัติฝึกหัดในรูปไหนวิธีไหนถึงจะพระไตรสรณะคมน์ถึงจะไม่ขาด ขาดจากการปฏิบัติญาณตนของเรา อันเรื่องเหล่านี้โดยมากคนก็ไม่ค่อยได้คิดหรอก ก็เลยอยู่ไปทำไปตามอยู่อย่างนั้นหละ

แต่อันนี้มันเป็นบันใดขั้นแรกหรือมันเป็นพื้นฐานแห่งการประพฤติปฏิบัติศีลธรรมนะ เรื่องพระไตรสรณะคมน์นี้พื้นฐานก่อนการรักษาศีลนั้นแหละพอท่านได้เอาไว้ ก่อนจะรักษาศีลต้องเอานี้ไว้ก่อน ถ้าหากว่าไม่มีพระไตรสรณะคมน์หรือไม่มี คำว่าสรณะหมายความว่าที่พึ่งพิงอาศัยใจเราพึ่งพิงอาศัยอยู่กับอันใด ต้องยึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เสียก่อนถึงจะเอาข้อกฎของศีลมาประพฤติปฏิบัติฝึกหัดได้จึงค่อยจะได้ผลนะ ถ้าพื้นฐานไม่ดีจะเอาอะไรมาใส่ เหมือนกันกับวันนี้แหละถ้าไม่มีขี่ดินใคร?จะเรียกว่าวัด จะไปเอาศาลาไปตั้งไว้ตรงไหน ศาลาก็เกิดไม่ได้พระก็มาอยู่ไม่ได้ ต้นไม้ก็เกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีขี่ดิน

อันเรื่องพระไตรสรณะคมน์นี้เป็นพื้นฐานนะในการที่จะ

ประพฤติปฏิบัติขึ้นไปในธรรมะขั้นสูง ถ้าไตรสรณะคมน์ไม่เป็นไม่มีพื้นฐานยืนตัวแล้วไปไม่ได้ พูดถึงความยึดถือพูดถึงสรณะที่พึ่งพิงทางใดต้องเอาสรณะเป็นที่พึ่งพิงอาศัยก่อน แล้วต่อนี้จะเอาภูติผีปีศาจมาหรือหรือจะเอาพวกศาสนาพราหมณ์ร้อยอันพันประการมาแทรกกันมาเบียดกันอยู่นี้ แล้วจะไปเอาอันไหนมาใส่มันถึงค่อยจะเจริญไปได้ผู้ใดว่าอันนี้โดยมากคนเราไม่ค่อยได้คิดกันเท่าไรนะ ถืออันไหนว่าถือหลายอย่างแล้วว่าจะดีถือเรื่อยไปเลยนะเดี๋ยวนี่

แต่แล้วผู้ที่ประพฤติปฏิบัติในทางสมาธิภาวนา ผู้ท่านพิจารณาเห็นแล้ว เห็นว่าเป็นมลทินอันหนึ่งที่จะเป็น เป็นสิ่งที่กางกั้นความเจริญของจิตใจ เพราะว่าจิตใจไม่รู้จะเอาอันไหนต่ออันไหนมันลงเป็นลงเอยอันหนึ่งไม่ได้ หรือลงเอาอันไหนแน่นอนไม่ได้ ถ้าจะเอาอันนั้นก็ยังอันนี้ ถ้าจะเอาอันนี้ก็เสียดายอันนั้น ตกลงก็เลยไปไม่ได้เลยเป็นคนเขินทุกทาง จับปลาสองมือสามมือเข้าไม่รู้ จะเอาอันไหนต่ออันไหนลักษณะที่พึ่งพิงอาศัยในด้านจิตใจก็ทำนองเดียวกัน ถ้าอยู่ธรรมดาเรานี้ก็ค่อยยังชั่วอยู่หรอก ถ้าหากว่ามีเหตุภัยขึ้นเกิดขึ้นต่าง ๆ นานาแล้วเอ้อถ้าเจ็บถ้าป่วยไข้เอาหละตอนนี้แล่นนั้นแล่นนี้ตำหน้าตำหลังไปแล้วใครว่าอย่างไรคว้าใส่เลย เสียเท่าไรก็ตามอันไหนก็ชั่ง ว่ามันจะดีแต่จะดีหรือไม่ดีไม่รู้จักว่าแต่หมู่บอกแล้วเป็นเอาเลย บางที ท่าจะดีอยู่อะไรว่าไปตามเรื่องไปแหละ อันเรื่องหมู่นี้มันหาเหตุผลไม่ได้ แต่แล้วหากว่านับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีวัดสร้างวัดสร้างวารูปนั้นวิธีนี้อะไรว่าไปตามเรื่องเขา แต่เวลาถือไม่รู้จะเอาอะไรเป็นหลักเป็นแหล่งให้เราสังเกตดูถ้าพูดออกไปข้างนอกยิ่งกว้างขวางนะเดียวนี้ แล้ว

อย่างเรื่องข่าวต่าง ๆ ซึ่งเคยเป็นมาเหล่านั้นเห่อเหิมกันจักเท่าไรใครก็ตาม ถ้าว่าอยู่โน้นสังข์มีคนมีบุญเกิดขึ้นว่านั้น เห่อกันไปอย่างนั้นเหมารถเหมาเรือไม่รู้ร้อยอันพันอย่าง เอาหมดที่เขาอยู่กรรมอยู่อะไรขี่ดินก็ขุดเอาซ้ำ ฝาแจบตองกั้นอยู่เหล่านั้นเอาไปหมดว่าเป็นของดิบของดีหมดนั้นแหละว่าเป็นผู้มีบุญ ถ้าว่าอยู่ธาตุพนมว่านั่นน้ำมนต์ดีปานอะไรแล้วหลั่งไหลไป น้ำมนต์อะไรร้อยอันพันอย่าง อย่างพระไหนพระสีพระสาทางเมืองว่าปีนั้นก็หลั่งไป ไม้เท้ากองท่วมหัวผู้ใดถือไปแล้วไปถูกน้ำมนต์แล้วหลังตรงเดินมามาเลย แล้วเห่อกันไปนั้นแหละ

นี้ก็แสดงว่าคนเรายังไม่มีที่พึ่งพิงอาศัยนะ ยังไม่ได้ยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์กันแน่นอน ยังตื่นข่าวอยู่ ว่าแต่ใครว่าอะไรแล้วตื่นไปเลย แล้วจิตใจเราจะฝากฝังไว้กับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ไว้อย่างไร? ให้พิจารณาดูให้ดี ๆ นะผู้ใดก็ตาม คำพูดหากว่ายึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ไม่อันใดอันอื่นแล้วเป็นที่พึ่งพิงอาศัยนอกจากอันนี้ นอกจากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี้เป็นที่พึ่งพิงอาศัยทางใจนะ แต่ว่าที่พึ่งพาอาศัยในด้านภายนอกเกี่ยวกับพัสดุข้าวของอะไรต่าง ๆ นานา เกี่ยวกับการบำรุงธาตุภายนอกนี้ก็ธรรมดา นี้พูดเฉพาะในด้านส่วนที่พึ่งพิงอาศัยในด้านจิตใจ ถ้าหากเราจะยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นหลัก ก็ต้องเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์จริงจัง ถึงคราวป่วยคราวไข้ก็ถือว่าเป็น ร่างกายอันนี้มันเกิดสึกหรอหรือธาตุแปรปรวนรูปใดวิธีใดก็ต้องหาหยูกยาอะไรไปตามเรื่อง อย่างนั้นมันก็เป็นธรรมดา พระพุทธเจ้าท่านก็พิจารณาให้อยู่ในศีลนะเภสัช พวกเภสัชเกี่ยวกับยารักษาโรค ถึงจะเป็นพระเจ้าพระสงฆ์ท่านก็อนุญาติให้ญาติโยมก็เหมือน

กันนั้นแหละ ถ้าทำไปอย่างนี้มันก็ง่ายไปอีกอย่างหนึ่งนะ นี้จักอะไรแหละมาส่องกันอยู่อย่างนั้นหละบางบ้าน (ส่องดูหรือมุงดู ชุมนุมกัน) แล้วไปทำตามพวกภูติผีปีศาจ นั้นแหละพวกผีปอบผีอะไรมันมาหาเข้าคนอยู่นั้น ก็เราไปยึดถือเขา แต่ว่าไม่ได้ยึดถือผีปอบหรอกไปถือผีอย่างอื่นนั้นแหละ แต่ว่ามันก็พวกเดียวกันกับเขา เขาก็อยากมาอาศัยอยู่ด้วยเท่านั้น ก็มาเยี่ยมกันเท่านั้นแหละ เคยเป็นพี่น้องกันหมู่พวกเดียวกัน มาหาอะไรให้มันกินมันก็กินไปเลยแหละ แล้วหากร้องตายไปเท่านั้นเพราะกลัว แล้วหากว่าเขามา แล้วเราก็ไม่เห็นไม่รู้ว่ามันมารูปใดวิธีใด แต่มันที่พึ่งพิงอาศัยในด้านจิตใจของเราไม่มีนั้นหละ ถึงจะว่านับถือพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ว่านั้นแหละว่าแต่ปาก แต่ว่าการกระทำกิริยามรรยาทปฏิกิริยาซึ่งแสดงออกว่าแต่ผู้ใดว่าอย่างไรแล่นตามเขาโลดเอาร้อยอันพันอย่าง แล้วอย่างนั้นแหละเป็นการต่อเขามาแล้วนั้นเท่ากับเป็นสื่อสารนั้นแหละไปต่อพวกภูติผีปีศาจมาหาเจ้าของ แล้วก็เดือดร้อนวุ่นวายกลัวกันนะนั้น ถ้าว่ายึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ก็เอาพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์จริงจังเสียแล้วมันก็หมดปัญหาไปอันเรื่องต่าง ๆ ก็ถือว่าเป็นเรื่องแปรปรวนของธาตุของร่างกายมียารักษาโรครักษาอะไรไปตามเรื่อง มันก็หมดเรื่องกันเท่านั้นแหละคนเรา อย่าไปถือหลายอย่างหลายครั้นจะว่าเป็นอุบาสกอุบาสิกา อุบาสก คือผู้ใกล้ชิดต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ผู้ยึดพระพุทธ พระธรรมพระสงฆ์เป็นหลักอย่างนั้นนะ คือผู้ชาย อุบาสิกาก็คือผู้หญิงผู้ที่ยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นหลักจิตใจอย่างนั้น หมายความว่าฝากฝังจิตใจไว้กับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ยึดถือแน่วแน่ ถึงจะ

เป็นไปในรูปใดวิธีใดก็เอาอันนี้แหละเป็นหลัก ป่วยใกล้จะล้มจะตาย บางทีเขาก็เอาผีไถ้ ผีแถนมาใส่เอาภูติผีปีศาจมาใส่ เอาหมอธรรม หมอธิมอะไรตามภาษาโลกเรา อันหมอธรรมทำพวกนี้มันใช้ทำอะไรนะ ทำวิชานะธรรมเหล่านี้ ซึ่งมีกันอยู่หลายแห่ง เป็นธรรมพวกหากิน อะไรตามเรื่อง ไม่ใช้ธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้านะ เป็นทำพูดเอา บ่นเอา เรียกเอาเอิ้นเอานะ (เอิ้น–เรียก) ไม่ใช้ธรรมประพฤติปฏิบัติ ฝึกหัดเอานะ เรียกมานั้นแหละพวกภูติผีปีศาจอยู่รูปใดวิธีใดอยู่แจใด แดนใดให้มาช่วยรักษา ถ้าเรียกมาแล้วก็ถ้าเอาเขามาแล้วเขาก็ไปทำ เอานั้นแหละตามภาษาเขา แต่แล้วขั้นต้นก็เป็นคือธรรมพระพุทธเจ้า เรานี้แหละ ขึ้นนะโมนะเมอะไรไปตามเรื่องเขานั้นแหละ ว่าแล้วหนักเข้า ก็แผ่ไป ๆ ขยายส่วนออกไปเท่านั้น ว่าแล้วก็เรียกพวกภูติผีปีศาจนั้น แหละมา มาให้รักษาช่วยกันมาเคาะมาเยาะมาหย่อบ้างทำให้ดีบ้างยุ่ง หยิ่งอยู่นั้น มีมากนั้นแหละมีหลายอย่าง พวกผีไท้ผีแถนหมอลำหมอ ลิมอะไรมารักษากันอยู่นั้น ถึงจะหายก็ไม่ดีเหมือนกันเป็นบริวารของ เขานะตอนนี้ ซ้ำมิหนำเราก็ขาดจากพระไตรสรณะคมน์ไม่มีที่พึ่งพิงอาศัยแล้ว ถึงจะมาวัดก็มาเฉย ๆ นั้นแหละเลยไม่รู้จักเรื่องอันนี้เคยพูด สู่ฟังอยู่ไม่หยุด

แต่แล้วมันไม่เป็นแต่เพียงแค่เสียหายที่เรายึดถือภูติผีปีศาจแค่นั้นนะ บางคนหากว่าเอ้าถ้าไปไหว้ผีไหว้สาง เราระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้าเสีย ก่อนพระธรรมพระสงฆ์เสียก่อน ยกมือใส่หัวใส่เกล้าแล้วถึงค่อยไป ไหว้ไปเลี้ยงเขาเจ้าไปเลี้ยงไปเจียอะไรตามภาษา ว่าอย่างนั้นก็มีบาง คนแต่แล้วมันก็เหมือนเดิมนั้นแหละ ครั้นว่ายึดอันนี้แล้วหากไปถือ

หลายอย่างไปถือหลายอันมันก็เหมือนเดิมนั้นแหละ อันเรื่องการยึดถือขั้นแรกนี้แหละเป็นส่วนสำคัญ ถ้าพูดในขั้นต่อไปยิ่งกว้างขวางไปนะ อันนี้ก็ตามถ้าววาหากเราไม่ยึดถือพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์แน่นอนแล้วนะนั้น ก็เรียกว่าเรายังไม่ทันเข้าเป็นบริษัทบริวารของพระพุทธเจ้า ยังอยู่นอกคำสอนของพระองค์ท่านอยู่นะนี้ ยังไม่ยินดียังไม่ยึดถือเป็นหลักแน่นอน ก็เรียกว่าอยู่นอกคำสอนหรืออยู่นอกศาสนา ศาสนาก็คือคำสอน เมื่อเราอยู่นอกเราทำอย่างอื่นก็เลยเป็นนอกไปด้วยกันไปหมดเลยนะตอนนี้ ถึงกราบถึงไหว้ก็เป็นนอกศาสนาไปหมด เห็นไหม? อยู่ในสมบัติของอุบาสก ถึงจะไปทำบุญทำทานก็ทำอยู่นอกศาสนาไปหมด จะไปทำอะไรเป็นนอกไปหมดว่านั้นเถอะเพราะว่าใจเราอยู่นอกอยู่แล้ว เรายึดถืออย่างนั้นยึดถืออย่างนี้อะไรก็ถือนอกนอกไปตามเรื่องนั้นแหละ ไม่ใช่ว่านอกตั้งแต่เพียงแค่ใจอย่างเดียวนอกไปหมดในการกระทำทุกอย่าง สร้างบุญสร้างกุศลสร้างหมดเท่าใดหมื่นเท่าใดล้านก็เลยเป็นนอกศาสนาไปอยู่อย่างนั้นแหละ คือมันนอกคำสอนของพระพุทธเจ้า ในคำสอนของพระองค์ท่านต้องทำจิตใจให้ยึดถือแน่วแน่ ท่านจึงว่าผู้ที่เป็นอุบาสกนั้นไม่ให้สร้างบุญสร้างกุศลหรือไม่ให้ทำนอกศาสนาให้ทำแต่ในศาสนานั้นนะ ว่าทำแต่ในพระพุทธศาสนานี้เท่านั้น แล้วคนเราไม่รู้ว่าใครเป็นอุบาสกแน่นอน ไม่รู้ใครเป็นอุบาสิกาแน่นอนมันถือหลายอย่างโพด ถ้าหากเรามาพยายามปรับปรุงแก้ไขเข้าในพระพุทธ พระธรรมพระสงฆ์กันแน่นอนแล้วเอ้อ การประพฤติปฏิบัติก็จะเป็นไปง่าย ลูกเต้าผู้ที่จะเกิดขึ้นมาก็เป็นผู้มีศีลธรรมบอกง่ายว่าง่ายสอนง่ายก็จะไม่เป็นคนดื้อดึงดื้อด้านร้อยอันพันประการ คนที่ไม่มีศาสนาประจำนี้แหละถึง

ค่อยเป็นไปในทางไม่ดี อย่างโลกเขาเจ้าเดือดร้อนวุ่นวายกันอยู่ในระยะนี้ เกิดจากเด็กน้อยวัยรุ่นกำลังดื้อกำลังด้าน เกิดเป็นปัญหาใหญ่จนว่า ทำให้สังคมเขาเดือดร้อนวุ่นวายอยู่ในระยะนี้ อย่างเราที่เห็น ๆ กัน อย่างเราเคยได้ยินกันมาตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือตามข่าวต่าง ๆ มีแต่ข่าวคนฆ่ากัน ตีกัน คนเรามันกำลังเป็นว้อนะเดียวนี้ (ว้อ=เป็นหมาบ้า) เพราะว่า ว่าแต่เห็นใครก็ตามกัดซะซายไปเลยแหละ ก็เนื่องจากว่าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ยังไม่ทันเข้าถึงจิตใจ ยังไม่ทันยึดไว้เป็นหลักแนวการปฏิบัติ ไม่รู้ว่าถืออะไรต่อะไรร้อยอันพันประการ หมู่พวกเราผู้ที่นับถือประพฤติปฏิบัติอยู่ก็เลยพลอยเดือดร้อนไปตามกัน เดี๋ยวก็ลักฉกบ้าง ตีชิงวิ่งราว ปล้นสะดมบ้าง กินเหล้าเมาสุราเฮฮามานั้นนี้ อาระวาดคนนี้นคนนี้ร้อยอันพันอย่าง ทำให้เดือดร้อนวุ่นวายแก่บ้าน แก่เมือง หมดนั้นแหละทั่วโลกทุกวันนี้เห็นไหมที่เคยได้ยินข่าวกัน

อันเรื่องเหล่านี้ก็เกิดจากพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ ไม่ได้หยั่งเข้าไปถึงจิตใจหรือจิตใจไม่ได้ยินดี ไม่ได้ยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะเป็นที่พึ่งพิงอาศัย ตกลงก็เลยไปทางเรื่อยไปอยู่อย่างนั้นแหละเป็นเหตุให้พวกเราเดือดร้อนอย่างเราที่เห็นกัน แล้วอันนี้คำว่าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่ไหนว่านั้น อย่างไรถึงจะว่าเป็นของดิบของดี คำว่าพระไตรสรณะคมน์ พระไตรสรณะคมน์ถ้าหากพูดเข้ามาในด้านภายใน เกี่ยวกับด้านการปฏิบัติแล้วมันมีหลายชั้น นับตั้งแต่ขั้นต้นตลอดจนถึงขั้นสูงมีหลายระดับ ๔-๕ ระดับโน้น ก็ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องอื่นเรื่องไตรสรณะคมน์ที่พึ่งพิงอาศัยทางใจ ก็หมายถึงหลักการ

ทางพระพุทธศาสนาเรานี้แหละยกตัวอย่าง ๆ ว่าถ้าหากเราปรับปรุงนับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อย่างอิหลีจริงจังแล้ว มีอยู่ในจิตในใจของเราว่าเป็นหลักคู่ชีวิตจิตใจแน่นอนแล้วว่าอย่างนั้น จนปฏิญาณตนต่อพระเจ้า พระสงฆ์องค์ใดองค์หนึ่งหรือมีใครเป็นสักขีพยานได้ แล้วมีการประพฤติปฏิบัติไม่ได้ผิดจากหลักการของพระองค์ท่านตามธรรมะวินัยก็เรียกว่าเป็นผู้ใกล้ชิดต่อพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์แน่นอน การปฏิบัติก็ไม่มีอะไรมากมายไม่ให้ไปยึดถือสิ่งอื่น นอกเหนือไปจากพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ ถ้าไปนับถือภูติผีปีศาจร้อยอันพันประการ หรือศาสนาอื่นแล้วเอ้ออันนั้นขาดแล้ว ขาดพระไตรสรณะคมน์ในขั้นสมมุติขาดไปแล้ว ไหว้ผีไหว้สางบ้างอะไรตามเรื่องศาสนาพราหมณ์ศาสนานี้นั้นร้อยอันพันแนว อันนั้นเรียกว่าเราขาดตอนไปแล้วในขั้นปฏิญาณตนขาดจากพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ไปแล้วไม่เป็นอุบาสกอุบาสิกาไม่เป็นผู้อยู่ใกล้ชิดนะ อยู่ไกลนะตอนนี้ซ้ำมิหนำมีการกินอยู่ไปในทางที่ไม่ดีเป็นสิ่งให้จิตใจมัวหมอง พูดถึงเรื่องการอยู่การกินท่านก็ควบคุมอยู่เหมือนกันนะ ก็เพื่อต้องการอยากให้ธาตุของเรานี้บริสุทธิ์ ไม่อยากให้มีโรคไม่อยากให้พวกเรามีภัย อยากให้กินของสุกด้วยไฟถ้าหากสิ่งของที่มีเนื้อมีเลือดอยู่ในแผนกเนื้อนั้นแหละพูดถึงเนื้อต่าง ๆ นานาอยากให้สุกด้วยไฟเป็นการดี ถ้าหากเรากินของหยาบร่างกายเราก็หยาบเมื่อร่างกายหยาบจิตใจก็หยาบไปด้วย เมื่อจิตใจหยาบทำอย่างไรถึงจะมายึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เป็นหลัก พระไตรสรณะคมน์เป็นของละเอียด เป็นสมบัติของมนุษย์ของเทวดาของอินทร์ของพรหม แล้วผู้ที่ไปทำของหยาบร่างกายหยาบอันไหนก็หยาบหมดแล้ว ทำอย่างไรถึง

จะยึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์อยู่ ถึงว่ายึดถึงว่าพูดขนาดไหน พระไตรสรณะคมน์ก็ไม่มาอยู่ด้วยนะเดี๋ยวนี้ เพราะว่าเราหยาบพอหยาบมากแล้ว ฉะนั้นต้องให้ละเอียดไปด้วยสิ่งเหล่านี้ไม่ถึงกับขาด แต่ทำให้มัวหมองมัวหมองจากพระไตรสรณะคมน์มัวหมองหรือหากหยาบตกลงก็เลยกลายเสียหายไปเลย

ฉะนั้นพวกนักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาต้องพิจารณาไว้บ้างตรงนี้ สำหรับพวกเราต้องพยายามเอาฝึกหัดได้เท่าไรยิ่งเป็นการดี ยึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ไว้ได้แล้วในข้อวัตรปฏิบัติ ถ้าหากเราได้เข้าเป็นอุบาสก เป็นบริษัทบริวารของท่านแน่วแน่แน่นอนการประพฤติปฏิบัติสร้างคุณความดีให้เกิดขึ้น ในจิตในใจของเราที่เรียกว่าเป็นสรณะที่พึ่งพิงอาศัยให้กว้างขวางไป มันก็ไปได้ง่าย นับตั้งแต่ขั้นกราบขั้นไหว้ ขั้นทำบุญทำทานก็เรียกว่า ทานในศาสนาเป็นที่พึ่งพิงอาศัยของเรา เราถึงขั้นทานจนจิตใจยึดถือว่า ทานนี้เป็นการที่ทำจิตใจของเราให้บริสุทธิ์ หรือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับตัวของเรา เมื่อเห็นชัดลงไปอย่างนั้นเราพยายามทำ ทำให้ผู้อื่นแต่ได้ผลเรา เราลงมือสร้างมือทำก็เรียกว่าเรามีสรณะขั้นทานนี้เป็นที่พึ่งพิงอาศัยจิตใจ อาศัยผลของการทานนี้แหละสำคัญ ต่อจากนั้นการรักษาศีล การฝึกจิตให้เป็นสมาธิภาวนา ตลอดถึงขั้นเป็นสมาธิมีปัญญาเกิดขั้นสูงขึ้นไปถึงฌาณโน้นแหละก็เรียกเป็นขั้นของสมาธิเป็นขั้นของสรณะคมน์หมดนะเหล่านั้น ที่พึ่งพิงอาศัยของใจหมดแล้วเราก็ประพฤติปฏิบัติ ไปได้จนถึงขั้นสูงสุดโน้นแหละถ้าหากแต่ขั้นต้นเราขึ้นไม่ได้เราไป ไปไม่เป็นแล้วไปไม่ได้หรอก เหมือนกับขึ้นบันใดหรือขึ้นต้นไม้นี้แหละ ถ้าไม่ไปแต่ต้นจะขึ้นไปสูง

เลยแล้วไปยาก นี้ฉันใดก็ดีการปรับปรุงจิตใจให้มีพระไตรสรณะคมน์เกิดขึ้นในจิตในใจก่อนเราจึงค่อยประพฤติปฏิบัติในด้านคำสั่งหรือคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นได้ง่าย จะเอาขั้นทานก็ยังได้ จะเอาขั้นศีล ๕ ศีล ๘ ก็ได้ เอาขั้นศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ก็ได้ เอาขั้นจิตใจให้สงบสงัดเป็นสมาธิกก็ได้ จนให้มีปัญญาพินิจพิจารณารู้รอบตามความเป็นจริงมันก็ไปได้ง่าย ถ้าขั้นแรกไปไม่ได้ก็เลยไม่ไปแหละที่นี้

นี้ขอแนะไว้บรรดาพวกเราผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา อันเรื่องพระไตรสรณะคมน์เป็นของสำคัญ เป็นสิ่งที่ทำคนให้เป็นคน ทำคนให้เป็นเทวดา เป็นอินทร์เป็นพรหมนะ ทำคนให้เป็นถึงพระอริยเจ้าได้ก็เนื่องจากพระไตรสรณะคมน์นี้แหละ เพราะเป็นสมบัติขั้นสูง นับแต่ขั้นมนุษย์ตลอดถึงขั้นสูงใช้หมด ถ้าต่ำลงไปกว่านั้นท่านเรียกตกอยู่ในอบาย พวกนรก เปรต อสุรกาย กำเนิดสัตว์ดิรัจฉานถ้าหากไม่มีพระไตรสรณะคมน์เป็นที่พึ่งพิงอาศัยหรือเป็นสรณะเป็นคู่ชีวิตจิตใจแล้วหันลงไปขั้นต่ำเลยแหละตกลงไปอบายเลย ถึงแม้จะเป็นคนอยู่ก็ตามก็เลยตกอยู่ในอบายอย่างนั้นแหละยกตัวเองขึ้นยังไม่ทันได้ เห็นไหม? โลกสมัยนี้มันฆ่ากันอยู่นั้นไม่มีเมตตากรุณาสงสารซึ่งกันและกัน ไม่มีความคิดเลยว่าแต่เราจะเอาแล้วเอาเลย อยากฆ่าอยากแกงอะไรทำได้ง่าย ๆ โดยไม่ได้คำนึงว่าเขาจะรักชีวิตของเขาหรือไม่ ฆ่าทิ้งไปเลยไม่ต้องเกี่ยวข้องกันอันไหนตายก็ตามไม่ได้สลดสังเวชอะไร เอาแต่ใครจะตายเอาแต่ใครจะล้ม จิตใจไม่มีคารวะไม่มีเมตตากรุณาสงสาร ไม่มีพระพรหมวิหารเกิดขึ้นในจิตใจ ศีล ๕ ก็ไม่มี แล้วพระไตรสรณะคมน์มันจะมีมาจากไหน พระไตรสรณะคมน์ไม่ใช่อยู่ที่อื่นนะฝังอยู่ในจิต

ในใจเรานั้นนะ จิตใจผู้ที่พินิจพิจารณาเห็นว่าโอ่อันนี้เป็นที่พึ่งพิงอาศัยของใจเราว่านั้น ว่ามีคุณค่าเพียงใดแค่ไหนเรารู้จักหรอกถ้าไม่รู้จักระยะนี้คราวเจ็บคราวป่วยเราจะรู้จักดีหรอก เราจะไปพึ่งพิงอันไหน ยารักษาโรคก็รักษาไม่ได้ ร่างกายก็อาศัยมันไม่ได้แล้ว ถ้ายารักษาไม่ได้ก็นับแต่วันมันจะเกิดทุกขเวทนาร้อยอันพันอย่างขึ้นมา หนักเข้าก็เลยจะหนีเท่านั้น หนีจากร่างกายก้อนนี้ ตรงนั้นนะตรงจะรู้จักว่าพระไตรสรณะคมน์หรือที่พึ่งพิงอาศัยทางใจมีคุณค่าเพียงใด แต่เดียวนี้ก็ยังดีอยู่มีเครื่องอาศัยหลายอย่าง ทรัพย์สมบัติข้าวของทางนอกก็มีอยู่ร่างกายก็ยังมีอยู่คนนั้นคนนี้ร้อยอันพันอย่างพี่น้องบ้านเมืองนั้นนี้ แต่แล้วถ้าหากหมดของเหล่านี้ไปแล้ว ไม่มีที่อาศัยแล้วอาศัยอะไรตอนนี้ แต่เฉพาะร่างกายของเจ้าของเองก็อาศัยไม่ได้มันจะแตกจะทำลายไปแล้ว ต้องยึดเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นะเป็นหลักนั้นเป็นคู่ชีวิตจิตใจนะนั้นแล้วพระไตรสรณะคมน์น้อยมากขนาดไหนที่เราสะสมไว้ ในการประพฤติปฏิบัติศีลธรรมในคราวที่เรายังมีชีวิตอยู่ จะเห็นกันตรงนั้นแหละว่ามีคุณค่าน้อยมากเพียงไหน

ถ้าหากใครมีคุณธรรมมากเอ้อ! ก็ยังดีอยู่ พอตั้งจิตตั้งใจได้พอมีสติสังวรณ์ระมัดระวังต่อต้านกับทุกขเวทนาร้อยอันพันอย่าง ที่มันจะเกิดขึ้นในธาตุสังขารก้อนนี้ เราก็จะได้ตั้งจิตตั้งใจได้ถูกทางหากผู้ใดมีธรรมะสูงบ้างเอ้อก็ง่าย เราไม่อยากเจ็บเราก็จะหนีไปตรงที่มันไม่เจ็บมันมีอยู่หรอก ตรงที่มันเจ็บมันอยู่ตรงไหนที่ไม่เจ็บมันก็อยู่ที่นั้นแหละมืดอยู่ตรงไหนก็ต้องมีแจ้งอยู่ตรงนั้นแหละต้องมีมืดมีสว่างพระพุทธเจ้าสอนไว้แล้วมีร้อนมีหนาวต้องมีของคู่กันอยู่ตลอดไป ถ้ามีเจ็บมีปวด

ทุกขเวทนาที่ไม่เจ็บไม่ปวดที่มีทุกข์มีความสุขมันก็ต้องมี แค่อยู่ไหนก็อยู่ในร่างกายเรานี้แหละ อันนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ประพฤติปฏิบัติค้นหาเอาค้นหาเอาว่าเราได้สรณะที่พึ่งน้อยมากขนาดไหน ซึ่งเป็นคุณธรรมในทางพระพุทธศาสนาหรือที่เรียกว่าพระไตรสรณะคมน์ หรือเรียกว่าที่พึ่งพิงอาศัยก็ค้นคว้าเอาอยู่ในร่างกายจิตใจเรานี้แหละ แต่มีการกระทำในด้านทางนอกทำบุญทำทานอะไรตามประเพณีในทางพระพุทธศาสนา แต่ว่าการทำของเหล่านั้นก็จะสะเทือนเข้ามาถึงใจเรานี้แหละ ต้องมารวมอยู่นี้เพราะว่าต้นเหตุมันอยู่นี้มันก็ต้องฉายออกไปนี้แล้วก็ห ดตัวเข้ามานี้คือเก่านั้นแล้ว อันนี้พูดถึงสรณะที่แน่นอนที่เราจะสร้างจะทำ ถ้าผู้ใดยังไม่ทันเห็นว่ามีน้อยมีมากขนาดไหนให้พยายามขยัน ๆ ขึ้นมาอีกสักหน่อยบ้างให้พินิจพิจารณาค้นคว้าดูบ้างว่ามีน้อยมากขนาดไหน ที่พึ่งพิงอาศัยจิตใจของเราแต่อย่างอื่นเราก็ทำไปอยู่เหมือนเดิมนั้นแหละในด้านภายนอก เกี่ยวกับอุปกรณ์การรักษาในด้านภายนอก คือธาตุ ๔ อันนี้ก็ต้องหากันอยู่อย่างนั้นตลอดไปหละ แต่ว่าให้พยายามหาในทางที่ดีในทางที่ชอบ ไม่ไปเบียดเบียนเขามาฉกลักตีชิงวิ่งราวเขาไม่ทำให้เขาเดือดร้อนวุ่นวาย ให้หาในทางที่ดีที่ชอบตามหลักท่านมีอยู่แล้ว ถ้าเราได้มาในทางที่ดีเรามาเลี้ยงบำรุงรักษาเรา ๆ ก็จะดีตาม ๆ กันไป ถ้าไม่อย่างนั้นก็เดือดร้อนเหมือนเดิมนั้นแหละ มันเป็นกรรมพันธุ์ติดตามมาแล้วก็เลยทำให้เราได้เดือดร้อน ความเดือดร้อนอันนั้นแหละท่านเรียกว่าบาปแล้วบางคนหากกลัวบาป ครั้นว่ากลัวบาปหากยังทำบาปทำกรรมอยู่นะไม่รู้ว่าบาปอยู่ไหน ความจริงบาปกับบุญมันอยู่ด้วยกันนะมันอยู่ขุมเดียวกันนะก็คืออยู่ในใจเรานั้นแหละถ้าตรงไหนร้อนนั้นหละ

เป็นบาปหละนั้นถ้าจิตใจร้อนขึ้นมาถ้าหากจิตใจเราสบายนั้นหละก็เรียกว่าเป็นบุญคือจิตใจดีเป็นอารมณ์ดี เล็งถึงอารมณ์นี้เป็นใหญ่เสียก่อนในคราวนี้ แต่ถ้าหากร่างกายนี้มันแตกไปแล้วไปเลยแหละที่นี้ ไปตามอารมณ์ที่เรากำหนดไว้ทำไว้นั้นแหละมันเคยชินไปเองนะว่าเคยสร้างเคยทำอย่างไร เรายึดอะไรถ้าอารมณ์ดี มันก็ไปดี อารมณ์ไม่ดีมันก็ไปไม่ดีเท่านั้น อันเรื่องดีไม่ดีมันจะเข้ามาแทรกสิงในระยะจิตจวนเจียนกำลังจะออกจากร่างนั้นแหละที่จะเป็นที่พึ่งพิงอาศัยของเราเป็นสรณะแล้วแต่ว่าผู้ใดจะได้อะไรผู้ใดจะดีหรือไม่ดีอย่างไรนั้น ในระยะนี้นั้นยังไม่เห็นกันหรอกแล้วไปเห็นตรงนั้นที่นั้นที่ป้ายสุดท้ายนั้นแหละ ป้ายที่จะชนะไม่ชนะ

ฉะนั้นบรรดาพวกเราผู้ที่ ประพฤติปฏิบัติในทางศาสนาอยากให้ขวนขวาย แต่ที่จะเป็นประโยชน์แก่เราบ้าง เล็งถึงจิตใจนี้แหละเป็นหลัก ส่วนโลกสงสารเขาเจ้าเคยสร้างเคยทำกันมาเพลินเพลินนั้นนี้ก็ทำไปเสีย บางครั้งบางครา แต่ว่าการทำบุญทำทานเราอย่าพึ่งเอามาป้ายท่านเถอะ ถ้าว่าสะอาดก็ให้สะอาดไปเสีย เหมือนอย่างผ้าเรานี้ถ้าจะเอาอันนั้นมาแต้มเอาอันนี้มาติดเสียแล้วมันก็จะลาย ลายด่าง ๆ ดึ่ง ๆ ไม่น่าจะเอาเท่าไรนะ นี่ถ้าว่าทำบุญก็ให้เป็นบุญไปเสียครั้นเวลาฟังสนุกเพลิดเพลินก็ให้เป็นเพลิดเพลินไปเสีย อย่าเอาไปทำพร้อมกัน ครั้นทำพร้อมกันแล้วนั้นมันตำกันของอย่างนี้ เหมือนกับคนเรานี้แหละถ้าพูดขึ้นพร้อมกันใครว่าฟังอันไหนต่ออันไหน มันจะรู้จักเรื่องไหม? ถ้าไม่พูดทีละคน อันนี้การทำบุญก็ทำแต่บุญเสียก่อนเมื่อเราสนุกเพลิดเพลินเราอยากฟังค่อยทำไปดอก ให้ทำคนละทีละอย่างไปอย่างนั้นนะ

ครั้นกินข้าวก็จะกินพร้อมกันกับน้ำแล้วจะทำอย่างไรอันนี้จักอันไหนต่ออันไหนเอามาปะปนคนใส่กันเลยพอ ๆ กับป่นจักอะไรต่ออะไรโส่เหล่ใส่กันเลยโลด แล้วการประพฤติปฏิบัติในทางศีลธรรมโดยมากมักอยากเป็นไปอย่างนั้นคนเรา เลยฉวยโอกาสอยากเอาทำพร้อมกันหมดทุกอันทุกอย่าง แล้วจะได้อะไรไม่ได้อะไรไม่ได้รับรู้ว่าแต่ถูกใจเราปืนเอาเลยโดยมากเป็นอย่างนั้นนะคนเรา แต่ว่าหมู่เราอย่าทำไปเถอะให้เขาเจ้าทำไปเสีย อยากให้เป็นผู้มีบุญมีกุศลสะสมไว้ให้ได้มากเท่าไรยิ่งดีอย่างนั้นนะความมุ่งหมาย เราก็ไม่อยู่นานเท่าไรหรอกค่อยสร้างค่อยทำไป แต่ว่าเขาเจ้าก็ไม่ได้พูดนานเท่าไรหรอกอันเรื่องหมอลำนั้นก็ตามดูคืนหนึ่งถึงสองสามคืนก็ลืมไปแล้วแหละเงินเขาก็เอาไปแล้วเอาหนียังไม่ทันพอร้องพอให้ว่าแต่รำลงถามเอาเลย อะไรเหมือนกันได้แค่นั้นแหละแล้วแทนที่ว่าจะเอาไปทำอย่างนั้นถ้าหากทำบุญทำกุศลแล้วเรามาฝากฝังไว้เป็นอนุสรณ์ในวัดในวานี้ยังจะได้ประโยชน์ใหญ่กว่านั้นลูกเต้าหลานเหลนก็จะได้มาเห็นบ้างหลายชั่วคนอยู่ ถ้าหากทำของดิบของดี ถ้าทำของถาวรนั้นได้อะไรฟังหมอรำนั้นนี้ว่านั้น หมอลำดีไหม? ดี ดีอย่างไรเลยไม่รู้จักเรื่องได้ไปแค่นั้นแหละ

ถ้าหากเราได้สร้างวัตถุ เป็นอนุสรณ์ไว้เอ้ออันนี้มันก็ยังดีอยู่พอมองเห็น ว่ามองเห็นแล้วยังไม่พอยังเป็นประโยชน์แก่คนรุ่นหลังเป็นประโยชน์แก่วัดวาศาสนาไปอีก อานิสงส์ยังจะได้พิเศษเรื่อย ๆ ไปมันก็ยังจะดีกว่าไปจ้างหมอลำมาให้คนดูคนหลงหรือไปซื้อเหล้ามาเบือคนให้มันคนเมาอยู่อย่างนั้น จักจะได้บาปบุญอะไรร้อยอันพันอย่างของเขาไม่รู้จักอะไรเนาะเอามาเบือมันก็เมาเท่านั้นแหละ แล้วเราทำไป

ในทางที่ดีถึงใครจะว่าอะไรก็ให้ว่าไปเสียเถอะ อันเรื่องคนว่านั้นไม่มีประมาณอะไรหรอกไม่ใช่พระพุทธเจ้าว่า พวกนักปราชญ์ผู้ท่านมีความรู้ยิ่งเห็นจริงท่านว่าท่านตำหนินั้นมันจึงเป็นของไม่ดี ไอ้คนธรรมดาเราว่านี้โอ้ย! ร้อยอันพันอย่างจิตใจไม่แน่นอน ไม่รู้ว่าเป็นคนหรือเป็นอะไรหรอกพูดแล้วเราจะไปฟังความคนอยู่แค่นั้นมันจะแล้วเป็นสักทีหรือ ก็ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความหลักเป็นผู้ที่รู้ยิ่งเห็นจริงอย่างพระพุทธเจ้าพระองค์ท่านเป็นนักมหาปราชญ์ใหญ่ อย่างนั้นก็น่าเชื่อถืออยู่นะนั้นอันนี้ไม่รู้ใครพูดอะไรอยู่ที่ไหนแล้วก็จะเชื่อไปหมดเลยนั้น แต่ว่าเราก็รับฟังอยู่ก็ต้องพินิจพิจารณามีเหตุผลพอเชื่อเราก็ถึงเชื่อหรอกนะ ถ้าของพอเชื่อเราก็เชื่ออยู่ถ้ามีเหตุพอ ก็ให้พิจารณาไปอย่างนั้นบ้างมันถึงจะถูก

ถ้าหากเราทำไปในด้านศีลธรรมอย่างที่กล่าวย่อ ๆ มานี้ ถึงแม้ว่าของทำบุญทำทานเราไม่ได้มากมายก่ายกองสักปานใดก็ตามก็ยังจะมีอานิสงส์เต็มที่อยู่บ้าง จะได้สมน้อยสมมากตามเรื่องตามเจตนาที่เราตั้งไว้ ถ้าหากผู้ใดทำดีมากก็เลยจะดีมากแล้วแต่ว่าเรื่องดีเรื่องมากอันนี้เล็ง ถึงเจตนาเป็นหลักนะ แต่ว่าวัตถุทานก็เล็งถึงเหมือนกันพูดถึงเหมือนกัน แต่ก็ถ้าพร้อมไปด้วยเจตนาทั้งสามบริบูรณ์แล้ว เอ้อ ! อันนั้นมีอานิสงส์มาก

แต่ว่าเรื่องอานิสสงส์มันต้องเข้าหลายทาง ทางการกระทำทายกก็ต้องทำให้ถูกต้องตามแบบประเพณีในทางศาสนา แล้วก็ปฏิคาหกคือผู้รับนั้นก็เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามแบบในทางศาสนาเหมือนกัน มันต้องมีหลายทางเข้าสมดุลกัน พอดิบพอดี อานิสสงส์จึงค่อยพิเศษนะตามความจริง แต่ว่าเรื่องเหล่านี้มีอยู่ในหลักหมดนั้นหละ พระพุทธเจ้า

สอนไว้แล้วในหลักสุปฏิปันโนมีอยู่ว่า ผู้ประพฤติปฏิบัติดีทำอย่างไรวิธีใด ในหลักผู้อุทิศสงฆ์ผู้ที่เป็นปฏิคาหกแล้วทายกทำอย่างไร มีหลักอยู่หมดนั้นแหละพระพุทธเจ้าสอนไว้แล้วแต่ว่าเราจะตามหรือไม่ทำตาม ปัญหามันมีอยู่เท่านั้น ถ้าเราทำด้วยทำตามผลก็จะได้ตามแบบของท่านที่กำหนดไว้ เพราะว่าพระพุทธเจ้าพระองค์ท่านเป็นผู้พูดจริงทำจริง ได้ค้นคว้าถึงหลักความเป็นจริงหมดแล้วใน ธรรมะ ธรรโมทุกระดับทุกชั้น ถ้าหากเราจะเชื่อก็ให้เชื่อผู้อย่างนั้นก็ยังจะดีอยู่ ถ้าจะไปหาเชื่อคนตามบ้านตามเมืองก็ร้อยอันพันอย่างแล้ว แต่แล้วความอยากได้ดีคือเจตนาที่ต้องการอยากให้ได้ดีเป็นเป้าหมายของชีวิตทุกคนนะ แต่ว่าไม่รู้จักทำดีทำอย่างไรโดยมาก ว่าหมู่พาทำก็ทำไปตามหมู่ ของก็เป็นของที่หาได้ยากอยู่ของทั้งหลาย แต่ว่าอยากทำไปตามอย่างของตัวเองชอบนั้นนะ ไม่ได้คำนึงถึงหลักเหตุผล ถึงหลักธรรมะพูดง่าย ๆ แล้วหากพูดกันก็พูดไม่ได้ เงินของทางนี้หรอกผู้นี้จะทำไปอย่างไรก็เรื่องของทางนี้หรอก แล้วหากพากันอยากไปทำนองนั้นนะมาก ของทางนี้หาได้หรอกเราเอาทิ้งก็จะเป็นไรนั้นจะเป็นไปอย่างนั้นนะ แต่แล้วก็ไม่ใช่อย่างอื่นหรอกเราอยากให้ผู้นั้นได้บุญได้กุศลนั้นหรอกเสียแรงที่เราหามาลำบากหายาก แล้วไม่ใช่เสียเฉพาะเราผู้เดียว หนักเข้าก็เลยจะเป็นตัวอย่างแก่ลูกหลานผู้เกิดสุดท้ายภายหลัง ก็เลยจะเสียตาม ๆ กันไปสุดสายนั้นหละ เอ้าพ่อแม่เราพาทำอย่างนี้เราก็จะทำอย่างนี้แหละ นั้นก็ปล่อยเลยตามไปเท่านั้น หนักเข้าจักเท่าไรชั่วคนนั้นพากันม้วนหมุนลงไปในทางไม่ดี

ฉะนั้นจึงว่าให้ฝากฝังมูลมรดกส่วน ๆ ที่ดีให้เป็นมรดกของลูกของหลานผู้ที่เกิดสุดท้ายภายหลัง ว่าเราจะทำอย่างไรมันถึงจะดี ตาม

หลักทางพุทธศาสนา ถ้าหากเราเป็นผู้นำแล้วส่วนเขาจะทำตามหรือไม่ทำตามนั้นเป็นเรื่องของเขาหรอกในกาลต่อไป แต่ระยะนี้เรามันเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในขั้นหัวหน้า หัวหน้าครอบครัวหัวหน้าบ้านหัวหน้าเมืองหัวหน้าผู้คนอยู่ในบ้านในเมืองเรา แล้วเราจะทำไปแบบนี้แหละอย่างนี้แหละมันดี ให้เราชี้แจงเหตุผลให้เขารู้จักเรื่อง อันส่วนที่เขาจะทำไม่ทำนั้นเป็นเรื่องของเขาหรอกนั้น ถ้าหากเรานำไปอย่างนี้แล้วบางทีมันก็ค่อยรู้สึกตัวหรอกไม่คราวใดก็คราวหนึ่งคงสำนึกได้ ก็จะเป็นมรดกตกทอดไปบ้างให้ลูกให้หลานในทางดีบ้างอย่างนั้นดอก จึงว่าอยากให้ยึดในทางศีลธรรม การประพฤติปฏิบัติตั้งแต่ขั้นพระไตรสรณะคมน์นี้ก็ให้ยึดถือไว้เป็นหลักเป็นแหล่งสมกับคำเราพูดเราว่า ตั้งสัจจะวาจาต่อหน้าพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ ต่อหน้าพระเจ้าพระสงฆ์ ต่อหน้าพระปฏิมากรณ์ ต่อพระพุทธรูป ก็ต้องทำไปตามหลักความเป็นจริงอย่างนั้นมันจึงจะได้ผลแก่เจ้าของบ้าง นี้หละไม่รู้ร้อยอันพันอย่างแล้วไม่ใช่แต่บ้านเรานะบ้านอื่นยิ่งมากนับไม่ได้นะเดี๋ยวนี้ พวกหมอทำนี้โอ้ย หากินสวนหน้าสวนหลังตำกันอยู่แล้วพวกหมออย่างอื่นอีกร้อยอันพันอย่างผีไท้ผีแถนทุกอย่างนั้นแล้วหนักเข้าทั้งพระทั้งโยมนั้นแหละ บางครั้งพระครูก็ยังไปเอาผีฟ้านั้นแหละมาใส่เมื่อป่วยเข้ามา หนักเข้าร้อยอันพันอย่างเห็นไหมอยู่แถบ ภูเก้า เขาเจ้าไปหาปัวรักษาเอาหมดนั้นแหละอุปัชฌาย์แถวนั้นเอาผู้ละพันสองพันนั้น ผีตาหลุบเขาเจ้าไปหลอกเอาแล้วคือจะไปรักษาผู้ใดพวกนี้เขานำไปนะ ถาหากผู้นี้จะรักษาหายหรือไม่หายอย่างไรผีตาหลุบบอกขึ้นมาเลย บอกขึ้นมาในทางในใจเออจะไปรักษาผู้นี้จะหายหรือไม่หายอย่างใด๋หนอ นอท่านญ่าปู่ญ่าพ่ออะไร

เขาเรียกหรอก พ่อใหญ่ว่านั้น พ่อใหญ่ตาหลุบ ท่านบอกให้เลยว่า นั่นเถอะไปหายอยู่หรอก ไปแล้วก็ไปว่าเอาเลยนั่นแหละไปว่าเอาเลย ทีละพันสองพันว่าเอาเลย ไปรักษาไม่พอคราวเอาเงินอุปัชฌาย์มากิน เลย มีแต่แม่ย่าแม่หญิงทั้งนั้น (ผู้หญิง) แหละไปฟ้อนตีนผ้าซิ่นผ้าถุง หวิดหัวพระอยู่นั้น เขาเจ้าก็ถือกันอยู่อย่างนั้นแหละ ว่าเซาหายไข้หาย อะไรก็ถือไปอยู่อย่างนั้น แถวภูเก้าเคยมีกันหลายอยู่ไปสิลองไปถามดู แถวบ้านรอบ ๆ นั้น เฒ่าปู่ตาหลุบไปหาสิงหมดนั้นแหละพวกเหล่านั้น แล้วทางอื่นก็เหมือนกันอย่างทางเขาจอมทองไทเมืองโคราชนั้นว่าแต่ ป่วยขึ้นมาแถวสะแกราชบ้านห้วย บ้านอะไรแถว ๆ นั้น คลองตะพาน หินตระเข้หินอะไรแถว ๆ นั้น ก็ว่าแต่เขาจอมทองนั้นแหละมาทำ ก็ไป ส่องกันอยู่นั้นแหละ (ส่อง = ดู ซ่องสุมชุมนุม) แต่แล้วก็ไม่มีอะไรนะ พวกถือผีนั้นแหละ ผีหละมาทำ เจ้าของก็เคยไปพักอยู่นั้นไม่เห็นว่ามีผี อะไรอยู่นั้น ก็ไปว่าเราถือเราเรียกเขาก็มาเท่านั้นแหละ ก็แสดงว่าไม่มี ที่พึ่งพิงอาศัยเลยถือภูติผีปีศาจ เลยเป็นศาสนาผี เลยเป็นศาสนาพราหมณ์ เลยเป็นศาสนาอะไรไม่รู้ร้อยอันพันอย่าง

แล้วคำว่าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ว่าเป็นสรณะนั้น รับว่า พุทธัง ธัมมัง สังฆัง ทุติ ตาติ ยามเวลาท่านให้ศีลนั้นเลยว่าเฉย ๆ ว่าเล่นเฉย ๆ เลยไม่ได้เรื่องอะไร ตกลงก็จะยกเจ้าของเข้ามาสู่ พระไตรสรณะคมน์เป็นบริษัทบริวารของพระพุทธเจ้าไม่ได้ แล้วจะมาสร้าง เอาความดีในพระพุทธศาสนาได้อย่างไร ให้เราพิจารณาดูนะตรงนี้ อยากได้อยู่อยากได้ดีแต่ว่ามันเข้าไม่ถูกสาย บางคนก็จะว่าเอ้อตั้งแต่ พุทธกาลพระองค์เทศน์ให้ผู้ใดพอเห็นธรรมปั๊บ ท่านก็ได้สำเร็จเลย

แหละใช้อยู่นั้นแหละท่านเห็นแล้วนะท่านถึงค่อยได้สำเร็จ พอเห็นปั๊บนั้นได้สรณะที่พึ่งเกิดขึ้นในด้านภายในแล้ว แต่ว่าเราฟัง ๆ ไม่ได้น้อมเข้าไปถึงการเห็นขนาดนั้นนะเดี๋ยวนี้ เห็นก็เห็นแต่ของเก่านะถึงจะเป็นพวกภูติผีปีศาจเป็นยักษ์เป็นมารอะไรก็ตาม ถ้าหากได้ฟังเทศน์ฟังธรรมจิตใจวางพลึบเรื่องของเก่าแล้วก็เลยมีสรณะเกิดขึ้นในด้านจิตใจก็เลยยึดอันนั้น ท่านก็ได้คุณธรรมพิเศษเกิดขึ้นเท่านี้แหละ

แต่ว่าในชั้นหมู่เราฟังก็ฟังเอาแต่ความเท่านั้น จิตใจไม่รู้ว่าลงว่าขึ้นอะไรมีแต่ขึ้นนะโดยมาก จะลงอรรถลงธรรมไม่อยากลงมีแต่ขึ้นหน้านะ ขึ้นไปทางไม่ถูกอย่างนั้นนะโดยมากจะทำอย่างไรจะว่ามีอะไรเป็นสรณะแต่ว่าขึ้นสรณะขั้นสมมุติง่าย ๆ ใกล้ ๆ นี้ก็ทำไม่ได้ ว่ายึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เป็นหลัก ถึงจะเป็นอย่างไรตายกูก็จะเอาอันนี้แหละเป็นหลัก อยากน้อยคนอยู่นะอย่างนั้น ถ้าป่วยขึ้นมานั้นมีแต่เรื่องนะเดี๋ยวก็นานั้นเดี๋ยวก็ไร่เดี๋ยวก็สวน อันนั้นอันนี้อะไรมาทำอะไรร้อยอันพันอย่าง ไม่รู้หมอมดหมอมออะไรร้อยอันพันแนวไปแล้ว ซ้ำมิหนำอยู่ในเมืองในนาโดยมากก็พากันถือนะ ไม่ว่าแต่พวกเราแหละถ้าพูดถึงส่วนใหญ่เน๊าะ พวกดูหมดดูแหมพวกฤกษ์พวกยามเหล่านี้ ถึงผู้ใดถือหมดตลอดถึงพระเจ้าแผ่นดินจะไปไหนมาไหนการรบการเรือดูตำรานั้นดาวนั้นดาวนี้ เข้ายามไหนดีไม่ได้นั้นนี้เอาหมดนั้นแหละ แต่เราไม่ได้มีภารกิจใหญ่โตถึงขนาดนั้นหรอก อาศัยแต่รักษาครอบครัวเจ้าของในหมู่บ้านเจ้าของเท่านี้แหละ อาศัยหลักศีลธรรมเลยแหละเป็นหลักไม่ต้องไปอาศัยใครมาโกหกให้ลำบากหรอก

นี้เป็นการยึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เป็นหลักจริง ๆ แล้ว

การทำบุญทำทานแบบไหนเราก็จะทำง่าย ไม่ต้องมีอันอื่นมาแทรกแล้วสำหรับพวกที่ถืออันอื่นเป็นสรณะแล้วยากนะ ถ้าจะมีการก่อสร้างการทำบุญทำทานยากขึ้นมาเลย อันพวกนั้นมันจิตใจไม่ได้มายึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์กับพวกเรา ไม่ได้มีความยินดีเข้ามายึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เป็นคู่ชีวิต มันยึดมันถืออย่างอื่นนั้น ตกลงก็เป็นคนยากเท่านั้นแหละให้มาวัดก็มายาก หาที่นั่งก็ยาก ให้ทำบุญทำทานก็ยาก ถ้าพูดเข้ามาวัดมาวาเป็นรูปยุ่งแล้วหาทางหนีเลย อันพวกหมู่นั้นก็แสดงว่าใจมันหันไปทางอื่นแล้ว ไม่มีพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เป็นที่พึ่งพิงอาศัยในด้านจิตใจ เรียกว่าเลยลงไปตกอบายภูมิยังไม่ทันเป็นคนลงทางต่ำแล้วว่าพูดง่าย ๆ แต่ว่าเป็นคนแต่รูปร่าง จิตใจหันไปเป็นสัตว์หมดแล้ว ครั้นพูดไปในทางไม่ดีบ้าง ไปในทางพูดท่าจะแรง ๆ หากจะกัดกันเลยคือพวกวิ่งอยู่ตามใต้ถุน (หมา) จะฆ่าจะแกงกันเลยแหละโดยมากก็แสดงว่าจิตใจหันลงไปทางต่ำ จะมายึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ได้อย่างไร โน้นตอนจะยึดได้ตอนพากันหมดทางไปนั้นแหละจนตรอก ใกล้จะตายหรือมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น เอ้อนั้นจะงัวเงียหา อยู่หรอกนั้น ครั้นกำลังตาใส ๆ ชูคอชัน ๆ อยู่แล้วโอ้ยไม่สนใจหรอก พูดไปทางใหม่มันอยากไปอย่างนั้นนะคนทุกวันนี้ไม่รู้สึกตัวง่ายเท่าใดนะ ผู้ที่ยึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ได้เป็นหลักนี้เป็นคนใจอ่อนนะมีคารวะธรรมมีความอ่อนน้อมต่อพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์นะมีความเห็นเป็นสามัคคีดีพร้อมกับหมู่กับพวกกับบ้านกับเมืองนะ ถ้าผู้ใดจะหันเหออกไปเฉพาะผู้เดียวหรือจะทานหมู่แล้วไม่ทำตามหมู่หาแต่ทางขัดนั้นไม่ไปตามหมู่แล้วนั้น เป็นคนแต่รูปร่างส่วนทางอื่นนั้น

มันไปทางใหม่แล้วแหละ หนักเข้าก็มีแต่ไปทางอื่นเท่านั้นแหละ เราสังเกตดูก็รู้จักนะอยู่บ้านเดี่ยวกันใครเป็นอย่างไรต่ออย่างไรอ่านได้นะเดียวนี้ พูดถึงเจ้าของคนบ้านใดต่อบ้านใดนี้อ่านได้นะคนรอบ ๆ แถวนี้ว่าผู้ใดเป็นอันใดต่ออันใดไม่ ได้ดูทางในอะไรยากหรอกดูแค่ทางนอกนี้ก็รู้จักเป็นอย่างนั้นนะดูง่าย ๆ ว่าผู้ใดถึงพระไตรสรณะคมน์ หรือไม่ถึงอย่างไรมันอ่านได้ง่ายเพราะว่าพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ถ้าหากเข้าเทียบสิงจิตใจใครแล้วจิตใจอ่อนเลย อ่อนน้อมแหละเพราะว่ามันเป็นนามธรรมเข้าประคับประครองดูแลแล้วอ่อนไปเลยแหละ มีคารวะธรรมมีความเคารพนบนอบ มีเมตตากรุณาสงสารหมู่เลย อยากสร้างแต่คุณงามความดีใส่เจ้าของ สร้างให้หมู่ให้พวกมองดู ผู้ใดก็เต็มไปด้วยความเมตตาสงสารถือว่าเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ชาติเสมอกันมีความต้องการความสุขความเจริญเสมอกันหมด ตัวเองนี้ต้องการอย่างไรเขาก็จะต้องการอย่างนั้น สงสารนั้นแหละไม่ได้เลือกไม่ได้ว่าพี่ว่าน้อง ไม่ว่าผู้ใดเกิดเป็นรูปเป็นนามแล้ว ก็แสดงว่าเป็นพี่เป็นน้องด้วยกันหมดแล้ว พวกไม่รู้จักสงสารมีแต่จะขบจะกัดกันเลย พวกเหล่านั้นถ้าหากตายไปแล้วจะมีเขาหรือจะมีฟันนะที่หลัง หรือมีเล็บหรือมีอะไรมันจะเอากันต้องมีเครื่องมือไปพร้อมพวกกล้าหาญทางนั้น ถ้าอย่างนั้นก็ฟันดี เล็บก็ดีหรืออย่างงัวอย่างควายมันต้องมีเครื่องมือไปพร้อมติดตัวไปพร้อมเดี๋ยวนี้มันยังได้หาอย่างอื่นอยู่เกิดมาเป็นคนบางทีก็หามีดบ้าง ปืนบ้างอะไรบ้างหาอะไรถือยาก ถ้าเขาชอบอย่างนั้นตอนนี้เขาจะเอาใส่มาพร้อมเลยเกิดอยู่ติดหัวนั้นแหละมันถึงง่าย ให้มันมีเขาพร้อมมันอยากขวิดก็ขวิดได้เร็วได้ หรือบางทีเอาพิษให้ ให้เป็นงูเป็นอะไรหมู่นั้น

พวกจิตใจเป็นอย่างนั้นเขาเจ้าหากหาใส่ให้หรอก พระยากรรมถ้าผู้ใดไม่อยากเป็นไปอย่างนั้นอย่าไปทำจิตใจให้เป็นไป ให้มันกล้าหาญให้จิตใจอำมหิตอย่างนั้น คอยทำร้ายหมู่ คอยฆ่าหมู่ คอยทำลายหมู่ ถ้าทำไปอย่างนั้นแสดงว่าอยากได้เขานะนั้น อยากได้เล็บอยากได้เดือยใส่นะนั้น ถ้าหนีจากนี้แล้วก็จะไปอย่างนั้นแหละ สำหรับคนเรามันต้องมีผู้ที่เป็นคนเป็นมนุษย์ มันจะต้องมีมนุษย์ธรรมเป็นเครื่องอยู่นะมีศีลห้ามีกุศลกรรมบถสิบประการ เป็นเครื่องประดับในด้านจิตใจมีเมตตากรุณาความสงสารเกิดขึ้นมาในนี้ จึงค่อยว่าเป็นคนนะเดี๋ยวนี้ ถ้ามันหันไปทางนั้นมีแต่มันไปทางอื่นนั้นแหละ ถ้ามาเกิดอีกชาติหลังโอ้ย! เขาจะเอาแหลมให้เกินนั้นแหละหรือเป็นอะไรไม่รู้ เพราะว่าตกอยู่ในฝ่ายต่ำไม่อาศัยอำนาจคุณพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เป็นหลัก จิตใจมันก็ไปทางอื่นเท่านั้นแหละ ถ้าไม่ไปทางนั้นก็ไม่ได้อีกแหละพวกนั้นต้องเอากำลังสู้กันอีกแหละ คืออย่างวัวนี่พวกเราสังเกตดูไหม? ถึงจะเป็นวัวคู่เดียวกัน อยู่ด้วยกันหรือลูกแม่เดียวกัน ถ้าว่าแต่ให้มีอะไรกินบ้างแย่งกันเลย ชนกันด้วยซ้ำ ถึงกับไม่ได้กินบางตัว ไม่รู้จัก เห็นแก่ตัวอย่างเดียว แล้วอย่างอยู่ตามใต้ถุนนั้นก็ลองดูโยนข้าวให้กินดูแบ่งกันกินไม่เป็นนะนั้น กัดกันเลยนะ ถ้าตัวหนึ่งไม่ได้กินเอาไปเอามาขบกันเลยเป็นตัวอื่นนั้นแหละเอาไปกิน หมู่ขบหมู่กัดมันก็เอากันอยู่นั้นแหละมันไปแค่นั้นนะเดี๋ยวนี้

อันเรื่องเหล่านี้ก็เรียกว่า มันจะเห็นแก่ตัวเป็นส่วนใหญ่อันพวกคนที่เห็นแก่ตัวก็ทำนองเดียวกันนั้นแหละ ถ้าหากว่าทำการส่วนใหญ่ส่วนรวมอย่างวัดวาศาสนาไม่พากันอยากทำหรอก พากันว่ามันเสีย

ถ้าเป็นของเจ้าของแล้วขยันปานอะไรนะนั้น ไปหาสร้างหาทำเอาพอลัก ๆ เอาพออะไร ๆ ก็เอา ไม่รู้จักกลางค่ำกลางคืนขยันปานอะไร ครั้นจะให้มาทำวัดทำวายากโลดถึงจะนั่งอยู่บ้านนั่งกอดเข่าอยู่ก็ยาก ถ้าว่าให้มาวัด ไปทำงานวัดเอ้ยไปนั้นนี้โว้ยยากหากว่า ถึงจะนอนมือก่ายหน้าผาก สูบบุหรี่ดูควันบุหรี่อยู่ก็ยาก เพราะว่ามันไม่อยากมามันไม่ชอบนั้นนะ ว่าไปทำงานก็ไม่ได้ประโยชน์อะไรหรืออะไรไม่รู้จักเอาเลย อยู่สบายนอนอยู่อย่างนั้นแหละ ก็เรียกว่าไม่เห็นคุณค่าในการมาทำส่วนใหญ่ส่วนรวม ไม่เห็นประโยชน์ส่วนรวมแล้วการทำประโยชน์ส่วนรวมันสะท้อนกลับไปหาเจ้าของ มันเป็นประเพณีของพระพุทธเจ้า เป็นพุทธการกระทำของพระพุทธองค์ท่านเคยบำเพ็ญมาแต่ก่อน ถ้าหากเราทำแล้ว ผลมันก็จะคืนมาหาเราอยู่นั้น แต่แล้วก็ไม่มองเห็นเสียหละ พากันอยากอยู่สบาย ถ้าหากไปของชอบไม่ได้ทำงานนั้นหากหมั่นปานอะไร นี้มันไปทำนองนี้หลาย แล้วก็เห็นกันง่าย ๆ อย่างนี้แหละถ้ามีของชอบเขาพากันมาหลายนะครั้นงานบุญ บ้านเหล่านี้ผู้ใดว่ามามากแค่ไหน ถ้าลองดูว่ามีหมอลำมีมหรสพ มีหนังมีคณะนั้นคณะนี้ลองดูไม่ใช่ว่าจะแย่งกันจะฆ่ากันใครจะเฝ้าบ้านให้ลูกเต้าหมู่นั้นก็คงจะอุ้มมานั้นแหละ บางทีก็ไม่อุ้มแล่นมาก่อนเลยแหละ ผิดกันหาคนเฝ้าบ้านยากนั้นแหละ ของมันชอบนะนั้นจิตใจชอบต่ำขนาดนั้นแหละจิตใจคนสังเกตดูได้ง่าย ๆ นะเดี๋ยวนี้ การเราทำอย่างนี้เป็นผ้ากรองหรือตระแกรงกรองคนนะ ว่าคนมันชอบศีลธรรมขนาดไหน ชอบศาสนาเท่าใดว่ามีใจยึดพระพุทธพระธรรม พระสงฆ์เป็นหลักแค่ไหน เราอ่านได้เลยแหละแล้วถ้ามากลางวันก็เห็นอยู่แล้วนะเป็นมาหากินนะ ไม่ใช่ว่าไป

เอาบุญนะนั้นแล้วคิดหวังว่าจะอิ่มท้องโน้นนะนั้น ถ้าไม่หวังว่าอย่างนี้น จะมากันไหม? ถึงจะว่าเป็นพี่น้องใกล้ขนาดไหนก็ไม่อยากมานะผู้บาง คนพวกเห็นแก่ตัวมันไปแค่นั้นนะ

แต่แล้วไม่ใช่เห็นแก่ตัวนะไม่ได้เรื่องอะไรหรอก ว่าได้กินอิ่มท้อง แล้วว่าเจ้าของจะดีว่ามาดูว่าตัวเองจะดี มีตั้งแต่ทำให้จิตใจเห่อเหิมฟุ้ง ซ่านรำคาญไป มีแต่เสียเจ้าของนั้นแหละ มีแต่ยันตัวเองลงไปทางต่ำ นั้นแหละ แต่ว่าเขาเจ้าไม่รู้สึกตัวนั้นดอกเรื่องของมัน นี่เราอ่านได้ หมดนั้นแหละแล้วผู้ที่จะมาปรับปรุงจิตใจให้เข้าสู่หลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้า คือพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์นี้ อยากหายากแล้วนะใน ระยะนี้ เห็นไหม? มันจึงเกิดก่อการร้ายการเรียอะไรร้อยอันพันอย่าง พันแนว การลักฉกจกห่อตีชิงวิ่งราวปล้นสะดมให้เดือดร้อนวุ่นวายอย่าง เราเห็นกันอยู่นั้น ก็เนื่องจากไม่ได้ยึดคุณพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ เป็นหลัก ถึงยึดก็ยึดแต่ปากมันไม่เข้าใจถึงใจ ไม่ว่าแต่เพียงแค่นี้ถ้า จะพูดออกไปกว้างขวางยิ่งใกล้นะเดี๋ยวนี้

อย่างการปกครองบ้านเมืองเราอยู่ในระยะนี้ พวกเรียนสำเร็จใน ด้านกฎหมงกฎหมาย ธรรมศาสตร์บัณดอกบัณฑิตอะไรถึงศาสตราจารย์ ร้อยอันพันอย่าง ผู้ใดว่าระงับได้บ้างศาสนาพุทธเกิดขึ้นมาในประเทศ ไทยนี้เท่าไรร้อยปีมาแล้ว แล้วก็พระเจ้าพระสงฆ์บวชอยู่นี้ประกาศศา สนะธรรมไปเท่าไร เทศน์กันมาเท่าใดยุคเท่าใดคราวเท่าใดปรางค์มาแล้ว ผู้เรียนรู้สูง ๆ ก็ยังมี เป็นแต่เพียงแค่ศีลห้าเท่านั้นยังรักษาไม่ได้พวกผู้ นับถือศาสนาอยู่ในประเทศไทยเรานี้ ครั้นรักษาศีลห้าได้เท่านั้น ใครว่า มันจะมีคุกมีตะรางนะเดี๋ยวนี้ จะได้จับคนไปทำอะไรผู้ใดจะไปจับอย่างไร

คุกตะรางหรือพวกทะนงทนายความอะไรเหล่านั้นมันไม่ได้ว่าอะไรนะเดี๋ยวนี้

อันนี้ก็เป็นที่น่าวิจารณ์ของพวกนับถือศาสนาอื่นเขาว่า ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่สอนไม่ให้ทำลายเบียดเบียนซึ่งกันและกัน แต่แล้วก็ยังมีคุกมีตะรางแน่นอยู่ทั่วไปอยู่ คนก็ยังแน่นอยู่ถึงกับเหลือสร้างไว้ทั่วทิศทั่วแดนมีแต่คนผิดศีลห้าหมดนั้นแหละ ก็น่าเขาจะว่าอยู่หรอกพวกเยซูเขาก็ว่า แล้วเป็นอย่างไรคนมันเข้าไม่ถึงศีลธรรมสักที แค่ศีลห้าตัวเท่านั้นแหละปานา อทินนา กาเม มุสา สุรา เท่านั้นแหละยังไม่ได้จะไปนับถือศาสนา จะไปยึดถือพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์หรือธรรมะของพระพุทธเจ้าทั้ง ๘๔๐๐ พระธรรมะขันธ์มาได้อย่างไร มรรคผลนิพพานจะยึดมาได้อย่างไร แค่ศีลห้าตัวตัวเดียวก็ไม่ได้ บางคนถึงกับไม่มีสักตัวซ้ำมิหนำแค่ยึดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ยินดีด้วยท่านเท่านั้นว่ามีพระไตรสรณะคมน์แต่นั้นก็ยังทำไม่ได้ ก็ยังไปถืออย่างอื่นอยู่แล้วแล้วการปฏิบัติพระศาสนาจะได้ผลอะไรผู้ใดว่า ให้เราพิจารณาดูเอ้าแล้วก็บ้านเมืองอื่นหรือผู้อื่นทำไม่ได้เราก็ไม่ได้เหมือนท่านนั้น หรือจะทำเหมือนเขาหรือจะมาเอาแต่ตัวของเรา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติดีท่านเอาตัวรอดเฉพาะตัวนะ ถ้าบ้านอื่นไม่ทำเราก็ให้เขาเป็นไปเสีย แต่ว่าบ้านเราทำเสียนี้ก็ยังได้นะเดี๋ยวนี้ ไม่ได้ผิดกฎหมายบ้านเมืองด้วยซ้ำทำอย่างนี้ของเหล่านั้นมันผิดกฎหมายบ้านเมืองอีกเขาเจ้าก็ยังทำกันอยู่ นี้เราถ้าทำได้อย่างว่าโอ้ย! บ้านเมืองมันปกครองง่ายเกินแหละ กฎหมายบ้านเมืองไม่ได้ผิดแล้ว ไม่มีเหล้าไม่มียาตีชิงวิ่งราวปล้นสะดม ลักฉก จกห่อไม่มี พูดตรงไปตรงมา ไม่มีขี้ส่อตอแหล ส่อเสียดเบียดบังอะไรขี้เหล้าเมายาอะไรก็ไม่มี แล้ววัดวาเราก็เลยจะละเอียด บ้านเราเลยจะ

ละเอียดก็เลยจะเป็นบ้านดีบ้านมีศักดิ์มีศรี และเป็นบ้านที่ศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาเทวดา อินทร์ พรหม เขาเจ้าก็จะมารักสมรักษาทางวัดวาศาสนา วัดก็เลยจะเป็นวัดจริง ๆ บ้านก็เลยจะเป็นบ้านจริง ๆ นะตอนนี้ เป็นบ้านศีลบ้านธรรม บ้านเข้าในพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ วัดก็เป็นวัดพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์จริง ๆ จัง ๆ ผู้ใดเข้ามาก็ได้มาวัดดูมาชั่งมาตรวจดูว่าเป็นผู้ที่มีวัตตะปฏิบัติในด้านกายวาจาและจิตใจเลยจะเป็นวัดถูกต้องตามแบบของพระพุทธเจ้าเลยเป็นวัดศาสนาจริง ๆ นะตอนนี้ ถ้าหาทำไปในด้านไม่ดีเลยเป็นฝ่ายไม่ดีไปด้วยกันหมดบ้านหมดเมืองนั้นแหละ บ้านก็เป็นบ้านไม่ดี เรือนก็เป็นเรือนไม่ดี วัดก็เป็นวัดไม่ดีเสียไปหมดแทนที่ว่าเป็นเรือนที่เราอยู่แทนที่ว่าเป็นที่กราบที่ไหว้ที่ปฏิบัติศีลธรรม ถ้าหาของไม่ดีมาใส่อย่างอื่นมาใส่มันก็เป็นของไม่ดีเท่านั้นแหละ มันจะเป็นวัตตะปฏิบัติได้อย่างไรปฏิบัติก็ปฏิบัติไปในทางต่ำนั้นแหละ

แล้วทุกวันนี้มันอยากเป็นไปอย่างอื่นนะเจ้าของว่า แต่หากว่าแต่พวกเราหรอก พวกอื่นไม่ว่าก็ตาม เพราะว่าได้พิจารณาเห็นแล้วมันจะไปในรูปนั้น ครั้นว่าวัดก็หากเอาอย่างอื่นมาใส่มันเลยจะกลายสภาพหนีจากวัดไปเป็นอย่างอื่นไปแล้ว บางที่จะเป็นโรงละคร โรงมหรสพแล้วก็เป็นโรงหมอลำเป็นโรงเหล้าเป็นโรงสุราอะไรร้อยอันพันแนวไปแล้วหนักเข้าเป็นถึงโรงแรมเข้าเลย มันก็หมดวัดเท่านั้นนะตอนนี้ บ้านก็เหมือนกันเป็นร้อยอันพันอย่าง แล้วก็หายความศักดิ์สิทธิ์เทวดา อินทร์ พรหมท่านจะมาดูมาแลได้อย่างไร เนื่องจากเทวดาผู้ที่ทำไปในทางไม่ดีพวกที่มีจิตใจร้าย พวกเทวดาผู้ท่านดีท่านก็ดูไม่ได้ ท่านก็หนีไปที่ใหม่

เท่านั้นแหละ ภูมิของสงฆ์นี้เป็นของที่พิเศษนะถึงวัดร้างเทวดาก็ยังมารักษาอยู่นะถึงวัดร้าง แต่ถ้ายังไม่ร้างถ้ามีพระเจ้าพระสงฆ์มีผู้เลื่อมใสศรัทธาท่านก็มารักษาอยู่สำหรับผู้เทวดา แต่หากผู้ประพฤติปฏิบัติดีบ้านเมืองทำดีก็ยิ่งเทวดาผู้ที่ดี ๆ นั้นแหละมารักษา ถ้าหากทำไม่ดีก็เอาหมู่ไม่ดีนั้นแหละมาหมู่ใครหมู่เรา เลยหายความศักดิ์สิทธิ์ อันเรื่องเหล่านี้เราไม่เห็นพูดของไม่เห็นก็จะใช้หรือไม่ใช้ก็ฟังไว้เอา แล้วก็เราสังเกตดูถ้าหากว่าไม่มีคนอยู่เป็นวัดร้างว่านั้น ลองพากันไปตัดไม้ตัดไหล่ลองดูนั้น ลองไปว่าจะเอาไร่เอานาลองดูถ้าไม่พากันเกิดฉิบหาย ถึงจะทำได้ก็เกิดฉิบหายไม่เจริญหรอก เพราะว่าที่นั้นมันเป็นของสงฆ์เทวดารักษาอยู่ เทวดาท่านใส่กรรมเลยโลด เพราะว่ามาทำลายของกลางของสงฆ์สมบัติของศาสนา สมบัติของพระพุทธเจ้าพระอริยะเจ้า สมบัติของพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ เขาเจ้ามอบให้เป็นของกลางสงฆ์แล้วยกใส่หัวใส่เกล้า อุทิศให้เป็นของกลางสงฆ์แล้วเทวดาต้องรักษา ถ้าหากผู้ใดไปทำแล้วเกิดเดือดร้อนเลยแหละ เราเคยเห็นไหมนั้นวัดร้างโบสถ์วิหารที่ไหนแต่ที่ไหนนั้น ไปทำอันไหนไม่ดีแล้วมันมาย้ำคนเลยนะนั้นแหละเทวดา เทวดาท่านรักษา ภูมิเทวดา รุกขเทวดา ถ้าไม่มารักษาก็ไม่ได้พระอินทร์ต้องสั่ง ๆ เด็ดขาดว่าผู้นั้น ๆ ต้องไปรักษานั้นอยู่ตรงนั้นตรงนี้เป็นอย่างนั้นนะเดี๋ยวนี้ แต่แล้วเราก็ไม่เห็นว่าไม่เชื่อก็ไม่เชื่อไปเท่านั้นแหละ

แต่เรื่องความจริงมันเป็นอย่างนั้นแหละ อันอย่างเรามีบ้านมีวัดอยู่อย่างนี้โอ้ย! ท่านยิ่งรักษาดีถ้าหากประพฤติปฏิบัติดี หมู่บ้านนั้นหมู่นั้นพระเจ้าพระสงฆ์อยู่ในวงศ์นั้น ถ้าหากผู้ใดมาทำร้ายมีทำวิธีการต่าง ๆ

แล้วเอ้อ! เกิดเดือดร้อนเอง เทวดาท่านช่วยหรอก ถ้าเทวดาไม่ช่วยก็อยู่ไม่ได้เพราะว่าเป็นหน้าที่ของเทวดาจะต้องรับผิดชอบ แต่ครั้งพุทธกาลก็มีเทวดาช่วยเหมือนกันนะ คราวพระพุทธองค์ท่านไปทรมานตรงไหนอุกฤษฏ์แล้วเทวดามาช่วย ไม่ช่วยก็ไม่ได้หัวจะแตกเสี่ยง ๆ พระอินทร์ต้องสั่งเด็ดขาด เพราะว่าพวกเหล่านี้เป็นบริษัทบริวารหรือเป็นผู้อุปัฏฐากพระพุทธศาสนา ศาสนาเรามันเป็นของกลางโลกนะ กลางบ้านเราแล้วไม่แล้ว กลางทั้งประเทศ กลางหมดทั้งโลก กลางทั้งหมื่นจักรวาลกลางทั้งแสนโกฏิจักรวาล เทวดาเขาต้องรับผิดชอบหมดให้เราเข้าใจว่าอย่างนั้น

ฉะนั้นการประพฤติปฏิบัติเรื่องเหล่านี้มันถึงค่อยกว้างขวางไปไกล ถ้าหากเราทำดีเลยเป็นบ้านดี เลยเป็นวัดดี พวกหมู่เขาเจ้าจะคอยมาสนับสนุนไม่อดไม่อยากหรอก ผู้ใดปฏิบัติศีลธรรม ๆ ย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในทางชั่ว ในธรรมะท่านบอกไว้อยู่อย่างนั้น นี้ถ้าหากเราพยายามทำได้อย่างนั้นเอ้อ! ดีหลาย แล้วบ้านอื่นไม่ทำก็ตามหรอกเรามีกลุ่มหนึ่งน้อยหนึ่งนิดหนึ่งก็ทำไปอย่างนั้นหละ อย่างครั้งพุทธกาลพระองค์ท่านก็ทำองค์เดียวเสียก่อนหรอก ได้เป็นพระเจ้าองค์เดียวแล้วค่อยขยายวงกว้างออกไปหรอก นี้เราให้พิจารณาไปอย่างนั้น เพราะว่าเราเกิดขึ้นมาในโลกนี้ก็ไม่ได้อยู่นานเท่าไรหรอก สร้างเอาแต่คุณงามความดีเสียแล้วถึงค่อยเอาไปอ้างกันในกาลข้างหน้า ให้เราคิดไว้อย่างนี้ก็ได้หรอก

นี้พูดถึงเรื่องหลักการในทางจิตใจที่ว่าเป็นคู่ชีวิตจิตใจ ว่าในการสร้างการทำ เราควรทำอย่างไรในหลักการทั่ว ๆ ไป ให้เราพากันพินิจ

พิจารณาใคร่ครวญดูบ้าง ในการทำบุญกฐินอุทิศหาเฒ่าพ่อสีก็มีการอบรมกันในรูปนี้ เพื่ออยากให้หมู่เราเข้าอกเข้าใจน้อมนำเอาไปประพฤติปฏิบัติฝึกหัดดู หรือพินิจพิจารณาใคร่ครวญดูว่าจะมีหลักแหล่งแค่ไหน ขนาดไหนพอที่จะประพฤติปฏิบัติฝึกหัดได้ไหม? ก็ให้พินิจพิจารณาใคร่ครวญตัดสินเจ้าของเอา แล้วจะจริงหรือไม่จริงอย่างไร แล้วก็พิจารณาให้มันดี ๆ

นี้แหละได้แนะนำหลักการทั่ว ๆ ไปในวันนี้ต่อแค่นี้ไปก็ขออำนาจคุณพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายบรรดามีอยู่ในสากลโลก ขอจงมาดลบันดาลจิตตะสันดานของพวกเรา เหล่าท่านทั้งหลายให้ประสบแต่ความสุขความเจริญ งอกงามไพบูลย์ในพระพุทธศาสนาทุกทิพาราตรีกาลนานเทอญ

แต่ความจริงความเดือดร้อน หรือความผิดอกผิดใจของคนอื่นและตัวเจ้าของ บางทีถูกใจเรา แต่เดือดร้อนคนอื่นก็มี อันนี้ท่านเรียกว่าเป็นปาปะหรือว่าบาป หรือว่าความเดือดร้อน ถ้าหากเดือดร้อนในระยะนี้แล้ว คนอื่นได้รับความเดือดร้อนผลก็สะท้อนกลับมาสู่ตัวเรา เราก็ได้รับความเดือดร้อนผลก็สะท้อนมาถึงเราและสะท้อนไปถึงคนอื่น ตกลงเลยเป็นคู่กรรมคู่เวรกันถ้าหากเราพยายามสลัดสิ่งง่าย ๆ หญ้าปากคอกหากแก้ไขได้อย่างว่านั้นแหละค่อยละค่อยถอนได้จะเป็นการดี

" ท่านว่า โอวาทะปาฏิโมกข์ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทุก ๆ องค์มา อันนี้พวกเราก็คงจะเข้าใจกันดี แต่ว่าพูดย่อ ๆ มาอีก ก็เรียก ศีล สมาธิ ปัญญานี้แหละ อันนี้ก็ยังไม่ถึงใจเท่าไร ก็ยังพูดต่อไปอีก ท่านแยกพูดไว้ในนั้น ว่าให้ละบาป บำเพ็ญบุญ แล้วก็ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ แต่ก็เข้าในหลักศีล สมาธิ ปัญญาเหมือนกัน พูดง่าย ๆ คือว่าละบาป บำเพ็ญบุญเท่านี้ก็พอหรอก แล้วก็ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ อันนี้หลักของพระพุทธเจ้า ๆ พระองค์ "

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์

เทศน์ในมหาปวารณา ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔

โดย

หลวงปู่ศรี มหาวีโร

วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุง) อ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด

บรรดาพวกเราได้มา ได้พบปะกันในวันมหาปวารณา หรือวันสิ้นไตรมาสของการเข้าพรรรษาของพระเจ้า พระสงฆ์ ซึ่งเป็นที่นิยมในทางพระพุทธศาสนา อย่างนี้ก็นับว่าเป็นโชคลาภของเราอีกอย่างหนึ่ง แล้วทุกคนก็อุตส่าห์พยายามมาและตั้งจิตเจตนามาเพื่อจะฟังทั้งมาฟังและมาดูด้วย ฟังทุกอย่างสิ่งที่จะผ่านในทางประสาท ทางหู แล้วก็ดูทุกอย่างซึ่งผ่านมาในทางสายตา เพื่อจะได้น้อมเข้ามาพินิจพิจารณาแก้ไขจิตใจของเรานี้แหละ ให้เป็นไปในทางดีทางชอบตามทำนองครองธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งพวกเราได้นิยมนับถือกันมา

วันนี้ก็มีบรรดาญาติพี่น้องหลายทางได้มาร่วมกัน อย่างพวกเราที่เข้าใจกันก็รู้สึกว่ามีจำนวนหนาหู หนาตาอยู่พอสมควร ก็ดีอยู่นั้นแหละกาลต่อไปข้างหน้าก็นับวันแต่คนจะมากขึ้นไปก็อาจเป็นได้ แต่ว่าหมู่เราอาจจะอยู่ไปเพียงแค่ไหน ขนาดไหนก็ขึ้นกับวิสัยของสังขาร ซึ่งมี

ความเกิดขึ้นแล้วในท่ามกลางแปรปรวนในที่สุดก็เป็นไปตามวิสัยของเขาอย่างเราที่เข้าใจกันนั้นแหละ

แต่ในระยะซึ่งหมู่เราได้มาร่วมกันอย่างวันนี้แหละถือเป็นวันสำคัญอย่างพวกเราที่เข้าใจกันก็ควรมีการพูดปราศรัยหรือเสนอแนะวิธีการแนวทางจะน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นศีลเป็นธรรมหรือเป็นคุณงามความดีเกิดขึ้นในจิตในใจของเราเท่าที่สามารถจะพอเฮ็ดได้ทำได้ เพราะทุกคนก็คลุกคลีเกี่ยวกับกิจการงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำมาอาชีพการจะค้นคิดพินิจพิจารณาในวิถีชีวิตของเจ้าของนี้ก็คงจะหาโอกาสได้ยาก บางคนแต่บางคนก็เอาใจใส่กันดี

อันเรื่องของพระพุทธศาสนาท่านไม่ได้กล่าวถึงเรื่องอื่น กล่าวถึงความเป็นมาของชีวิตหมู่เรานี้แหละ ของบุคคลที่เกิดขึ้นมาในโลกตลอดถึงเทวโลกพรหมโลก ทุกระดับทุกชั้น เพื่อให้เป็นไปเพื่อความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป คือจุดประสงค์ดั้งเดิมของบรรดาบุคคลเราที่เกิดขึ้นมาในโลกหรือยังไม่ได้เกิดก็ตามที่ยังเป็นจิตตวิญญาณกำลังเสาะแสวงหาที่เกิดท่านเรียกว่า สัมภเวสี และตอนที่เข้าสู่ปฏิสนธิที่มาเกิดเป็นบุคคล มาเกิดเป็นคนอย่างที่เราเข้าใจกันตามเจตนาเดิมขั้นแรกที่สุดก็เพื่อมาประพฤติปฏิบัติสร้างเอาคุณงามความดี ให้มาบำรุงหรือมาสนับสนุนความเป็นอยู่ของเรานี้แหละหรือในชีวิตของเราให้ดียิ่งที่สุดเท่าที่จะดีได้ ไม่ว่าแต่เพียงมนุษย์ชาติของเรา ตลอดจนถึงบรรดาสัตว์ทั่ว ๆ ไป ซึ่งพวกเหล่านั้นเกิดขึ้นมาตกอยู่ในอบายภูมิ ซึ่งหาโอกาสจะมาประพฤติปฏิบัติฝึกหัดได้ยาก อันพวกเหล่านั้นซึ่งพยายามที่จะสร้างความดี เพื่ออยากให้มาเกิดเป็นมนุษย์ เพราะว่ามนุษย์คืออย่าง

คนเราเป็นสถานย่านกลาง ในการที่จะประพฤติปฏิบัติสร้างความดีได้ทุกระดับ ทางขั้นต่ำก็ไม่ต้องว่ากันไป พูดถึงขั้นสูงนับแต่ขั้นมนุษย์ ซึ่งเรียกว่ามนุษยธรรมหรือเรียกว่าเป็นคนสมบูรณ์บริบูรณ์ ก็ยังมีหลายชั้นหลายระดับ อย่างพวกเราที่เห็น ๆ กันอยู่ทั่ว ๆ ไปในโลก หรือในหมู่บ้านเมืองเราก็ไม่เหมือนกันมีการยิ่งหย่อนต่างกันไปหมด ทั้งรูปพรรณสัณฐาน กิริยามรรยาท ความประพฤติปฏิบัติ และสติปัญญาความเฉลียวฉลาดทุกอย่าง ล้วนแต่มีการยิ่งหย่อนต่างกันไป ก็เนื่องมาจากผลของการกระทำคือคุณงามความดี หรือเรียกว่า วาสนาบารมี เป็นสิ่งที่มาเสกสรรให้เราเป็นไปต่าง ๆ กัน

แล้วทีนี้เพียงแค่นี้แล้วก็ยังไม่ทันแล้วยังมีความมุ่งมาดปรารถนาต้องการอยากให้เจ้าของดียิ่งขึ้นไป เพราะว่าโลกแต่ละโลกซึ่งมีอยู่ ที่เรามองเห็นด้วยสายตานี้ก็มีแผนกหนึ่ง ซึ่งลึกลับไปกว่านั้นอีกด้วยอำนาจสายตาทางใน เรียกว่า เป็นตาธรรม ยังมีอีกมากมายก่ายกองตามตำนานที่ท่านได้กล่าวไว้ พวกเราก็คงจะเข้าใจกันดีอย่างว่า เทวโลกเรียกว่า ฉกามาพจร สวรรค์ นับตั้งแต่ จาตุมมะหาราชิกา ตลอดถึงชั้นสูง ประนิมมิตะวะสะวัตตี แล้วก็ยังมีพรหมโลก ยังมีอรูปพรหมยังมีโลกุตรโลกขั้นไปอีก ซึ่งเป็นโลกที่จะละเอียดขึ้นไปตามลำดับชั้น

แล้วบรรดามนุษย์หมู่เราซึ่งเกิดขึ้นมาแล้วอย่างนี้ก็ต้องมีความประสงค์ จำนงต้องการอยากให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปตามลำดับ แต่ว่าก่อนจะดีได้จะต้องอาศัยเหตุคือ การประพฤติปฏิบัติสร้างความดีให้เกิดให้มีขึ้นในจิตใจของเรา จะว่าของทั้งหลายมันอยู่ในใจเราก็ว่าได้เรียกว่าเป็นตัวเหตุ ต้องมีเหตุก่อน แล้วก็, ผลก็จะค่อยสะท้อนย้อนกลับไป

จึงค่อยปรากฏเกิดขึ้นในกาลต่อไป เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าของนอก หรือของใน จะต้องมีเหตุ, มีเหตุก่อน, ผลจึงค่อยปรากฏมาตามหลัง อันนี้ให้เราเชื่อหลักเหตุผล เหตุตัวนี้ไว้เสียก่อน เหตุกับผลเพราะว่าเป็นของเกิดขึ้นอยู่ขุมเดียวกัน ถ้าเหตุน้อย ผลน้อย เหตุใหญ่ผลใหญ่ จะเป็นเหตุฝ่ายดีก็ตาม ฝ่ายไม่ดีก็ตาม ก็เป็นอันว่าเหตุอยู่กับใจของแต่ละคน ผลก็จะต้องเกิดขึ้นจากเหตุที่เราได้กระทำไว้ อันนี้หลักย่อ ๆ ง่าย ๆ ให้เราจำหลักนี้ไว้ การสร้างเหตุความดี ซึ่งมีความประสงค์ต้องการอยากทำดี เพียงไหน ขนาดไหน แค่ไหนอันนั้นขึ้นอยูกับจริตนิสัย และความเชื่อ ความเลื่อมใสของเรา หรือความพอใจของเรา ซึ่งในฐานะที่เราเกิดขึ้นมาเป็นคนในชาติหนึ่ง ๆ จะทำขนาดไหนได้หมด ไม่ได้มีการขัดข้อง ในการกระทำในส่วนที่เป็นศีลเป็นธรรม แล้วก็มีความโชคดีหลายอย่าง ประเทศไทยเรานับถือพระพุทธศาสนาเป็นธงชัย เป็นคู่กับชาติ กับพระกษัตริย์ยังมีอยู่ในธงชาติทุกคนก็คงจะเข้าใจกันดี ก็เรียกว่าเรามีโอกาสเต็มที่ ถ้าหากในชาติที่เขาเหล่านั้นเป็นคอมมิวนิสต์ หรือพวกอะไรหมู่นั้นก็จะไม่มีโอกาสที่จะได้ประพฤติปฏิบัติฝึกหัดได้ เกี่ยวกับกิจการบ้านเมือง หรือมีข้อกฎหมงกฎหมายอะไรร้อยอันพันประการ ซึ่งไม่มีสิทธิ์เต็มที่ ที่จะทำได้ตามความมุ่งหวังของเรา อันนี้ประเทศไทยของเรานี้สบายหลายปล่อยให้สร้างให้ทำตามอัธยาศัย ตามความชอบความพอใจของแต่ละบุคคล ก็เรียกว่าเรามีโอกาสเต็มที่ ถ้าหากขัดข้องอันไหนก็ขัดข้องแต่ในเรื่องของเจ้าของหรือขัดข้องในเรื่องที่เกิดขึ้นจากจิตใจของเราถ้าหากผู้ใดพอจะสลัด ๆ ออกได้ต่างคนก็ต่างอุตส่าห์พยายามแก้ไข

กันอยู่อย่างนั้นหละ จึงได้อุตส่าห์มา อย่างวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนา อย่างวันนี้ที่เรียกว่า วันมหาปวารณาทุกคนก็คงจะเข้าใจกันดี เพื่อปวารณา ทุกคนก็จะเข้าใจกันดี เพื่อปวารณาตัดเตือนบอกกล่าวกันได้ หรือบอกให้ทางดี ทางไม่ดี ถ้าหากเราต้องการที่จะแก้ไขเมื่อเราได้รู้ ได้เห็น ได้ยิน หรือเห็นว่าไม่ดิบไม่ดี ขาดตกบกพร่องในส่วนใดพอจะแก้ไขได้ เราก็ได้อุตส่าห์พยายามแก้ พยายามลดละไปบ้างหรือพยายามให้น้อยลงไปได้ก็นับว่าเป็นการดี เพราะว่าการประพฤติปฏิบัติสิ่งเหล่านี้ กว่าจะแก้จริตนิสัยของเจ้าของได้ ก็จะต้องอาศัยพินิจพิจารณาหลายครั้งหลายหน ค่อยแก้ค่อยทำไป จะทำโผงผางปึงปังก็ไปได้ยาก เพราะว่าเราทำกับจิตกับใจของเรา และกับจิตใจของคนอื่นก็ตกอยู่ในทำนองเดียวกัน ถ้าหากเราจะทำแรงหลายก็เป็นไปได้ยากอย่างบรรดาสัตว์ทั่ว ๆ ไปเหมือนกันเขาก็มีจิตใจอันหนึ่งหรือเด็กเล็กเด็กน้อย ใครก็แล้วแต่หรอก ถ้าหากเราจะทำแรงเกินไปเลยเป็นเหตุเสริมให้เป็นไปในทางไม่ดี ต้องค่อยแก้ค่อยทำ พินิจพิจารณาใคร่ครวญแหละเพราะว่าพวกเหล่านี้ยังไม่มีศีลธรรมเต็มที่ ก็ค่อยพูดค่อยจาก็นับว่าดีอยู่ คล้าย ๆ กับว่าเป็นงูพิษ ถ้าหากเราจะทำไม่ดีหรือบางทีอาจจะกัดจะขบเราก็ยังได้ ต้องค่อย ๆ หากระเท่ห์เล่ห์เหลี่ยมวิธีการ การจะทำกับจิตใจของเราซึ่งมีสิ่งฝ่ายต่ำแทรกสิงอยู่นี้ก็ทำนองเดียวกัน ต้องค่อย ๆ ไปค่อย ๆ มา ในตัวของคนเราก็คงมีอยู่อย่างนั้นแหละไม่น้อยก็มาก ต้องค่อยแก้ ค่อยทำ ค่อยพินิจพิจารณาค่อยแผ่ไปบ้างทีละเล็กทีละน้อย หนักเข้าก็หากค่อยไปเองหรอก นี้พูดถึงการ วิธีสังเกตสังกาดูจริตนิสัยของแต่ละคน

แล้วทีนี้เมื่อเราเตรียมพร้อมมาอย่างวันนี้แล้วก็อยากจะมีการเสนอแนะ เพื่อจะนำไปประพฤติปฏิบัติฝึกหัดตัวของใครของมันสักหน่อยหนึ่ง แล้วถ้าจะพูดไปหลายก็คือหากหลายอยู่บ้าง แต่ว่าจะพูดพอสมควรพอดีพองามนี้แหละอยากจะเอาหลักของพระพุทธศาสนามาพูดให้ฟังย่อ ๆ เพื่อพวกเราจะได้น้อมมานำไปประพฤติปฏิบัติฝึกหัดเอาค่อยแก้ค่อยทำอยู่ในบ้านในช่อง คือคงจะพอได้ แล้วอย่างอยู่ใน โอวาทะปาฏิโมกข์ ท่านว่า โอวาทะปาฏิโมกข์ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทุก ๆ องค์มาอันนี้พวกเราก็คงจะเข้าใจกันดี แต่ว่าพูดย่อ ๆ มาอีกก็เรียก ศีล สมาธิ ปัญญานี้แหละ อันนี้ก็ยังไม่ถึงใจเท่าไร ก็ยังพูดต่อไปอีก ท่านแยกพูดไว้ในนั้นว่า ให้ละบาป บำเพ็ญบุญ แล้วก็ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ แต่ก็เข้าในหลักศีล สมาธิ ปัญญาเหมือนกัน พูดง่าย ๆ คือว่าละบาปบำเพ็ญบุญเท่านี้ก็พอหรอก แล้วก็ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ อันนี้หลักของพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ ซึ่งท่านมาประกาศมาตรัสเป็นพระพุทธเจ้าแต่ละองค์ ถึงจะเป็นองค์ข้างหน้าลงมาก็มาตรัสทำนองเดียวกัน อันนี้เป็นเป้าหมายในชีวิตของคนเราที่จะพยายามจะต้องแก้ไข พยายามฝึกหัดดัดแปลงทำอย่างไรถึงพอจะทำได้ขนาดไหนแค่ไหน ในระยะที่เราเกิดขึ้นมาเป็นคนในชาติหนึ่ง ๆ ให้พยายามน้อมนำไปฝึกหัดดัดแปลงแก้ไขเอาไอ้คำว่าบาป บาปก็หมายถึงความเดือดร้อนเกิดขึ้นในจิตใจของเรา และเดือดร้อนคนอื่น อันนี้จะทำได้ยากสักหน่อยนะ เพราะว่าเราเกี่ยวกับกิจการงานต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพซึ่งเป็นของคู่ชีวิตจิตใจของเรา ซึ่งทุกคนก็พากันกำลังวิ่งเต้นอยู่ทั้งวันทั้งคืน ถ้าหากไม่พินิจพิจารณาหรือไม่มีสติเตือนจิตใจเจ้าของเราอาจจะเผลอ

ไปในทางต่ำก็ยังได้ โดยเพ่งเล็งไปในทางได้เป็นเกณฑ์

อันเรื่องเหล่านี้สิ่งไหนพอจะเป็นบาปเป็นกรรมที่จะทำให้ตนเองเดือดร้อน ให้คนอื่นเดือดร้อน ให้พยายามลดละไปบ้างได้นั้นเป็นการดี อันสิ่งนี้ก็เป็นตัวเหตุตัวหนึ่งเหมือนกันนะที่จะนำสนองเราในกาลต่อไปหรือในระยะปัจจุบันท่าน เรียกว่าบาป ตามภาษาธรรมะของท่าน แต่ความจริงความเดือดร้อนหรือความผิดอกผิดใจของคนอื่นและตัวเจ้าของเอง บางทีถูกใจเรา แต่เดือดร้อนคนอื่นก็มีอันนี้ท่านเรียกว่าเป็นปาปะหรือว่าบาปหรือว่าความเดือดร้อน ถ้าหากเดือดร้อนในระยะนี้แล้วคนอื่นได้รับความเดือดร้อนผลก็สะท้อนกลับมาสู่ตัวเรา เราก็ได้รับความเดือดร้อน ผลก็สะท้อนมาถึงเราและสะท้อนไปถึงคนอื่น ตกลงเลยเป็นคู่กรรมคู่เวรกัน ถ้าหากเราพยายามสลัดสิ่งง่าย ๆ หญ้าปากคอกหากแก้ไขได้อย่างว่านั้นแหละ ค่อยละค่อยถอนได้จะเป็นการดี

ในการที่จะเดินไปสู่ความบริสุทธิ์ได้อีกขั้นหนึ่งท่านเรียกว่าเป็นตัวเหตุน้อย ๆ นิดเดียวนั้นแหละ แต่ว่าของน้อยมันหากใหญ่ หากเราพยายามสร้าง พยายามทำเรื่อย ๆ คล้าย ๆ กับว่าแผ่นดิน หมดทั้งปฐพีก็ไปจากเม็ดดินน้อย ๆ นิดเดียว หรือน้ำก็ไปจากน้ำหยดหนึ่งนิดเดียว ถ้าหากมีเครื่องรองรับ ไม่รั่วแล้ว มันก็เต็มไปเอง ก็หมายความว่าไปจากน้อยก็ใหญ่ขึ้นไปเอง ถ้าหากเราพยายามลดละสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งเป็นของเดือดร้อนวุ่นวายหรือท่านเรียกว่าเป็นมลทินก็ใช่ เรียกว่าเป็นความเดือดร้อนก็ใช่ เรียกว่าบาปก็ใช่ เรียกว่าเป็นของไม่ดีเอาแต่เราจะว่าไปหรอก ถ้าหากพิจารณาเห็นแล้วก็ให้พยายามละ พยายามถอนได้ก็จะเป็นการดี หลายท่านเรียกว่า บาปเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ว่า

บาปเล็ก ๆ น้อย ๆ นี้จะเป็นบาปอะไรว่านั้น ถ้าเราจะย้อนเข้ามาให้ใกล้ที่สุดในตัวของเรา สิ่งไหนที่จะไม่เป็นไปในความเจริญ ในชีวิตของเรา อันนั้นเรียกว่าเป็นบาป เรียกว่าความเดือดร้อน ถ้าหากอยู่เฉย ๆ โดยไม่ได้ว่าเดือดร้อนก็ไม่ใช่ว่าจะเจริญขึ้นก็ไม่ใช่ เลวลงก็ไม่ใช่อยู่พอปานกลางเฉย ๆ เอ้ออันนี้ ! ก็ไม่ได้นับว่าเป็นความเดือดร้อนหรือว่าเป็นบาป แต่ว่าหากไม่เจริญขึ้น ก็เรียกว่ายังไม่ดีไม่งาม แต่สิ่งใดที่ทำให้ลดละลงไป ทางต่ำท่านเรียกว่าเป็นหรือเป็นมลทินอันหนึ่งที่จะมาโอบอาบ จิตใจของเราคล้าย ๆ กับว่าเสื้อเรามันบริสุทธิ์ ซักฟอกมาด้วยแฟ้บ ด้วยสบู่แล้วถ้าหากมีมลทินขึ้นมาติดนิดหนึ่งก็เห็นขึ้นมาเลย สมมุติเสื้อขาวมาติดดำรู้จักเลย ถึงติดน้อยก็มีน้อยเห็นน้อยหล่ะ ลักษณะของจิตใจก็ทำนองเดียวกัน ถ้าหากว่าสิ่งไหนที่มาติดแปดเปื้อน กับจิตใจของเราถึงจะน้อยนิดหนึ่งก็มีอยู่อย่างนั้นแหละ เราระลึกรู้ได้อยู่ แต่ว่าหากด้วยอำนาจทางอื่น มันกดดันก็เลยแก้ไขไม่ได้แล้วก็ปล่อยไปก็มีเป็นบางคนค่อยตามแก้ทีหลัง แต่แล้วหนักเข้าเกิดความเคยชินเลยเป็นนิสัยไปเลย อย่างนั้นก็มีบางคน

ฉะนั้นสิ่งเหล่านี้เราต้องพยายามรังเกียจไว้ให้มาก สิ่งที่ได้รับความเดือดร้อนเจ้าของและคนอื่นท่านเรียกว่าเป็นบาปว่านั้นตามภาษาธรรมะ แล้วว่าบาปนิด ๆ น้อย ๆ เราได้รู้จักความหมายแล้วว่า สิ่งที่ไม่ทำความเจริญให้แก่เจ้าของเรียกว่าเป็นบาป เรียกว่าไม่ดีอะไรว่านั้น ถ้านับเข้ามาใกล้ ๆ เรานับแต่ความขี้เกียจขี้คร้านนี้ก็ใช่แล้วนะ ความขี้เกียจขี้คร้านก็เป็นสิ่งที่บั่นทอนความเจริญของเราเหมือนกัน ไม่ว่าทางโลกหรือทางธรรมหากผู้ใดเกิดความขี้เกียจขี้คร้านขึ้นในจิตใจเรียกว่า

ของไม่ดีเข้าไปสิงแล้วอันนี้ก็เรียกว่าเป็นบาปอันหนึ่งเหมือนกัน น้อยนะนี้ แล้วก็ความง่วงเหงาหาวนอนก็ใช่หมดในนิวรณ์ธรรมทั้งห้า แล้วการผัดวันประกันพรุ่งก็ใช่หมด นี้เป็นบาปเล็ก ๆ น้อย ๆ หมดไม่ได้ว่าแต่ไปหาทำลายคนอื่น บาปในเรื่องขัดขวางความเจริญของเราก็เรียกว่าเป็นบาปเหมือนกัน ท่านให้พินิจพิจารณาแก้ไขไปแต่เรื่องของเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งมันเกิดขึ้นอยู่ในจิตใจของเรานี้แหละ ก็จัดว่าเป็นบาปอันหนึ่งเหมือนกัน แล้วที่นี้ต่อไปมันหากจะใหญ่ไปเอง ถ้าหากสิ่งนี้มันหลายเข้าโอบอาบจิตใจ หนาแน่นเข้าทำให้ปัญญาทราบ ทำให้สติเจ้าของไม่พอ ก็เลยไม่รู้เรื่องของจิตใจ หนักเข้าบางทีอาจจะถลำลงไปในทางต่ำก็ยังได้ ก็ใหญ่โตขึ้นไปเรื่อย ๆ นี้หละให้พยายามละพยายามถอนพระพุทธเจ้าท่านสอนในบาลีท่านว่า สพฺพปาปสฺสอกรณํ ของที่เป็นบาปเล็ก ๆ น้อย ๆ พยายามละพยายามถอนได้เป็นการดี

ถ้าหากอยู่ในพวกนักปฏิบัติแล้ว เอ้อท่าน ! พยายามละ ลดละมาแต่เจตนาความคิดนึกนั้นแหละ จิตใจซึ่งน้อมไปในทางอกุศลนี้แก้ไขทันทีเลย ไม่ให้มีแช่อยู่ในจิตใจ พอนาทีหรือพอชั่วโมงหล่ะหากไปแช่ไว้ถึงปีถึงเดือนแล้ว เอ้อ ! หมดทั้งกลางคืนกลางวันเข้าแล้วนั่น มันหากแก่ไปเองนะถ้าแช่เข้าแล้ว ถ้าเอาอะไรมาแช่ คืออย่างพวกเราแช่ ดองผักกาด ผักอะไรหมู่นั้นมันก็เลยเป็นรสส้มไปเลยเปลี่ยนสภาพไปใหม่ไวคืออะไร อันนี้ถ้าหากมาแช่อยู่ในจิตใจ มันก็คุ้นเคยไปเอง ก็เลยเป็นไปเอง หนักเข้าก็เลยหนาเข้า หนาเข้าก็เลยเป็นไปในทางต่ำ ฉะนั้นท่านจึงพยายามไม่ให้แช่อยู่ในจิตใจ แล้วพูดเข้ามานี้สักหน่อยก่อนว่า สำหรับบรรดาพวกเราเป็นนักประพฤติ

ปฏิบัติธรรม หากมีความง่วงเหงาหาวนอน มีความขี้เกียจขี้คร้าน มักง่าย ฟุ้งซ่านรำคาญอะไรก็แล้วแต่หรืออิจฉาพยาบาทร้อยอันพันอย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่มาขัดขวาง หากมาปรากฏเกิดขึ้นอยู่ในจิตใจเป็นแต่เพียงแค่รู้สึกเท่านั้น เอ้อ ! ให้เราพยายามแก้ อย่าให้อยู่นานของไม่ดี ถ้าหากอยู่นานทำผิดใหญ่โตนะคือ อย่างยาเบื่อ ยาเมา ยาพิษอะไรเหล่านั้น ให้เรารังเกียจคล้าย ๆ กับว่ากลิ่นไม่ดี เราอุดจมูกแล้วเลยหนีไปทางใหม่ นี้ต้องพยายามสลัด ๆ ออก ซักฟอกออกจากจิตใจได้ทุกระยะทุกครั้งทุกคราว ไม่ให้ปรากฏอยู่นานได้ เอ้อ ! ดีหลายถ้าหากปล่อยให้อยู่อย่างนั้น เอ้อ ! นับแต่วันจะใหญ่โตขึ้นไป นี้ท่านเรียกว่าพยายามชะล้าง อยู่ทุกระยะซักฟอกอยู่ทุกระยะหรือทุกครั้งทุกคราวที่ปรากฏเห็น ถ้าจิตเราเป็นอย่างนั่นก็แสดงว่าน้อมไปทางอกุศล นั้นมันจะเป็นแล้วนะนั่นไปในทางต่ำ ถ้าจะเอาได้ก็ได้ ถ้าเอา ไม่ได้ก็เป็นอันว่าไปเลยเท่านั้นแหละ นี้ท่านเรียกว่าบาปเล็ก ๆ น้อย ๆ ติดอยู่ในเจตนาคือจิตใจของเราที่เราได้เห็นมาทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายทางใจ มาทางอายตนะทั้งหากเป็นอารมณ์ทางไม่ดีไปฝังปั๊บเข้านั่นก็เป็นเรื่องถ้าหากเราไม่แก้ไข บางคนจนปล่อยไว้ให้เกิดอิจฉาพยาบาท เกิดผูกโกรธไว้กี่ครั้งกี่หน เก้าปี สิบปี ปรากฏเห็นขึ้นมายามไหนก็เดือดร้อนขึ้นยามนั้น คนนั้นคนนี้ ไม่พอใจเกิดขัดข้องจิตใจกัน คราวนั้นคราวนี้ คิดปรากฏขึ้นมายามใดหงุดหงิดขึ้นมาเลยนะจิตใจของเราเรียกว่ามันแช่อยู่นั้น มันฝังอยู่นั้น เมื่อคิดเห็น ปั๊บมันขึ้นมาเลยฉะนั้นท่านจึงได้ว่าพยายามให้แก้ไขได้เป็นการดี อันเรื่องการผูกกรรมผูกเวร โอ้ย ! มันเป็นของที่ร้ายกาจ จิตตวิญญาณ ของสัตว์, เราจะ

อยู่ในมนุษย์เพียงแค่นี้ก็ยังดีบ้าง ถ้าหากร่างกายแตกทำลายมีแต่จิตตวิญญาณไปพบเห็นกันอยู่ที่ไหนมีแต่ทางจะเอากันเลยนะยุ่งเหยิงกันอยู่อย่างนั้น ไปอยู่ภพน้อย ภพใหญ่ ภูมิน้อย ภูมิใหญ่ ที่ไหนก็แล้วแต่ ถ้าหากมีการผูกโกรธอยู่ในจิตใจแล้ว เป็นอันว่าจะเอาเรื่องกันเลย ฉะนั้นคนเราจึงมองเห็นต่าง ๆ กันในระยะที่เกิดขึ้นมาเป็นคนบางคนไม่เคยเห็นหน้ากันสักทีพอมองเห็นเกิดความไม่พอใจขึ้นเลยก็แสดงว่าจิตตวิญญาณเคยเป็นปรปักษ์กันมาหรือเคยผูกกรรม ผูกเวรน้อย ๆ หลาย ๆ อะไรแล้วแต่เกิดความรู้สึกขึ้นมาเลยนั้นบางคนไม่เคยเห็นหน้ากันสักทีเกิดรัก เกิดชอบกันขึ้นมา เกิดมีความเมตตาสงสารกันก็มีหลายราย เหมือนกันนี้ให้เราสังเกตดูจิตใจเราก็รู้หรอกนั้นก็แสดงว่าจิตใจของเรามันเคย มันเคยได้คบค้าสมาคมกันมาตามวิถีการต่าง ๆ ทั้งทางดี ทางไม่ดี อันนี้ก็จัดว่าเป็นบาปเล็ก ๆ น้อย ๆ หมด ซึ่งเป็นหน้าที่ของพวกนักปฏิบัติ ที่จะต้องซักฟอกสลัด ๆ ออกทุกระยะ ทุกครั้ง ทุกคราวที่ปรากฏเห็น นอกจากสิ่งที่มองไม่เห็นหรือไม่รู้สึก

แล้วทีนี้ส่วนที่เป็นบุญ เป็นกุศล เอ้อ ! น้อยขนาดไหนก็ให้สะสมไว้ในทำนองเดียวกันในหลักตรงกันข้าม ให้พยายามแก้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น โดยคนเรานี้มักจะเห็นประโยชน์ตนนี้ก็ยังดีอยู่ที่เห็นประโยชน์เจ้าของ แต่ว่าอย่าให้ไปเดือดร้อนผู้อื่น ว่าจะทำให้เป็นประโยชน์เจ้าของแล้วไปทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน นี้ก็ไม่ใช่อีกแหละ ก็เรียกว่าทั้งได้ทั้งเสีย ถ้าหากให้มีแต่ส่วนได้ทางเดียวนี้ดีหลายถ้าทำให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเจ้าของเองแล้วไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น

เอ้อ ! อันนี้เป็นของที่ควรสร้าง ควรทำลาย ถ้าไปกระทบกระเทือนคนอื่นนั้น ก็เรียกว่าไม่ดีเท่าไรเพราะว่าทั้งเอาใส่ทั้งเอาออก เรียกว่าทั้งซักฟอกและทั้งเอาของไม่ดีมาแปดเปื้อนก็เรียกว่าไม่งามเท่าใดถึงทำมากขนาดไหนก็ไม่มีอานิสงส์เต็มที่ ให้เราพยายามเอาแต่ทางที่เรียบร้อยได้นั้นแหละเป็นการดี นี่ก็เตือนไว้ในบรรดานักปฏิบัติทั้งหลาย แล้วทีนี้ในส่วนที่เป็นประโยชน์ส่วนตน แค่นี้ก็ยังไม่พอให้เป็นประโยชน์ส่วนรวมได้เป็นการดี อันเรื่องส่วนรวมส่วนใหญ่นี้มันมีประโยชน์ใหญ่อย่างที่เรามีความช่วยเหลือในกิจการงานต่าง ๆ ในทางส่วนใหญ่ส่วนรวมจะเป็นประเทศชาติบ้านเมืองก็ดีหรือส่วนรวมใหญ่ก็ดี อย่างวัดวาศาสนาเราอย่างนี้แหละก็นับว่าเป็นการดีหลาย ถ้าหากเราทำประโยชน์ส่วนรวมใหญ่ได้นั้นมีประโยชน์ใหญ่ เพราะว่าเหตุใหญ่ผลก็ต้องใหญ่ไปตามเรื่อง แต่โดยมากประโยชน์ส่วนรวมนี้ อยากมีการทำยากอยู่บ้างสักเล็กน้อยอยู่ ตามเท่าที่สังเกตดู ตามธรรมดาของจิตใจแต่ละคนเพราะว่าเห็นว่าเป็นของไกล ไกลจากเจ้าของ โดยมากเห็นตัวเจ้าของนี้เป็นของสำคัญ ทำงานให้เจ้าของนี้อยากง่ายอยู่ ถ้าหากทำให้คนอื่นนี้อยากยาก ถึงทำก็ทำไปพอเสียไม่ได้นั้นแหละเป็นส่วนมาก กลัวหมู่ว่าบ้างหล่ะ กลัวเขาว่าไม่ดีบ้างหล่ะ น้อยอันพันอย่างไปหล่ะ กลัวเขาว่าเราใจแคบ อะไรแล้วแต่จะว่าไป โดยไม่ได้มุ่งว่าจิตใจมีศรัทธาเต็มที่เพื่อจะให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเจ้าของเองเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ส่วนอื่นไป ถ้าหากเห็นประโยชน์ส่วนรวมว่าเป็นประโยชน์เจ้าของได้นั้น เอ้อ ! จะดีหลาย โดยมากคนเราไม่มองเข้ามาแง่นี้นะ ว่าทำให้คนอื่นอย่างทำถนนหนทางก็ดี ทำให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้านเมืองก็ดี ทำเป็น

ประโยชน์แก่วัดศาสนา โดยมากเห็นว่าเป็นส่วนทำให้คนอื่น ไม่เห็นว่าทำให้ตัวเจ้าของเอง ถ้าเห็นทำให้เฉพาะเจ้าของเองหมั่นอยู่ผู้ใดก็ตาม เพราะว่าให้เรารู้สึกเสียว่า เมื่อเรากระทำส่วนอื่นแล้ว ผลจะคืนมาหาเรานี้หล่ะ เพราะว่าตัวเจตนาเดิมที่คิดนึกอยู่นี้ไปจากจิตใจเรา เมื่อต้นมันอยู่ที่ไหนผลมันก็คืนมาหาต้นมันนี้แหละ ถ้าเทียบเข้ามาทางนอกเคยพูดให้ฟังหลายทีอย่างต้นไม้ไอ้สิ่งต่าง ๆ มันก็จะหล่นลงใกล้ ๆ ต้นมันนั้นแหละไม่ไกลต้นเท่าไรหรอก ถึงจะมีลมพัดไปก็พอสังเกตได้ว่าเป็นใบไม้ต้นไหน เป็นกิ่งไม้ต้นไหน ไม่ได้ห่างไกลต้นเท่าไรดอก อันฉันใดก็ดี เจตนาคิดนึกเกิดจากจิตใจ เป็นตัวเหตุใหญ่ ตัวคิด ตัวนึก ตัวเจนตา ก่อนจะลงมือทำไปเมื่อต้นอยู่นี้แล้ว ผลในการกระทำ ถึงจะทำผลส่วนมันก็จะกลับมานี้แหละ ทำผลส่วนเล็ก ส่วนน้อยก็จะกลับมานี้หมดในด้านดี ด้านไม่ดีมันก็จะมารวมอยู่ในเหง้ามันนี้แหละ ให้เข้าใจตรงนี้ไว้เสียก่อน ถ้าเรารู้สึกตัวว่า โอ้ ! ทำอยู่ที่อื่นแล้วมันคืนมานี้นะว่านั้นใครก็ขยันนะ การสร้างการทำหรือการประพฤติประฏิบัติอะไรทุกอย่าง ขยันทั้งนั้น เพราะว่าผลมันคืนมาหาตัวเรา ถึงเขาจะได้ดิบได้ดีสักปานใดก็ตาม ผลมันก็ต้องคืนมาหาเรา ไม่คราวใดก็ต้องคราวหนึ่งเมื่อมีความรู้สึกคิดนึกอย่างนี้แล้วทำได้ตามสบายไม่ได้บังคับบัญชากันยากไม่ได้มีข้อกฎระเบียบ ไม่ต้อมีเครื่องล่อเครื่องลวง ไม่ต้องมีการหาการเลี้ยง การเจีย ไม่ต้องมีมหรสพครบงันอะไรซักจูงกันยาก ไปทำได้ตามศรัทธาของผู้นั้น

แล้วทุกวันนี้ให้เรามองออกไปทางนอกลองดู ถ้าว่าไปไกลก็เหมือนกับคล้าย ๆ ใส่ร้ายป้ายสีคนนอก ในการทำบุญทำทานแล้ว

โดยมากมักจะมีเครื่องล่อเครื่องลวงกันหลายนะ ตามวัดต่าง ๆ ทั่วไป บางทีถ้าไม่มีเครื่องล่อเครื่องลวง แล้วไม่ค่อยอยากไป บางทีก็เอามหรสพนี้แหละของคนชอบ เอาไปเลยแหละปิดประตูวัดแล้วก็เก็บตั๋วกันให้วุ่นไปเลยแหละ เอาแต่จะทำไปรูปไหน ถึงค่อยไปทานกันนะ บางทีก็ไม่อยากทานเลยแหละ ปล้นขนาดย่อมหรือแย่งเอาเลยแหละ อันหมู่นี้ถ้าจะเจตนาศรัทธาไปทำนองนั้นบุญกุศลก็คงจะไม่เต็มแบบเท่าไรเพราะว่าไม่ให้ด้วยกำลังศรัทธา ตามหลักอภิธรรมท่านก็ยังกล่าวไว้แล้วในอสังขาริกสังขารซึ่งปรุงแต่งจิตใจไปในทางที่ดีที่เป็นกุศล ถ้าหากไม่มีผู้ใดแนะนำเกิดขึ้นเองเป็นของที่พิเศษ ถ้ามีผู้แนะนำอยู่บ้างถึงมีศรัทธาก็ยังไม่พิเศษเท่าใด ซ้ำมิหนำก็ให้ด้วยความจำใจมันก็จะพิเศษได้อย่างไร ถ้าหากว่ามันเกิดขึ้นเองในจิตใจของเราแล้ว เอ้อนั่น ! มีอานิสงส์หลาย ถ้าหากการทานในรูปอย่างว่านั้นคือ จะยากอยู่มันมีเครื่องล่อเครื่องลวงมาก มีการบังคับบัญชาอะไรต่อมิอะไร ร้อยอันพันประการก็จะเป็นไปได้ยาก ผลของการทานก็จะไม่พิเศษ

ฉะนั้นหากทุกคนรู้สึกว่าการทำบุญทำทาน การทำประโยชน์เสียสละทรัพย์ กำลังกาย กำลังแรง หรือกำลังทุกอย่างให้เป็นประโยชน์ส่วนรวม ผลก็คือมาหาเราให้เป็นประโยชน์ส่วนตัวบุคคลหรือส่วนไหนก็แล้วแต่ ก็จะคืนมาหาเราอย่างเดียว ถือว่าเป็นการทำให้เรา ถ้ารู้จักอันนี้ชัดจิตใจเห็นไปพร้อมแล้ว เอ้องง่ายหลาย ! การทำบุญทำทานก็ง่าย การทำประโยชน์ส่วนรวม สาธารณะประโยชน์ทุกอย่างทำง่ายหมด ไม่ได้หาแต่คนพูด คนวานอะไรยาก ว่าเออ ! อันนี้ผลนะ ผลของเจ้าของต้องสร้างต้องทำทำแล้วผลก็เกิดจากเรา คล้าย ๆ กับว่า เรารู้สึก

การกินข้าว แล้วมันอิ่มเรานี้ จะขยันหมั่นเพียรอยู่สักหน่อย ถ้าหากพิจารณาได้อย่างว่า อันนี้ขอฝากไว้เป็นข้อคิดอีกอย่างหนึ่งนี้เรียกว่าเป็นการสะสมบุญกุศลแต่เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้เกิดขึ้นเมื่อจิตใจเรามีจริตนิสัยในลักษณะอย่างว่านี้แล้ว การทำประโยชน์ส่วนใหญ่ ย่อมทำได้ง่ายไม่ได้ยาก ตลอดจนถึงการสั่งสมาธิภาวนา การเสียสละในความทนทุกข์ทรมานในทุกขเวทนาต่าง ๆ นานา อะไรก็เสียสละได้ง่ายเห็นว่าเป็นการทำประโยชน์ให้แก่ตัวเอง เอ้อ ! ของเหล่านี้มันมาปรากฏเกิดขึ้นแล้ว ถ้าหากเราสลัด ๆ ออกหรือผ่านพ้นสิ่งเหล่านี้ไปแล้วของดีมันก็คงจะเกิดจากขุมเดียวกันนี้ ล่ะโว้ย ! ว่านั้นถ้าหากรู้ชัดอย่างนี้แล้วเราก็ง่าย ของไม่ดีอยู่ที่ไหนของดีก็ต้องอยู่ที่นั้น ให้เรารู้จักกันอย่างนี้ไว้เสีย เพราะว่ามันเกิดจากจิตใจของเรา เพราะว่ามันเกิดขุมเคียงกันนี้นรกก็เกิดจากนี้ สวรรค์ก็เกิดจากนี้ เทวโลกก็เกิดจากนี้ พรหมโลกก็เกิดจากนี้ ตลอดถึงพระนิพพาน ก็เกิดจากจิตใจ เพราะว่าตัวเหตุใหญ่มันอยุ่นี้ พระพุทธเจ้าท่านจึงว่าตัวมหาเหตุ ตัวเหตุปัจจะไย ผู้ใดก็เคยได้ยินกันมาหมู่นั้น ก็ว่าการทำของเหล่านี้ มันคืนมานี้ เมื่อรู้ชัดอย่างนี้แล้วก็ทำง่าย

เมื่อเราแก้ไขสลัด ๆ ส่วนไม่ดีออกแล้วส่วนดีก็พยายามบำเพ็ญให้เกิดให้มีขึ้นแล้ว ก็เลยจะเป็นบาทในการที่จะสนับสนุนให้จิตใจบริสุทธิ์ผุดผ่อง ค่อยชะล้างไปทีละเล็กทีละน้อย ก็เลยจะบริสุทธิ์ขึ้นมานะทีนี้ ให้มีสติใคร่ครวญพินิจพิจารณาจะทำให้จิตใจบริสุทธิ์ได้ง่าย

องค์หลวงปู่ท่านอบรมมาถึงนี้ มีคนคุยกันเสียงดัง ท่านเลยดุเอาแล้วท่านก็บรรยายต่อไปเกี่ยวกับการรบกวนในขณะที่อบรมธรรมะอยู่

ตักเตือนไปพอสมควร ดังที่ท่านจะได้อ่านต่อไปนี้

"ผู้ใดพูดอะไรนี้ นั่น ! มันพูดกันไม่ค่อยได้ ใช้ฆ้อนนั่นนะถึงค่อยรู้สึกตัว พวกนั้นมันเส้นประสาทหนา ถ้าหมู่เราผู้ที่เบาบางมันต้องอาศัยการฟัง เพื่อจะได้น้อมไปพินิจพิจารณาใคร่ครวญดู นั้นถึงค่อยจะรู้จักว่าดีไม่ดี ก็เราพูดให้เป็นประโยชน์แก่หมวดนั้น อย่างนั้นมันถึงจะฟังได้ ก็เราพูดให้เป็นประโยชน์แก่หมวดนั้น อย่างนั้นมันถึงจะฟังได้ หากคนฟังหลายคนแล้วจะมาพูดให้หมู่คนฟังหนีแทนที่ว่าจะมาเอาบุญแล้วจะมาทำบาป เพิ่มอีกสองหล่ำ สามหล่ำ ทำลายตัวเจ้าของแล้วไม่แล้ว ยังทำลายคนอื่นเข้าไปยิ่งหลายอย่างเข้าไปอีก แล้วก็ยังไม่รู้สึกตัวรึ ! ถ้าไม่รู้สึกตัวขนาดนี้ ลงไปข้างล่างฆ้อนใส่มันนั่นหล่ะ ถึงจะรู้สึกตัวทำอย่างนั้นมันถึงจะถูก เราทำไปตามเหตุเน๊าะ ! เหตุน้อยก็ทำไปตามน้อย เหตุหลายก็ทำไปตามหลายและจิตใจเราจะบริสุทธิ์ไปได้อย่างไร ถ้าหูไม่รับฟัง หูก็ใช้ไม่ได้แล้วก็จะไปดีไปดั๊มตรงไหน ถึงจะรู้จักเรื่อง

อันนี้หล่ะคนเราถึงพระเจ้ามาตรัสรู้ขึ้นแต่ละองค์ วางศาสนาไว้อย่างพระพุทธเจ้าของเรา ถึง ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้วยังไม่รู้จักเรื่องอยู่มันเลยเป็น กาพนาคนอนไม่รู้สึกตัวอยู่อย่างนั้น กาพนาคนอนชั่วพุทธันดร ว่านั้นตามตำนานท่านกล่าวว่า แล้วก็พระเจ้าองค์ใหม่มาตรัสแล้วก็มาเสี่ยงถาด แต่ละองค์จะต้องมาเสี่ยงถาดเสียก่อนว่าจะได้ตรัสรู้หรือไม่ได้ตรัสรู้อย่างไร ถาดก็ลอยไปทางเหนือทวนกระแสน้ำไปลงน้ำวนจมลงไป ซ้อนถาดของพระเจ้าองค์ก่อนเสียงดังกึบกั๊บนิดหนึ่ง นาคนั้นโผล่หัวขึ้นมาเอ้า ! มื้อวานนั้นคือมาตรัสองค์หนึ่ง

พระเจ้าวันนี้คือมาอีกองค์หนึ่ง ใช่วันวานอย่างไรนี้ มันพุทธันดรหนึ่งแผ่นดินสูงขึ้นโยชน์หนึ่ง ๔๐๐ เส้น นอนนานถึงขนาดนั้นจนไม่รู้สึกตัวนั้นว่าตามตำนาน นั่นเป็นกาฬนาค ทางนอกก็นานขนาดนั้น กาฬนาคซึ่งมานอนอยู่ในตัวเราก็ใจนี้ มันยิ่งจะนอนนานกว่านั้นหลายแสนกัปมาแล้ว พระพุทธเจ้ามาตรัสไม่รู้จักว่ากี่พระองค์มาแล้วยังไม่รู้สึกตัว จะรู้สึกอย่างไร ถึงพูดให้ฟังก็ยังพูดกันอยู่อย่งนั้นมันจะตื่นจะรู้สึกมั้ย นั่นจะว่าอย่างไร ถ้าไปพูดกันมันจะฟังได้ความว่าถ้าคนหนึ่งพูด พูดขึ้นพร้อมกันเหมือนนกเอี้ยงพูดกัน”

เอาหละตอนนี้มาฟังต่อไปอีก มาพูดกันเรื่องละบาป บำเพ็ญบุญแล้วทีนี้มาพูดเรื่องการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ เมื่อเราสลัด ๆ มาแล้วตอนนี้ยังอยู่ขั้นที่ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่องตามแบบในทางพระพุทธศาสนา คือ พระพุทธเจ้า พระอริยะเจ้าท่านเคยได้กระทำมาแล้ว แล้วหมู่เราก็จะเดินตามรอยของท่าน เท่าที่สามารถที่เราจะทำได้ ไอ้เรื่องจิตใจบริสุทธิ์นี้นั้นมันกว้างขวางเต็มแผ่นดินนะ แล้วแต่ว่า แต่ละคนก็ว่าจิตใจเราบริสุทธิ์ บริสุทธิ์นี้มันมีหลายขั้นหลายหลืบนะ ขั้นธรรมดาก็ว่าบริสุทธิ์เหมือนกัน ไม่ได้ไปฆ่าไปแกงใคร ไม่ได้ไปฉก ลัก ตีชิง วิ่งราวปล้นสะดม ให้ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนวุ่นวาย ก็ว่าบริสุทธิ์พอสมควรหนักเข้าก็ไม่ได้ไปด่า ไปทำให้ใครหนักอก หนักใจก็นับว่าบริสุทธิ์ขึ้นมาบ้าง แต่แล้วในส่วนภายในซึ่งเป็นของแทรกสิงอยู่ในตัวของเรา ก็ยังมีอยู่อีก เกี่ยวกับอย่างที่ว่ามาให้ฟัง ความขี้เกียจ ขี้คร้านมักง่ายง่วงเหงาหาวนอนหรือความไม่อยากทำอะไรเหล่านั้นแหละเรียกว่ายังมีอยู่บางทีอาจจะติดมาหลายภพหลายชาติ อันนี้ท่านจัดตามภาษาธรรมะ

ท่านเรียกว่า กิเลสาสวะ หรือว่ากิเลสหรือว่าอะไรแล้วแต่จะว่ากันไปหรอก เรียกว่าอำนาจฝ่ายต่ำนั้นหละที่มาทำให้จิตใจหมดสมรรถภาพหมดกำลัง หมดความสว่างไสว แล้วพินิจพิจารณาใคร่ครวญอันไหนก็ไม่ค่อยได้ ถ้าได้ก็ได้แต่ของง่าย ๆ อย่างเราที่เห็นกันด้วยสายตาเนื้อ หากพินิจพิจารณาเข้าไปในทางเรียกว่า สายตาธรรม อันนี้ก็อยากจะฝืด ๆ อยู่บ้าง ก็เรียกว่ายังไม่ทันบริสุทธิ์ เป็นแต่เพียงแค่เบาบางลงบ้าง ในส่วนเอกเทศได้บ้าง เป็นบางสิ่งบางอย่างยังไม่ทันเต็มที่ ยังไม่ทันสิ้นเชิง ก็เป็นหน้าที่ที่เราจะต้องแก้ไขต่อไปอีก

ในระยะที่เกิดขึ้นมาบำเพ็ญคุณงามความดีในชาติหนึ่ง ๆ ซึ่งเกิดมาเป็นมนุษย์จะแก้ได้ขนาดไหน ซักฟอกขนาดไหนก็ต้องเอากันอยู่อย่างนั้นหล่ะ อย่างวิสัยของพระสาวกนั้น ก็ต้องแสนกัปโน้นแหละ แต่มาคอยแก้ไขจิตใจเจ้าของกว่าจะบริสุทธิ์ได้ แล้วนิสัยของพระอัครสาวกท่านห้าแสนกัป นั้นพระเจ้าจักเท่าไร อสงไขย แล้วหมู่เราไม่รู้ว่าได้มากี่กัปกี่แสนก็ไม่รู้จัก... แล้วก็ค่อยแก้ไขเรื่อย ๆ ผู้ใดก็จะมีเป้าหมายอยู่อันเดียวกัน คือมุ่งไปสู่ความบริสุทธิ์ อันเดียวกันคือ โลกุตรโลก ซึ่งเรียกว่าพระนิพพาน หายจากความทุกข์ ความร้อน จนเป็นเอกันตะบรมสุข สุขเหนือทุกสิ่งในบรรดาโลกทั่ว ๆ ไป

แต่ว่าในระยะที่กำลังหมุนอยู่ในทางต่ำหรือในระยะที่กำลังสร้างบารมีก็ต้องมีดีบ้างไม่ดีบ้างไปตามเรื่อง แต่แล้วก็เป็นหน้าที่เราค่อยแก้ ค่อยไขค่อยปรับปรุงซักฟอกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นหลักการนี้หล่ะเป็นหน้าที่ของบรรดาพวกเราที่มีเจตนาศรัทธาดี เป็นนักปฏิบัติศีลธรรม นักฝึกหัดดัดแปลงแก้ไขเจ้าของ ควรที่จะน้อมเอาธรรมะ

ของพระพุทธเจ้า มาขัด มาเกา มาแก้ มาไข ไปตามเรื่อง แต่เราก็ต้องรู้จักต้นเหตุหรือเดิมทีเสียก่อน ว่าเรามันขัดข้องอยู่แจไหน มุมไหน แง่ไหน หรือมีความเศร้าหมองอยู่ขนาดไหน ต้องพินิจพิจารณาเอาจิตใจของเรานี่แหละเป็นหลัก ต้องดูต้นเหตุเดิมทีเสียก่อน ว่าจะควรแก้ขนาดไหน แค่ไหน จะเอาธรรมหมู่ไหน มาฝึกหัดดัดแปลงมาซักฟอก นี่ก็เป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่จะพินิจพิจารณาใคร่ครวญเรื่องของใคร ของมัน แล้วเราถึงจะเอาธรรมะค่อยมาแก้ไขไปทีละเล็กละน้อย ตามเรื่องเมื่อเราละบาปค่อยบำเพ็ญบุญกุศลมาแล้ว

ตอนนี้จะแก้ไปถึงตัวเดิมมันนะ ตัวมหาเหตุ ตัวพระยาจิตติราชตัวใหญ่มันแล้วแต่ตามวิธีการทางพระพุทธศาสนา เราก็จะรู้จักกันดีอยู่แล้วว่า เริ่มแรกที่สุดก็ให้มีสติ ความระลึกรู้เป็นคู่กับจิตใจ ถ้าขาดตัวนี้ก็ไปยากเหมือนกัน อันนี้ท่านเทียบมาทางนอกหลายอย่างเหมือนดั่งเรือมันมีหางเสือ ถ้าปล่อยไปไม่มีหางเสือ ขัดให้ตรง ก็ไปหันรีหันขวางไปตามเรื่องหละ แล้วของทุกสิ่งทุกอย่าง จะต้องมีเครื่องทำให้เดินไปให้ตรงเรียกว่ามีเครื่องบังคับ อันเรื่องจิตใจเราก็ทำนองเดียวกันจะต้องมีสติเป็นคู่กับจิตใจ ถ้าหากขาดตัวนี้ ก็อาจจะหันไปทุกทุกทิศทุกทางก็ยังได้ เรียกว่าแล้วแต่ลมจะมาพัด พัดไปทางไหนก็ไปทางนั้นดีไม่ดี ไม่รู้ไม่ชี้กับใครไปกันตามเรื่อง ถ้าหากขาดความระลึกรู้ความระลึกรู้อันนี้ตามภาษาธรรมะท่านเรียกว่าสติ แต่เป็นของที่เกิดจากจิตใจนั้นแหละ อยู่ในจิตใจเป็นธรรมชาติรู้แผนกเดียวกัน แต่มีความระลึกรู้ขึ้นมาพิเศษหน่อยหนึ่ง จะเรียกว่า ปัญญา ก็ยังไม่ทันได้เรียกว่า ความรู้สึกตัว ท่านจัดว่าเป็นสองระยะมีความระลึกรู้อย่างหนึ่ง

รู้สึกตัวนี้อย่างหนึ่ง เรียกว่าสติสัมปชัญญะ แต่ก็เป็นของที่เกิดจากจิตใจ แต่ธรรมชาติของสติเป็นอีกอย่างหนึ่ง ธรรมชาติของจิตเป็นอีกอย่างหนึ่ง สัมปชัญญะเป็นอีกอย่างหนึ่ง คือเกิดขึ้นคนละระยะ ถ้ามีสตินี้ สัมปชัญญะเกิดขึ้นมาเลยไม่ต้องบอกยากเพราะว่าเป็นของต่อเนื่องกัน ถ้ามีการกิน ความอิ่มท้องมีมาเลย คืออย่างเรากินข้าวมันเป็นทำนอง นั้น ไอ้นี้เป็นของธรรมชาติที่จะต้องมีฝังอยู่ในจิตใจ แต่ถ้าหากเราไม่ ประพฤติปฏิบัติหรือไม่ทำให้เกิด ให้มีขึ้น ไม่ให้เจริญขึ้น ก็ขึ้นไม่ได้นะ ต้องมีเหตุเสียก่อน ถ้าไม่มีเหตุก็เกิดขึ้นไม่ได้ แต่ความจริงมีอยู่ทุกคน เป็นของธรรมชาติมีประจำ ถ้าหากผู้ใดขาดสติต้องไปทางใหม่หล่ะ สติลอย ตามภาษาเราเรียกว่า คนเป็นบ้า คนเสีย จริต เอาแต่จะว่า กันไปนั้นได้บ้าง เป็นบางครั้ง บางคราว ถ้าหากประจำอยู่บ้างอย่าง พวกเราเรียกว่ามีสติอยู่แล้ว แต่ยังไม่เต็มที่ ยังไม่ทันเจริญพอ ก็ เป็นหน้าที่ หน้าที่จะต้องฝึกตัวนี้ให้แก่กล้าขึ้น การฝึกตัวนี้ก็ไม่ได้ลำบาก การทำอะไร เกี่ยวกับการทำงานเราก็ยังได้ แล้วทุกคนก็คงนึกกันอยู่ ตลอดเวลา ผู้ใดมีงานหน้าที่ แผนกไหน ก็ฝึกสตินั่นแหละเป็นตัวสำคัญ ถ้าหากไม่มีสติก็เป็นไปได้ยาก ทำไม่ได้หรอกการคิดเงิน คิดทอง การทำงานทำการ การค้าการขายอะไรทุกอย่าง ต้องมีสติอยู่นั้นแต่ ต้องมีสติไปกับงาน โดยมากจะเป็นสติฝึกไปกับหมู่ สัญญาไม่เป็นสติ จะเดินไปในทางปัญญา ถ้าสติจะฝึกเข้าไปในด้านปัญญา ท่านเรียกว่า สติในองค์มรรค จะฝึกไปในทางนี้ จะฝึกไปในรูปวิธีการอย่างใด ตามธรรมท่านก็ให้มสติปัฏฐาน ให้พินิจพิจารณาอยู่ในรอบตัวของเรานี้ ไม่ได้ฝึกออกไปจากเนื้อจากตัวของเรา การฝึกสติทางนอกเราฝึกไปใน

งาน คืองานทางนอก แล้วทีนี้เราฝึกเข้าใน เจตนา คือความคิดนึกในร่างกายของเราคือจิตใจ คือตัวเราพูดง่าย ๆ ในอาการของกายทุก ๆ อย่าง ในปฏิกิริยาซึ่งแสดงออกทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจอยู่ในตัวเราให้มารอบ ๆ ตลอดจนถึงในอาการของจิตที่คิดนึกส่งฟุ้งซ่าน รำคาญไปรูปไหน วิธีไหน ให้มีความระลึกรู้ในอาการที่ส่งไป ส่งมานี้เรียกว่าฝึกย้อนเข้ามาในส่วนใกล้ชิดที่สุด เรียกว่าฝึกเข้าไปในหลักองค์มรรค องค์มรรคก็คือ หนทางเดินที่ไปสู่ความบริสุทธิ์ คือหนทางมรรค ถ้าหากเราย้อนเข้ามานี้อีกเสียเพื่อจะเป็นคู่กับจิตใจ มีหมู่ มีพวก แล้วจิตใจก็จะไม่หวั่นไหวเท่าไร นี้เป็นบันได ขั้นแรกที่สุด หมู่เราจึงได้ค่อยพยายามฝึกหัดสติ อย่างการนั่งสมาธิจะว่าเจ็บ ว่าปวดอะไรก็ตามให้อดทนเอา ใช้ขันติ ความอดทนในทุกขเวทนา ซึ่งเกิดขึ้นทางกาย ร่างกายของเราเป็นเหน็บ เป็นชา เป็นอะไรก็แล้วแต่เกิดจากจิตใจความฟุ้งซ่าน รำคาญหงุดหงิดอะไรก็แล้วแต่ ก็ให้มีสติอันนี้ค่อยระลึกรู้ติดตามไปด้วย เมื่อสติอันนี้ติดแน่นอยู่ในจิตใจเรื่อย ๆ ไปหลายครั้งหลายหน วันหนึ่งก็อาจจะหลาย ๆ ที หรือมีอยู่เป็นประจำแล้ว อันความรู้สึกคิดนึกในด้านทุกขเวทนาต่าง ๆ หากเราต้องการอยากให้มันหาย มันก็จะหายไปเอง แต่ไม่ใช่ลักษณะที่หายนะ เป็นแต่เพียงแค่ว่า รัศมีของจิตที่ไปยึดอยู่ในอาการทุกขเวทนา มันจะหดตัวเข้ามาสู่ความสงบ เนื่องจากอำนาจของสติ มีความระลึกรู้ประจำอยู่แล้วว่าต้นเหตุมันไปจากจิต เมื่อจิตใจรู้เรื่องแล้วคือสติ มีสติอยู่ประจำแล้วทุกขเวทนา จะหดอาการเข้ามาอยู่ในจิต เมื่ออาการถอนออกจากความยึดถือในบริเวณรอบ ๆ กายของเรานี้แล้ว เข้ามารวมอยู่ในนี้

ความรู้สึกคิดนึกในด้านทุกขเวทนา มันจะหายไป เพราะว่าร่างกายเรามันเป็น ดิน น้ำ ลม ไฟ ดินน้ำลมไฟอันนี้เขาไม่รู้จักเจ็บมาแต่ไหนแต่ไรมา คืออย่างแผ่นดินวัดเรานี้ ไม่ปรากฏว่าร้องสักทีนะว่าเราไปขุดไปดำ ลมพัดเหล่านั้นเขาก็ไม่ได้ว่าเจ็บ ไฟอะไร น้ำอะไร ก็แล้วแต่เขาไม่มีจิตตวิญญาณ เขาไม่รู้ว่าเจ็บว่าปวดอะไรหรอก เป็นลักษณะอาการของใจ ซึ่งมีรัศมีที่ส่งออกไปยึด ไปหมายว่าเจ็บ ว่าปวดเฉย ๆ ถ้าหากอาการอันนี้หดมารวมกันแล้วก็เลยหมดปัญหาไป คืออย่างคนตาย เอาไปเผาไม่เห็นว่าร้องสักที อันนี้ก็ในทำนองเดียวกันนี้แหละ ถ้าหากเรามีสติแนบแน่นอยู่ในจิตใจแล้ว หดตัวเข้ามารวมอยู่นั้นแล้วมันจะหมดปัญหาในเรื่องทุกขเวทนา เจ็บ ๆ ปวด ๆ แต่ว่าเราถอนสติออกไปบ้างแล้ว มันก็ไปยึดเจ็บปวดอยู่เหมือนเดิมนั้นแหละ เพราะว่ามีร่างกายความระลึกรู้ในอายตนะก็ต้องมีเป็นธรรมดา แต่เราต้องการอยากให้หายยามไหนเราทำได้ เพราะว่าเรามีสติควบคุมเต็มที่จนว่าจิตหดตัวเข้ามา ตามธรรมะท่านว่าอยู่ในฌาน คือความเพ่งอยู่ เพ่งอาการของจิตให้มารวมอยู่จุดเดียวกัน หากเวทนามาก ๆ เราไม่อยากไปทนทุกขเวทนา เราไปอยู่ที่นั้นเสียแล้วก็หมดปัญหาไป อันนี้อยากให้น้อมเข้ามาในหลักนี้ แต่ว่าหลักนี้ท่านใช้กันมากอย่างบรรดาโลกเขามยังใช้กันอยู่ นักสะกดจิต เขาก็ยังพอทำได้ พวกฝรั่งอังกฤษเขาก็พยายามฝึกหัดกันอยู่ พวกฤาษียิ่งเก่ง อันพวกเหล่านี้ แต่ว่าขาดอย่างเดียวไม่ค่อยได้เดินปัญญา ถ้าหากสติกล้าเกินไปปัญญาจะอ่อนถ้าหากเราไม่ถอนหรือถอยออกมาสักหน่อย แล้วใคร่ครวญพินิจพิจารณาในด้านปัญญา นี่หล่ะหากเราฝึกหัดได้ขั้นนี้ ก็เรียกว่าเป็นการจะฟอก

จิตใจให้บริสุทธิ์ได้

ถ้าหากขาดสติแล้วไม่มีทางฟอกหรอก ไม่มีทางสะอาดหรอก ฟอกจิตใจไม่มีทาง ให้พยายามเอาตัวนี้แหละไว้เสียก่อน ให้รู้จักปฏิกิริยาทุกอย่าง ซึ่งแสดงออกในกายของเรา ในจิตของเรานี้ได้ ท่านจึงว่าให้ตั้งสติ แล้วการสร้าง การทำอะไรทุกอย่าง ก็ให้ระลึกรู้อยู่ทางภายในเสียก่อน อย่างการทำข้อวัตรข้อวา อย่างพระเจ้า พระสงฆ์ หรือการทำอาชีพทุกอย่าง อย่างพวกฆราวาสญาติโยม ก็ให้มีสติอันนี้สำรวมระมัดระวังใคร่ครวญในจิตใจของเราเสียก่อน แล้วการสร้างการทำก็ต้องดูไปด้วยทั้งสองกล้ำสองฝ่าย ก็เป็นการฝึกสติได้หมดทุกระยะแล้ว โดยมากเราขาดการบำรุงสติให้แก่กล้านี้แหละตัวสำคัญ ถ้าสติแก่กล้าไป แล้วเอ้อ ! มันก็ค่อยไปเองหรอก แล้วจะทำจิตใจให้เป็นไปในทางดีได้ง่าย หากสติมีแล้วความบริสุทธิ์ผุดผ่องและบริวารก็จะเกิดขึ้นจากความสงบอันนี้ มันมีหลายอย่างนานัปการ ในด้านฝ่ายดี เดินไปสู่ความบริสุทธิ์ได้ง่าย

นี้เอาหล่ะได้แนะนำหลักย่อ ๆ ไว้ในการละบาปบำเพ็ญบุญในทางจิตใจให้บริสุทธิ์ เอาเพียงแค่นี้เสียก่อน ถ้าหากจะพูดต่อไปก็ยังยาวอยู่ แต่ก็ไปจากนี้แหละ ถ้าหากรู้จักต้น มันหากใหญ่ไปเองหรอก คือเรารู้จักเม็ดบักพริก บักเขือ นี้เอาไปปลูก แล้วมันหากค่อยให้เห็นหรอก ต่อไปนั่น ว่าแต่ไปประพฤติปฏิบัติฝึกหัด ให้เกิดให้มีขึ้นคือเอาหมากพริกหมากเขือไปปลูกไว้ มันหากเกิดหรืองอกให้เราเห็นหรอก ต้น ลำใบดอก ตลอดถึงผลของมัน ทั้งแก่ทั้งอ่อนเกิดขึ้นมานั้นและ ให้เข้าใจว่าอย่างนั้น นี้แหละได้แนะนำหลักในการที่จะน้อมนำไปพินิจพิจารณาใคร่ครวญ

ในบรรดาที่พวกเราได้มารวมกันในวันมหาปวารณาวันนี้ ปีนี้ ปี ๒๕๑๔ นะปีนี้ ปีกลายนี้ก็ได้แนะนำไว้เหมือนกัน แต่ว่าปีไหนก็มีแต่การแนะนำ แล้วเลยไม่ได้มีการประเมินผลสักทีว่าผู้ใดได้ขนาดไหนแค่ไหน บางที บางคนก็เลยไม่รู้จักว่าผู้ใดได้เท่าไร ทำไปแค่นั้นแหละก็หากดีอยู่หรอก แต่แล้วอยากให้ประเมินผลกันบ้าง ในปีต่อ ๆ ไปว่าการประพฤติปฏิบัติของเรา แต่ละปี หรือ ในไตรมาส ๓ เดือน หรือในระยะปี รอบ ๑๒ เดือน ได้น้อย ได้มาก ขนาดไหน เพียงไหน แค่ไหน เราอยู่ระดับเก่า หรือต่ำกว่าเก่า หรือว่าหากขึ้นไปกว่าเก่า เพียงไหน แค่ไหน ต้องประเมินผลเรื่อยนะ คล้าย ๆ กับว่าทางโลกเขาประเมินกัน แล้วเรามีการปฏิบัติต้องใคร่ครวญ ในเรื่องของเรานั้นหล่ะ ประเมินในตัวของใครของมัน ให้ใคร่ครวญพินิจพิจารณาไว้ ถ้าหากว่าอยู่เท่าเดิมก็หาหนทางที่จะพยายามทำ เขยิบฐานะขึ้นไปสูง ถ้าหากต่ำกว่าเก่าก็พยายามปรับปรุงให้อยู่เสมอเก่า หรือให้ดีกว่าเก่าไปเรื่อย ๆ อย่างนั้นถึงจะเรียกว่าเป็นผู้มีสตินะ นี้ก็เป็นการฝึกสติไปเหมือนกันนะ

อันนี้อย่างพระฝรั่งมาอยู่ด้วยท่านอาจารย์มหาบัว ท่านได้ใคร่ครวญพินิจพิจารณา เรื่องของเหล่านี้ตลอดไปนะ หมายความว่ามีสมุดบันทึกไว้เลยทุก ๓๐ นาที ในระยะว่านี้จิตจะคิดไปในรูปใด วิธีใด ในระยะ ๓๐ นาที เราทำอย่างไร คิดไปทางกุศลกี่ครั้ง อกุศลกี่ครั้ง ทางดีทางไม่ดีกี่ครั้ง ดีน้อย ดีมาก ขนาดไหน บันทึกไว้ ในทุกระยะ ๓๐ นาที อีก ๓๐ นาที บันทึกไว้อีก มันเป็นอย่างไร เอาอยู่อย่างนั้นตลอดวัน ตลอดเวลา ทั้งกลางคืน นอกจากนอนหลับ ท่านใคร่ครวญไปเรื่อยประเมินเป็นการฝึกสติ

แต่แล้วโดยมากพวกเราปล่อยไปตามกะเยิม ปล่อยไปตามยถากรรม ไม่ค่อยสนใจ ในการกระทำ ในการใคร่ครวญ ในเรื่องเหล่านี้เท่าไร ก็เนื่องจากการอาชีพหลายอย่าง หรือบางทีอาจไม่รู้จักหลักการก็อาจเป็นได้ แต่แล้วบางคนก็อาจใคร่ครวญพินิจพิจารณาอยู่ก็มีให้เราพินิจพิจารณาดู ถ้าทำได้อย่างนี้ดีหลาย เป็นการฝึกสติไปด้วย แต่การค้าการขายเขายังประเมินผลอยู่ไม่หยุดว่าได้กำไรขาดทุนหรืออย่างไร ต่ออย่างไร นี้ขนาดเราค้าขายในส่วนทรัพย์สมบัติภายนอก แต่ว่าเราค้าขายในอริยทรัพย์ คือทรัพย์ภายใน ให้ประเมินได้เป็นการดี นี้ขอฝากข้อคิดไว้ให้แก่บรรดาที่พวกเราได้มารวมกันในวันนี้ แล้วต่อแต่นี้ไปก็สมกับกาลเวลาแล้วเน๊าะ !

ให้มีความสุข ความเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระพุทธศาสนาทุกทิพาราตรีกาล เอวัง

****

ถ้าหากอยู่ในพวกปฏิบัติแล้ว เอ้อท่าน ! พยายามละ ลดละมาแต่เจตนาความคิดนึกนั้นแหละ จิตใจซึ่งน้อมไปในทางอกุศลนี้ แก้ไขทันทีเลย ไม่ให้มีแช่อยู่ในจิตใจ พอนาทีหรือพอชั่วโมงหล่ะ !

" แต่ความจริง ถ้าหากเราปล่อยไปตามอารมณ์ ของใจเรื่อยไปก็เลยกลายเป็นความเคยชิน กลายเป็นจริตนิสัยไป ถ้าหากเป็นด้านฝ่ายต่ำ ยกตัวอย่างความโกรธ ความแค้น อย่างที่กล่าวมาแล้ว หากแช่อยู่ในจิตใจของเราตลอด กลางคืนก็อยู่อย่างนั้น กลางวันก็อยู่อย่างนั้น ตกลงก็เลยกลายเป็นนิสัย เรียกว่าเป็นเครื่องแช่ เครื่องหมัก เครื่องดองเครื่องดองจิตใจของเราให้เป็นไปตามรูปนั้น ตามธรรมะท่านเรียกว่า อาสวะ คือความดองหรือเครื่องหมัก เครื่องดอง ดองจิตใจของเราให้เป็นไปในด้านฝ่ายต่ำ ถ้าหากดองไว้นาน ๆ หลายครั้งหลายหน เลยกลายเป็นนิสัยเป็นวาสนาเป็นบารมีไปแล้ว

เครื่องหมักดองจิตใจ

เทศน์อบรมฆราวาสในวันพระ

ตอนนี้ก็ให้พากันตั้งอกตั้งใจ คือวันนี้ก็เป็นวันพระเป็นวันศีล บรรดาพวกเราที่อุตส่าห์มาไกล ๆ อย่างท่านศึกษาฯ และเฒ่าแก่ที่มาแต่เมืองร้อยเอ็ด แล้วก็มีหลายผู้หลายคน ได้ตั้งใจว่าจะมาศึกษาให้เข้าอกเข้าใจ ในเรื่องข้อวัตรปฏิบัติในทางศีลธรรมนี้ บ้านใกล้ ๆ ก็พากันมาหลายผู้หลายคน ทั้งเด็กเล็กเด็กน้อย หรือกลับไปแล้วก็มี แต่วันเช่นนี้ท่านถือเป็นวันสำคัญอย่างหนึ่ง ในทางพระพุทธศาสนา อย่างคราวแรกเราได้ปรารภในการสร้างวัตถุภายนอก เกี่ยวกับศาลมศาลาที่อยู่อาศัย คราวนี้จะได้ปรึกษาหารือในเรื่องการสร้างสมบัติทางด้านภายใน ท่านเรียกว่าเป็นวิหารธรรม เป็นเครื่องอยู่ของจิตของใจ ซึ่งแต่ละคนก็มีจิตใจเป็นเครื่องอยู่ในตัวของใครของมันอยู่แล้ว

อันนี้เรื่องจิตใจนี้เป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งทุกคนควรจะน้อมมาเป็นเครื่องฝึกหัดดัดแปลงกันจริงจัง จึงจะเป็นไปเพื่อความเจริญ เพราะว่าเรื่องจิตเรื่องใจนี้ มันเป็นใหญ่กว่าหมู่ก็ว่าได้ ในบรรดาโลกทั่ว ๆ ไป หมดทั้งโลก ทั้งโลกในและโลกนอก หากขาดการฝึกหัดดัดแปลงแล้ว จะหมุนไปในทางต่ำ หรืออาจเป็นการทำลายตัวเจ้าของเองก็ยังได้

อันเรื่องจิตใจเรานี้ คล้าย ๆ กับเหล็ก เรื่องสนิมนี้มันก็เกิดจากเหล็กแล้วก็กินเหล็กนั้นแหละให้หมดไป ฉันใดก็ดี ถ้าหากจิตใจขาดจากการฝึกหัดดัดแปลง หรือ ขาดจากการอบรมในด้านธรรมะของพระพุทธเจ้าแล้วอาจจะเป็นไปในทางต่ำก็ได้

เรื่องเหล่านี้แหละเป็นเหตุให้บรรดาพวกเรา ผู้ที่มีศรัทธากล้าหาญต้องการอยากจะมาฝึกหัดอบรม ดัดแปลงแก้ไข จริตนิสัยของเราให้เป็นไปในทางที่ดีบที่ดี ตามเยี่ยงอย่างที่พระพุทธเจ้า พระอริยะเจ้าที่ท่านได้ฝึกหัดปฏิบัติไปแล้ว พวกเราจึงได้อุตส่าห์พยายามมา ไกลแสนไกลก็อุตส่าห์มา กลางค่ำกลางคืน ก็อาศัยการทนทุกข์ทรมานมาหลายอย่างนานัปการ

ฉะนั้นเรื่องเหล่านี้ ก็จำเป็นควรจะมาปรารภปรึกษาหารือในวิธีการที่เคยแก้ไขให้เป็นไปเพื่อความเจริญ ถ้าหากพูดถึงเรื่องการอบรมในด้านจิตใจแล้ว เราอาจสังเกตกันง่าย ๆ ตามเยี่ยงอย่างที่เราเคยได้รู้ได้เห็นมาอย่างบรรดาเด็กเล็กเด็กน้อยก็ดี หรือคนรุ่นหนุ่มก็ดี กลางคนก็ดี ตลอดจนถึงอยู่ในวัยแก่ อันเรื่องชีวิตจิตใจ หรือจิตใจที่มันส่งไปตามอารมณ์ต่าง ๆ ที่มันคิดมันนึกมันชอบมันพอตามจริตนิสัยของคนก็มีหลายแบบหลายประการซึ่งแล้วแต่ผู้ใดจะสะสมอบรมมาน้อยมากต่างกัน ลักษณะการฝึกหัดอบรมมานั้น บางคนก็อาจจะปล่อยไปตามอารมณ์ของใจเป็นส่วนมาก ก็แสดงว่าจิตใจเจ้าของชอบอย่างนั้น ก็เลยปล่อยไปตามเรื่องโดยไม่มีวิธีการจะแก้ไขดัดแปลง หรือทวนกระแสของจิตใจให้เดินไปตามหลักธรรมะไปตามศีลตามธรรม มักจะปล่อยไปตามอารมณ์ของใจเป็นส่วนใหญ่ และทุกคนคงจะเคยมาบ้าง

ไม่มากก็น้อย บางทีก็รู้จักหรือบางทีก็อาจจะไม่รู้จักว่าเป็นไปในทางต่ำ นึกว่าเป็นจริตนิสัยของเราชอบพอไปในวิธีการอย่างนั้นก็เลยปล่อยไปตามเรื่อง เรื่องอารมณ์ของใจโดยมากก็มักจะส่งไปทั้งฝ่ายดีและฝ่ายไม่ดี ถ้าพูดกันง่าย ๆ แต่ด้านฝ่ายไม่ดีนี้มักจะเป็นไปได้ง่าย เพราะคล้าย ๆ กับว่าน้ำในทางนอกก็มักจะไหลไปในทางต่ำ น้ำจิตใจของเราโดยมากก็มักจะไปทางต่ำเป็นส่วนมาก ลักษณะจิตใจที่เดินไปในทางต่ำนั้น เดินไปตามอารมณ์ในทางไม่ดีนั้น อันนั้นโดยมากมักจะปล่อยนะคนเราไม่ค่อยอยากฝึกหัดดัดแปลง หรือไม่อยากทวนกระแสของจิต ทั้ง ๆ ที่รู้จักว่ามันเป็นของไม่ดีหรือเป็นของที่ทำให้เป็นของเสียหายแก่ตนและบุคคลอื่น ยกตัวอย่าง ความโกรธก็ดี หรือความอยากได้มาก ๆ ก็ดี หรือความไม่พอออกพอใจโดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นอารมณ์ในทางไม่ดีทั้ง ๆ ที่เรารู้จักอยู่ก็มักจะปล่อยไปตามเรื่องหนักเข้าอาการเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับความขี้เกียจขี้คร้านมักง่าย เกี่ยวกับความอยู่ตามสบายจิตใจเจ้าของอยากอยู่เฉย ๆ ก็อยู่ไป อยากพูดก็พูดอยากเที่ยวเล่นก็เที่ยวเล่นไป อยากคิดไปในอาการต่าง ๆ นานาก็คิดไปอย่างนั้นก็เลยปล่อยไปตามเรื่องโดยไม่นึกว่าเป็นทางเสียหาย

แต่ความจริง ถ้าหากเราปล่อยไปตามอารมณ์ของใจเรื่อย ๆ ไปก็เลยกลายเป็นความเคยชิน กลายเป็นจริตนิสัยไป ถ้าหากเป็นด้านฝ่ายต่ำยกตัวอย่างความโกรธ ความแค้น อย่างที่กล่าวมาแล้ว หากแช่อยู่ในจิตใจของเราตลอด กลางคืนก็อยู่อย่างนั้น กลางวันก็อยู่ย่างนั้น ตกลงก็เลยกลายเป็นนิสัย เรียกว่าเป็นเครื่องแช่เครื่องหมักเครื่องดองเครื่องดองจิตใจของเราให้เป็นไปตามรูปนั้น ตามธรรมะท่านเรียกว่า อาสวะ

คือความดองหรือเครื่องหมักเครื่องดอง ดองจิตใจของเราให้เป็นไปในด้านฝ่ายต่ำ ถ้าหากดองไว้นาน ๆ หลายครั้งหลายหน เลยกลายเป็นนิสัย เป็นวาสนา เป็นบารมีไปแล้ว จิตใจก็นับแต่จะมืดมิดมืดมนอนธการ ไปหลายวิธีไปหลายอันหลายอย่าง เลยไม่มีหนทางจะมองไปข้างหน้า ว่าอันไหนดีอันไหนไม่ดี บางคนก็ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่ก็มี บางคนก็ไม่รู้เลยปล่อยไปตามเรื่องอย่างว่านั้น อันนี้ลักษณะนี้ เป็นเหตุให้จิตใจทำลายตัวเจ้าของเอง ทำลายส่วนภายนอกส่วนประกอบได้แก่ร่างกายหรือวาจาของเราเรียกว่าเป็นการทำลายตัวเข้าของเอง คล้าย ๆ กับเหล็กเกิดจากสนิม แล้วก็กัดเหล็กให้หมดไปโดยไม่ได้คิดได้อ่านบางคน

ฉะนั้นเรื่องต่าง ๆ ที่มันมาแช่หมักหมมอยู่ในจิตใจในใจเรา ที่เรียกว่าเป็นของดองอันนี้แหละ ที่เป็นปัญหาสำคัญ ทุกคนที่ได้เคยปฏิบัติมาแล้วอย่างแถว ๆ นี้ก็ตาม หรือทุกคนที่เคยได้คิดได้อ่านหรือได้พินิจพิจารณามา ก็คงรู้จักอยู่บ้างเป็นบางครั้งบางคราว ต้องมีประสบการณ์มาไม่น้อยก็มาก บางคราวเราก็ปล่อยไปตามเรื่อง นึกว่าไม่เป็นโทษไม่เป็นบาปเป็นกรรมอะไร ก็เลยปล่อยไปเรื่องของเขาบางทีผู้บางคน ก็รู้จักอยู่ก็เลยปล่อยไปก็มี แต่ความจริงไม่ใช่ว่าจะเป็นโทษน้อย ๆ โทษใหญ่นะอันนี้ เป็นการทำลายตัวของเราเอง อารมณ์ทุกส่วน ซึ่งเป็นในด้านฝ่ายต่ำหรือด้านไม่ดีซึ่งมันมาคิดนึกอยู่ในจิตในใจของเรามาแช่อยู่ในนี้ เป็นเครื่องหมักเครื่องดองอยู่นี้ จนเป็นเหตุให้จิตใจนี้อ่อนสมรรถภาพ หรืออ่อนปัญญา เลยไม่มีทางจะพินิจพิจารณาใคร่ครวญรู้เรื่องของตัวเราเอง ตกลงก็เลยไปตามเรื่อง แล้วแต่อารมณ์

จะพัดพาไปทางไหน ก็ไปอยู่อย่างนั้นตลอดเวลา โดยไม่ได้คิดได้นึก หนักเข้าบางทีก็อาจจะไปสร้างบาปสร้างกรรมมา วันหนึ่งไม่รู้กี่ครั้งกี่หน ก็อาจเป็นได้ แล้วจิตใจมันก็เลยกลายเป็นนิสัย

ฉะนั้นบรรดาผู้เป็นนักปฏิบัติธรรมควรน้อมเข้ามาพินิจพิจารณาในเรื่องของเจ้าของ ให้อยู่ให้ใกล้ชิดเรา ต้องพยายามทวนกระแสอยู่ทุกระยะ ในการจะฝึกหัดดัดแปลงจิตใจของเราให้เป็นไปเพื่อความดี ให้เป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์ เป็นไปเพื่อให้มีปัญญาเฉลียวฉลาดให้รู้เท่าทันในเรื่องของเจ้าของถ้าหากน้อมเข้ามา ถ้าหากพูดเข้ามาในด้านนักปฏิบัติธรรมแล้ว ยิ่งเป็นของสำคัญ ยกตัวอย่าง อย่างบรรดาพวกเราที่พยายามฝึกหัดดัดแปลงจิตใจให้เป็นสมาธิพูดง่าย ๆ ก็ให้เกิดปัญญา อันนี้เป็นเรื่องสำคัญที่สุด ขั้นแรกเราต้องอาศัยการระลึกรู้ คือตั้งสติกำหนดพินิจพิจารณา ในด้านจิตใจของเราเองก็ค่อยยังชั่วหน่อยในระยะนี้ ถ้าหากเรามาพินิจพิจารณาใคร่ครวญอยากให้จิตสงบว่านั้น ทำอย่างไรจิตใจถึงจะสงบเป็นสมาธิ อันนี้เราก็พยายามพินิจพิจารณาใคร่ครวญอยู่ในอาการที่เราจะกำหนด จะกำหนดรูปใดวิธีใดก็แล้วแต่ เป็นการตั้งสติกำหนดให้รู้เรื่องของจิตที่มันคิดมันนึก ความระลึกรู้ของจิตความระลึกรู้ตามอาการของจิตนั้น มันก็เกิดจากจิตนั้นแหละ แต่ว่าท่านเรียกว่าสติความระลึกรู้ เมื่อความระลึกรู้อันนี้มีขึ้นมาบ้างแล้ว จนกว่าจะทำให้จิตใจอยู่ในความสงบได้ ถ้าหากอยู่ในความสงบเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้บ้างแล้วต่อไปค่อยระลึกรู้เรื่อยไป จนจิตใจรู้ตัวรู้สึกสำนึกในตัวของเราเอง จนอยู่ในความสงบเป็นสมาธิได้ เมื่อจิตอยู่ในขั้นสมาธิบ้างแล้วมีความยั้งคิด มีความอยู่มีความนิ่งอยู่ได้ยังไม่มากได้สักหน่อยหนึ่งก็ยังดี

จักเป็นเหตุให้ใคร่ครวญพินิจพิจารณาในเรื่องความสงบของจิตนั้นอีกทีหนึ่งเป็นเรื่องของปัญญา ปัญญาเลยจะค่อยเกิดมาจากความสงบอันนั้นเรื่อยไป แต่ในระยะที่จะทำจิตให้สงบนี้ ก็จะยากหน่อยอยู่นะบางคนมันจะต้องมีอุปสรรคขัดข้องในหลายอันหลายอย่าง เกี่ยวกับความเจ็บความปวดได้แก่ทุกขเวทนาซึ่งเกิดมาจากการนั่งนานบ้าง หรือเดินก็ตามในอิริยาบถทั้งสี่ ถ้าหากเราทำอยู่ในอิริยาบถเดียว มันก็จะต้องเกิดทุกขเวทนาขึ้นมาไม่น้อยก็มาก

เมื่อสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาแล้ว ความขี้เกียจขี้คร้านมักง่าย ความฟุ้งซ่านรำคาญ ซึ่งท่านจัดว่าเป็นนิวรณ์ มันก็เกิดแทรกแซงขึ้นมาเรื่อยไปถ้าหากขาดสติ ขาดสติเราไม่ได้ใคร่ครวญพินิจพิจารณาให้รู้เรื่องแล้วก็เป็นไปได้ยาก แต่สติต้องมีขันติความอดทนไปพร้อม ๆ กัน

ขั้นแรกที่สุดก็ต้องอาศัยความอดทนนี้แหละก่อน อดไปทีละเล็กละน้อยจนกว่าจะรู้เรื่องของเหล่านี้คือ ทุกขเวทนาต่าง ๆ นานา ที่มันเกิดขึ้นจากร่างกายของเรา ถ้าหากผู้จะบำเพ็ญในขั้นนี้ จนมีความอดทนต่อสิ่งเหล่านี้ให้หมดไป หมายความว่าจิตใจมันไม่ยึดหดเข้ามาอยู่ในความสงบได้แล้วขั้นนี้ก็ดีอยู่บ้าง แต่แล้วมันก็มีอยู่อีกหนึ่งที่จะเป็นอุปสรรคมากั้นกางไว้อีก พอผ่านทุกขเวทนาไปได้บ้างสบายบ้างเล็กน้อยหนักเข้ามันก็จะเอาความง่วงความเหงาเข้ามาใส่อีกนั้นแหละตอนนี้บางคนก็เลยว่าอยู่สบาย บางทีก็ไม่รู้สึกว่าตัวเองง่วงตัวเองเหงา ก็ปล่อยไปเรื่อย ๆ เวลานั่งสมาธิตอนเย็น ๆ ก็มักจะเป็นไปทำนองนั้นถ้าถึงตอนเช้าลุกขึ้นมาแล้ว ไปนั่งเลยหนักเข้าความง่วงความเหงาอันนี้ก็มาเทียบมาสิงเข้าแล้ว ก็เลยปล่อยให้มันง่วงเหงาเรื่อยไปอยู่อย่างนั้น

หนักเข้าก็เลยติดแน่นเท่านั้นแหละ มันแช่หลายครั้งหลายหนมันก็เป็นเครื่องหมักเครื่องดอง ในเรื่องเหล่านี้ถ้าหากเราไม่แก้ไขทันที ถ้าหากทั้ง ๆ ที่เรารู้จักว่ามันง่วงมันเหงาก็นั่งอยู่อย่างนั้นแหละ ว่าสบายไปบ้างหน่อยหนึ่งก็เอา ว่าเคยได้ทำอย่างไรก็ทำไปไม่ดัดแปลงแก้ไข หนักเข้าความง่วงอันนี้ก็จะกลายเป็นความง่วงทุกระยะนะตอนนี้ ถ้าหากมีการฟังเทศน์ฟังธรรมขึ้นมาก็ง่วง มีการนั่งสมาธิกันยามใดก็ง่วง มีการฟังสวดมนต์สวดพรก็ง่วง นอกจากการพูดการจาถึงไม่ง่วง ความง่วงเหงาอันนี้มันแทรกสิงเข้าไปทุกระยะ ก็เพราะเหตุไรมันถึงเกิดขึ้นมาทุกระยะอย่างนี้ คือเราพยายามสะสมไว้ทุกครั้งทุกหนคราวนั่งสมาธิอย่างที่กล่าวมาแล้ว คือเราไม่ค่อยแก้ไข เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วก็ปล่อยไป ๆ อยู่อย่างนั้น ให้มันเป็นไปตามเรื่องของเขา หนักเข้าแล้วเราไม่ได้รู้สึกว่ามันเป็นของหมักของดองของแช่จิตใจเรา ไม่ใช่แช่อยู่แต่ในระยะที่เรานั่งอยู่เท่านั้นนะ ทั้ง ๆ ที่เรานั่งอยู่นั้น เราปล่อยให้มันง่วงอยู่อย่างนั้นเราก็นอนลงไปเลย มันก็แช่เลยไปถึงตอนเช้า แช่เลยไปตั้งหลายวัน ไม่รู้เท่าใดวัน หากวันหลังมันก็เป็นไปเรื่อย ๆ

นี้แหละเป็นอาสวะอีกชั้นหนึ่ง นี้พูดตัวอย่างให้ฟัง อันเรื่องอารมณ์ต่าง ๆ ก็ทำนองเดียวกัน อย่างอารมณ์โกรธก็เหมือนกัน อารมณ์ความอยากได้อยากดี ก็คือความตระหนี่เหนียวแน่นอะไรทุกอย่าง ในบรรดาธรรมฝ่ายต่ำ ถ้าหากทำให้เกิดให้มีหรือมีอยู่ก่อนแล้ว เราไม่แก้ไขก็เรียกว่าเป็นเครื่องหมักเครื่องดองแช่อยู่ในจิตใจของเราเรื่อยไป

ฉะนั้นบรรดาพวกเราที่เป็นนักปฏิบัติธรรม ต้องพยายามฝืนกระแสหรือทวนกระแสทุกระยะ พอเห็นปั๊บเราพยายามแก้ไขเลย ถ้าหากเรา

เห็นนอกจากเราไม่เห็นหรือไม่รู้เรื่อง เราถึงค่อยทำอยู่ไปตามเรื่องของเรา เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่มันเกิดขึ้น เป็นอารมณ์ของใจในด้านฝ่ายต่ำ ก็ล้วนแต่ว่าแช่มาอยู่ในนั้นแต่ในระยะที่มันแสดงอาการเราก็ไม่อยากแก้ไข แต่สิ่งที่ลึกลับละเอียดกว่านั้นมันจะมีน้อยมากเท่าไรเราก็ยังไม่รู้จัก พอเห็นปั๊บเราต้องแก้ไปเรื่อย ๆ ไป นี้เฉพาะนักปฏิบัติธรรมเราต้องพยายามแก้จิตใจเรื่อยไปอย่างนั้น ไม่ใช่ว่าจะปล่อยให้มันแช่จิตใจเรื่อยไป ถ้าอย่างนั้นก็หนักเข้า ๆ เรื่อยไปเท่านั้นแหละ ถ้าหากสิ่งเหล่านี้มันเป็นอุปสรรคกั้นจิตใจของเราอยู่อย่างนี้ เราไม่แก้ไขก็ยิ่งไปใหญ่ ถ้าหากเราแก้สิ่งเหล่านี้ได้แล้วนั้น เอ้อ ! ความสว่างไสวมันจะเกิดขึ้นให้เห็นชัด จะทำให้จิตใจเป็นสมาธิได้ง่าย เมื่อจิตใจเราเป็นสมาธิแล้วเราจะได้มีปัญญาพินิจพิจารณารู้รอบในเรื่องจิตใจของเรา เมื่อรู้เรื่องของใจแล้ว เราก็จะได้รู้เรื่องของธาตุของขันธ์ คือร่างกายก้อนนี้ว่าเป็นมาอย่างไร ปัญญาถึงค่อยจะสอดส่องพินิจพิจารณารู้เท่าตาม รู้ไปตามสภาวะธรรมทั้งหลายว่ามีความเป็นจริงเพียงไหน แค่ไหน

แต่บรรดานักปฏิบัติธรรมโดยมาก มักจะมาติดอุปสรรคเหล่านี้แหละเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ว่าการทำ ทำอยู่ไม่หยุดแต่แล้วก็จะมาขัดข้องหรือพบอุปสรรคเหล่านี้ ก็เลยปล่อยไปตามเรื่อง สิ่งเหล่าหากเป็นธรรมดาของร่างกายนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งของธาตุของสังขาร เราเมื่อยเราล้าจะได้พักผ่อนไปตามเรื่องนั้นอีกอย่างหนึ่ง ไอ้อย่างหนึ่งอย่างความง่วงนี้ถึงจะไม่ใช่ถึงเวลาจะอยากนอนก็ตาม ว่าแต่เราจะทำในทางดีมันหากง่วงขึ้นมาก่อนเลย นั้นแสดงว่ามันเป็นถีนมิทธะ ที่จะมาพยายามขัดขวางจิตใจของเราไม่ให้บรรลุธรรมได้ ถ้าอยู่ด้วยกัน

ธรรมดานี้คุยกันทั้งวันทั้งคืนก็ยังได้ ถ้าว่าจะไปทำความดีฟังเทศน์ฟังธรรมนั่งสมาธิ หรือว่าไปฟังพระสวดมนต์สวดพรอย่างนั้น ง่วงเลยน้อย ๆ หนึ่งก็ง่วง ถึงจะนอนตลอดถึงรุ่งเช้าก็ง่วงเหมือนเดิม นั้นแสดงว่าเป็นเรื่องของกิเลสโดยตรง คือมันเคยแช่อยู่ในจิตในใจของเรามาแล้วอย่างที่กล่าวมาแล้ว จะนั้นถ้าหากว่าเห็นสิ่งเหล่านี้มันเกิดขึ้นอย่างว่าต้องพยายามแก้ไขให้ได้ ว่าแต่เราพยายามแก้ ไม่คราวใดก็ต้องคราวหนึ่ง โดยมากคนเราว่าแต่เราแก้อยู่ไม่หยุดนะ แต่ว่าผู้ใดก็ว่าผู้ใดไม่ชอบแหละสิ่งเหล่านี้แต่แล้วมักจะปล่อยมากยิ่งกว่าแก้ แก้ก็แก้เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ไม่ได้ก็ปล่อยไปตามเรื่อง ไม่ทำจริงทำจัง ถ้าหากเราทำจริงแล้วมีส่วนได้อยู่เหมือนกันไม่น้อยก็มาก ไอ้เรื่องความง่วงเหมือนกัน ความโกรธ ความแค้นเหมือนกัน ทั้งหมดนั้นแหละในด้านฝ่ายต่ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่มาทำลายจิตใจให้หมดสมรรถภาพ หมดกำลังหมดความเข้มแข็ง หมายความว่าอ่อนไปตามเรื่องของเขาไปเลยจิตใจเลยไม่มีกำลัง ไม่มีหนทางที่จะมาพินิจพิจารณาใคร่ครวญให้เห็นธรรมะธัมโมในส่วนละเอียดได้ ตกลงก็เลยกลายเป็นไปเรื่อย ๆ

อันนี้แหละในบรรดานักปฏิบัติธรรม ในด้านฝึกหัดจิตใจ ต้องให้พิจารณาให้ดีนะเรื่องเหล่านี้ อย่าจะนึกว่าได้นั่งมาก ภาวนามากได้อยู่นานแต่แล้วสิ่งต่าง ๆ ที่มันเกิดขึ้นปรากฏกับจิตใจให้พยายามแก้ไข ถ้าไม่อย่างนั้นมันก็เลยจะติดแน่นเข้าไปเป็นเครื่องหมักเครื่องดองอย่างที่กล่าวแล้ว แต่ทุกคนก็คงมีไม่น้อยก็มากแหละวันนี้ ถ้าไม่มีสิ่งขัดขวางจิตใจเราก็เดินไปสู่ความสงบได้ง่าย มันก็ต้องมีสิ่งใดหรือไม่สิ่งหนึ่งแหละมันขัดขวางอยู่ ถ้าหากจิตใจเราสงบแล้ว มันต้องมีพิเศษ

หลายอย่างนะ คล้าย ๆ กับว่าเวลามันมืดเมื่อเปิดไฟนีออนมันสว่างผิดกันไกล ถึงขนาดนั้นนะ ดูอะไรก็เห็นชัด ดูร่างกายคนเราก็เห็นชัด ดูคำพูดของตัวเองก็เห็นชัด ว่าอันไหนมันผิดอันไหนมันถูก เราจะไปดูจิตใจคือความคิดความนึกของเราก็เห็นชัด จิตใจมันถึงจะตื่นตัว ว่าตัวเราได้เป็นผู้ได้ประพฤติปฏิบัติมากมายก่ายกองจักเท่าใดเท่าไหร่มาแล้ว ถึงค่อยจะยั้งคิด ถึงค่อยจะมีสติ มีสมาธิมีปัญญาใคร่ครวญพิจารณา รู้เรื่องของเจ้าของเราถึงจะค่อยเดินหนทางถูก ถ้าไม่อย่างนั้นก็ตำหน้าตำหลังไปอย่างว่านั้นแหละ ในด้านอารมณ์ในด้านจิตใจ ถ้าพูดถึงว่าผู้ที่ไม่เคยประพฤติปฏิบัติมาก่อนแล้ว จิตใจของเรานี้จะคิดไปร้อยแปดพันประการ

ถ้าหากจะทำไปตามลักษณะของจิตใจที่มันคิดมันนึกแล้วก็โอ้ย ! อยู่ยากในโลกอันนี้ วุ่นวี่วุ่นวายหากไม่เกรงต่อกฎหมายบ้านเมือง ไม่รู้จะทำไปอย่างไรและใครต่อใคร นี้ก็เนื่องจากกฎหมายบ้านเมืองบังคับไว้นะ ทำให้เกรงให้กลัว กลัวเขาจับไปฆ่าต่าง ๆ นานา ให้สังเกตในความรู้สึกคิดนึก ในเรื่องจิตใจของเราก็รู้จักหรอก ใครก็ตามมันก็หมุนไปตามเรื่องของใครของมัน เป็นไปตามจริตนิสัย เป็นไปตามที่เครื่องหมักเครื่องดองซึ่งเราดองแช่ไว้ในจิตในใจ มันก็ต้องหมุนไปตามเรื่อง ถ้าหากว่ามีเสียงดังเหมือนฆ้องเหมือนกลอง คงดังก้องแผ่นดิน พูดถึงเรื่องจิตวิญญาณเรื่องจิตที่มันส่งหน้าส่งหลังอยู่นั้น มันอยากไปอยากมาอยู่นั่น ถ้าหากว่าไม่มีศีลธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มาประกาศไว้ในโลกแล้วยิ่งไปกันใหญ่

ฉะนั้นการฝึกหัดจิตใจ สำหรับบรรดานักประพฤติปฏิบัติ ควร

พินิจพิจารณา ใคร่ครวญแก้ไขไปทีละเล็กละน้อยไป มันก็ค่อยเป็นไปเองหรอก ไม่ใช่ว่าเราจะไปเอาทีเดียวให้มัน ต้องค่อยไปทีละเล็กละน้อยตามอาการที่มันส่งขึ้นมา เราปรากฏอยู่หรอก เรารู้ชัดดีอยู่มันคิดขึ้นมารูปไหนวิธีใด เมื่อเวลากระทบอารมณ์ดีเป็นอย่างไร อารมณ์ไม่ดีเป็นรูปใด เราควรแก้ไขอย่างไรก็ค่อยจะรู้จักเรื่องราวไปเอง ว่าแต่เราต้องการจะแก้ตัวเองจะแก้จิตใจของเรา ใจนี้ก็อยากแก้ยากอยู่นะเรื่องของจิตใจ ถ้าหากหันลงไปทางต่ำนี้ไปได้ง๊ายง่าย ถ้าจะทำขึ้นสูงนี้ต้องดันหนักพอสมควร อันเรื่องจิตใจของเรานี้มันอยากหันเหไปทางต่ำเรื่อยไป จะให้ขึ้นทางสูงนี้ไปยากอย่างว่า เพราะมันเคยต่ำมาแล้วเคยมาไม่รู้กี่ภพกี่ชาติ เท่าใดกับเท่าใดกัลป์มาแล้ว มันก็อยากหันไปทางต่ำเรื่อยไป ถ้าหากไม่มีศีลธรรมเป็นเครื่องกั้นแล้วก็ตกจากมนุษย์ไปเลยแหละ เรื่องคนเราพูดถึงในกระแสของจิตที่มันคิดมันนึกในระยะที่เราได้สังเกตสังกาดู สำหรับผู้ที่ไม่เคยประพฤติปฏิบัติศีลธรรมมาก่อนโดยไม่มีหิริโอตตัปปะ ไม่มีความละอายความเกรงกลัวอะไรแล้ว ถ้าพูดถึงจิตมันไปได้หมด ยังดีที่มีกฎหมายบ้านเมืองมีศีลธรรมบ้าง มีความเกรงความกลัวบ้าง อย่างว่าเราสังเกตดูรู้จักหรอกเรื่องของจิต

อันเรื่องเหล่านี้แหละเป็นเรื่องเราควรแก้ไข ไปทีละเล็กละน้อยไป มันก็จะค่อยเป็นไปได้ ถ้าไม่อย่างนั้นถ้าตกจากมนุษย์แล้วยากนะ คนเรากว่าจะได้เกิดเป็นมนุษย์แต่ละชาติแต่ละหนนี้ไม่ใช่ของง่ายเท่าไหร่ ต้องสะสมสร้างบารมีเอาเสียจนพอ พอได้เกิดเป็นคนถึงค่อยเป็นคน เป็นคนชั้นต่ำ ชั้นกลาง ชั้นสูง เป็นคนดีไม่ดีมันมีหลายชั้น แล้วแต่วาสนาบารมีของใครของมัน ถ้าเราได้เป็นคนนี้แล้ว เอ้อ ! อันนี้

ควรทำให้ดีหลายรุดขึ้นไปข้างหน้าอย่าให้ถอยหลัง ถึงจะเป็นไปเพื่อความเจริญ นิ

นี้แหละได้แนะนำย่อ ๆ ไว้พอไม่ให้ขาดวันพระวันศีล เพื่ออยากให้พวกเรานำไปคิดไปนึก ไปพินิจพิจารณาใคร่ครวญดูบ้างในเรื่องของจิตใจของใครของมัน ว่าเราเป็นนักประพฤติปฏิบัติจิตใจ เป็นนักประพฤติปฏิบัติศีลธรรม ธรรมก็เป็นเรื่องของใจนี้แหละ ใจมันจะเป็นศีลธรรมมันก็ไปจากใจนี้แหละ เรารักษาศีลก็รักษาใจนี้แหละ ผู้จะเป็นศีลก็ใจเรานี้แหละมันจะเป็นศีล ผู้ที่เป็นธรรมก็เป็นใจเรานี้แหละเป็นธรรม ถ้าหากเอาตัวนี้ได้แล้วถึงค่อยจะเป็นศีลเป็นธรรมไปด้วยถึงค่อยจะอ่านดูเงาของเจ้าของได้ อ่านเรื่องความไปความมาเรื่องของเราถูก เราถึงจะค่อยแก้ไขไปถูกต้องตามหนทางของพระพุทธเจ้า พระอริยะเจ้าได้ ถ้าหากเราไม่แก้ไขก็ปล่อยไปตามเรื่องของยถากรรมเรื่อยไป จิตใจของเรามันก็ไปเรื่อยไปอยู่อย่างนั้น ไม่รู้จักผิดจักถูก ไปตามเรื่องของเขาตลอดเวลานี้แหละแนะนำย่อ ๆ เอาหละ

****

หากสติมีแล้ว ความบริสุทธิ์ผุดผ่องและบริวาร ก็จะเกิดขึ้นจากความสงบอันนี้มันมีหลายอย่างนานัปการ ในด้านฝ่ายดี เดินไปสู่ความบริสุทธิ์ได้ง่าย

ทำวัตรเช้า

เมื่อเข้าประชุมพร้อมกันแล้ว เวลาผู้เป็นหัวหน้าทำสักการะ พึงพร้อมกันยืนขึ้นหรือนั่งคุกเข่าประณมมือ ครั้นเสร็จแล้วพึงนั่งคุกเข่า ผู้เป็นหัวหน้าพึงกล่าวคำอภิวาท นำให้หมู่ว่าตามเป็นตอน ๆ ไปดังนี้.-

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา, พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิฯ.

(พึงกราบลงหนหนึ่ง)

สะวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, ธัมมัง นะมัสสามิฯ.

(พึงกราบลงหนหนึ่ง)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิฯ.

(พึงกราบลงหนหนึ่ง)

(หัวหน้านำ)

หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เสฯ.

(สวดพร้อมกัน)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะฯ.

(ว่า ๓ หน)

(หัวหน้านำ)

หันทะ มะยัง พุทธาภิถุติง กะโรมะ เสฯ

(สวดพร้อมกัน)

โย โส ตะถาคะโต อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจะระณะ สัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะธัมมะสาระถิ สัตถาเทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวา, โย อิมัง โลกัง สะเทวะกังสะมาระกัง สะพรัหมะกัง, สัสสะมะณะพราหมะณิง ปะชัง สะเทวะมนุสสัง สะยัง อะภิญญาสัจฉิกัตวา ปะเวเทสิ, โย ธัมมัง เทเสสิอาทิกัลยาณัง มัชเฌกัลยาณัง ปะริโยสานะ กัลยาณัง, สาตถังสะพยัญชะนัง เกวะละปะริปุณณัง ปะริสุทธัง พรัหมะจะริยัง ปะกาเสสิ, ตะมะหัง ภะคะวันตัง อะภิปูชะยามิ ตะมะหัง ภะคะวันตังสิระสา นะมามิฯ

(กราบหนหนึ่ง)

หมายเหตุ " ٤ " ไม่ใช่ตัวการันต์ แต่เป็นตัวแสดงให้รู้ว่าออกสระ "อะ" ครึ่งเสียง ไม่ออกเต็มเสียง

(หัวหน้านำ)

หันทะ มะยัง ธัมมาภิถุติง กะโรมะ เส.ฯ

(สวดพร้อมกัน)

โย โส สะวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก, โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ, ตะมะหัง ธัมมัง อะภิปูชะยามิ ตะมะหัง ธัมมัง สิระสา นะมามิฯ

(พึงกราบลงหนหนึ่ง)

(หัวหน้านำ)

หันทะ มะยัง สังฆาภิถุติง กะโรมะ เสฯ.

(สวดพร้อมกัน)

โย โส สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะ-กะสังโฆ, สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลี-กะระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสะ, ตะมะหัง สังฆัง อะภิปูชะยามิ ตะมะหัง สังฆัง สิระสา นะมามิ.

(พึงกราบลงหนหนึ่งแล้วนั่งพับเพียบ)

(หัวหน้านำ)

หันทะ มะยัง ระตะนัตตะยัปปะณามะคาถาโย เจวะ สังเวคะปะริกิตตะนะปาฐัญจะ ภะณามะ เส ฯ

(สวดพร้อมกัน)

พุทโธ สุสุทโท กะรุณามะหัณณะโว, โยจจันตะสุทธัพพะระญาณะโลจะโน, โลกัสสะ ปาปูปะกิเลสะฆาตะโก, วันทามิ พุทธัง อะหะมาทะเรนะ ตัง. ธัมโม ปะทีโป วิยะ ตัสสะ สัตถุโน, โย มัคคะปากามะตะเภทะภินนะโก, โลกุตตะโร โย จะ ตะทัตถะทีปะโน, วันทามิ ธัมมัง อะหะมาทะเรนะ ตัง. สังโฆ สุเขตตา ภ๎ยะติเขตตะสัญญิโต, โย ทิฏฐะสันโต สุคะตานุโพธะโก, โลลัปปะหีโน อะริโย สุเมธะโส, วันทามิ สังฆัง อะหะมาทะเรนะ ตัง, อิจเจวะเมกันตะภิขปชะเนยยะกัง, วัตถุตตะยัง วันทะยะตาภิสังขะตัง, ปุญญัง มะยา ยัง มะมะ สัพพุปัททะวา, มา โหนตุ เว ตัสสะ ปะภาวะสิทธิยา. ฯ

อิธะ ตะถาคะโต โลเก อุปปันโน อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, ธัมโม จะ เทสิโต นิยยานิโก อุปะสะมิโก ปะรินิพพานิโก สัมโพธะคามี สุคะตัปปะเวทิโต, มะยันตัง ธัมมัง สุต๎วา เอวัง ชานามะ, ชาติปิ ทุกขา ชะราปิ ทุกขา มะระณัมปิ ทุกขัง, โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา, อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง, สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา, เสยยะถีทัง, รูปู-

ปาทานักขันโธ, เวทะนูปาทานักขันโธ, สัญญูปาทานักขันโธ, สังขารูปาทานักขันโธ, วิญญาณูปาทานักขันโธ, เยสัง ปะริญญายะ, ธะระมาโน โส ภะคะวา, เอวัง พะหุลัง สาวะเก วิเนติ, เอวัง ภาคา จะ ปะนัสสะ ภะคะวะโต สาวะเกสุ อะนุสาสะนี, พะหุลา ปะวัตตะติ, รูปัง อะนิจจัง, เวทะนา อะนิจจา, สัญญา อะนิจจา, สังขารา อะนิจจา, วิญญาณัง อะนิจจัง, รูปัง อะนัตตา, เวทะนา อะนัตตา, สัญญา อะนัตตา, สังขารา อะนัตตา, วิญญาณัง อะนัตตา, สัพเพ สังขารา อะนิจจา, สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ. ๑. เต มะยัง,โอติณณามะหะ ชาติยา ชะรามะระเณนะ, โสเกหิ ปะริเทเวหิ ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ, ทุกโขติณณา ทุกขะปะเรตา, อัปเปวะนามิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยา ปัญญาเยถาติ.

จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง อุททิสสะ อะระหันตัง สัมมาสัมพุทธัง, สัทธา อะคารัสฺมา อะนะคาริยัง ปัพพะชิตา, ตัสฺมิง ภะคะวะติ พรัหมะจะริยัง จะรามะ, ภิกขูนัง สิกขาสาชีวะสะมาปันนา, ๒ ตัง โน พรัหมะจะริยัง, อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุ.

คฤหัสถ์สวดมาตั้งแต่ต้นจนถึง ปัญญาเยถาติ แล้วสวดต่อดังนี้ จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะตา, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ตัสสะ ภะคะวะโต สาสะนัง,ยะถาสะติ ยะถาพะลัง มะนะสิกะโรมะ, อะนุปะฏิปัชชามะ, สา สา โน ปะฏิปัตติ, อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุฯ

๑. คำว่า เต มะยัง สตรีพึงสวดว่า ตา มะยัง
๒. สามเณรพึงเว้นคำว่า “ภิกขูนัง สิกขาสาชีวะสะมาปันนา”

****

ทำวัตรค่ำ

กิจเบื้องต้นเช่นทำสักการะ กล่าวคำอภิวาทเป็นต้นเหมือนทำวัตรเช้า

(หัวหน้านำ)

หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัญเจวะ พุทธานุสสะตินะยัญจะ กะโรมะ เสฯ

(สวดพร้อมกัน)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(ว่า ๓ หน)

* พุทธานุสสะติ *

ตัง โข ปะนะ ภะคะวันตัง เอวัง กัล๎ยาโณ กิตติสัทโท อัพภุคคะโต, อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ.

(หยุดระลึกถึงพระพุทธคุณตามสมควร)

* พุทธาภิคีติ *

((นำ) หันทะ มะยัง พุทธาภิคีติง กะโรมะ เส ฯ)

พุทธะวาระหันตะวะระตาทิคุณาภิยุตโต,

สุทธาภิญาณะกะรุณาหิ สะมาคะตัตโต,

โพเธสิ โย สุชะนะตัง กะมะลังวะ สูโร,

วันทามะหัง ตะมะระณัง สิระสา ชิเนนทัง. พุทโธ โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง, ปะฐะมานุสสะ ติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง. พุทธัสสาหัส๎มิ ทาโส๑ วะ พุทโธ เม สามิกิสสะโร, พุทโธ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม. พุทธัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง, วันทันโตหัง๒ จะริสสามิ พุทธัสเสวะ สุโพธิตัง. นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง พุทโธ เม สะระณัง วะรัง, เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุ สาสะเน, พุทธัง

เม วันทะมาเนนะ๓ ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ, สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

(จบคาถานี้แล้วกราบหมอบลงว่า)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,
พุทเธ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,
พุทโธ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะ ยันตัง,
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ พุทเธ.

(พึงนั่งคุกเข่าขึ้น)

๑. สตรีสวดว่า พุทธัสสาหัสมิ ทาสี วะ.
๒. สตรีสวดว่า วันทันตีหัง.
๓. สตรีสวดว่า พุทธัง เม วันทะมานายะ.

❦ ธัมมานุสสะติ ❦

((นำ) หันทะ มะยัง ธัมมานุสสะตินะยัง กะโรมะ เสฯ)
สะวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก, โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ.

(หยุดระลึกถึงพระธรรมคุณตามสมควร)

ธัมมาภิคีติ

((นำ) หันทะ มะยัง ธัมมาภิคีติง กะโรมะ เส.)

สะวากขาตะตาทิคุณะโยคะวะเสนะ เสยโย,
โย มัคคะปากะปะริยัตติวิโมกขะเภโท,
ธัมโม กุโลกะปะตะนา ตะทะธาริธารี,
วันทามะหัง ตะมะหะรัง วะระธัมมะเมตัง,

ธัมโม โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง,
ทุติยานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,
ธัมมัสสาหัส๎มิ ทาโส ๑ วะ ธัมโม เม สามิกิสสะโร,
ธัมโม ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,
ธัมมัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,
วันทันโตหัง๒ จะริสสามิ ธัมมัสเสวะ สุธัมมะตัง.
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง ธัมโม เม สะระณัง วะรัง,
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุ สาสะเน,
ธัมมัง เม วันทะมาเนนะ๓ ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,
สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

๑. สตรีสวดว่า ธัมมัสสาหัส๎มิ ทาสี วะ.
๒. สตรีสวดว่า วันทันตีหัง
๓. สตรีสวดว่า ธัมมัง เม วันทะมานายะ

(จบคาถานี้แล้วกราบหมอบลงว่า)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,
ธัมเม กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,
ธัมโม ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะ ยันตัง,
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ ธัมเม.

(พึงนั่งคุกเข่าขึ้น)

❀ สังฆานุสสะติ ❀

((นำ) หันทะ มะยัง สังฆานุสสะตินะยัง กะโรมะ เสฯ)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ.

(หยุดระลึกถึงพระสังฆคุณตามสมควร)

* สังฆาภิคีติ *

((นำ) หันทะ มะยัง สังฆาภิคีติง กะโรมะ เส.)

สัทธัมมะโช สุปะฏิปัตติคุณาทิยุตโต, โยฏฐัพพิโธ อะริยะปุคคะ-ละสังฆะเสฏโฐ, สีลาทิธัมมะปะวะราสะยะกายะจิตโต, วันทามะหัง ตะมะริยานะ คะณัง สุสุทธัง.

สังโฆ โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง,
ตะติยานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,
สังฆัสสาหัส๎มิ ทาโส ๑ วะ สังโฆ เม สามิกิสสะโร,
สังโฆ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,
สังฆัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,
วันทันโตหัง ๒ จะริสสามิ สังฆัสโสปะฏิปันนะตัง.
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง สังโฆ เม สะระณัง วะรัง,
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุ สาสะเน.
สังฆัง เม วันทะมาเนนะ ๓ ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,
สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

(จบคาถานี้แล้วกราบหมอบลงว่า)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,
สังเฆ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,
สังโฆ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะ ยันตัง,
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ สังเฆ.

(จบแล้วพึงนั่งพับเพียบ)

๑. สตรีสวดว่า สังฆัสสาหัสฺมิ ทาสี วะ.
๒. สตรีสวดว่า วันทันตีหัง.
๓. สตรีสวดว่า สังฆัง เม วันทะมานายะ.

****

เจริญพรหมวิหาร ๔

อะหัง สุขิโต โหมิ, นิททุกโข โหมิ, อะเวโร โหมิ, อัพฺยาปัชโฌ โหมิ, อะนีโฆ โหมิ, สุขี อัตตานัง ปะริหะรามิฯ

นี้เมตตาแล

เมตตาสัตว์ว่าดังนี้

สัพเพ สัตตา สุขิตา โหนตุ, สัพเพ สัตตา อะเวรา โหนตุ, สัพเพ สัตตา อัพฺยาปัชฌา โหนตุ, สัพเพ สัตตา อะนีฆา โหนตุ, สัพเพ สัตตา สุขี อัตตานัง ปริหะรันตุ

กรุณาสัตว์ว่าดังนี้

สัพเพ สัตตา สัพพะทุกขา ปะมุจจันตุ

มุทิตาสัตว์ว่าดังนี้

สัพเพ สัตตา ลัทธะสัมปัตติโต มา วิคัจฉันตุ ฯ

อุเบกขาสัตว์ว่าดังนี้

สัพเพ สัตตา กัมมัสสะกา กัมมะทายะทา กัมมะโยนิ กัมมะพันธุ กัมมะปะฏิสะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัล๎ยาณัง วา ปาปะกัง วา ตัสสะ ทายะทา ภะวิสสันติฯ

****

คำบูชาพระ

ยะมะหัง สัมมาสัมพุทธัง ภะคะวันตัง สะระณัง } **คะโต** / **คะตา**

ชายว่า / หญิงว่า } พระผู้มีพระภาค พระองค์เป็นผู้

ตรัสรู้ดีแล้วโดยชอบพระองค์ใด ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยได้จริง **อิมินา สักกาเรนะ ตัง ภะคะวันตัง อภิปูชะยามิ** ข้าพเจ้าบูชาพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้นด้วยเครื่องสักการะอันนี้ ฯ

(กราบลงหนหนึ่ง)

ยะมะหัง สะวากขาตัง ธัมมัง สะระณัง

คะโต } ชายว่า
คะตา } หญิงว่า

พระธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ดีแล้ว

เหล่าใด ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยได้จริง ๆ **อิมินา สักกาเรนะ ตัง ธัมมัง อภิปูชะยามิ** ข้าพเจ้าบูชาพระธรรมนั้น ด้วยเครื่องสักการะอันนี้ ฯ

(กราบลงหนหนึ่ง)

ยะมะหัง สุปฏิปันนัง สังฆัง สะระณัง } **คะโต** / **คะตา**

ชายว่า / หญิงว่า } พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าที่ท่าน ปฏิบัติดี

แล้ว หมู่ใด ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยได้จริง ๆ **อิมินา สักกาเรนะ ตัง สังฆัง อภิปูชะยามิ** ข้าพเจ้าบูชาพระสงฆ์หมู่นั้น ด้วยเครื่องสักการะอันนี้ ฯ

❋ วิธีไหว้พระอีกอย่างหนึ่ง ❋

ยะมะหัง สัมมาสัมพุทธัง ภะคะวันตัง สะระณัง

คะโต ชายว่า }
พระผู้มีพระภาค พระองค์เป็นผู้ตรัสรู้ดีแล้ว
คะตา หญิงว่า }

โดยชอบพระองค์ใด ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยได้จริง ๆ

ตัง ภะคะวันตัง อภิวาเทมิ ข้าพเจ้าไหว้พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น ฯ

(กราบลงหนหนึ่ง)

ยะมะหัง สะวากขาตัง ธัมมัง สะระณัง

คะโต ชายว่า }
พระธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ดีแล้ว
คะตา หญิงว่า }

เหล่าใด ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยได้จริง ๆ

ตัง ธัมมัง นะมัสสามิ ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมนั้น ฯ

(กราบลงหนหนึ่ง)

ยะมะหัง สุปฏิปันนัง สังฆัง สะระณัง { **คะโต** / **คะตา**

ชายว่า / หญิงว่า } พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่ท่าน

ปฏิบัติดีแล้วหมู่ใด ข้าพเจ้าถึงแล้ว ว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยได้จริง ฯ

ตัง สังฆัง นะมามิ ข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์หมู่นั้น ฯ

(กราบลงหนหนึ่ง)

****

คำประกาศทาน

เรายินดีในทาน การให้ของฯ ขอจงได้สำเร็จอาสวขัยสิ้นไปแห่งเครื่องดองสันดาน นิพพาน ปัจจะโย โหตุ ฯ

คำอาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ
ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ
ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

คำอาราธนาองค์อุโบสถศีล

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ

คำอาราธนาเทศน์

พรัหมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ, กัตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ, สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชาติกา, เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง ฯ

คำอาราธนาปริตร์

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา, สัพพะ ทุกขะวินาสายะ ปะริตตัง พ๎รูถะ มังคะลัง ฯ

วิปัตติปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะ ภะยะ วินาสายะ ปะริตตัง พฺรูพะ มังคะลัง ฯ

วิปัตติปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะ โรคะ วินาสายะ ปะริตตัง พฺรูถะ มังคะลัง ฯ

❀ คำลาพระ ❀

หันทะทานิ มะยัง ภันเต อาปัจฉามะ พะหุกิจจา มะยัง พะหุกะระณียา ฯ พระสงฆ์ผู้รับกล่าวคำว่า ยัสสะทานิ ตุมเห กาลัง มัญญะถะ ผู้ลารับพร้อมกันว่า สาธุ ภันเต แล้วกราบ ๓ ครั้ง

❀ คำอาราธนาธรรมพิเศษ (ในวันพระ) ❀

จาตุททะสี ปัณณะระสี ยา จะ ปักขัสสะ อัฏฐะมี, กาลา พุทเธนะ ปัญญัตตา สัทธัมมัสสะวะนัสสิเม, อัฏฐะมี โข อะยันทานิ สัมปัตตา

อะภิลักขิตา, เตนายัง ปะริสา ธัมมัง โสตุง อิธะ สะมาคะตา, สาธุ อัยโย ภิกขุสังโฆ กะโรตุ ธัมมะเทสะนัง, อะยัญจะ ปริสา สัพพา อัฏฐิกัตฺะวา สุณาตุ ตันติ ฯ

หมายเหตุ ถ้าวันพระ ๑๕ ค่ำ ว่าปัณณะระสี ถ้า ๑๔ ค่ำว่า จาตุททะสี แทนคำที่ขีดเส้นใต้

๑. นั่งสมาธิวิธี

ให้นั่งขัดสมาธิ เอาขาขวาทับขาซ้าย เอามือขวาวางทับมือซ้าย **อุชัง กายัง ปณิธายะ** ตั้งกายให้ตรงคือไม่ให้เอียงไปข้างซ้าย ข้างขวา ข้างหน้า ข้างหลัง และอย่าก้มนัก เช่นอย่างหอยนาหน้าต่ำ อย่าเงยนัก เช่นอย่างนกกระแต้ (นกกระต้อยตีวิด) นอนหงาย พึงดูพระพุทธรูปเป็นตัวอย่าง **อุชัง จิตตัง ปณิธายะ** ตั้งจิตต์ให้ตรง คืออย่าส่งใจไปทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และอย่าส่งใจไปข้างหน้า ข้างหลัง ข้างซ้าย ข้างขวา พึงกำหนดรวมเข้าไว้ในจิตต์

๒. วิธีสำรวมจิตต์ในสมาธิ

มะนะสา สังวะโร สาธุ สำรวมจิตต์ให้ดี คือให้นึกว่าพระพุทธเจ้าอยู่ที่ใจ พระธรรมอยู่ที่ใจ พระอริยสงฆ์สาวกอยู่ที่ใจนึกอยู่อย่างนี้จนใจตกลงเห็นว่าอยู่ที่ใจ จริง ๆ แล้วทอดธุระเครื่องกังวลได้ว่าไม่ต้องกังวลอะไรอื่นอีก จะกำหนดเฉพาะที่ใจแห่งเดียวเท่านั้นจึงตั้งสติกำหนดใจนั้นไว้นึกคำบริกรรมรวมใจเข้าฯ

๓. วิธีนึกคำบริกรรม

ให้ตรวจดูจิตต์เสียก่อน ว่าจิตต์ติดอยู่ในอารมณ์อะไรในอารมณ์อันนั้น เป็นอารมณ์ที่น่ารักหรือน่าชัง เมื่อติดใจในอารมณ์ที่น่ารักพึง

เข้าใจว่าจิตต์นี้ลำเอียง ไปด้วยความรักเมื่อติดในอารมณ์ที่น่าชัง พึงเข้าใจว่า จิตต์นี้ลำเอียงไปด้วยความชังไม่ตั้งเที่ยง พึงกำหนด

ส่วนทั้งสองนั้น ให้เป็นคู่กันเข้าไว้ที่ตรงหน้าซ้ายขวา แล้วตั้งสติกำหนดใจตั้งไว้ในระหว่างกลาง ทำความรู้เท่าส่วนทั้งสอง เปรียบอย่างถนนสามแยก ออกจากจิตต์ตรงหน้าอกระวังไม่ให้จิตต์แวะไปตามทางเส้นซ้าย เส้นขวา ให้เดินตรงตามทางเส้นซ้าย เส้นขวา ให้เดินตรงเส้นกลางแต่ระวังไม่ให้ไปข้างหน้าให้กำหนดเฉพาะจิตต์อยู่กะที่นั้นก่อนแล้วนึกคำบริกรรมที่เลือกไว้จำเพาะพอเหมาะ กับใจ คำใดคำหนึ่งเป็นต้นว่า **"พุทโธ ธัมโม สังโฆ ๆ ๆ"** ๓ จบ แล้วรวม ลงเอาคำเดียวว่า **"พุทโธ ๆ ๆ"** เป็นอารมณ์เพ่งจำเพาะจิตต์จนกว่าจิตต์นั้นจะวางความรักความชังได้ขาด ตั้งลงเป็นกลางจริง ๆ แล้วจึงกำหนดทวนกระแสประชุมลงในภวังค์ ตั้งสติตามกำหนดจิตต์ในภวังค์นั้น ให้เห็นแจ่มแจ้งไม่ให้เผลอ ฯ

๔. วิธีสังเกตจิตต์เข้าสู่ภวังค์

พึงสังเกตจิตต์ในเวลากำลังนึกคำบริกรรมอยู่นั้น ครั้นเมื่อจิตต์ตั้งลงเป็นกลาง วางความรักความชังทั้งสองนั้นได้แล้ว จิตต์ย่อมเข้าสู่ภวังค์จิตต์ (คือจิตต์เดิม) มีอาการต่าง ๆ กันบางคนรวมผับลง บางคนรวมปึบลง บางคนรวมวับแวบเข้าไปแล้วสว่างขึ้นลืมคำบริกรรมไป บางคนก็ไม่ลืม แต่รู้สึกว่าเบาในกายในใจ ที่เรียกว่า **กายลหุตา จิตตะลหุตา** กายก็เบา จิตต์ก็เบา **กายมุทุตา จิตตะมุทุตา** กายก็อ่อน จิตต์ก็อ่อน

กายปัสสัทธิ จิตตะปัสสัทธิ กายก็สงบ จิตต์ก็สงบ กายยุชุกตา จิตตุชุกตา กายก็ตรง จิตต์ก็ตรง กายกัมมัญญตา จิตตะกัมมัญญตา กายก็ควรแก่การทำสมาธิ จิตต์ก็ควรแก่การทำสมาธิ **กายปาคัญญตา จิตตะปาคัญญตา** กายก็คล่องแคล่ว จิตต์ก็คล่องแคล่ว หายเหน็ด หายเหนื่อย หายเมื่อย หายหิว หายปวดหลัง ปวดเอว รู้สึกว่าสบายในใจมาก พึงเข้าใจว่าจิตต์เข้าสู่ภวังค์แล้วให้หยุดคำบริกรรมเสีย และวางสัญญาภายนอกให้หมด ค่อย ๆ ตั้งสติตามกำหนดจิตต์ จนกว่าจิตต์นั้น จะหยุด และตั้งมั่นเป็นหนึ่งอยู่กับที่ เมื่อจิตต์ประชุมเป็นหนึ่ง ก็อย่าเผลอสติ ให้พึงกำหนดอยู่อย่างนั้นจนกว่าจะนั่งเหนื่อย นี้แล เรียกว่าภาวนาอย่างละเอียด ฯ

๕. วิธีออกจากสมาธิ

เมื่อจะออกจากที่นั่งสมาธิภาวนาในเวลาที่รู้สึกเหนื่อยแล้วนั้นให้พึงกำหนดจิตต์ไว้ให้ดี แล้วเพ่งเล็งพิจารณาเบื้องต้นเบื้องปลายให้รู้แจ้งเสียก่อนว่า เบื้องต้นได้ตั้งสติกำหนดจิตต์อย่างไร พิจารณาอย่างไร นึกคำบริกรรมอะไร น้ำใจจึงสงบ มาตั้งอยู่อย่างนี้ครั้นเมื่อใจสงบแล้ว ได้ตั้งสติอย่างไร กำหนดจิตต์อย่างไร ใจจึงจะไม่ถอนจากสมาธิ เมื่อพิจารณาเห็นแจ้งชัดแล้ว พึงทำในใจไว้ว่าออกจากที่นั่ง นี้แล้วนอนลง ก็กำหนดอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะนอนหลับ แม้ตื่นขึ้นมาก็จะกำหนดอย่างนี้ ตลอดวันและคืน ยืน เดิน นั่ง นอน เมื่อทำในใจเช่นนี้แล้ว จึงออกจากที่นั่งสมาธิ เช่นนั้นอีกก็พึงทำพิธีอย่างที่ทำมาแล้ว ฯ

๖. มัคคสมังคี

มรรคมีองค์อวัยวะ ๘ ประการ ประชุมลงเป็นเอกมรรคคือ ๗ เป็น อาการ ๘ เป็นองค์ อธิบายว่า **สัมมาทิฏฐิ** ความเห็นชอบ ก็คือจิตต์เป็นผู้เห็น **สัมมาสังกัปโป** ความดำริชอบ ก็คือจิตต์เป็นผู้ดำริ **สัมมาวาจา** กล่าววาจาชอบก็คือจิตต์เป็นผู้นึกแล้วกล่าว **สัมมากัมมันโต** การงานชอบ ก็คือจิตต์เป็นผู้คิดทำการงาน **สัมมาอาชีโว** เลี้ยงชีวิตชอบ ก็คือจิตต์เป็นผู้คิดหาเลี้ยงชีวิต **สัมมาวายาโม** ความเพียรชอบก็คือ จิตต์เป็นผู้มีเพียร มีหมั่น **สัมมาสติ** ความระลึกชอบ ก็คือจิตต์เป็นผู้ระลึกทั้ง ๗ นี้แหละเป็นอาการ ประชุมอาการทั้ง ๗ นี้ลงเป็นองค์สัมมาสมาธิ แปลว่าตั้งจิตต์ ไว้ชอบ ก็คือความประกอบการกำหนดจิตต์ให้เข้าสู่ภวังค์ได้แล้ว ตั้งสติกำหนดจิตต์นั้น ไว้ให้เป็นเอกัคคตาอยู่ในความเป็นหนึ่ง ไม่มีไป ไม่มีมา ไม่มีออก ไม่มีเข้า เรียกว่ามรรคสมังคี ประชุมมรรคทั้ง ๘ ลงเป็นหนึ่งหรือเอกมรรค ก็เรียก มรรคสมังคีนี้ ประชุมถึง ๔ ครั้ง จึงเรียกว่ามรรค ๔ ดังแสดงมาฉะนี้ ฯ

๗. นิมิตต์สมาธิ

ในเวลาจิตต์เข้าสู่ภวังค์ และตั้งลงเป็นองค์มรรคสมังคีแล้วนั้น ย่อมมีนิมิตต์ต่าง ๆ มาปรากฏในขณะจิตต์อันนั้น ท่านผู้ฝึกหัดใหม่ทั้งหลาย พึงตั้งสติกำหนดใจไว้ให้ดี อย่าตกประหม่ากระดากและอย่า

ทำความกลัว จนเสียสติอารมณ์ ทำใจให้ฟุ้งซ่านรั้งใจไม่อยู่จะเสียสมาธิ นิมิตต์ทั้งหลายไม่ใช่เป็นของเที่ยงเพียงสักว่าเป็นเงา ๆ พอให้เป็นปรากฏแล้วก็หายไปเท่านั้นเอง ฯ

นิมิตต์ที่ปรากฏนั้น คือ **อุคคหนิมิตต์ ๑ ปฏิภาคนิมิตต์ ๑** นิมิตต์ที่ปรากฏเห็นดวงหทัยของตนใสสว่างเหมือนกับดวงแก้ว แล้วยึดหน่วงเหนี่ยวรั้ง ให้ตั้งสติกำหนดจิตต์ไว้ให้ดีเรียกอุคคหนิมิตต์ ไม่เป็นของน่ากลัว ฯ

นิมิตต์ที่ปรากฏเห็นคนตาย สัตว์ตาย ผู้ไม่มีสติย่อมกลัวแต่ผู้มีสติแล้วย่อมไม่กลัว ยิ่งเป็นอุบายให้พิจารณาเห็นเป็นอสุภะแยกส่วนแบ่งส่วนของกายนั้นออกดูให้ดีทีเดียว และน้อมเข้ามาพิจารณาภายในกายของตน ให้เห็นแจ่มแจ้ง จนเกิดนิพพิทาญาณ เบื่อหน่ายสังเวชสลดใจ ยังน้ำใจให้ตั้งมั่นเป็นสมาธิมีกำลังยิ่งขึ้น เรียก **ปฏิภาคนิมิตต์**

๘. วิธีเดินจงกรม

พึงกำหนดหนทาง สั้น ยาว แล้วแต่ต้องการยืนที่ต้นทางยกมือประณม ระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ แล้วตั้งความสัตย์อธิษฐานว่า ข้าพเจ้าตั้งใจปฏิบัติเพื่อเป็นปฏิบัติบูชาคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับทั้งพระธรรมและพระอริยสงฆ์สาวก ขอให้น้ำใจของข้าพเจ้าสงบระงับตั้งมั่นเป็นสมาธิมีปัญญาเฉลียวฉลาดรู้แจ้งแทงตลอดในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทุกประการเทอญ แล้ววางมือลงเอามือขวาจับมือซ้ายไว้ข้างหนึ่ง เจริญพรหมวิหาร ๔ ทอดตาลง

เบื้องต่ำตั้งสติกำหนดจิตต์นึกคำบริกรรมเดินกลับไปกลับมา จนกว่าจิตต์จะสงบรวมลงเป็นองค์สมาธิ ในขณะที่จิตต์กำลังรวมอยู่นั้นจะหยุดยืนกำหนดจิตต์ให้รวมสนิทเป็นสมาธิก่อน จึงเดินต่อไปอีกก็ได้ในวิธีเดินจงกรมนี้ กำหนดจิตต์อย่างเดียวกันกับนั่งสมาธิแปลกแต่ใช้อิริยาบถเดินเท่านั้น ฯ

เพราะฉะนั้นท่านผู้ฝึกหัดใหม่ทั้งหลาย พึงเข้าใจเถิดว่าการทำความเพียรคือ ฝึกหัดจิตต์ในสมาธินี้ มีวิธีที่จะต้องฝึกหัดในอิริยาบถทั้ง ๔ จึงต้องนั่งสมาธิบ้าง เดินจงกรมบ้าง ยืนกำหนดจิตต์บ้าง นอนสีหไสยาสน์บ้างเพื่อให้ชำนาญคล่องแคล่วและเปลี่ยนอิริยาบถให้สม่ำเสมอ ฯ

๙. วิธีแก้นิมิตต์

มีวิธีที่จะแก้นิมิตต์ได้เป็น ๓ อย่าง คือ

วิธีที่ ๑ ทำความนิ่งเฉย คือพึงตั้งสติกำหนดจิตต์นั้นไว้ให้มั่นคงทำความสงบนิ่งแน่วเฉยอยู่ในสมาธิ แม้มีนิมิตต์อะไร ๆ ปรากฏหรือรู้เห็นเป็นจริงในจิตต์อย่างไร ไม่ต้องหวั่นไหวไปตาม คือไม่ต้องส่งจิตต์คิดไป จะเป็นความคิดผิดที่เรียกว่า **จิตต์วิปลาส** แปลว่าความคิดเคลื่อนคลาด แปลกประหลาดจากความจริงนิ่งอยู่ในสมาธิไม่ได้ ให้บังเกิดเป็นสัญญาความสำคัญผิด ที่เรียกว่า **สัญญาวิปลาส** แปลว่าหมายมั่นไปตามนิมิตต์ เคลื่อนคลาดจากจิตต์ ผู้เป็นจริงนั้น ตนบังเกิดถือทิฏฐิมานะขึ้นที่เรียกว่าทิฏฐิวิปลาส แปลว่าความเห็นเคลื่อนคลาดจากความจริงคือเห็นไปหน้าเดียวไม่แลเหลียวดู ให้รู้เท่าส่วนใน

ส่วนนอก ชื่อว่าไม่รอบคอบเป็นจิตต์ลำเอียงไม่เที่ยงตรงเมื่อรู้เช่นนี้ จึงไม่ควรส่งจิตต์ไปตามนิมิตต์เช่นนั้นแล้ว ก็ให้คอยระวังไม่ให้จิตต์ เป็นตัณหา เกิดขึ้นคือไม่ให้จิตต์ดิ้นรนยินดี อยากเห็นนิมิตต์นั้นแจ่ม แจ้งยิ่งขึ้นก็ดี หรือแม้ ไม่อยากพบ ไม่อยากเห็นซึ่งนิมิตต์ที่น่ากลัวก็ดี ทั้ง ๓ อย่างนี้เรียกว่าตัณหาถ้าเกิดมีจิตต์แต่อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ก็ ให้รีบระงับดับเสีย คือถอนความอยากและความไม่อยากนั้นออกเสีย เมื่อนิมิตต์มีมาก็อย่ายินดีเมื่อนิมิตต์หายไป ก็ให้รีบระงับดับเสียคือ ถอนความอยากและความไม่อยากนั้นออกเสีย เมื่อนิมิตต์หายไปก็ อย่ายินร้ายหรือเมื่อนิมิตต์ที่น่ากลัวมีมา ก็อย่าทำความกลัว และอย่า ทำความคดโกง อยากให้หายไปก็ไม่ว่า อยากเห็นก็ไม่ว่า ไม่อยาก เห็นก็ไม่ว่าให้เป็น สันทิฏฐิโก คือเห็นเอง อยากรู้ก็ไม่ว่า ไม่อยาก รู้ก็ไม่ว่า ให้เป็นปัจจัตตัง รู้จำเพาะกับจิตต์ตั้งจิตต์ไว้เป็นกลาง ๆ แล้วพึงทำความรู้เท่าอยู่ว่า อันนี้เป็นส่วนจิตต์อันนั้นเป็นส่วนนิมิตต์ แยกส่วนแบ่งส่วนตั้งไว้เป็นคนละอัน รักษาเอาแต่จิตต์กำหนดให้ตั้งอยู่ เป็นฐีติธรรมเที่ยงแน่ว ทำความรู้เท่าจิตต์ และนิมิตต์ทั้งสองเงื่อน รักษาไม่ให้สติเคลื่อนคลาดจากจิตต์ ทั้งไม่ให้เผลอสติได้เป็นดี สติมา ชื่อว่าเป็นผู้มีสติ **วิเนยยะ โลเก อภิชฌา โทมนัสสัง** ถอนอภิชฌา และโทมนัสในโลกเสียได้แล้ว ก็เป็นผู้ตั้งอยู่ในวินัย เมื่อประกอบข้อ ปฏิบัติอันนี้อยู่อย่างนี้ สติก็ตั้งมั่น จิตต์ก็ตั้งมั่น ประชุมกันเป็นสมาธิ ดังนี้เรียก ญาตปริญญา แปลว่ารู้เท่าอารมณ์ ฯ

วิธีที่ ๒ ตรวจค้นปฏิภาคนิมิตต์

คือเมื่อเห็นว่าจิตต์มีกำลัง สติแลสมาธิมีกำลัง ประชุมกันอยู่เป็นปึกแผ่นแน่นหนาดีแล้ว พึงฝึกหัดปฏิภาคนิมิตต์ ให้ชำนาญคือ เมื่อเห็นรูปนิมิตต์มาปรากฏในตาในจิตต์ เห็นเป็นรูปคนเด็กเล็กหญิงชายหนุ่มน้อยบ่าวสาว หรือแก่เฒ่าชราประการใดประการหนึ่งก็ตาม แสดงอาการแลบลิ้นปลิ้นตาหน้าบิดตาเบือน อาการใดอาการหนึ่งก็ตาม ให้รีบพลิกจิตต์เข้ามากลับตั้งสติ ผูกปัญหาหรือทำในใจก็ได้ว่า รูปนี้เที่ยงหรือไม่เที่ยงจะแก่เฒ่าชรา ต่อไปหรือไม่ เมื่อนึกใจในกระนี้แล้ว พึงหยุดและวางคำที่นึกนั้นเสีย กำหนดจิตต์พิจารณานิ่งเฉยอยู่จนกว่าจะตกลง และแลเห็นในใจว่าเฒ่าแก่ชราได้เป็นแท้ จึงรีบพิจารณาให้เห็นแก่เฒ่าชราหลังขดหลังโขสั่นทด ๆ ไป ในขณะปัจจุบันทันใจนั้นแล้วผูกปัญหาถามดูทีว่า **"ตายเป็นไหมเล่า"** หยุดนั่งพิจารณาอยู่อีกจนกว่าจะตกลง เห็นในใจได้ว่าตายแน่ตายแท้ไม่แปรผัน จึงรีบพิจารณาให้เห็นตายลงไปอีกเล่าในขณะปัจจุบันทันใจนั้น **"เมื่อตายแล้วจะเปื่อยเน่าแตกทำลายไปหรือไม่"** หยุดนิ่งพิจารณาอยู่เฉยอีกจนกว่าจิตต์ของเราจะตกลงเห็นว่าเปื่อยเน่าแตกทำลายไปได้ แท้แน่ในใจฉะนี้แล้ว ก็ให้รีบพิจารณาให้เห็นเปื่อยเน่าแตกทำลายจนจะละลายหายสูญลงไป เป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ ไปตามธรรมดา ธรรมชาติ ธรรมฐีติ ธรรมนิยามมะ แล้วพลิกเอาจิตต์ของเรากลับทวนเข้ามาพิจารณาภายในกายของเราเอง ให้เห็นลงไปได้อย่างเดียวกันจนกว่าจะตกลง และตัดสินในใจได้ว่าร่างกายของเรานี้ก็แก่เฒ่าชรา**ทุพพลภาพ** แตกตายทำลายเปื่อยเน่าไปเป็นเหมือนกันแล้วรีบตั้งสติ พิจารณาเห็นเป็นแก่เป็นเฒ่าเป็น

เฒ่าชราดูทันทีและพิจารณาให้เห็นตายลงไปในขณะปัจจุบันแยกส่วนแบ่งส่วนออกดูให้เห็นแจ้งว่าหนังเป็นอย่างไร เนื้อเป็นอย่างไร กระดูกเป็นอย่างไร ตับไตไส้พุงเครื่องในเป็นอย่างไร เป็นของงามหรือไม่งาม ตรวจดูให้ดี พิจารณาให้ละเอียด จนกว่าจะถอนความยินดียินร้ายเสียได้ แล้วพิจารณาให้เห็น เปื่อย เน่า ผุ พัง ลงถมแผ่นดินไป ภายหลังกลับพิจารณาให้เห็นเป็นคืนมาอีกแล้ว ฝึกหัดทำอยู่อย่างนี้จนกว่าจะชำนาญ หรือยิ่งเป็นผู้มีสติได้พิจารณาเห็น เนื้อ หนัง เส้น เอ็น และเครื่องในทั้งหลายมี ตับ ไต ไส้ พุง เป็นต้น เปื่อย เน่า ผุพัง ลงไปหมดแล้วยังเหลือแต่ร่างกระดูกเปล่า จึงกำหนดเอาร่างกระดูกนั้นเป็นอารมณ์ทำไว้ในใจใคร่ครวญให้เห็นแจ้งอยู่เป็นนิตย์จนกว่าจะนับได้ทุกกระดูกก็ยิ่งดีเพียงเท่านี้ ก็เป็นอันแก้นิมิตต์ได้ดีทีเดียว ฯ

คราวนี้พึงทำพิธีพิจารณาเป็นอนุโลม ปฏิโลมถอยขึ้นถอยลงคือตั้งสติกำหนดจิตต์ไว้ให้ดีแล้วเพ่งพิจารณาให้เห็นผมอยู่บนศีรษะมีสีดำสัณฐานยาว ก็จะหงอกขาวลงถมแผ่นดินทั้งนั้น และพิจารณาให้เห็นขนซึ่งเกิดตามขุมขนตลอดทั่วทั้งกาย นอกจากฝ่ามือฝ่าเท้า ก็จะลงถมแผ่นดินเหมือนกัน พิจารณาเล็บที่อยู่ปลาย นิ้วเท้า นิ้วมือ ให้เห็นเป็นของที่จะต้องลงถมแผ่นดินด้วยกันทั้งนั้น พิจารณาฟันซึ่งอยู่ในปากข้างบน ข้างล่าง ให้เห็นแจ้งว่าได้ใช้เคี้ยวอาหารการกินอยู่เป็นนิตย์แต่ก็จะต้องลงถมแผ่นดิน เหมือนกันคราวนี้พิจารณาหนังเบื้องบนแต่พื้นเท้าขึ้นมา เบื้องต่ำแต่ปลายผมลงไป มีหนังหุ้มอยู่เป็นที่สุดรอบยังชีวิตนี้ให้ตั้งอยู่ได้ และเป็นไป ถ้าถลกหนังนี้ออกหมดแล้วก็ต้องตาย ตายแล้วต้องถมแผ่นดินพิจารณาเห็นความจริง ฉะนี้แล้วเลิกหนังนี้ออก

วางลงไว้ที่พื้นดิน แล้วพิจารณาดูเนื้อให้เห็นแจ้งว่า เนื้อในร่างกายมีอยู่เป็นกล้าม ๆ แล้วกำหนดให้เน่าผุพังลงไปกองไว้ที่พื้นดิน พิจารณาเส้น เอ็น ให้เห็นแจ้งว่า เส้น เอ็น ทั้งหลายรัดรึงกระดูกก็จะหลุดจากกันผุพังลงถมแผ่นดินทั้งสิ้น แล้วกำหนดเลิก เส้น เอ็น นั้นออกเสียกองไว้ที่พื้นดิน พิจารณาร่างกระดูกให้เห็นแจ้งว่า กระดูกในร่างกายนี้มีเป็นท่อน ๆ เบื้องต่ำแต่ กระดูกกระโหลกศีรษะลงไป เบื้องบนแต่กระดูกพื้นเท้าขึ้นมา เห็นได้กระจ่างดีพอสมควรแล้ว เพ่งเล็งพิจารณาดูเครื่องในทั้งหลายให้เห็นว่าปอดอยู่ที่ไหน ม้ามอยู่ที่ไหน ดวงหทัยอยู่ที่ไหน ใหญ่น้อยเท่าไร เห็นตับไตไส้พุง อยู่ที่ไหน อาหารใหม่อาหารเก่าเป็นอย่างไรอยู่ที่ไหน มีรูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร มีสีสัณฐ์วรรณะเป็นไฉน เครื่องในทั้งปวงนี้ เป็นที่ประชุมแห่งชีวิตก็จริงแต่ก็จะต้องถมแผ่นดิน เมื่อพิจารณาเห็นฉะนี้แล้วพึงกำหนด ให้ขาดตกลงไปกองไว้ที่พื้นดินยังเหลือแต่ร่างกระดูก จึงพิจารณาดูกระดูกกระโหลกศีรษะเป็นลำดับลงมา กระดูกคอ กระดูกแขน กระดูกหัวไหล่ กระดูกสันหลัง กระดูกซี่โครง กระดูกเอว กระดูกตะโพก กระดูกต้นขา กระดูกเข่า กระดูกแข้ง กระดูกพื้นเท้า พิจารณาอย่างนี้ เรียกอนุโลม ฯ

คราวนี้ควรพิจารณาเป็นปฏิโลม คือ พิจารณาถอยกลับขึ้นเบื้องต้นตั้งแต่กระดูกพื้นเท้าขึ้นไป ตลอดถึงกระดูกกระโหลกศีรษะ พิจารณาทวนกลับจากศีรษะ ถอยลงมาตรงหน้าอกพึงตั้งกำหนดจิตต์ไว้ที่ตรงหน้าอกนั้น ให้มั่นคงทำในใจว่า ร่างกายทั้งหมดนี้ มีจิตต์เป็นใหญ่ประชุมอยู่ที่จิตต์ จึงกำหนดรวมจิตต์เข้าให้สงบแลตั้งอยู่เป็นเอกัคคตาวิธีที่ ๒ นี้เรียกว่า **ตีรณปริญญา** แปลว่าใคร่ครวญอารมณ์ ฯ

ขอเตือนสติไว้ว่า ในระหว่างที่กำลังพิจารณาอยู่นั้นห้ามไม่ให้จิตต์เคลื่อนจากที่ คือระวังไม่ให้ส่งจิตต์ไปตามอาการจิตต์จะถอนจากสมาธิ ถ้าจิตต์ถอนจากสมาธิเป็นใช้ไม่ได้ ข้อสำคัญให้เอาจิตต์เป็นหลัก ไม่ให้ปล่อยจิตต์ ให้มีสติเพ่งเล็งให้รอบจิตต์พิจารณา ให้รอบกายรักษาใจไม่ให้ฟุ้งจึงไม่ยุ่งในการพิจารณา ฯ

วิธีที่ ๓ เจริญวิปัสสนา

คือเมื่อปฏิบัติทั้งหลาย ได้ฝึกหัดจิตต์ มาถึงชั้นนี้มีกำลังพอพิจารณาปฏิภาคนิมิตต์ ได้ชำนาญคล่องแคล่ว เป็นประจักขสิทธิ ดังที่อธิบายมาแล้ว และกำหนดจิตต์รวมเข้าไว้ในขณะจิตต์อันเดียว ณ ที่หน้าอก ตั้งสติพิจารณาดูให้รู้รอบจิตต์เพ่งพินิจให้สว่างแลเห็นร่างกระดูกทั่วทั้งกาย ยกคำบริกรรมวิปัสสนาวิโมกขปริวัตร ขึ้นบริกรรมจำเพาะจิตต์ว่า

สัพเพ ธัมมา อนัตตา
สัพเพ ธัมมา อนิจจา
สัพเพ ธัมมา ทุกขา

ให้เห็นร่างกระดูกทั้งหมด เป็นอนัตตาใช่ตัวตน ไม่ควรถือเอา ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ กำหนดให้เห็นกระดูกทั้งหลาย หลุดจากกันหมด ตกลงไปกอง ไว้ที่พื้นดินคราวนี้ตั้งสติให้ดีรักษาไว้ซึ่งจิตต์อย่าให้เผลอ ยกคำบริกรรมวิปัสสนานั้นอีก เพ่งพิจารณาจำเพาะจิตต์ให้เป็นเครื่องอวัยวะที่กระจัดกระจายกองไว้ที่พื้นดิน นั้นละลายกลายเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ ถมแผ่นดินไปหมดกำหนดจำเพาะจิตต์ผู้รู้ เพ่งพิจารณาให้เห็น

พื้นแผ่นดินกว้างใหญ่เท่าไร เป็นที่อาศัยของสัตว์ทั้งโลกก็ยังต้องฉิบหาย ด้วยน้ำ ด้วยลม ด้วยไฟ ยกวิปัสสนาละลายแผ่นดิน นั้นทิ้งเสีย ให้เห็นเป็นสภาวกรรม เพียงสักว่าเกิดขึ้นแล้วก็ดับไปเท่านั้น รวบรวมเอาแต่จิตต์ คือผู้รู้ตั้งไว้ให้เป็นเอกจิตต์ เอกธรรม สงบนิ่งแน่วอยู่ และวางลงเป็นอุเบกขาเฉยอยู่กะที่ คราวนี้จะแลเห็นจิตต์นั้นแจ่มแจ้งขึ้นทีเดียว ก้าวล่วงจากนิมิตต์ได้ดี มีกำลังให้แลเห็นอำนาจอานิสงส์ของจิตต์ที่ได้ฝึกหัดสมาธิเพียงชั้นนี้ ก็พอมีศรัทธาเชื่อในใจของตนได้ในการที่จะทำความเพียรยิ่ง ๆ ขึ้นไป ฯ

วิธี ๓ นี้ เรียกว่า **ปหานปริญญา** แปลว่าละวางอารมณ์เสียได้แล้ว ฯ ในที่สุดนี้ มีเทวปัญหาปรากฏขึ้นเฉพาะเวลาที่รจนาหนังสือนี้สำเร็จ ว่า **"น้ำมันหอมเอ้าเท่าสยาม"** ดังนี้ จะมีนัยอธิบายเป็นประการใด ? ฯ

****

สังคายนาธรรม

โอศาสาพุทธ์ บริสุทธิ์วิเศษจริง
ในโลกบ่มีสิ่ง ประเสริฐยิ่งจะเปรียบปาน
สังเวชแต่ภิกษุ แยกเป็นหมู่เป็นคนพาล
แต่ครั้งพุทธกาล อันธพาลไม่มีเลย
ล้วนแต่ประพฤติดี สามัคคีน่าชมเชย
บริสุทธิ์หลุดพ้นเลย กิเลสเฮยสิ้นทุกอัน
เมื่อพระองค์ทรงนิพพาน มิทันนานเพียงเจ็ดวัน
กัสสปอรหันต์ รู้เท่าทันประจักษ์ใจ
สุภัททสันดานหยาบ กล่าวจ้วงจาบพระวินัย
จึงยกธรรมวินัย ร้อยกรองไว้สืบวงศ์มา
สังคายนาธรรม ซึ่งได้นำดำรงมา
ครั้งแรกปฐมมา สังคายนาถึงเจ็ดเดือน
พร้อมด้วยหมู่พระสงฆ์ ห้าร้อยองค์ในเจ็ดเดือน
ร้อยกรองไม่คลาดเคลื่อน ไม่เปรอะเปื้อนพระสัทธรรม
อชาตสัตรู ที่คุณูอุปถัมภ์
สังคายนาธรรม พระสัทธรรมเจริญมา
นับวันแต่นิพพาน จิรกาลล่วงลับมา
อายุศาสนา เจริญมาหนึ่งร้อยปี

ภิกษุล่วงวินัย เพราะน้ำใจอลัชชี
ภิกษุอลัชชี อวาทีอันธพาล
ภิกษุวัชชีบุตร ผิดพิรุธสิบประการ
๑ เก็บเกลือเป็นอาหาร ๒ ฉันอาหารตะวันบ่าย
เพียงสององคุลี ว่าไม่มีอาบัติดาย
๓ ฉันอิ่มในวัดดาย เขาถวายในบ้านอีก
ไม่ทำวินัยกรรม ฉันอีกซ้ำไม่ต้องหลีก
ผิดวินัยก็ควรปลีก ไม่หลบหลีกกระทำไป
๔ อาวาสใหญ่สีมาเดียว ไม่กลมเกลียวในน้ำใจ
อุโบสถแยกกันได้ ผิดวินัยก็ฝืนทำ
๕ ภิกษุยังไม่พร้อม ไม่มาพร้อมกระทำกรรม
อุโบสถสังฆกรรม ไม่ต้องนำฉันทะมา
สังฆกรรมทำไปพลาง ระหว่างกลางภิกษุมา
ภายหลังภิกษุมา ขอขมาไม่เกรงกลัว
จึงขออนุมัติ เป็นอาบัติไม่รู้ตัว
๖ ธรรมเนียมเคยประพฤติ มืดตะกึดไม่ต้องกลัว
อุปัชฌาอาจารย์ตัว ที่เคยตัวประพฤติมา
ลูกศิษย์ต้องทำตาม ประพฤติตามที่เคยมา
ผิดธรรมก็ไม่ว่า วินยาก็ตามที
๗ นมสดแปลจากนม ยังไม่ส้มเป็นทะธิ
อาหารฉันอิ่มดี อาหารมีที่ห้ามแล้ว
ไม่ทำวินัยกรรม ดื่มน้ำนมเช่นนั้นแล้ว

ถือว่าเป็นน้ำแก้ว ไม่กวนแล้วก็ดื่มไป
๘ ดื่มสุราอย่างอ่อน ๆ พากันผ่อนดื่มลงไป
ชื่นอกทั้งชื่นใจ ผิดวินัยไม่แลดู
๙ ผ้านิสีทนะ ไม่ชำระไม่แลดู
ชายไม่มีก็ไม่ดู น่าอดสูความฝ่าฝืน
๑๐ เงินทองของไม่ควร ก็ว่าควรใจบึกบึน
ภิกษุผู้ขัดขืน ใจบึกบึนใจอธรรม
วัตถุสิบประการ ภิกษุพาลฝืนกระทำ
พระยสกากัณฑกั่ รู้เท่าทันอลัชชี
เห็นแล้วความประพฤติ มืดตะกืดอลัชชี
จับได้เป็นอันดี ธรรมวาทีวินิจฉัย
วัตถุสิบประการ เป็นเหตุการณ์ผิดวินัย
เกิดโทษผิดวินัย วินิจฉัยโทษไม่เบา
ล่วงพุทธบัญญัติ เป็นอาบัติโดยความเมา
พระยสกาเล่า พร้อมด้วยเหล่าภิกษุสงฆ์
สังคีติกาจารย์ มีประมาณเจ็ดร้อยองค์
สืบต่อสันติวงศ์ แลดำรงประเพณี
สังคายนาธรรม ที่สองซ้ำเรียบร้อยดี
แปดเดือนสำเร็จดี ธรรมวาทีจึงเจริญ
สืบต่อศาสนา งอกงามมาก็เจริญ
มรรคผลก็เจริญ ไม่ขาดเขินจากโลกีย์
ศาสนาสองร้อยเศษ นับส่วนเศษสิบแปดปี

เหตุการณ์บังเกิดมี เดียรถีย์มาปลอมบวช
แสดงซึ่งลัทธิ แลวิธีโดยโอ้อวด
เดียรถีย์ผู้ปลอมบวช และโอ้อวดทั้งแข่งดี
ไม่ได้ทำอุโบสถ มีกำหนดถึงเจ็ดปี
ติสสะโมคคัลลี พระเจ้าศรีโศกราช
จับพวกเดียรถีย์ อลัชชีสึกเสียขาด
ตัวท่านเป็นนักปราชญ์ โศกราชอุปถัมภ์
มีสงฆ์พันพระองค์ ล้วนแต่ทรงคุณธรรม
สังคายนาธรรม ครั้งที่สามถึงเก้าเดือน
ที่อโสการาม สะอาดงามโลกกระเทือน
ทรงธรรมไม่คลาดเคลื่อน ไม่เปรอะเปื้อนเจริญมา
ติสสะผู้วิเศษ เล็งเห็นเหตุในเบื้องหน้า
จัดส่งพระเถรา นุเถระอรหันต์
ให้นำศาสนา ไปนานาประเทศนั้น
พระมหินท์อรหันต์ องค์สำคัญไปลังกา
ยังพระเจ้าเทวานำ กับพวกชนชาวลังกา
ให้ถึงสรณา พรรณาถึงสี่หมื่น
หวังตั้งคำสั่งสอน ให้ถาวรในภาคพื้น
ยังสงฆ์ในภาคพื้น ให้เต็มตื่นในคำสอน
มรรคผลธรรมวิเศษ ในประเภทคำสั่งสอน
ประดิษฐ์ตั้งให้ถาวร ยกคำสอนธรรมเทศน์
เจริญงอกงามมา ศาสนาสองร้อยเศษ

สามสิบหกเป็นส่วนเศษ ในประเทศเมืองลังกา
พระมหินท์เถระเจ้า กับพระเจ้าเทวานัม
พร้อมสงฆ์ทั้งหกหมื่น แปดพันรูปประชุมธรรม
ร้อยกรองธรรมวินัย ทรงตั้งไว้พระสัทธรรม
สังคายนาธรรม ครั้งที่สี่ถึงสิบเดือน
ประกาศธรรมวินัย ในลังกาก็สะเทือน
ทราบทั่วประเทศเถื่อน ก็กระเทือนในลังกา
นับแต่พุทธองค์ เสด็จทรงนิพพานมา
อายุศาสนา เจริญมาสี่ร้อยเศษ
กับสามสิบสามปี ก็พอดีเกิดมีเหตุ
สงฆ์แตกสังฆเภท ก็เป็นเหตุไม่ลงกัน
แตกออกเป็นสองฝ่าย ไม่ไปมาหาสู่กัน
ศาสนาตั้งแต่นั้น ก็นับวันจะเสื่อมทราม
พระมหาติสสะเถร เล็งแลเห็นความเสื่อมทราม
สังฆเภทไม่งดงาม ความเสื่อมทรามภิกษุสงฆ์
พระเจ้าวัฏฏคาม อุปถัมภ์ภิกษุสงฆ์
พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ พันพระองค์จารึกดี
ทำสังคายนา ครั้งที่ห้าถึงหนึ่งปี
จารึกพระคัมภีร์ ปิฎกดีเป็นอักษร
ลงใส่ในใบลาน ด้วยเหล็กจานคำสั่งสอน
จารึกคำสั่งสอน เป็นอักษรครั้งที่แรก
แต่นั้นสืบต่อมา ศาสนาประพฤติแปลก

บริษัทความเห็นแปลก พากันแตกสามัคคี
ดูเถอะท่านทั้งหลาย บุรุษนายหมู่สตรี
ฟังแล้วจงได้มี กมลมุ่งจินตนา
แรกเริ่มแต่พระองค์ ซึ่งได้ทรงตรัสรู้มา
ตู้คัมภีร์ไม่มีหนา มีแต่กายวาจาใจ
พระสูตรพระวินัย อยู่ที่กายวาจาใจ
ปรมัตถ์อยู่ที่ใจ พึงเข้าใจศาสนา
ตลอดองค์ธนิพพาน จิรกาลล่วงลับมา
ได้สังคายนา ถึงสี่ครั้งยังไม่มี
ต่อเมื่อครั้งที่ห้า สังคายนาจึงค่อยมี
จารึกตู้คัมภีร์ อักษรมีแต่นั้นมา
ลงใส่ในใบลาน และได้จารคัมภีร์มา
ทรงจำด้วยปากหนา บำเพ็ญมาด้วยกายใจ
มนุษย์บุทคล ปุถุชนมีกายใจ
บริษัทล้วนมีใจ จงเอาใจของท่านเทอญ ฯ

****

เรื่องพระภิกษุอลัชชี

กาพย์อินทรวิเชียรฉันท์ ๑๑

ข้าขอชี้เหตุผล ตั้งแต่ต้นอวสาน
แต่พระองค์ทรงนิพพาน จิรกาลล่วงลับมา
ศาสนาหกร้อยเศษ แปดสิบเอ็ดที่ล่วงมา
ภิกษุเมืองลังกา บรรพชาบวชเอาเอง
อุปัชฌาก็ไม่มี เดียรถีย์บวชตนเอง
สังวาสไม่กลัวเกรง เป็นนักเลงเดียรถีย์
ลักเพศลักสังวาส ธรรมชาติอลัชชี
อรหันต์ธรรมวาที ไล่ขับหนีจากลังกา
ถือเพศเป็นภิกษุ แตกทะลุข้ามน้ำมา
จากเกาะเมืองลังกา ข้ามน้ำมามีมากมาย
ตลอดทุกวันนี้ อลัชชีไม่ละอาย
อาบัติมีมากมาย ไม่ละอายสัพพตา
ครุแลลหุ ไม่รู้โทษสภาคา
ปาราชิกแลสังฆา สัพพตาสิ้นทั้งนั้น
ผิดน้อยและผิดมาก เป็นสภาคเสมอกัน
เช้าเย็นไม่เว้นวัน เข้าหากันสัพพตา

ล่วงสิกขวินัย พวกโจรใหญ่ปล้นศาสนา
ฟังเถิดเจ้าสัทธา ที่เข้ามาฟังต่อไป
บางพวกดูฤกษ์ยาม เป็นพวกพราหมณ์รักษาไข้
บางพวกเก็บเงินไว้ สำหรับใช้แต่งลูกเมีย
บางพวกทำค้าขาย ไม่ละอายไว้เอาเมีย
บางพวกทำเรือแพ เที่ยวทอดแหหากินปลา
บางพวกรับเงินทอง ต่อสิ่งของด้วยวาจา
บางพวกเป็นพ่อค้า หัวใจกล้าในอะธรรม
บางพวกเล่นปี่พาท เล่นระนาดขับร้องรำ
บางพวกเล่นมวยปล้ำ ขับร้องรำด้วยดนตรี
บางพวกเกี้ยวสีกา ด้วยวาจากับสตรี
บางพวกก็เป่าปี่ ขัดตระบี่ ถือตระบอง
บางพวกเล่นตะโพน ร้องตะโกนผิดทำนอง
บางพวกเล่นฆ้องกลอง และขับร้องละครเพลง
ชนนกแลกัดปลา บ่เมตตาบ่กลัวเกรง
บางพวกเป็นนักเลง บ่ต้องเกรงว่าผิดศีล
บางพวกเสพสุรา กินกัญชาทั้งสูบฝิ่น
บางพวกก็ขุดดิน เที่ยวหากินด้วยตัณหา
บางพวกถืออาวุธ เข้าต่อยุทธ์ด้วยศัสตรา
หุงข้าวต้มแกงปลา วิกาลโภชน์ไม่เว้นวาย
บางพวกก็เลี้ยงม้า เป็นพาหนะไว้ซื้อขาย
บางพวกก็โลภหลาย เที่ยวค้าขายได้ลาภรวย

บางพวกเล่นเบี้ยโบก บางทีโชคจักได้รวย
บางพวกเลี้ยงวัวควาย หวังจะรวยเอากำไร
บางพวกเข้าหุ้นส่วน นี่ก็ล้วนหากำไร
บางพวกฆ่าเป็ดไก่ ฆ่าสัตว์ใหญ่เป็นอาหาร
บางพวกถือหอกดาบ หวงแต่ลาภอันธพาล
บางพวกเป็นคนพาล คอยล้างผลาญพระวินัย
บางพวกก็ถือปืน เที่ยวกลางคืนล่วงวินัย
บางพวกถือหน้าไม้ สะสมไว้เป็นเครื่องมือ
บางพวกเรียนรู้มาก ทิฏฐิหากเข้ายึดถือ
บางพวกก็หัวดื้อ ใจยึดถืออุปาทาน
บางพวกก็ไม่รู้ ไม่หาครูอุปการ
บางพวกก็ขี้คร้าน กรรมฐานไม่เล่าเรียน
บางพวกกินแล้วนอน เหมือนสุกรไม่ทำเพียร
ข้อวัตรไม่ภาคเพียร ไม่เล่าเรียนธรรมวินัย
บางพวกเป็นสมภาร สังฆทานไม่เข้าใจ
ของสงฆ์โลภเอาไว้ เห็นแก่ได้เป็นของตัว
ครุภัณฑ์หนักไม่เบา ก็โลภเอาไม่เกรงกลัว
เป็นเปรตไม่รู้ตัว ไม่เกรงกลัวอเวจี
บางพวกบวชเข้ามา ไม่ศึกษาหาความดี
ความชั่วถือเป็นดี ไม่ได้มีละเว้นเลย
ศีลธรรมพูดไม่ได้ ในหัวใจเป็นไฟเลย
ความชั่วที่ตัวเคย นั่นและเว้นตัวอะบาย

บางพวกเรียนบาลี แต่ไม่มีความละอาย
ไม่สำรวมระวังกาย ไม่ละอายฝูงเทวา
บางพวกคิดสนุก เล่นหมากรุกหมากสกา
บางพวกเป็นหมอยา เที่ยวรักษาเอาเงินเขา
ลงตระกรุดและคาถา สอนวิชชาเอาเงินเขา
บางพวกทำผงเผ่า เล่นเศกเป่าเอาหญิงชาย
ทำเสน่ห์และเล่ห์กล ติดใจคนทั้งหญิงชาย
ยาแฝดใส่หญิงชาย ไม่ละอายคิดฝ่าฝืน
มนต์กลและคาถา ทั้งวิชชาป้องกันปืน
รากไม้ยากันปืน ใจบึกบึนกันหอกดาบ
ลงยันต์ทำเสื้อผ้า หัวใจกล้าต่อหอกดาบ
บางพวกทำยาอาบ กันหอกดาบและกันปืน
อเนสนกรรม ไม่ควรทำคิดฝ่าฝืน
อนาจารคิดฝ่าฝืน เที่ยวกลางคืนเล่นพนัน
ปาติโมกข์ ไม่สำรวม มีแต่ความที่กระสันต์
น้ำใจก็เมามัน ทั้งกระสันต์และดิ้นรน
อินทรีย์ไม่สำรวม มีแต่ความที่กังวล
โคจรเที่ยวระคน เที่ยวปะปนกับหญิงสาว
ศีลธรรมไม่เอื้อเฟื้อ ไปหลงเชื่อแต่หญิงสาว
ภิกษุเกี้ยวหญิงสาว อวดสหาวแต่ตัวดี
เลี้ยงชีพไม่ชอบธรรม เวชกรรมก็คลุกคลี
นี่แหละอลัชชี หากว่ามีที่ใด ๆ

ผิดจากพระบัญญัติ　　เป็นอาบัติผิดวินัย
ผิดธรรมผิดวินัย　　พระองค์ได้บัญญัติมา
ผิดจากพุทธพจน์　　ชิโนรสบัญญัติมา
มีโทษเป็นหนักหนา　　จงรีบละโดยเร็วพลัน
ภิกษุสามเณร　　ควรละเว้นโดยเร็วพลัน
จงละโดยเร็วพลัน　　โทษสำคัญผิดวินัย
พวกเราทั้งเณรพระ　　บ่ ควรละพระวินัย
รักษาพระวินัย　　เป็นนิสัยจงสำรวม
เป็นบุญอันล้ำเลิศ　　บุญประเสริฐจงสำรวม
พวกเราจงสำรวม　　จงเห็นความเกษมใจ
จงตรวจและรีบแก้　　ให้เห็นแท้แน่แกใจ
ประพฤติเป็นนิสัย　　ระลึกไว้ทุกเวลา
อานิสงส์เป็นล้ำเลิศ　　ประเสริฐแท้ยิ่งนักหนา
จงกู้ศาสนา　　จงชำระอลัชชี
มรรคผลธรรมวิเศษ　　ไม่หมดเขตต์ประพฤติดี
จงชำระอลัชชี　　ไล่ขับหนีออกนอกวงศ์
จงรักษาแต่ความงาม　　ประพฤติตามอริยวงศ์
จงสืบสันติวงศ์　　จงดำรงประเพณี
จงกู้ศาสนา　　จงรักษาประเพณี
จงทำสามัคคี　　ประเพณีจงเจริญ
จงทำความเคารพ　　จงประสพความเจริญ
จงเห็นความเจริญ　　จงอย่าเพลินแล้วใคร่ครวญ

พระธรรมพระวินัย	จงสนใจแล้วใคร่ครวญ
ผิดถูกจงใคร่ครวญ	จงชักชวนช่วยกัน เทอญ ฯ

****

"—นี่ลักษณะของอริยะทรัพย์ ด้านภายใน คือบุญกุศล มันเกิดขึ้นกับจิตใจของเรานั่นคือ คารวะธรรม คารโว จ นิวาโต จ ผู้ใดก็หากสวดกันอยู่ไม่หยุดก็ได้ยินอยู่ อยู่ไม่หยุด คารวะนี้มันเป็นธรรมอันหนึ่ง แล้วอยากพูดเข้ามานี้ใกล้ ๆ เสียว่า คารวะนี้หรือควมเคารพ มันเป็นพื้นฐานแห่งธรรมทั้งหลายนะ ถ้าอันนี้ไม่มีจะเอาอย่างอื่นมาใส่นี้มันใส่ไม่ได้นะเดี๋ยวนี้ ธรรมะตรงกันข้ามคล้าย ๆ กับว่าเป็นความประมาทนั้นแหละ ถ้าประมาทแล้วผู้ใดว่ามันจะเกิดขึ้นธรรมะอย่างอื่น นี้หลักสำคัญอยู่นี่นะตัวนี้เป็นตัวต้นตัวปราบพื้นที่ให้เรียบร้อยเสียก่อนนะ คารวะมีการคารวะเคารพทางกาย ทางวาจา ทางใจเสียก่อนมันจึงค่อยจะเกิดขึ้นธรรมะขั้นสูง —"

คติธรรมคำกลอน

ปฏิบัติทางจิต

โดย พระอุดมสังวรวิสุทธิเถร (หลวงปู่ศรี มหาวีโร)
วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุง) ต.ศรีสมเด็จ
กิ่งอ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด

ตามในธรรมะพุทธะตรัสไว้ ไม่ให้แก้ไกล แก้ใจของตน
ทุกคนเป็นเหตุตัวเลคศเล่ห์กล ตัวหมุนเวียนวนตัวตนวัฏฏะ
เราจะชนะให้ละการหมุน ตัวจักร์เสื่อมสูญด้วยคุณพุทธะ
เริ่มต้นต้องละปาปะเวรกรรม ศีลห้าประจำ กาย จิต วาจา
ฝึกหัดทุกคราไปมาไม่เว้น จนเป็นนิสัยจิตใจเห็นโทษ
จะได้ประโยชน์ละโทษบาปกรรม มนุษยธรรมเต็มภูมิเรียบร้อย
อย่าได้ท้อถอยปล่อยปละละเว้น ฝึกเป็นอาจิณตัดสินตัวเอง
ไม่ต้องกลัวเกรงนักเลงกิเลส เพราะว่าตัวเหตุคือจิตคือใจ
ทำให้ผ่องใสในธรรมมนุษย์ พุทธะ แนะนำควรทำให้มี
ต่อไปจะดีเพราะมีกุศล ไม่ต้องกังวลเป็นคนเต็มที่
ต้องฝึกสติ พินิจให้ดี ตามแบบวิธี สติปัฏฐาน
เป็นการบำรุงผดุงสติ ให้ดีพิเศษ รู้เลศของจิต
สติให้ชิดกับจิตแนบแน่น ถึงแม้โกรธแค้นหยุดนิ่งทันที
สติเราดีสมาธิพอ รู้การสืบต่อ อารมณ์นอกใน

จนไม่เป็นภัยจิตใจเยือกเย็น ตัวเราผู้เห็น รู้เย็นรู้ร้อน
ทำให้แน่นอนสอนจิตคิดค้น พินิจให้พ้นกังวลจิตใจ
สติเข้าใกล้จิตใจหยุดนิ่ง ไม่วิ่งนิวรณ์ แน่นอนสมาธิ
ทำให้ชำนิชำนาญทุกกาล ปัญญาวิ่งพล่าน รอบด้านทุกมุม
ปัญญาสุขุมลุ่มลึกสุดซึ้ง เพราะจิตเป็นหนึ่ง ซึ้งในพระธรรม
เรื่องบาปเรื่องกรรมกระทำมาก่อน ปัญญาแน่นอน ผ่อนกรรมออกได้
สรรพสิ่งทั้งหลายมากมายรอบด้าน บริวารจิตนิ่งทุกสิ่งรู้เห็น
ทุกสิ่งเป็นเองสภาพทุกสิ่ง ปัญญาอันยิ่ง ทุกสิ่งตามเดิม
ระวังเห่อเหิมเสริมจิตคิดฟุ้ง จงทำให้ยุ่งสำคัญตัวดี
จะเพิ่มทิฏฐิความเห็นผิดเส้น สิ่งที่ควรเว้นเป็นทางมิจฉา
เรื่องที่เป็นมาปัญญาให้รอบ ความเห็นเป็นประกอบรอบสัจจธรรม
วิจารณ์กระหน่ำลงธรรมไตรลักษณ์ รวมลงในหลักไตรลักษณ์หลักชัย
ทั้งของนอก ในค้นไปให้รอบ ความเห็นจะชอบประกอบสัมมา
คราวนี้ปัญญาสมาธิศีล เข้ากันทั้งสิ้นในถิ่นรวมกัน
เพื่อใช้ฟาดฟันประจัญภพชาติ ตัวที่ฉลาดธรรมชาติอวิชชา
ครอบครองภพมาอนันตชาติ ผู้ไม่สามารถขยาดหวาดกลัว
จิตจะรู้ตัวความชั่วหลงชาติ เพราะไม่ฉลาดภพชาติล่อลวง
จึงได้หึงหวงของลวงเต็มโลก เป็นน่าทุกข์โศกโลกนี้ไม่จริง
ปัญญาเห็นยิ่งทุกสิ่งเป็นจริง จิตใจไปสิงไม่จริงของปลอม
จิตใจจะยอมรับผิดตัวเหตุ ตนเป็นกิเลสตัวเลศเล่ห์กล
ตัวเองวนเวียนวัฏฏะหลงโลก ความทุกข์ความโศกทั้งโลกตัวเอง
จิตใจจะเกรงตามเพลงหลงโลก อะไรก็โขกกะบาลตัวเอง
การค้นต้องเร่งระมัดระวัง ปัญญาต้องฟังเหตุผลในนอก
เดี๋ยวมันจะหลอกบอกว่าเป็นจริง กิเลสเข้าสิงเหมือนจริงทุกเรื่อง

ปัญญาเป็นเครื่องค้นคิดวิจารณ์ ด้วยปัญญาญาณล้างผลาญความหลอก
จนกว่าจะพอกกลับกลอกเป็นจริง ปัญญาอันยิ่งวิ่งรอบความเห็น
จนทำให้เป็นวิมุตติหลุดพ้น เป็นผลวิเศษประเสริฐเลิศญาณ
ทำลายล้างผลาญตัวการของโลก ถึงขั้นวิโมกข์ขันธโลกเลิศคน
กล่าวเรื่องกังวลเหตุผลพินิจ วิถีชีวิตจงคิดให้ดี
ผู้มีปัญญาค้นหาต้นเหตุ เป็นเครื่องสังเกตรู้เลศของจิต
จงคิดประดิษฐ์ฝึกจิตเป็นธรรม ตามแบบแนะนำฝึกจิตข้างต้น
เราจึงจะพ้นมืดมนจิตใจ เป็นจิตผ่องใสกำไรชีวิต
ธรรมะประสิทธิ์ชีวิตกายใจ ผุดผ่องสุกใสใกล้พระนิพพานแล ฯ

❦ คติธรรมเตือนใจ ❦

ต่อจากนี้ไปจัดงานภายใน ผู้ใดหัวใสคิดใคร่ครวญเอง
ทุกคนไม่เกรงเกิดเกิดตายตาย จิตใจไม่คลายเกิดตายยิ่งชอบ
ทุกคนประกอบเกิดแก่เจ็บตาย มีมากเหลือหลายเกิดตายเต็มโลก
ทั้งความทุกข์โศกอัดอั้นตันใจ และความอาลัยความใคร่ติดแน่น
แสนทุกข์แสนยากแต่หากยินดี นึกว่าไม่มีของดีพิเศษ
จึงตั้งก่อเหตุวัฏฏะสงสาร หาความสำราญสงสาร สมเพช
มีแต่ก่อเลศกระเท่ห์เล่ห์กล สร้างความกังวลทุกคนวนโลก
สร้างความทุกข์โศกเมาโลกลืมตัว เพราะตนไม่กลัววนเวียนทุกข์ยาก
เพราะความเมามากความอยากไม่พอ ถ้าคนไม่ยอหน้างอโกรธแค้น
ความทุกข์ แร้นแค้นหนักแน่นในใจ นึกว่ากำไรทนไปทั้งเรื่อง
สร้างไว้แต่เครื่องประหัตประหาร ทำตนเป็นพาลทำการปล้นจี้
สร้างได้แต่หนี้เบี้ยโบกพนัน จะทะเลาะผิดกันประชันกลั่นแกล้ง

นิสัยชอบแย่งตีชิงวิ่งราว ถ้าหากถึงคราวหน้าขาวหน้าซีด
คิดหาทางรีดทางขูดทางไถ ต้องคิดอาศัยแต่กินแต่อยู่
ไม่คิดถึงหมู่หายากแสนเข็ญ ทุกข์ยากลำเค็ญเช้าเย็นต่อสู้
เพราะจิตหดหู่ไม่รู้เมตตา ศีลธรรมจรรยาระอาไม่รู้
คิดจะต่อสู้ไม่รู้บาปบุญ ไม่รู้จักคุณคนไกลคนใกล้
เอาตั้งแต่ได้ไม่ใช้บุญคุณ คนอื่นอาดูรว่าบุญพอใจ
มีงานไถลมีไหวเล่ห์เหลี่ยม หาแต่ทางเสื่อมทำลายตัวเอง
ไม่ได้กลัวเกรงนักเลงความชั่ว ทั้งจิตขุ่นมัวเอาตัวไม่รอด
ไม่มีปลอดภัยสร้างกรรมชั่วไว้ ภายนอกภายในนานัปการ
จนน่าสงสารชีวิตฝ่ายต่ำ จัดงานสร้างกรรมกระหน่ำทำลาย
มีอยู่มากมายทำลายผู้อื่น ข่มขืนสู่ตนคนอื่นเป็นเหตุ
ได้กล่าวประเภทจัดงานชีวิต ผลกรรมใกล้ชิดติดตามให้ผล
การเกิดเป็นคนหาผลความชั่ว นึกว่าตัวดีหากหนีไม่สิ้น
นับว่าดูหมิ่นขัดสิ้นคำสอน พระพุทธองค์อ้อนวอนสอนท่านทำดี
ตนเอง ทิฏฐิเห็นผิดเป็นชอบ ตั้งใจประกอบสร้างบาปอกุศล
ทั้งทุกข์ทั้งจนบ่นทุกข์บ่นยาก แต่หากสร้างบาปสร้างดีไม่ทำ
ความอยากกระหน่ำสำคัญความจริง ทั้งกินทั้งถามทุกยามเวลา
วนไปวนมาตลอดชีวิต ติดแน่นสนิทไม่คิดเห็นทาง
ตัวอย่างเต็มโลกทุกข์โศกเต็มเมือง ฝืดเคืองเต็มบ้านหน้าด้านเต็มตัว
ยังมัวว่าดีจัดงานวิถีชีวิตอย่างนี้ ผลดีอบายยังอีกมากมาย
ตัวเหตุอบายนำมาบรรยาย แต่พอรู้เหตุขอจงสังเกตประเภทอบาย
นำทุกข์มากมายทำลายผู้สร้าง ตัวอย่างมีอ้างเกือบทุกคัมภีร์
คำสอนท่านมีของดีทุกอย่าง บางคนสามารถสอนอรรถสอนธรรม
แต่ไม่แนะนำสอนธรรมตัวเอง เนื่องจากยำเกรงนักเลงความอยาก

เพราะจิตมักมากจึงยากฝ่าฝืน ความคิดตื้นตื้นแค่กลืนอาหาร
ของคาวของหวานหน้าด้านว่าดี คราวนี้จะแนะวิธีจัดงานวิถีชีวิต
จงพิศให้ดีตามแบบวิธีพุทธศาสนา ท่านผู้ศึกษาวิจารณ์ใคร่ครวญ
ขบวนจัดงานแบบมาตรฐาน ครั้งพุทธกาลจัดงานผลเลิศ
ผู้แนะประเสริฐทั้งเลิศปัญญา แนะนำผู้มาศึกษางานเลิศ
ระดับงานเกิดงานแก่เจ็บตาย เป็นงานมากมายเกิดตายหลายชาติ
ผู้ไม่ฉลาดเรียนชาติไม่จบ เรียนมาแสนภพไม่จบยังข้อง
มาเกิดจนข้องรู้ข้องจนติด รู้อยู่ใกล้ชิดมืดมิดติดแน่น
เกิดมาแสนกัปจนนับไม่ถ้วน ขบวนงานแก่งานเกิดงานตาย
เวียนมามากมายเวียนตายไม่สิ้น วิชชาทำกินเรียนสิ้นทุกคน
ใครหนอสนใจจะเรียนจนสิ้น เรียนถึงการเกิดเรียนแก่เจ็บตาย
เรียนจบความหมายสบายหมื่นโลก ความทุกข์ ความโศกโลกร้ายโกรธแสน
เป็นแดนในดอนวิชชาเหลือโลก ผู้ที่มีโชคพระพุทธองค์
มีความประสงค์ศึกษาให้รอบ วิชชาประกอบรอบด้านรู้จริง
รู้รอบจงยิ่งไม่อิงโลกีย์ รู้จนอยากหนีไม่ดีโลกมืด
จัดงานฝืดเคืองเพราะเพื่อนไม่ชด ทั้งไปสมคบตัวอวิชชา
งานจึงล่าช้าเที่ยวมาเกือบตาย ตายแล้วตายอีกไม่หลีกหาทาง
จิตใจไม่วางลงเดินอบาย ช่างไม่ละอายระบายเดือดร้อน
พุทธองค์สอนแน่นอนเลิศยิ่ง เป็นทางตรงดิ่งวิ่งตรงนิพพาน
ยิ่งกว่าสถานมหาวิทยาลัย ใหญ่ยิ่งของโลกว่าโชคเต็มตัว
แต่ยังเมามัวลืมตัวเต็มโลก ยังปวดกระโหลกสร้างโทษสร้างกรรม
ไม่เหมือนเรียนธรรมคำสั่งพุทธะ สอนให้สละฝึกกายจิตใจ
เป็นวิทยาลัยสดใสเหนือโลก ในสากลโลกยอมรับหลักการ
ฝึกคนเป็นพาลกลับเป็นนักปราชญ์ โง่กลับฉลาดสามารถทุกกาล

บริษัทกล้าหาญทุกกาลไม่อั้น เพราะจิตตั้งมั่นไม่หวั่นระแวง
แสดงเหตุผลทุกคนค้นคิด กล่าวพอสถิตย์พินิจใคร่ครวญ
ประมวลการงานหลักการกว้างขวาง เป็นเรื่องตัวอย่างเตือนจิตเตือนใจ
ผู้ปัญญาไวคงได้สมปรารถนา เวียนเกิดแก่ตายคงได้จบสิ้น
ทำจนเคยชินเคยกินเข้าวัด ปฏิบัติจิตใจนิสัยเป็นเอง
ปัญญาต้องเร่งเพ่งพิศตามมา ความรู้เป็นมาเรื่องภพเรื่องชาติ
ด้วยความสามารถหลักศาสนา ศีลสมาธิปัญญาค้นหาจนรู้
เราต้องกล่าวสู้ตัวจิตตัวใจ เพราะเขาอาศัยตามไปทุกชาติ
เขานั้นฉลาดไหวพริบปัญญา เกิดก่อภพมาอนันตชาติ
ถ้าไม่ฉลาดไม่อาจจำนน เขา ก็จะวนวัฏฏะตามเรื่อง
ปัญญาเป็นเครื่องค้นคิดใคร่ครวญ เอาจนลอยนวลขบวนการค้น
จนจิตฉงนจำนนยอมรับ แต่อย่าพึ่งนับอาจกลับก็มี
ต้องคิดให้ดีสติให้รอบ สมาธิชอบปัญญาสุขุม
ความรู้ประชุมซ่องสุมการใหญ่ การค้นจึงได้ชื่อใหม่ปัญญาญาณ
ปัญญากล้าหาญการค้นรีบเร่ง ไม่เกรงต่อสู้จะจู่โจมพลัน
จะเร่งจัดสรรติดตามภพชาติ ทั้งตัวสามารถธรรมชาติอวิชชา
ตัวเหตุมหึมากล้าหาญขนาด ผู้ติดภพชาติร้ายกาจอวิชชาวิบัติเกิด
มาวัฏฏะหลงโลก
ว่าตัวมีโชคหลงโลภโกรธหลง เอาจนนั่งงงงมเงาเมาบ้า
เอาจนล่าช้ามาเกิดมาตาย แสนกัปไม่หลายเกิดตายไม่ถ้วน
ถ้าพูดตามส่วนเกิดขึ้นแตกดับ ก่อเท่าไรกัปจนนับไม่ได้
แต่หากจิตใจชอบไปทุกครั้ง จิตใจ ผู้สั่งเกิดแก่เจ็บตาย
ไม่รู้จักคายยิ่งตามยิ่งชอบ ตัวที่ประกอบคืออวิชชา
ทำจิตไปหนาปัญญายิ่งหยาบ ปราบจนราบคาบจิตกราบยินยอม
มีแต่ถนอมยอมทำทุกอย่าง จึงเที่ยวก่อสร้างเกิดเกิดตายตาย

เพราะเขาเป็นนายครองกายขันธ์ห้า เป็นน่าสังเวชสมเพชตัวเอง
เขาไม่คิดเกรงตัวเองคนยาก ความทุกข์ความยากลำบากแทบตาย
เขาไม่ละอายทำลายทุกชาติ เป็นน่าประหลาดภพชาติใฝ่กรรม
ตัวเองยังทำสร้างกรรมเพิ่มเติม เพราะความเห่อเหิมมืดมนแปดด้าน
ทำดีเกียจคร้านสันดานตัวเอง เลยเป็นนักเลงลุยกรรมสร้างบาป
เมื่อไรจะทราบอนันตกาลเนื่องจากสันดานตัวเองก่อเหตุ ไม่รู้จักเลศเล่ห์เหลี่ยมตัณหา
บริวารอวิชชามืดมาเต็มโลก เขาโขกกะบาลไม่ค้านว่าดี
เอาละที่นี้ผู้มีศรัทธา แก้ไขปัญหาอวิชชาตัวเหตุ
แสนเลศเล่ห์กลลวงคนเต็มโลก บางทีมีโชคแก้โรคในจิต
ทวนคิดข้างต้นฝึกฝนปัญญา บังเกิดวิชชาญาณทัศนะ
ทั้งรู้ทั้งละเห็นไปพร้อมกัน ญาณทัศน์ประชันไม่หวั่นกลัวเกรง
จิตใจนักเลงสำคัญของโลก ปัญญาใคร่โทษค้นคิดติดพลัน
เป็นไรเป็นกันปัญญาพิเศษ ทะลุถึงเหตุดั้งเดิมความเขลา
จนจิตซบเซาเมากลเขาหลอก เขาขู่ตะคอกบอกว่าอวิชชา
ครอบครองภพมาแสนกัปนับล้าน พยานรอบด้านจำนนปัญญา
ตัวอวิชชาปัญญาซักฟอก ไม่มีทางออกบอกว่าตัวการ
เพราะปัญญาญาณฟาดฟันไม่อั้น ทั้งยึดที่มั่นไม่หวั่นกลัวเกรง
จับตัวนักเลงมหาโจรปล้นโลก ทุกสิ่งในโลกมีโชคตามกัน
ปัญญาฟาดฟันค้นหาต้นเหตุ เอาจนหมดเลศกระเท่ห์เล่ห์กล
การหมุนเวียนวนกงกรรมหักแตก กลายเป็นของแปลกแตกหักทำลาย
ปัญญาขยายรอบหมดทุกด้าน ทั่วโลกสะท้านสนั่นหวั่นไหว
ปัญญาแก้ไขสมมุติหลุดพ้น เป็นผลวิเศษประเสริฐเลิศญาณ
ทำการล้างผลาญตัวการของโลก วิโมกข์ข้ามพ้นเป็นผลผู้ทำ
จะเป็นเครื่องนำเป็นทำธรรมอันเลิศ ทุกสิ่งประเสริฐเลิศในจิตใจ
สว่างสุกใสจิตใจเหนือโลก เป็นผู้มีโชคใกล้โลกนิพพานแล ฯ

****

ลักษณะอุปนิสัยคนที่มาวัด

คนมาทุกวันหลายพันหลายร้อย ความคิดไม่น้อยแล้วแต่นิสัย
จะกล่าวต่อไปนิสัยคนมาก อยากดูกุฏิใหม่หลั่งไหลมาวัด
คล้ายกับได้นัดมาวัดมากมาย มาไม่ขาดสายกุฏิคุณยายเป็นเหตุ
ทุกเพศทุกวัยจิตใจต่างกัน จะได้จัดสรรกล่าวกันให้รู้
เชิญท่านคิดดูความคิดหลายผู้ คิดดูให้แน่ผันแปรตามเหตุ
กิเลสเสริมสร้างเป็นทางมัวหมอง จิตใจหมักดองบาปกรรมใหญ่น้อย
เนื่องจากปล่อยใจให้ไปฝ่ายต่ำ ไม่ฝึกเป็นธรรมปล่อยไปหลายแง่ง
บางพวกใจแน่อยากแก้จิตใจ ต้องการแก้ไขจิตใจเป็นธรรม
บางพวกใจดำมาทำความชั่ว เพราะความไม่กลัวความชั่วติดตาม
บางคนมาถามฤกษ์งามดีชั่ว ด้วยจิตขุ่นมัวกลัวไม่เจริญ
บางคนเผอิญจ่ายเกินรายได้ จนเกิดทุกข์ใหญ่ไฟไหม้ครอบครัว
บางคนหมดตัวครอบครัวแตกแยก เลยจิตใจแตกแหวกทางศีลธรรม
บางคนระยำทำลายหมู่พวก ไม่ให้สะดวกหมู่พวกเดียดฉันท์
บางคนขยันหมั่นทำข้อวัตร ฝึกหัดกายใจแก้ไขตัวเอง
บางคนนักเลงไม่เกรงกลัวบาป ไม่ทราบความดีศักดิ์ศรีหมดสิ้น
บางคนปลิ้นปลอกกลับกลอกหลอกลวง หึงหวงความชั่วนึกว่าตัวดี
บางคนอัปรีย์หาดีไม่ได้ ไม่มีละอายหยาบคายเหลือแสน
บางคนชอบแฟนแน่นจิตแน่นใจ ให้พระแก้ไขอย่างไรจะได้
บางคนทุกข์ใหญ่เพราะได้ลูกหลาย ช่างไม่ละอายระบายที่วัด
บางคนขัดข้องพี่น้องผิดกัน เมื่อฉันจังหันคุยกันที่วัด
บางคนถนัดฝึกหัดสวดมนต์ เป็นคนเลื่อมใสจิตใจอ่อนน้อม
บางคนถ่อมตนเป็นคนสุภาพ มาวัดต้องกราบเบญจางคประดิษฐ์
บางคนเห็นผิดนึกว่าตัวรู้ มาทำการขู่ต่อว่าพระเณร

บางคนมาเกณฑ์ให้พระเทศน์โปรด ไม่คิดเห็นโทษเพราะไม่ใช่กาล
บางคนเป็นพาลทำงานการวัด คิดค่าเต็มสัดคุณวัดไม่มี
บางคนออกผีต้องหนีเข้าวัด ให้พระแก้ขัดคุณวัดไม่มี
บางคนสติไม่ดีเป็นบ้า คราวดีไม่ว่าคราวบ้าเข้าหา
บางคนปัญญาหลีกงานมีค่า เรื่องกินออกหน้าใครว่าไม่ฟัง
บางคนนุงนังนั่งไม่เป็นที่ เป็นห่วงหนี้สินดอกปีนทบต้น
บางคนคิดค้นกังวลสมบัติ ของมากถนัดจะจัดอย่างไร
บางคนมีไหวหัวใสล่อลวง ไม่ห่วงความดีอัปรีย์จัญไร
บางคนมีภัยร้องไห้เข้าวัด ว่าตนติดขัดให้วัดช่วยเหลือ
บางคนเป็นเมียไม่เชื่อสามี นึกว่าตัวดีสามีเป็นน้อย
บางคนสำออยไม่น้อยเล่ห์เหลี่ยม ไม่รู้เทียมทันอัดอั้นภายหลัง
บางคนไม่ฟังเหตุผลค้นคิด ตัวถูกหรือผิดไม่คิดแก้ไข
บางคนไม่ไหวเอาตั้งแต่ได้ มีภัยน้อยใหญ่ไม่ใคร่คิดถึง
บางคนดื้อดึงหาพึ่งผู้อื่น ไม่ฝืนจิตใจแก้ไขให้ดี
บางคนเป็นหนี้ไม่มีละอาย ของใครมากมายอบายของตน
บางคนช่างกลสับสนวนมาก งานยากลำบากงานมากไม่สม
บางคนระทมไม่สมความคิด มีเรื่องสักนิดคิดฆ่าตัวตาย
บางคนนักเลงทำลายปล้นจี้ ทำลายความดีไม่มีหลักเกณฑ์
บางคนประเคนของพระไม่ได้ เพราะความไม่ใช้ปัญญาใคร่ครวญ
บางคนนิ่มนวลขบวนคำพูด เหมือนหอมมะกรูดเมื่อพูดออกไป
บางคนจัญไรเมื่อไปเดือดร้อน จะนั่งจะนอนเดือดร้อนไม่วาย
บางคนเมื่อตายจิตหมายที่วัด พี่น้องไม่ขัดหามไปวัดทันที
บางคนยินดีจิตมีกุศล เป็นคนเอื้อเฟื้อเฉลี่ยความงาม
บางคนมาถามเหมือนตามลูกหนี้ เพื่อให้พระชี้คราวนี้เลขไหน
บางคนไถลมาซ่อนที่วัด เป็นการแก้ขัดฝึกหัดเกียจคร้าน

บางคนหน้าด้านขอว่านขอยา พินิจไปมาเป็นน่าขบขัน
บางคนผิดกันต้องหันเข้าวัด ให้พระแก้ขัดแทนพิพากษา
บางคนเข้ามาเพื่อหาลูกเขย เพราะตนไม่เคยนึกว่าถูกต้อง
บางคนถูกฟ้องขัดข้องกฎหมาย ใจไม่สบายผ่อนคลายทางวัด
บางคนสลัดไปวัดถือบวช ออกจากน้ำขวดว่าบวชของดี
บางคนเป็นผีอัปรีย์ผีร้าย เป็นน่าละอายเบื่อหน่ายเหลือเกิน
บางคนเพลิดเพลินเดินร้องส่งเสียง ไม่ระคายเคียงว่าเสียงตัวดี
บางคนสามีคิดหนีหย่าร้าง หาทางมีใหม่แก้ไขทางวัด
บางคนไปดัดฝึกหัดกายใจ เพราะความจัญไรมีในตัวเอง
บางคนไม่เกรงวัดวาอาวาส ว่าตนฉลาดประมาททำไป
บางคนหัวใสช่วยในงานวัด แต่ว่าถนัดแบ่งสัดแบ่งส่วน
บางคนหัวด้วนสอบสวนเรื่องราว เพื่อนำเป็นข่าวเรื่องราวกระจาย
บางคนคิดหลายเพื่อหมายติดต่อ เห็นพระท่านยอติดต่อยืมเงิน
บางคนสรรเสริญเกินความเป็นจริง จิตใจแอบอิงหวังสิ่งตอบแทน
บางคนมีแฟนเป็นแดนคนรัก แต่ถูกอกหักไปหนักพระเณร
บางคนชอบเดนเป็นของเหลือเศษ เอาจนเหลือเหตุมีเลศภายใน
บางคนมีภัยจึงไปหาพระ พอได้สละทำบุญสุนทาน
บางคนอาจหาญเอาของในวัด โดยไม่อาณัติทางวัดรู้เลย
บางคนเมินเฉยไม่เคยไปวัด กิเลสรึงรัดผูกมัดจนตาย
บางคนกรรมหลายกายไม่ประกอบ จะทำความชอบไม่รอบทุกอัน
บางคนนอนฝันหมั่นใจร่ำรวย นึกว่าเป็นหวยต้องรวยแน่แน่
บางคนเป็นแม่เฒ่าแก่ครอบครัว ไม่รู้สึกตัวยังมั่วหนุ่มน้อย
บางคนเรียบร้อยค่อยพูดตามคลอง พูดตามทำนองตามคลองศีลธรรม
บางคนกระทำแต่กรรมใหญ่โต เพราะความโมโหโทโสโกรธแค้น
บางคนหนักแน่นยึดแดนความสุข ถึงแม้ทุกข์ยากอยากทำความดี

บางคนทิฐิความเห็นมีมาก เห็นจนลำบากเห็นมากลืมดี
บางคนเศรษฐีความดีทุกข์ยาก เพราะความเมามากไม่อยากทำบุญ
บางคนอุดหนุนจุนเจือผู้อื่น หวังคืนสิ่งของมัวหมองครองใจ
บางคนเป็นใหญ่จิตใจเห่อเหิม มีคนส่งเสริมเริ่มทำความชั่ว
บางคนลืมตัวมืดมัวเมาโลก ว่าตนมีโชคทุกข์โศกภายหลัง
บางคนน่าชังนั่งไม่เป็นที่ เที่ยวทำจู้จี้แลบลิ้นปลิ้นตา
บางคนตัณหากามาหน้ามืด จิตใจอืดอาดไม่รู้ญาติวงศ์
บางคนขี้โกงบอกตรงไม่รู้ ต้องขู่ขนาบจึงทราบการงาน
บางคนเป็นพาลกิจการหยาบช้า ต่อหน้าทำดีหลังมีเกเร
บางคนเสเพลคนเกเล่นเบี้ย เมียด่าว่าขนาดหน้าด้านไม่ฟัง
บางคนปิดบังความหลังหยาบช้า ทำท่าหน้าใหญ่ว่าใครไม่รู้
บางคนเข้าชู้ความรู้ไม่มี อวดว่าตัวดีมั่งมีลาภลอย
บางคนใจน้อยพูดพล่อยอ่อนหวาน การงานที่ใหญ่ไม่ใคร่กล้าทำ
บางคนน่าขำกระทำเป็นเล่น พูดจาไม่เว้นเป็นน่าขบขัน
บางคนเป็นหมันไม่อั้นกามา ความโลภโลภาออกหน้าเกินคน
บางคนกังวลงานตนไม่ทำ ความทุกข์ระกำกระหน่ำหัวใจ
บางคนอยากไปเที่ยวไกลโน่นนี่ ความลับบอกชี้มี ณ ภายใน
บางคนมีไหวหลีกไกลงานใหญ่ เวลากินไซร้กินได้มากมาย
บางคนเป็นนายไม่อายความชั่ว นึกว่าตัวดีอัปรีย์เต็มตัว
บางคนเป็นผัวเมามัวหนุ่มน้อย เมียว่านิดหน่อยไม่น้อยโกธา
บางคนปัญญาแส่หาฝ่ายต่ำ สิ่งที่เป็นธรรมไม่นำฝึกตน
บางคนสับสนปนเปเล่ห์เหลี่ยม ยกตนเทียมท่านไม่อ่านจรรยา
บางคนหน้าตาเป็นน่ารักใคร่ แต่ส่วนภายในจิตใจยักษ์มาร
บางคนประจานล้างผลาญพี่น้อง ใจไม่เกี่ยวข้องพี่น้องช่วยเหลือ
บางคนเป็นเสือทางเหนือทางใต้ ใจอำมหิตล่วงสิทธิ์บุคคล

บางคนช่างยลเล่ห์กลในนอก ความจริงไม่บอกว่าหลอกลวงดี
บางคนดีพูดแต่พูดไม่ดี ว่าศรัทธามีตระหนี่เต็มตัว
บางคนลืมตัวมัวเมาเหล้าฝิ่น ทั้งเฮโรอีนขาดสิ้นความดี
บางคนถือผีว่าดีกว่าพระ ความชั่วไม่ละมานะท่วมหัว
บางคนชอบชั่วเมามัวรักพระ จะเอาชนะเอาพระเป็นผัว
บางคนชอบตั๋วไม่กลัวบาปกรรม ว่าตัวกระทำน่าขำพอใจ
บางคนทุกข์ในไม่ไหวอดกลั้น ไม่หมั่นค้นธาตุโรคระบาดคุมตน
บางคนเสือกสนวนหาแต่ลาภ ได้มาเป็นบาปไม่ทราบอบาย
บางคนคิดหลายกลายเป็นบ้าใบ้ เพราะความคิดใหญ่ไม่สมประสงค์
บางคนเป็นสงฆ์เป็นวงศ์พระเจ้า จิตไม่รู้เท่าสร้างเอาบาปกรรม
บางคนเรียนธรรมขับผีปีศาจ ว่าตนสามารถปีศาจเล่นงาน
บางคนชำนาญการรำการฟ้อน แต่ไม่คิดย้อนสอนกายจิตใจ
บางคนเลี้ยงไหมว่าใกล้มั่งมี ทำลายชีวีอัปรีย์บาปกรรม
บางคนนักธรรมจดจำได้มาก แต่หากไม่ทำผลกรรมไม่มี
บางคนใจดีไม่มีความคิด เขาถูกหรือผิดไม่คิดแนะนำ
บางคนสร้างกรรมทำลายบุคคล ขู่ตามถนนคน รถ เดือดร้อน
บางคนพักผ่อนมานอนในวัด ไม่ปฏิบัติกายจิตวาจา
บางคนไปมาไม่ลาเจ้าวัด แต่ว่าติดขัดวัดถูกเดือดร้อน
บางคนคล้ายหนอนบ่อนทำลายวัด แต่ถูกขัดข้องมัวหมองตนเอง
บางคนไม่เกรง บาปกรรมใหญ่น้อย ว่าโทษนิดหน่อยไม่ถอยการทำ
บางคนใจดำทำบุญเอาหน้า ถ้าพระไม่ว่าไม่กล้าทำทาน
บางคนใจหาญทำทานมีค่า ท่านได้ออกหน้าใจกล้าเบิกบาน
บางคนทำทานเป็นงานการค้า มีหวังข้างหน้าจึงกล้าทำทาน
บางคนปากหวานเหลี่ยมการติดต่อ พระที่ชอบยอของพอหมดสิ้น
บางคนต่างถิ่นว่ายินดีธรรม อยู่วัดสร้างกรรมทำการปล้นจี้

บางคนเป็นหนี้ยืนหนีจากวัด	วัดจะแก้ขัดผลัดวันผลัดพรุ่ง
บางคนชอบยุ่งนุงนังฝังจิต	หาเรื่องมาคิดนิมิตวิมาน
บางคนล้างผลาญกิจการส่วนใหญ่	ไม่รักษาไว้ของใช้ส่วนรวม
บางคนหละหลวมสำรวมไม่ได้	กิจการนอกในบรรลัยสาบสูญ
บางคนเพิ่มพูนอากูลงานใหญ่	เงินรัฐหายไปกรรมให้หมกไหม้
บางคนเป็นใบ้พูดไม่ออกเสียง	เพราะเรื่องของกรรมนำสนองตอบ
บางคนรอบคอบประกอบกิจการ	เพราะความชำนาญทำทานมามาก
บางคนอดอยากเพราะมากเกียจคร้าน	ยินดีขอทานล้างผลาญความดี
บางคนเมาปีว่าอายุมาก	แต่หากหมดไปว่าได้หลายปี
บางคนยินดีของในโลกนี้	ธรรมะดีจริงเลยนิ่งดูดาย
บางคนจวนตายจึงหายความห่วง	แต่ล่วงเวลากามาท่วมหัว
บางคนนึกกลัวว่าตัวต้องตาย	แต่ไม่ละอายสร้างตายเพิ่มเติม
ขอกล่าวส่งเสริมเพิ่มกุฏิหลังใหม่	เพื่อให้สุกใสจิตใจหลุดพ้น
ได้กล่าวเรื่องคนวนเวียนหลายแง่	เพราะจิตไม่แน่จึงแย่ต่างกัน
ถ้าใครขยันจัดสรรให้แน่	เพราะมีหลายแง่ผิดแปลกแหวกแนว
กล่าวให้ตามแถวจิตใจปรุงแต่ง	ให้ค้นคิดแบ่งแต่งให้สมหวัง

****

เมื่อจิตใจรู้เรื่องแล้วคือสติ มีสติอยู่ประจำแล้ว ทุกขเวทนา จะหดอาการเข้ามาอยู่ในจิต เมื่ออาการถอนออกจากความยึดถือในบริเวณรอบ ๆ กายของเรานี้แล้วเข้ามารวมอยู่ในนี้ ความรู้สึกคิดนึกในด้านทุกขเวทนามันจะหายไป เพราะว่าร่างกายเรามันเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ ดิน น้ำ ลม ไฟอันนี้เขาไม่รู้จักเจ็บมาแต่ไหนแต่ไรมาคืออย่างแผ่นดินวัดเรานี้ ไม่ปรากฏว่าร้องสักทีนะ ว่าเราไปขุดไปตำ ลมพัดเหล่านั้นเขาก็ไม่ได้ว่าเจ็บ ไฟอะไร น้ำอะไรก็แล้วแต่ เขาไม่มีจิตตวิญญาณ เขาไม่รู้ว่าเจ็บว่าปวดอะไรหรอก เป็นลักษณะอาการของใจ ซึ่งมีรัศมีที่ส่งออกไปยึด ไปหมาย ว่าเจ็บว่าปวดเฉย ๆ ถ้าหากอาการอันนี้หดมารวมกันแล้ว ก็เลยหมดปัญหาไป คืออย่างคนตายเอาไปเผาไม่เห็นว่าร้องสักที อันนี้ก็ในทำนองเดียวกันนี้แหละ

คำสั่งครั้งที่ ๑/๒๕๓๒

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการที่ปรึกษา-อุปถัมภ์
การก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคลฝ่ายบรรพชิต
วัดถ้ำผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม (วัดผาน้ำย้อย)
บ้านโคกกลาง ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.	พระพรหมมุนี เจ้าคณะภาค ๘ (ธรรมยุต) ประธานเจ้าคณะภาค ๘ - ๙ - ๑๐ และ ๑๑ (ธรรมยุต)	ประธานกรรมการ
๒.	พระธรรมไตรโลกาจารย์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๙ (ธรรมยุต)	รองประธานกรรมการ
๓.	เจ้าคณะภาค ๙-๑๐ และ ๑๑ (ธรรมยุต)	รองประธานกรรมการ
๔.	รองเจ้าคณะภาค ๘-๙-๑๐ และ ๑๑ (ธรรมยุต)	รองประธานกรรมการ
๕.	เจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี (ธรรมยุต)	กรรมการ
๖.	เจ้าคณะจังหวัดเลย (ธรรมยุต)	กรรมการ
๗.	เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย (ธรรมยุต)	กรรมการ
๘.	เจ้าคณะจังหวัดสกลนคร (ธรรมยุต)	กรรมการ
๙.	เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๐.	เจ้าคณะจังหวัดกาฬสินธุ์ (ธรรมยุต)	กรรมการ

๑๑. เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๒. เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๓. เจ้าคณะจังหวัดยโสธร (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๔. เจ้าคณะจังหวัดนครพนม (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๕. เจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๖. เจ้าคณะจังหวัดมุกดาหาร (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๗. เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๘. เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๙. เจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ (ธรรมยุต)	กรรมการ
๒๐. เจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ (ธรรมยุต)	กรรมการ
๒๑. เจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี (ธรรมยุต)	กรรมการ
๒๒. รองเจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น (ธรรมยุต)	กรรมการ
๒๓. เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต)	กรรมการและเลขานุการ
๒๔. เลขานุการเจ้าคณะภาค ๘ (ธรรมยุต)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๕. เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

แต่งตั้ง ณ วันที่ ๑๓ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒

ลงชื่อ สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

รักษาการเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

คำสั่งเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต
ที่ ๓/๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล

ตามหนังสือเจ้าคณะภาค ๙ (ธรรมยุต) ที่ ๒๗/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ แจ้งว่าท่านผู้บัญชาการทหารบก ได้คัดเลือกตัวบุคคลที่จะเป็นคณะกรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล วัดถ้ำผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม (วัดผาน้ำย้อย) อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

เพื่อให้การก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยสำเร็จตามวัตถุประสงค์ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานต่อไปนี้

๑.	ผู้บัญชาการทหารบก	ประธานกรรมการ
๒.	รองผู้บัญชาการทหารบก	รองประธาน
๓.	ปลัดกระทรวงมหาดไทย	รองประธาน
๔.	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	รองประธาน
๕.	ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธาน
๖.	เสนาธิการทหารบก	กรรมการ

๗.	อธิบดีกรมตำรวจ	กรรมการ
๘.	แม่ทัพกองทัพภาคที่ ๒	กรรมการ
๙.	อธิบดีกรมการปกครอง	กรรมการ
๑๐.	อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
๑๑.	อธิบดีกรมศาสนา	กรรมการ
๑๒.	อธิบดีกรมศิลปากร	กรรมการ
๑๓.	ผู้บัญชาการตำรวจภูธร ๒	กรรมการ
๑๔.	ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด	กรรมการ
๑๕.	ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	
๑๖.	รองเสนาธิการกองอำนวยการกลาง สำนักงานผู้บัญชาการทหารสูงสุด	กรรมการ
๑๗.	ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๖	เลขานุการ
๑๘.	ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกร้อยเอ็ด	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙.	ปลัดจังหวัดร้อยเอ็ด	ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐.	หัวหน้ากองประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกองทัพบก	ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑.	นายชัช ธารวณิช	ผู้ช่วยเลขานุการ

สั่ง ณ วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

ลง. พระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

รักษาการเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

คำสั่งครั้งที่ ๒/๒๕๓๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล วัดถ้ำผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม (วัดผาน้ำย้อย) บ้านโคกกลาง ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.	นายไสว พราหมณี ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา	ประธานกรรมการ
๒.	รองผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด	รองประธานกรรมการ
๓.	พล.ต.ท.บุญทิน วงศ์รักมิตร ผู้บัญชาการตำรวจภูธรเขต ๒	รองประธานกรรมการ
๔.	พล.ท. มานะ วรามิตร	รองประธานกรรมการ
๕.	ป่าไม้จังหวัดร้อยเอ็ด	กรรมการ
๖.	นายอำเภอหนองพอก	กรรมการ
๗.	พ.ท. ณรงค์ ดุจจานุทัศน์	กรรมการ
๘.	นายธีระ ชัยคณารักษ์กุล	กรรมการ
๙.	นายทรงยุทธ ชัยคณารักษ์กุล	กรรมการ
๑๐.	นายชูศักดิ์ ขัดณานัง	กรรมการ
๑๑.	นายพงษ์สานต์ ศิริรัตนพล	กรรมการ
๑๒.	ร.ต.อ.เติมพงษ์ สิทธิประเสริฐ	กรรมการ
๑๓.	นายวีระ วุฒิจำนงค์	กรรมการ
๑๔.	นายสมนึก ตัณฑศิลป์	กรรมการ
๑๕.	นายวิชัย ลีศิริกุล	กรรมการ
๑๖.	นายปรีชา สุวัฒน์โนดม	กรรมการ

๑๗.	นายจันทร์ จันทร์พิทักษ์	กรรมการ
๑๘.	นายประจักษ์ อุดมศักดิ์พิบูลย์	กรรมการ
๑๙.	นายดุสิต อิศรานุวัฒน์	กรรมการ
๒๐.	นายประเทือง เวชวัณโยธา	กรรมการ
๒๑.	กำนันตำบลผาน้ำย้อย	กรรมการ
๒๒.	นายสมศักดิ์ ธนศรีภักดีกุล	กรรมการ
๒๓.	นายภักดี อมรศรีรัตนชัย	กรรมการ
๒๔.	นายสมประสงค์ โพธินาม	กรรมการ
๒๕.	นายเยี่ยมยง สัจจวาณิชย์	กรรมการ
๒๖.	นายปรีชา แต้อารักษ์	กรรมการ
๒๗.	นายนวล โยธาจันทร์	กรรมการ
๒๘.	นายทองสุข โยชน์เมืองไพร	กรรมการ
๒๙.	นายนิรันดร์ ดุจจานุทัศน์	กรรมการ
๓๐.	นายสมศักดิ์ รัตนอุดมวิทย์	กรรมการ
๓๑.	นายประกอบ สุคนธมาน	กรรมการ
๓๒.	นายก้องเกียรติ อังศุพันธุ์	กรรมการ
๓๓.	นายโกศล จันทราช	กรรมการและเลขานุการ
๓๔.	นายวิบูลย์ แพนพา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕.	นายพิชัย กระเบา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๖.	นายจรูญ อุปรานุเคราะห์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๗.	นายพงษ์เทพ กาฬสินธุ์มงคล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

แต่งตั้ง ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

(ลายมือชื่อ)

(สมเด็จพระญาณสังวร)

รักษาการเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

คำสั่งครั้งที่ ๒/๒๕๓๒

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคลฝ่ายบรรพชิต วัดถ้ำผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม (วัดผาน้ำย้อย) บ้านโคกกลาง ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

๑. พระอุดมสังวรวิสุทธิเถร (ศรี มหาวีโร)	
วัดประชาคมวนาราม ร้อยเอ็ด	ประธานกรรมการ
๒. พระปริยัติเมธี (พิมพ์ ถามวุฑฺโฒ)	
วัดปุรณศิริมาตยาราม กรุงเทพฯ	รองประธานกรรมการ
๓. พระศีลวิสุทธาจารย์ (ศรีจันทร์ ปุญญรโต)	
วัดบึงพระลานชัย ร้อยเอ็ด	รองประธานกรรมการ
๔. เจ้าคณะอำเภอทุกอำเภอในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต)	กรรมการ
๕. เจ้าคณะตำบลทุกตำบลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต)	กรรมการ
๖. เจ้าอาวาสทุกวัดในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต)	กรรมการ
๗. เจ้าอาวาสวัดสาขาประชาคมวนาราม (ป่ากุง) ทุกสาขา	กรรมการ
๘. พระประภัสสรมุนี (เลื่อน สุกวโร) วัดเหนือ ร้อยเอ็ด	กรรมการและเลขานุการ
๙. พระมหาเทวี สุปญฺโญ วัดเหนือ ร้อยเอ็ด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

แต่งตั้ง ณ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒

(ลงชื่อ) ...

สำเนาถูกต้อง

(สมเด็จพระญาณสังวร)

รักษาการเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

คำสั่งครั้งที่ ๓/๒๕๓๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการที่ปรึกษาการก่อสร้าง พระมหาเจดีย์ชัยมงคล วัดถ้ำผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม (วัดผาน้ำย้อย) บ้านโคกกลาง ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

	ชื่อ	ฝ่าย	
๑.	รองศาสตราจารย์ธิติ เฮงรัศมี	สถาปัตยกรรม	ประธานกรรมการ
๒.	รองศาสตราจารย์รังษี นันทสาร	โครงสร้าง,ก่อสร้าง	รองประธานกรรมการ
๓.	รองศาสตราจารย์สอาด เร่งศิริกุล	โครงสร้าง,สำรวจ	กรรมการ
๔.	รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ ชัยธรรม	วิศวกรรมปฐพี	กรรมการ
๕.	รองศาสตราจารย์วรศักดิ์ นิรัคฆนาภรณ์	ระบบไฟฟ้า	กรรมการ
๖.	รองศาสตราจารย์ศุภฤกษ์ สินสุพรรณ	สถาปัตยกรรม	กรรมการ
๗.	รองศาสตราจารย์อุทิศ หิมะคุณ	วิศวกรรมเครื่องกล	กรรมการ
๘.	อาจารย์ไพบูลย์ บุณยะกาญจน	ระบบประปา	กรรมการ
๙.	อาจารย์วิชิต คลังบุญครอง	สถาปัตยกรรม	กรรมการ
๑๐.	อาจารย์สันติพงศ์ วิถียภัณฑ์	วิศวกรรม,สำรวจ	กรรมการ
๑๑.	นายสำราญ ธรรมมุลตรี	โครงสร้าง,ก่อสร้าง	กรรมการ
๑๒.	นายสุทัศน์ วรวงศ์	โครงสร้าง,ก่อสร้าง	กรรมการ
๑๓.	อาจารย์นิพนธ์ สุวรรณสุขโรจน์	โครงสร้าง,ก่อสร้าง	กรรมการและเลขานุการ

๑๔. นายสุขสันต์ โพธิวัฒน์	โครงสร้าง,ก่อสร้าง	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. นายสุรพล หิรัญโชติ	โครงสร้าง,ก่อสร้าง	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

แต่งตั้ง ณ วันที่ ๓๑ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

ลง. พระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

รักษาการเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

ที่ ๒๘๘ / ๒๕๒๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานสร้างพุทธอุทยาน

ตามที่กรรมการคณะธรรมยุต ได้ประชุมเมื่อ วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๙ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบในโครงการพุทธอุทยานของคณะสงฆ์ธรรมยุต ภาค ๘, ๙, ๑๐ และ ๑๑ ในบริเวณภูเขาเขียว เขตจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมุกดาหาร

เพื่อให้โครงการพุทธอุทยาน ได้ดำเนินงานไปด้วยความเรียบร้อยสำเร็จสมตามวัตถุประสงค์ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานดังต่อไปนี้

๑.	สมเด็จพระญาณสังวร	วัดบวรนิเวศวิหาร	ประธานกรรมการ
๒.	สมเด็จพระมหาวีรวงศ์	วัดราชผาติการาม	รองประธานกรรมการ
๓.	สมเด็จพระวันรัต	วัดโสมนัสวิหาร	รองประธานกรรมการ
๔.	พระพุทธพจนวราภรณ์	วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม	กรรมการ
๕.	พระพรหมมุนี	วัดนรนารถสุนทริการาม	กรรมการ
๖.	พระญาณวโรดม	วัดเทพศิรินทราวาส	กรรมการ
๗.	พระธรรมดิลก	วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๘.	พระธรรมบัณฑิต	วัดสัมพันธวงศ์	กรรมการ
๙.	พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดศรีเมือง	กรรมการ
๑๐.	พระธรรมสิริวัฒน์	วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม	กรรมการ

๑๑.	พระเทพสุเมธี	วัดศรีอุบลรัตนาราม	กรรมการ
๑๒.	พระอุดมสังวรวิสุทธิเถร	วัดป่ากุง	กรรมการ
๑๓.	พระอรรถกิจโกศล	วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๑๔.	พระวิบูลธรรมาภรณ์	วัดสัมพันธวงศ์	กรรมการ
๑๕.	พระศีลวิสุทธาจารย์	วัดบึงพระลานชัย	กรรมการและเลขานุการ
๑๖.	พระปริยัติเมธี	วัดบุรณศิริมาตยาราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗.	พระประภัสสรมุนี	วัดเหนือ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘.	พระชินวงศเวที	วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม	กรรมการแะผู้ช่วยเลขานุการ

ส่ง ณ วันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

กรรมการที่ปรึกษาอุปถัมภ์การก่อสร้าง
พระมหาเจดีย์ชัยมงคลฝ่ายบรรพชิต
วัดถ้ำผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม (วัดผาน้ำย้อย)
บ้านโคกกลาง ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.	พระพรหมมุนี เจ้าคณะภาค ๘ (ธรรมยุต) ประธานเจ้าคณะภาค ๘-๙-๑๐ และ ๑๑ (ธรรมยุต)	ประธานกรรมการ
๒.	พระธรรมไตรโลกาจารย์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๙ (ธรรมยุต)	รองประธานกรรมการ
๓.	เจ้าคณะภาค ๙ - ๑๐ และ ๑๑ (ธรรมยุต)	รองประธานกรรมการ
๔.	รองเจ้าคณะภาค ๘ - ๙ - ๑๐ และ ๑๑ (ธรรมยุต)	รองประธานกรรมการ
๕.	เจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี (ธรรมยุต)	กรรมการ
๖.	เจ้าคณะจังหวัดเลย (ธรรมยุต)	กรรมการ
๗.	เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย (ธรรมยุต)	กรรมการ
๘.	เจ้าคณะจังหวัดสกลนคร (ธรรมยุต)	กรรมการ
๙.	เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๐.	เจ้าคณะจังหวัดกาฬสินธุ์ (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๑.	เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๒.	เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๓.	เจ้าคณะจังหวัดยโสธร (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๔.	เจ้าคณะจังหวัดนครพนม (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๕.	เจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๖.	เจ้าคณะจังหวัดมุกดาหาร (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๗.	เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา (ธรรมยุต)	กรรมการ
๑๘.	เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ (ธรรมยุต)	กรรมการ

๑๙. เจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ (ธรรมยุต)	กรรมการ
๒๐. เจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ (ธรรมยุต)	กรรมการ
๒๑. รองเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี (ธรรมยุต)	กรรมการ
๒๒. รองเจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น (ธรรมยุต)	กรรมการ
๒๓. เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต)	กรรมการและเลขานุการ
๒๔. เลขานุการเจ้าคณะภาค ๘ (ธรรมยุต)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๕. เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

แต่งตั้ง ณ วันที่ ๓๑ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

(สมเด็จพระญาณสังวร)
รักษาการเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

กรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคลฝ่ายบรรพชิต
วัดถ้ำผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม (วัดผาน้ำย้อย)
บ้านโคกกลาง ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

๑. พระอุดมสังวรวิสุทธิเถร (ศรี มหาวีโร)	
วัดประชาคมวนาราม ร้อยเอ็ด	ประธานกรรมการ
๒. พระปริยัติเมธี (พิมพ์ ถามวุฑฺโฒ)	
วัดบุรณศิริมาตยาราม กรุงเทพฯ	รองประธานกรรมการ
๓. พระศีลวิสุทธาจารย์ (ศรีจันทร์ ปุญญรโต)	
วัดบึงพระลานชัย ร้อยเอ็ด	รองประธานกรรมการ
๔. เจ้าคณะอำเภอทุกอำเภอในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต)	กรรมการ
๕. เจ้าคณะตำบลทุกตำบลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต)	กรรมการ
๖. เจ้าอาวาสวัดทุกวัดในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต)	กรรมการ
๗. เจ้าอาวาสวัดสาขาประชาคมวนาราม (ป่ากุง) ทุกสาขา	กรรมการ
๘. พระประภัสสรมุนี (เลื่อน สุกฺกวโร) วัดเหนือ	กรรมการและเลขานุการ
๙. พระมหาเทวี สุปญฺโญ วัดเหนือ ร้อยเอ็ด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

แต่งตั้ง ณ วันที่ ๓๑ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

ศฐ. พระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)
รักษาการเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

ที่ กท. ๐๔๘๒.๒/๕๓๘๖

กองบัญชาการกองพลทหารราบที่ ๖
ค่ายสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
ต.โพธิ์สัย กิ่ง อ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด

๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๔

เรื่อง ขอส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ส่วนภูมิภาค

เรียน นายชัช ธารวณิช

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ส่วนภูมิภาค จำนวน ๑ ชุด

กองพลทหารราบที่ ๖ ขอส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ส่วนภูมิภาค เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ที่ ๑๘๓/๒๕๓๔ ลงวันที่ มิถุนายน ๒๕๓๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ซึ่งมีผู้บัญชาการทหารบกและผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป เป็นประธานคณะกรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล และเพื่อให้การดำเนินการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ณ วัดถ้ำผาน้ำทิพย์ เทพประสิทธิ์วนาราม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงขอส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ส่วนภูมิภาค

จึงเรียนมาเพื่อกรุณาทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พันเอก

(วีรวุธ ส่งสาย)

เสนาธิการกองพลทหารราบที่ ๖
ทำการแทนผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๖

ฝ่ายกิจการพลเรือนฯ

โทร. (๐๔๓) ๕๑๑๘๕๕ ต่อ ๒๐๒๐,๒๐๒๑

กำหนดการต้อนรับ
พระบรมสารีริกธาตุจากประเทศศรีลังกา

เพื่อบรรจุที่พระมหาเจดีย์ชัยมงคล วัดผาน้ำย้อย อ.หนองพอก จ.ร้อยเอ็ด

วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๐

เวลา ๐๖.๐๐ น.	อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุถึงสนามบินดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
เวลา ๐๖.๓๐ น.	อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุโดยเฮลิคอปเตอร์จากสนามบินดอนเมือง ไปสู่มหาเจดีย์ชัยมงคล
เวลา ๐๘.๓๙ น.	เฮลิคอปเตอร์อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ ถึงสนามบินชั่วคราวหน้าโรงเรียนผาน้ำทิพย์วิทยาคม
เวลา ๐๘.๔๙ น.	ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด, ผบ.พล.ร. ๖ ร้อยเอ็ด, ผบ.จทบ.ร้อยเอ็ด, ศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด, นายอำเภอหนองพอก พร้อมคณะต้อนรับ และอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุโดยขบวนรถยนต์ไปศาลาใหญ่วัดผาน้ำย้อย
เวลา ๐๙.๐๙ น.	คุณ ชัช ธารวาณิช อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุขึ้นประดิษฐานบนบุษบก
	พระราชสังวรอุดม (หลวงปู่ศรี มหาวีโร) พร้อมคณะสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา
	ผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยคณะและประชาชน

เวียนเทียนรอบพระบรมสารีริกธาตุ ๓ รอบ แล้วประดิษฐานไว้บนบุษบก เพื่อให้พุทธบริษัทชาวพุทธได้สักการะบูชาจนถึง พิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้บนชั้นที่ ๕ พระมหาเจดีย์ชัยมงคล

วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐ เวลา ๑๐.๐๐ น.

คณะทายกทายิกาศิษยานุศิษย์
วัดประชาคมวนาราม (ป่ากุง)

หมายเหตุ

- ข้าราชการแต่งกายชุดปกติขาว
- อุบาสก, อุบาสิกา นุ่งขาว ห่มขาว
- ประชาชนแต่งกายสุภาพ

กำหนดการทำบุญวันคล้ายวันเกิดครบรอบ ๘๐ ปี
พระราชสังวรอุดม (หลวงปู่ศรี มหาวีโร)
และ
พิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

ณ พระมหาเจดีย์ชัยมงคล วัดผาน้ำทิพย์ (วัดผาน้ำย้อย)

ต.ผาน้ำย้อย อ.หนองพอก จ.ร้อยเอ็ด

วันเสาร์ที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๕ ปีฉลู

เวลา ๐๓.๓๐ น. ประชุมทำวัตรเช้าที่พระมหาเจดีย์ชัยมงคล

เวลา ๐๖.๐๐ น. ปัดกวาดทำความสะอาดบริเวณ

เวลา ๐๗.๐๐ น. พระราชสังวรอุดม (หลวงปู่ศรี มหาวีโร) นำพระสงฆ์ประมาณ ๕๐๐ รูปออกรับบิณฑบาตรอบบริเวณพระมหาเจดีย์

เวลา ๐๘.๐๐ น. ฉันภัตตาหารเช้า

เวลา ๐๙.๐๐ น. เคลื่อนขบวนแห่อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุไปยังพระมหาเจดีย์ชัยมงคล

เวลา ๑๐.๐๐ น. พระภิกษุ สามเณร แม่ชี พุทธบริษัท และแขกผู้มีเกียรติพร้อมกันที่พระมหาเจดีย์ชัยมงคลเพื่อประกอบพิธี

เวลา ๑๐.๓๐ น. ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ พร้อมคณะถึงบริเวณพิธี

- พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

- พิธีกรอาราธนาศีล
- ประธานสงฆ์ให้ศีล
- พลเอกเชษฐา ฐาน จาโร ผบ.ทบ. กล่าวรายงานความเป็นมาของพระมหาเจดีย์
- พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ประธานในพิธีกล่าวตอบ
- พระราชสังวรอุดม (หลวงปู่ศรี มหาวีโร) นำ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ, พลเอกเชษฐา ฐานจาโร ผบ.ทบ. คุณชัช ธารวาณิช ขึ้นไปที่ยอดพระมหาเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
- พระสงฆ์นำคุณหญิงพันธุ์เครือ ยงใจยุทธ, คุณยายจินตนา ไชยกูล, ท่านทูตประเทศศรีลังกา และคุณวาสนา ธารวาณิช ขึ้นยืนบนแท่นเพื่อรอกดปุ่มบุษบกอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุขึ้นสู่ยอดพระมหาเจดีย์ชัยมงคลบรรจุไว้เพื่อเป็นที่เคารพสักการะของมวลพุทธบริษัทสืบต่อไปชั่วกาลนาน
- พระสงฆ์ทั้งหมดเจริญชัยมงคลคาถา

เวลา ๑๑.๓๐ น. เฮลิคอปเตอร์จำนวน ๓ เครื่อง บินโปรยดอกไม้สักการะพระบรมสารีริกธาตุโดยทำปทักษิณ

เวลา ๑๑.๕๐ น. พระราชสังวรอุดม (หลวงปู่ศรี มหาวีโร) มอบพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราชฯ ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการก่อสร้างอาคารอนุสรณ์ ๘๐ ปี หลวงปู่ศรี มหาวีโร อาคารเรียนมหาวิทยาลัยสงฆ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด

เวลา ๑๒.๒๐ น. ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พร้อมคณะพบปะประชาชน ตามอัธยาศรัย

เป็นเสร็จพิธี

คณะทายกทายิกาศิษยานุศิษย์วัดประชาคมวนาราม

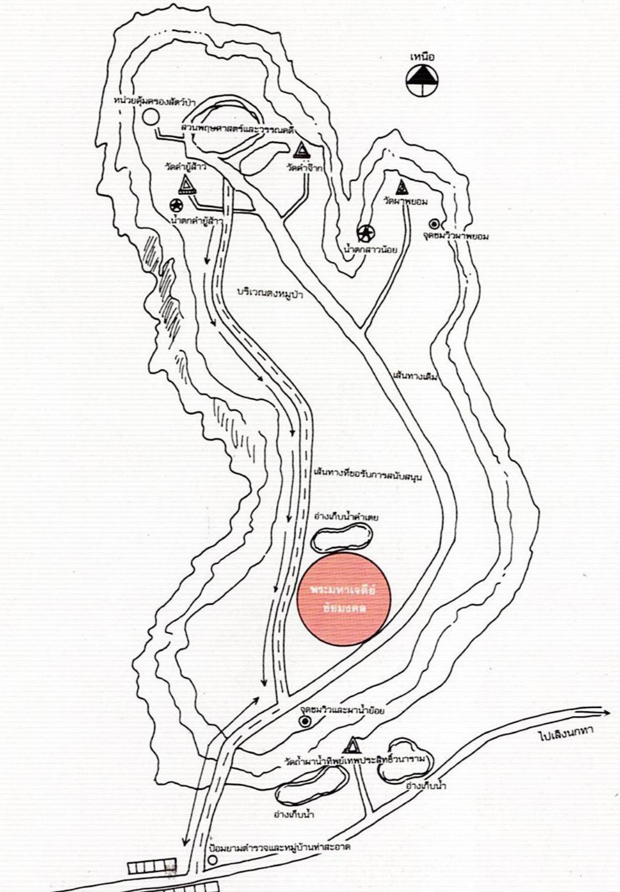
หมายเหตุ

พระบรมสารีริกธาตุได้อัญเชิญมาจากประเทศศรีลังกาตั้งแต่วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๐ อัญเชิญถึงสนามบินดอนเมืองเวลา ๐๖.๐๐ น. อัญเชิญถึงวัดผาน้ำทิพย์ (ผาน้ำย้อย) เวลา ๐๙.๐๐ น. โดยเฮลิคอปเตอร์ของกรมตำรวจ ๓ เครื่อง และจะตั้งประดิษฐานสมโภชให้พุทธบริษัทสักการะบูชาที่มณฑปในศาลาใหญ่วัดผาน้ำย้อย

จึงขอเชิญชวนท่านพุทธบริษัทและสาธุชนผู้มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนาทั้งหลายร่วมกันสมโภชและบริจาคพระธาตุ วัตถุมงคล เพื่อบรรจุพร้อมกับพระบรมสารีริกธาตุครั้งนี้โดยพร้อมเพรียงกัน

- ข้าราชการแต่งกายปกติขาว
- อุบาสก อุบาสิกา นุ่งขาวห่มขาว
- ประชาชนแต่งกายสุภาพ

แผนที่พระมหาเจดีย์โดยสังเขป

จัดพิมพ์ถวายแด่องค์หลวงปู่ศรี มหาวีโร โดย

- คุณศราวุธ ธาระวานิช บริษัท สุโขทัยปิโตรเลียม จำกัด 2978 ถ.มิตรภาพ อ.เมือง จ.นครราชสีมา โทร. (044) 213465, 213027 FAX. 213465 จำนวน 10,000 เล่ม
- คุณธีระ ชัยคณารักษ์กูล ประธานกรรมการ บริษัท ฉั่วจั่วกี่ร้อยเอ็ด จำกัด และบริษัทในเครือ จำนวน 2,500 เล่ม
- หจก.สุรินทร์เสาเอก และ บริษัท โรงโม่หินศิลาเสาเอก จำกัด โดย คุณพิษณุ - คุณวัจฉลา เจริญสถาพงษ์ บุตรและธิดา จำนวน 2,500 เล่ม
- คุณจำมร - วิไล แสนยะมูล จำนวน 1,000 บาท

